din.az

yaradandan yaradılana...

"Siz ey iman edenler! Kendinizin, ebeveyninizin ve akrabanızın aleyhine de olsa, Allah için hakka şahitlik yaparak daima adaleti tesis etmeye çalışın!"

Nisâ 135

İstanbul Yayınevi

1.Baskı Haziran, 2018
3.Baskı Kasım, 2020
Eser Adı: İSLAM'DA YOK
Yazar: Elşad MİRİ

Yayına Hazırlayan: Haldun Şeker
Editörler: Turhan Taşkıran
Doğukan Topuz
Çeviren: Şebnem KARSLI

Kapak: Doğukan Topuz
İç Tasarım: ERİHA GRAFİK & SANAT

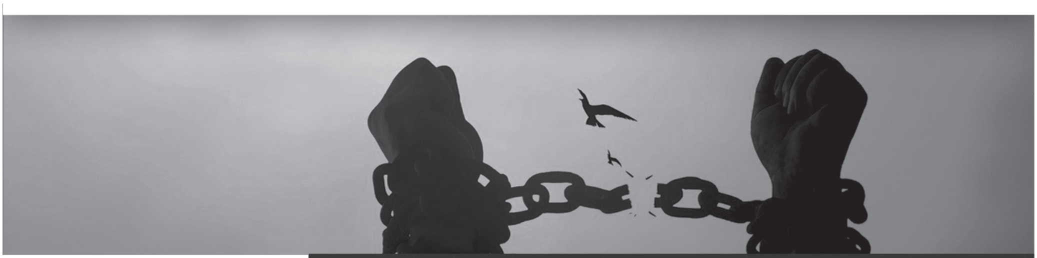
ISBN: 978-605-66212-7-7

Baskı ve Cilt:
ERİHA BASIM YAYIN MATB.
KİTAP VE TELİF AJANSI LTD.ŞTİ.
Âlemdar Mh. Ticarethane Sk. No: 11/21 Fatih/ İst.
Matbaa Sertifika No: 35238

GENEL DAĞITIM
İSTANBUL YAYINEVİ
Hobyar Mh., Cağaloğlu Ykş., Evren Han, No:17/33
Sirkeci / İstanbul
Tel: (0212) 519 62 72 - 522 22 26
kitap.istanbulyayinevi.net
bilgi@istanbulyayinevi.net
facebook.com/istanbulyayinevi
twitter.com/istanbulyayinevi

ELŞAD MİRİ

İslam'da Yok!

Azerbaycan'da yasaklanan kitap!

İslam'da sihir yok!
İslam'da seyyidlik yok!
İslam'da muta nikâhı yok!
İslam'da çocuk evliliği yok!
İslam'da ölüye Kur'an okumak yok!
İslam'da hayal ettiğimiz huriler yok!
İslam'da peygamberlerin günahsızlığı yok!

İSTANBUL YAYINEVİ

EIşad Miri
Azerbaycanlı yazar - İlahiyatçı

EIşad Miri, 30 Ağustos 1979'da Azerbaycan'ın Yevlakh şehrinde doğdu. SSCB (Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği)'nin son dönemlerinde değişik mezhep hocalarından gizli din eğitimi aldı. SSCB'nin dağılmasından sonra Ağdaş ilinde Özbekistan'da din eğitimi almış hocalardan Arapça ve diğer din bilimlerini öğrendi.

Azerbaycanda Arapça ve İngilizce eğitim veren tek lise olan Sumgayıt İlahiyat Kolejini iyi derecelerle kazanarak liseyi orada bitirdi. Üniversiteyi Baküde, Kafkas Üniversitesi'nin ilahiyat fakültesinde okudu. 1. Sınıftan, sınavla 2. sınıfa atlayan EIşad Miri, fakülteyi birincilikle bitirdi.

Yüksek lisansı Hazar Üniversitesi'nde 1,5 senede üstün derecelerle bitirdikten sonra aynı üniversitede dinler tarihi öğretim görevlisi olarak ders vermeye başladı. İki sene sonra Garb Üniversitesi'nde eğitim veren Miri, burada da iki senelik öğretim görevlisi görevinden ayrılarak, Türkiye'deki Diyanet benzeri resmi kurumda (Azerbaycan Cumhuriyeti Dini Kurumlarla İş Üzre Devlet Komitesi) çalıştı.

Üniversite yıllarından itibaren yazı hayatına başladı. Değişik gazete ve dergilerde makale ve köşeler yazdı. Daha sonra sırasıyla gazetelerde editör ve baş editör olarak görevler yaptı. www.islam.com.az ve www.din.az sitelerini kurarak yazılarını orada devam ettirdi. 2006-2010 yıllarında "Modern Toplum ve İslam" isimli programın sunuculuğunu yaptı. Aylık basılan "Davet" ve "Oku" isimli iki dergiyi üç sene bastırdı. İlk kitabı Kuran'ın 30. cüzünün izahlı çevirisi İran'da Azerice olarak basıldı. Daha sonra Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu tarafından dört kitabı (İslamda Aile Hayatı, İslamda Kadın Erkek Eşitliği, İslam Dini Zorbalığı Yasaklar ve Kadının Sosyal Hayatta Rolü) basılarak dağıtıldı. Değişik yazarların yirmiden fazla kitabını Azericeye çevirdi. Üç yüzden fazla makalenin sahibi olan EIşad Miri, değişik ülkelerdeki televizyon kanallarında röportajlar vermiş, bilimsel ve kültürel amaçlı altmıştan çok ülkede çalışmalar yapmıştır.

Şu an özel bir merkezin sahibi olan EIşad Miri, evli ve dört çocuk babasıdır. Kitap çalışmalarından en son yazdığı "İslam'da yok!" isimli kitabı ise Azerbaycan Diyanet'i tarafından geleneksel dine uygun olmadığı gerekçesiyle yasaklandı. Olayı mahkemeye taşıyan yazar mahkemeyi de kaybetti. Buna rağmen kitap Azerice olarak hem Türkiyede, hem de Kırgızistan'da basıldı. Şu anda Türkiyede Türkçe olarak da basılan kitap, Rusça olarak Kırgızistan'da ve Rusyada basılmak üzeredir. Ayrıca kitabın İngilizce, Fransızca ve Almancası da tercüme aşamasındadır.

İÇİNDEKİLER

3.
BÖLÜM

4.
BÖLÜM

5.
BÖLÜM

6.
BÖLÜM

7.
BÖLÜM

TAKDİM

Kitap Elşad Miri tarafından telif edilmiş ve İstanbul Yayınevi tarafından yayımlanmıştır. Bir siyerci ve İslam tarihçisi olarak böyle bir kitabın okuyucuya kazandırılmasından son derece mutlu olduğumu belirterek sözlerime başlamak istiyorum.

Kitapla ilgili ilk dikkatimi çeken husus, yazarın eseri belli bir metodoloji ile telif etmesi ve son derece özgün bir çalışma yapmış olması oldu. Yazar merkeze İslam'ın kurucu metni olan Kur'an'ı koymuş ve geleneksel kabul halini almış, hatta dinleştirilmiş kimi yorumları, vahyin süzgecinden geçirerek büyük bir titizlik ve özveri ile değerlendirerek oldukça objektif ve bilimsel standardı olan bir eser ortaya koymuştur. Eserde yer alan kimi değerlendirmeler veya ulaşılan sonuçlar belki bazı okuyucular tarafından ilk bakışta ihtiyatla karşılanabilir. Ancak yazar burada tamamen vahyin mutlak bağlayıcılığını esas aldığı için İslam inancının kurucu metni olan Kur'an'la uyumlu bir eser telif etmiştir. Zaten benim için de kitabın en önemli tarafı bu bakış açısıyla yazılmış olmasıdır. Diğer bir ifadeyle yazar geleneksel kabulleri tekrar etmek yerine, sonradan İslam'a dahil edilen geçmişin yorumlarını vahyin ışığı veya rehberliği çerçevesinde kaleme almıştır.

Yazar kitabı yedi ayrı bölümde (hissede) ele almıştır. Birinci bölümde Kur'an'ın ölü için değil diri için okunan bir kitap olduğunu bizzat Kur'an'dan delillerle ortaya koymuş ve vahyin dirilerin hayatını tanzim eden kurallar bütünü olduğunu ortaya

koyarak son derece yerinde tespit ve değerlendirmelerde bulunmuştur. Örneğin Rasulullah'ın Kur'an'ı ölüye okumadığını, aksine dirilere yaşam projesi olarak sunduğunu vurgulamış, üstelik İslam inancında sevap ve cezaların bireyselliği ilkesinden hareketle şayet Kur'an okumakla elde edilecek bir sevap varsa bunu okuyanın alacağına dair son derece yerinde tespitlerde bulunmuştur.

İkinci bölümde peygamberlerin günahsız olduğuna dair geleneksel düşünceyi ele almış ve bizzat Kur'an'dan örneklerle aslında peygamberlerin de birer insan olarak günah işleme potansiyellerinin olduğunu, hatta yanlış yaptıkları zaman vahiyle uyarıldıklarına işaret ederek, günah işlemezler değil, aksine her insan gibi hata yapabileceklerini, ancak vahiyle kontrol altında tutulduklarını bütün delilleriyle ortaya koymuştur.

Üçüncü bölümde geleneksel İslam anlayışında var olan kız çocuklarının küçük yaşta evlilik meselesini ele almıştır. Bu bağlamda Rasulullah'ın Hz. Âişe ile evliliği meselesinden diğer evlilik örneklerine kadar birçok ayrıntıyı ele alıp İslam'ın küçük yaşta evliliğe değil, nikah çağına vurgu yaptığını, dolayısıyla nikâh çağı ile evlenecek kişinin eş, anne ve çocuk yetiştirebilecek yetişkinlikte olması gerektiği sonucunu ayetlerden delillerle ortaya koymuştur.

Dördüncü bölümde yazar, en çok istismar konusu edilen Rasulullah'ın soyu ve onun soyunun üstünlüğü meselesini ele almıştır. Buna göre Allah Resulüne dayandırılan akrabalık iddiaları üzerinden elde edilen sanal statünün dinî açıdan hiçbir değerinin olmadığını, aksine İslam'da soy ve nesep değil, takva ile insanın Allah katında üstün olabileceğine dair Kur'an prensibine vurgu yapmış ve bu alandan kendilerine paye çıkaranların maskesini düşürmüştür.

Beşinci bölümde yazar geleneksel anlayışta cennet nimeti veya ödülü olarak yorumlanan huri/huriler meselesini ele almış-

tır. Böylece yazar huri kavramının geleneksel yorumlarda iddia edildiği gibi cennetliklere sunulacak genç kızlardan ibaret olmadığını vahiyden delillerle ortaya koymuştur.

Altıncı bölümde yazar sihrin tarihsel geçmişini bütün detayları ile ortaya koymuş ve İslam'da sihrin olamayacağını vahyin verileri doğrultusunda ele almış ve son derece özgün ve değerli yorumlarda bulunmuştur. Son bölümde ise yazar İslam'daki evlilik meselesini ve özellikle de geçici evlilik iddialarını Nisa suresinin 24. ayeti çerçevesinde ele almış ve böyle bir uygulamanın İslam'da asla yerinin olmadığını vahyin delilleri ile ortaya koymuştur.

Sonuç olarak yazar, ele aldığı konularla son derece bilimsel, objektif ve aynı zamanda özgün bir eser ortaya koymuştur. Yıllardır vahiy ve siyer üzerine araştırma yapan, eser telif eden bir akademisyen olarak böyle bir kitabı okuyucuya kazandırdığı için yazara kalben şükranlarımı sunuyorum. Bu eser dinde olmayıp dine sokulan, ancak bu nedenle de İslam'a maksatlı bir şekilde saldıranların eleştirilerine konu olan iddialarının asılsızlığını bütün delilleriyle ortaya koymaktadır. Dine ilgisi olan veya kitapta yer alan konular hakkında tereddüdü olan veya merak edenler için hararetle okunmasını tavsiye edeceğim bir eserdir. Eser İslam inancının doğru anlaşılmasına büyük katkı sağlayacak özellikte bir çalışmadır ve büyük bir emek ürünüdür. Bu nedenle yazarı kutluyor, böyle bir eseri ilim dünyasına kazandırdığı için kendisini tebrik ediyorum.

03 Mayıs 2018

Prof. Dr. İsrafil BALCI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Başkanı

GİRİŞ

Allah'ın insana ilk emri "Oku"dur. Yüce Allah insana, "Yaratan Rabbinin adıyla oku!" (Alak 1) diye emreder. Yaratanın adıyla neyi, nasıl okuyacağız? Yaratanın gönderdiği kitabı mı? Onun bize rehber olarak gönderdiği Kur'an'ı mı? Hepimiz biliyoruz ki Kur'an ilk emirle bütün olarak gelmemiş, gelmeye başlamıştır. Öyleyse neyi okumamız gerekiyor? Cevap çok basittir. Allah'ın diğer bir "kitab"ı olan evrenin kitabını…

Bir şeyi okumak onu araştırmaktır. Araştırıp uygulamaktır. Uygulayıp muvaffak olmaktır. Peki, bugünün Müslümanları diğer insanlardan nasıl ayırt ediliyor? Sayılarıyla mı öndeler, kaliteleriyle mi? Cevap maalesef birincisi olduğu için üzücüdür. Şu an Allah'ın kitabını hayat kitabıyla sentez edemeyen Müslümanların başarılarını konuşamıyoruz. Bugün Müslümanlarda okuma ve yazma oranının düşük olması çok üzücüdür. Allah'ın ilk emrini yerine getirmeyen Müslümanlar, Allah'ın hem evren kitabı hem de hayat kitabı olan Kur'an'dan habersiz olarak yaşamaya devam ediyorlar.

Bunun sonucu olarak bazı konularda cevabını bulamadıkları sorular Müslümanların Müslümanlıklarından şüphe etmelerine neden oluyor. Çünkü dinlerini araştırarak kabul etmiyorlar. Sadece Müslüman bir toplumda doğdukları için kendilerini Müslüman zannediyorlar. Tereddüt içinde olan bu tip Müslümanlar ne yazık ki tahkik etmeden ve mahiyetini bilmeden kendilerini ateizm, agnostizm, deizm gibi akımların mensubu olarak buluyorlar.

Elinizdeki "İslam'da Yok" isimli kitabın yazılmasındaki maksat, birtakım muğlak konulara açıklık getirmek, bir yığın hurafe ve polemiğin giderilmesi için çalışmaktır. "İslam'da Yok" adlı çalışmamızın bu ilk kitabında amacımız, anlatılan yedi şüpheli konunun aslında İslam'da yerinin olmadığını göstermektir. Bunlardan biri güya İslam'da küçük yaşta kız veya erkek çocuklarının evlendirilmesine dayanak olarak öne sürülen Muhammed Peygamber'in Âişe ile dokuz yaşında evlendirilmesi iddiasına verilen yanıttır.

Kitabımızda bunun dışında, İslam'da büyünün olmadığı, dinle bağdaştırılmış mutanın İslam'daki nikaha aykırı olduğu, ayrıcalıklı sınıf olarak gösterilen seyyidliğin İslam'ın prensiplerine uymadığı, hatasız insan olmadığı için peygamberlerin de günahsızlığı düşüncesinin yanlışlığı, Kur'an'ın ölüler için okunmasının hiçbir öneminin olmadığı ve hurilerin cennette erkeklere sunulacak olan birer şehvani oyuncak olmadığı da anlatılıyor.

Yegâne maksadımız, hepimizin üzerinde olumsuz etki oluşturan bu ve benzeri cehalet ve hurafeleri ifşa etmek; böylece ömrümüzü, hanelerimizi ve coğrafyamızı İslam nuru ile aydınlatmaktır. Böylece Allah'ın hayatımıza yön vermek için bize indirdiği kitabını düşünerek okumaya, anlayarak hayatımıza uygulamaya teşvik etmektir.

Hatasız insan olmadığını, dolayısıyla insanın yazdığının da hatasız olmayacağına kanaat getirenlerdenim. Bu nedenle de siz değerli kardeşlerimden kitabımı okuduğunuzda hata olarak telakki ettiğiniz hususları tarafıma iletmenizi rica ediyorum.

Hurafe ve bid'atların dinimizden arındığı, ümmetin yakalandığı akıl tutulmasından kurtulduğu, insanların birbirlerini ötekileştirmediği bir dünyada yaşamak dileğiyle, hepinizi sevgi ve muhabbetle selamlıyorum.

Elşad MİRİ

Bakü, Haziran 2018

1.BÖLÜM

İSLAM'DA ÖLÜYE KUR'AN OKUMAK YOK!

Bugünkü Müslümanlığımız, daha doğrusu Kur'an'la olan ilişkimiz birkaç farklı şekillerde kendini göstermektedir. Kur'an'ı kutsallaştırdığımız, yani dokunulmaz olduğuna inandığımız için ona elimizi sürmemek için uğraşırız. Bu maksatla Kur'an'ı güzel kumaşlara sarar veya özel olarak hazırlanmış süslü kutulara koyar, evin en ulaşılmaz yerinde veya süs eşyalarının sergilendiği gümüşlüklerde tutarız. Otomobillerimize veya diğer taşıtlara bizi kazadan koruması için minyatür ölçülerdeki Kur'anları asarız. Gelin ve damadın mutlu evlilik yapması dileğiyle onları düğün günü Kur'an'ın altından geçiririz. Kur'an'ı ofislerimizde veya kütüphanelerimizde diğer kitapların önüne koyarak nasıl "temiz bir insan" olduğumuzu ortaya koyarız. Dindar kesim, sanki bir ayin yapılıyormuş gibi bu kitabın okuması için abdest alınması gerektiğine diğer insanları inandırmaya çalışır. Birçoğumuzun Kur'an'ı kendisinin bizzat okumaması, başkalarından dinlemesi, başkasına okutması bu nedenden ötürüdür. İki şekilde okuttururuz Kur'an'ı: Birincisi, rahmetli olmuş yakınlarımızın cenaze törenlerinde imam çağırmak suretiyle. İkincisi ise ölmüş yakınımızı rüyamızda gördüğümüz zaman sevabını onların ruhuna hediye etmek amacıyla dinî ayin yapan şahıslara para vermek suretiyle. Bu örneklerden anlaşılacağı üzere ne yazık ki Kur'an'ı her iki durumda da okutuyor, kendimiz okumuyoruz. Oysa Yüce Allah,

Kur'an'da Peygamberine "Kur'an'ı okumam emredildi." (Neml 91-92) demesini emrederken, diğer ayetlerde de biz Müslümanlara Kur'an okumamızı emrediyor[1]. Hem de ölülerimiz için değil, kendimiz için. Çünkü Kur'an ölüler için değil, diriler içindir. Bunu kendimizden mi uydurduk? Hayır! Bunu bize haber veren kitabı gönderen Yüce Allah'tır. Yüce Allah Yasin Sûresi 70. ayette Kur'an'ın "diri olanları haberdar etmek için" gönderildiğini özellikle haber veriyor. Çünkü diri bir insanın ölü için sağlayabileceği hiçbir fayda yoktur. Yapılması gerekenler diriyken yapılmalıdır. Öldükten sonra yapılanlar, dirilerin kendilerini teselli etme çabası ve iddiasıdır.

Bir insanın başkasının yerine Müslüman olamayacağı, başkasının yerine iman edemeyeceği gibi, bir başkasının yerine ibadet etmesi de mümkün değildir. Hiç kimse bir başkasının ameli veya ibadetiyle cennete gidemez. Herkes kendi amelleriyle cennetle ödüllendirilecek yahut cehennemle cezalandırılacaktır. Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: "Onlar ömürlerini sonlandırmış bir tayfadır. Onların kazandığı onlara, sizin kazandığınız da sizedir. Onların yaptıkları sizden sorulmayacaktır." (Bakara 134, 141).

Yüce Allah Kur'an'ın farklı ayetlerinde bizlere bunları aktarır: "Herkes kazandığı şey karşısında rehindir" (Tûr 21; Müddessir 38), "Herkes kendi yararına olanları da, kendi zararına olanları da kendisi kazanıyor." (Bakara 286), "Kim bir zerre kadar hayır iş yapmışsa, onu görecektir. Kim de zerre kadar şer iş yapmışsa, onu görecektir." (Zilzal 7-8) Bundan başka Kur'an'da insanın bu dünyada her kazandığının karşılığının tam olarak verileceği[2] gibi, aynı zamanda kimseye haksızlık yapılmayacağı gibi konular da sıklıkla vurgulanmaktadır.

---

1 Müzzemmil 4; Ankebût 45.

2 Bakara 281; Âl-i İmran 25, 161.

Kur'an'ın başından son ayetine kadar sürekli okusanız bile yaşayanların, yakınların, akrabaların, arkadaşların ölüler için yapabileceği iyiliklerden (mevlid yapmak gibi) bahsedildiğini göremezsiniz. Özellikle de ölüler için Kur'an okumak, okutmak, hatmedip sevabını bağışlamakla ilgili bir tek ayete bile rastlayamazsınız. Sadece ölenin vasiyetleri varsa o vasiyetlerin yerine getirilmesini (Nisâ 11) ve kalanların onlar için hayır dua edilerek bağışlanmalarını istemeleri tavsiye edilmiştir.[3]

Peygamber Ölülerine Kur'an Okudu mu?

Peki, sağlığında kızları, erkek çocukları, eşleri, akrabaları, sahabeleri ölmüş bir Peygamber onlar için Kur'an okumuş mudur? Hatim etmiş midir? Ona gelmiş olan vahiylerin sevabını ölülerinin ruhuna bağışlamış mıdır?

Peygamber'in hayatına baktığımız zaman bu minvalde farklı bir uygulamanın olduğunu göremeyiz. Bilakis Muhammed Peygamber'in "Cenaze namazında, cenaze töreninde topluca bulunulsun, merhum borçlu durumda ölmüşse vârisleri tarafından borçları ödenilsin, kendisine hayır dualar edilsin, Allah'tan bağışlanılması istensin." gibi tavsiyelerini görebilmekteyiz.

Bunlara ilave olarak Allah'ın Elçisi ölmüş şahısların evlatlarının iyilik olarak babalarının arkadaşlarına ziyarette bulunmalarını da tavsiye etmiştir.[4]

Burada ilginç bir detayı not edelim. Hz. Peygamber'in sık sık Baki Mezarlığı'na gitmesi, oradakileri ziyaret etmesi, ölüler için dua edilmesi ile ilgili rivayetler de mevcuttur.[5] Ama Kur'an okuduğu veya sahabelerin ölüler için Kur'an okumalarını ve sevabını

---

3 İbrahim 41; Haşr 10.

4 Ebu Dâvud, "Sunen", III/469-561; İbn Mâce, "Sunen", I/461-524; Nevevi, "Riyazus-Salihin", II/277-310.

5 İbn Mâce, "Cenaiz", 1546, 1547.

bağışlamaları ile ilgili tavsiyeleri konusunda "sahih" (gerçek) dediğimiz hiçbir hadis mevcut değildir.

"Sünen" diye adlandırılan hadis külliyatında Allah Rasulü'nün ölü için Fatiha Sûresi'ni okuduğu ve sahabelerine de okumasını önerdiği anlatılan rivayetler ya "zayıf"tır ya da "mevzu" (uydurulmuş) hadislerdir. Beyhakî de bu kanaattedir.[6]

Sahabeden Peygamber'in vefatından sonra mezarı başında Kur'an'dan bir sûre okudukları, sevabını bağışladıkları konusunda bize ulaşan hiçbir bilgi yoktur. Sahabeler de hiçbir zaman kendi yakınlarının mezarları başında Kur'an okumamış ve sevabını bağışlamamışlardır. Çünkü onlar da biliyorlardı ki Kur'an ölüler için değil, diriler için gönderilmiştir. Kur'an'ın hitap ettiği insanlar duyan, gören ve dert eden insanlardır. Kur'an ölülere ses vermemektedir. Çünkü bunun için ne zaman, ne mekân, ne de imkân vermektedir. Ölülerin duyma (işitme) yetisi olmadığı için bunu yaparak emek harcamak boşunadır.

Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyurmuştur: "Gerçekten de sen hakka çağrıyı ölülere işittiremediğin gibi yüz çevirip gitmekte olan sağırlara da duyuramazsın." (Neml 80; Rûm 52), "Sen mezardakilere işittiremezsin." (Fâtır 22)

Hz. Peygamber'in "Sen ölülere işittirmelisin." diye bir vazife ile görevlendirilmediği gibi ölüler de doğal olarak Peygamber'i duyamazlardı. Çünkü onlar tüm bu yetilerini kaybetmiş durumdadırlar. Allah'ın Elçisi de indirilmiş herhangi bir ayetin ölüler için olduğunu beyan etmemiştir. Allah da elçisine "Sen mezardakilere işittiremezsin. Sen yalnız bir nasihat edensin." (Fâtır 19-23) diye bildirmiştir. Ayrıca Kur'an'ın hiçbir ayetinde "Ey ölüler!" diye bir hitap şekli yoktur.

---

6 İbn Mâce, "Cenaiz", 1595, 96, I, 480.

Diriler Ölülerle Aynı Değildir

İnsanlar öldükten sonra ne bir iyilik ne de bir kötülük yapamazlar. Onların da geride kalanlardan hiçbir beklentileri olmadığı gibi vasiyetlerinin yerine getirilmesi ve hayır dua edilmesi haricinde onlara bir iyilik de yapılamaz. Allah'ın bizleri sorgulayacağı tek kitap olan Kur'an'ı okuyup (Zuhruf 43-44) amellere uymayan, hayatlarını manasız ve boş yaşayarak geçiren, geçici olarak verilmiş olan bu ömrü gerekli seviyede değerlendiremeyenler, öldükten sonra Allah'ın Kur'an'da gösterdiği gerçeklerle karşılaşacaklardır. Nitekim Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyurmuştur: "Siz ey iman edenler! Ne mallarınız ne de çocuklarınız, Allah'ı sizin gündeminizden düşürmesin. Kim bunu yaparsa, asıl kaybedenler bunlardır işte... Sizden birine ölüm gelip de, 'Rabbim! Bana bir miktar daha süre tanısaydın da ben de hayır hasenat yapıp iyilerden olsaydım!' diyeceği (o gün) gelip çatmadan önce, size rızık olarak verdiklerimizden bir kısmını infak edin! Ama vakti geldiği zaman, Allah hiçbir şahsı ertelemez. Sonuçta Allah yaptığınız her şeyden haberdardır." (Münâfikun 9-11).

Kur'an'ın bu ayetlerinden de anlaşılıyor ki ölüler için her şey bitmiştir. İstemelerine rağmen hiçbir zaman dünyaya geri gönderilmeyecekler. Dünyada diriyken işledikleri günahları öldükten sonra sildiremezler ve Allah'ın razı olduğu hayır işleri de yapamazlar. Yüce Allah "Sağırlara sen mi duyuracaksın?" veyahut "Kör ve kaybolmuşlara sen mi doğru yolu göstereceksin?" (Zuhruf 40) buyurmuştur.

Kur'an'ı maksadına uygun ve iletildiği tarzda okuyup işitmeyen, idrak etmeyen ve yaşamayanlar O'nun emir ve yasakları karşısında ölüden farklı olmadıklarını bilmelidirler. Çünkü yalnız ölüler ve sağırlar söylenenleri işitemezler. Bunun için de ne gerçek anlamda ölmüşlerle ne de diri olduklarına rağmen manen ölü olanlara Kur'an'ı işittirmek veya anlatmak mümkün değil-

dir. Kur'an'ı idrak etmek gibi bir imkânları olduğu halde kasıtlı olarak anlamadan okuyanlarla anlamak istemeyenler arasında sonuç itibariyle hiçbir fark yoktur. Her ikisi de ölüler listesine kabul edilmektedirler. Allah Kur'an'da şöyle buyurmuştur: "Ne (gerçeği) görenle görmeyen bir olur, ne de aydınlıkla karanlıklar. Dahası, ne serinletici gölgeyle kavurucu sıcaklıklar, ne de (manen) dirilerle ölüler bir olurlar. Şu kesin ki Allah, tercih edene/tercih ettiğine işittirir, fakat sen mezardaki (gibi manen) ölülere asla işittiremezsin. Sen sadece adanmış bir uyarıcısın." (Fâtır 19-23). Peygamber işittiremediği halde kimler ölülere işittirebilir ki?

Kur'an'ın Sevabı Ölüye Ulaşır mı?

Ölüler için Kur'an okuma ve sevabını bağışlama âdeti sahabenin yaşadığı asırlardan uzun zaman sonra başlamış ve günümüze kadar gelmiştir.

Okunan Kur'an'ın sevabının ölüye ulaşması mümkün değildir. Çünkü hiç kimse Allah'ın sevap dağıttığını düşünemez. "Ey Allah'ım, ben Kur'an okuyorum, bunun için sevap kazandım. Sonra da Sen bu sevabı falancaların ruhlarına gönder." anlayışı Allah'ın indirdiği kitaba uygun bir anlayış değildir. Unutmamamız gerekiyor ki insan öldükten sonra onun sınav süresi tamamlanmış oluyor.

Ama bazıları Hz. Peygamber'e ait olduğu zannedilen bazı sözleri baz alıyorlar. Örneğin: "Âdemoğlu öldüğü zaman onun amel defteri kapanıyor. Ne sevap yazılır, ne de günah. Ancak ölmüş üç grup insanın amel defterleri kapanmaz. Bunlar 1. Sadaka-i cariye sahipleri, 2. Öldükten sonra bile kullanılmaya devam edilen bilim ve eser sahipleri, 3. Öldükten sonra arkasından hayır duası okuyan hayırlı evlat yetiştirmiş ebeveynler."[7] Bu hadi-

---

7 Müslim, "Vasiyyet" 14; bundan başka Bak.: Ebu Dâvud, "Vasaya" 14; Tirmizî, "Ehkam" 36; Nesâî, "Vasaya" 8.

sin doğruluğu kabul edilse dahi bunda ilginç bir durum yoktur. Çünkü insan bu amelleri öldükten sonra değil, daha diriyken yapmıştır. Yüce Allah da insana ancak ve ancak yaptığı amellerinin karşılığı olacağını buyurmuştur: "Kim bir zerre kadar hayırlı iş yapmışsa, onu görecektir. Kim de zerre kadar şer iş yapmışsa, onu görecektir." (Zilzal 7-8)

Maalesef Müslümanlar, Yüce Allah'ın Kur'an'da buyurduklarını dikkate almadan bugüne kadar ölmüş yakınlarının sevabı için ölüm gününden sonraki üç, yedi, kırk, elli iki ve yıl dönümü günlerinde mevlid okutmayı, Ramazan ayında hatim indirmeyi, bazı bayramları "Kara bayram" olarak adlandırarak ölüler için Kur'an okutmayı dinen vacip amel kabul etmektedirler. Kur'an okuyan "âlim"lerin "sadaka" ile gönüllerinin alınmasıysa "en büyük âdet" olmuştur. Çünkü o insan senin ölmüş yakınının ruhuna bedavadan Kur'an okuyacak değil ya! Kur'an okuduğu için o insanın gönlü hoş tutulmalıdır. Aksi takdirde ondan gelen sevap ölmüş yakınımıza gidip ulaşmazmış (!).

Kur'an okuyan bazı şahıslar da okudukları Kur'an'ın karşılığında aldıkları "sadaka"nın doğru olduğunu ispatlamak, bundan dolayı menfaat güttükleri için kendilerine beraat kazandırmak için "Dinimizde hediye almak da vermek de helaldir." veya "Ben parayı okuduğum Kur'an için değil de kaybettiğim zamanıma ve sarf ettiğim emeğimin karşılığı olarak alıyorum." diyorlar. Gerçekten haklılar mı? Yani onlara mutlaka hediye takdim edilmeli midir? Yahut Kur'an okuyan veya hatim eden şahıs, okumasının karşılığının olmadığını bilmiş olsa yine de o ölmüş insan için Kur'an okur muydu? Bu soruları pozitif cevaplamak, "Evet, okurdu." demek hiç de samimi bir cevap olmayacaktır. Hatta "Yasin" Sûresi'nde "Sizden hiç menfaat beklemeyenlerin peşinden gidin." (Yasin 21) buyrulmasına rağmen, bu sureyi ve genel olarak Kur'an'ı ölüler için para karşılığında okurlar. Şunu kesin olarak belirtelim ki, vefat etmiş yakınlarımız için Kur'an okumak veya

okutmak, Kur'an'ı hatmetmek, üç, yedi, adına kırk, elli iki ve yıl dönümü merasimlerini organize etmek gibi âdetlerin tümü Allah Rasulü döneminde olmayan, lakin daha sonradan dinî tören gibi kanıksanmış cahiliye âdetleridir.

Diriler Ölüler İçin Neler Yapabilirler?

Yaşayanların ölüler için yapabilecekleri Kur'an'da açıkça belirtilmiştir. Mesela, Haşr Sûresi'ndeki şu ayeti örnek olarak gösterebiliriz: "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce imanla göçüp gitmiş olanları bağışla! İman edenlere ilişkin gönlümüzde en küçük bir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphe yok ki Sen çok şefkatli, çok merhametlisin!" (Haşr 10)

Yüce Allah Kur'an'da İbrahim Peygamber'in şöyle dua ettiğini haber vermektedir: "Rabbimiz! Hesap günü beni, ebeveynlerimi ve tüm inananları hesabın verileceği gün bağışla!" (İbrahim 41)

Zaman zaman şöyle bir soru ile karşılaşıyoruz: "Evladın ebeveynleri için dua etmesi ne anlama geliyor? Bunun sevap bağışlamakla bir ilgisi var mıdır?" Net bir cevap verelim: Hayır, yoktur! Çünkü burada söz konusu evladın ettiği duadır. Amelin sevabının iletilmesi değildir. Buna ilaveten İsrâ Sûresi'nde ebeveynlerimiz için şu şekilde dua etmemiz isteniyor: "Ey Rabbim! Onlar beni bebekliğimde sevgiyle terbiye edip besledikleri gibi, Sen de onlara rahmet et!" (İsrâ 24) Burada açıkça görüldüğü gibi evlat ebeveynine yaptığı amelin sevabını göndermek için değil, ebeveyninin affedilmesi için dua etmiş oluyor. Kazanmak için 200 puan yeterli olan sıradan bir üniversite için, giriş sınavında 700 puan almış bir genç sadece 100 puan almış başka bir yakınına bir puan bile hediye veremediği gibi, hiç kimse de bir başkasının yerine ibadet edemez ve sevabını paylaşamaz. Tam da buna örnek gösterebileceğimiz bir ayet daha var. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Sizden birine ölüm gelip de, 'Rabbim! Bana bir miktar daha süre tanısaydın da ben de hayır hasenat yapıp iyilerden olsaydım!' diyeceği (o gün) gelip çatmadan önce, size rızık olarak verdiklerimizden bir kısmını infak edin!" (Münâfikun 10) Buradan da açıkça görüldüğü gibi Yüce Allah "ölüm gelmeden önce" O'nun yolunda harcamamızı istiyor. Öldükten sonra ise bunun herhangi bir yararı olmayacaktır.

Peygamberlerin ölüler için mezarlıkta veya başka bir yerde Kur'an okuduğu konusunda hiçbir sözü mevcut değildir. Birçoklarının bildiği gibi Allah Rasulü'nün sağlığında kız ve erkek çocukları, eşleri ve yakın akrabaları vefat etmiştir. Peygamber onlar için Kur'an okudu mu? Kim bu konu ile ilgili bir tane bile olsa hadis gösterebiliyorsa buyursun göstersin. Allah Rasulü'nün annesinin mezarını ziyareti sırasında bile böyle bir eylemi olmamıştır. Sahabelerinden hiçbiri ne Peygamber'in vefat ettiği sırada ne de onun mezarı başında Kur'an okumamıştır. Ölüler için Kur'an okumak mümkün olsaydı ve bunun sevabının da ölüye hediye edilmesi bilgisi olsaydı sahabeler canlarından daha çok sevdikleri Peygamber'in vefatından sonra onun için bolca Kur'an okuyup hatim etmezler miydi?

Yüce Allah Kur'an'da samimiyetle ve içten yapılmış olan hiçbir ibadetin karşılıksız kalmayacağını[8], herkese kazandığının tam olarak karşılığını verileceğini, hiç kimsenin hiçbir zaman haksızlığa uğramayacağını vaat etmektedir.[9] Maksatlı olan ibadetler Allah için yapılan ibadetlerle aynı olamaz. Menfaat güdülerek yapılmış olan ibadetler ibadet değildir, riyakârlıktır. Riya ise İslam'da haramdır.

Allah'ın rızasını kazanmak için yapılan ibadete ikinci bir maksat ilave etmek, o maksadı ibadete ortak etmek anlamına

8 Bakara 112; Âl-i İmran 57; Nisâ 114, 146.

9 Âl-i İmran 25, 161.

gelir ki, bu da "şirk"tir. ("Şirk" Allah'a ortak koşmak anlamına geliyor ve İslam'da en büyük günahtır.) İbadet anlayışının maksadına ve daha açık anlatacak olursak ruhuna zıt olduğu için bunun sevap gibi algılanması mümkün değildir, sevap olamaz. Çünkü Allah ilahlık konusunda olduğu gibi ibadette de kendine ortak kabul edilmesini kesinlikle yasaklamıştır: "De ki: … Artık kim Rabbine (rahmetine) kavuşmayı umuyorsa, işte o, imanıyla uyumlu iyilikler yapsın ve Rabbine kulluk ederken hiç kimseyi O'na ortak koşmasın!" (Kehf 110)

Kur'an okumak Allah'la birlik içinde olmak, O'nun kelimeleriyle konuşmak, düşünmek ve ayetlerini idrak etmektir. Allah için yapılmış olan hiçbir amel karşılıksız kalmaz. Kur'an'ın yukarıda belirttiğimiz yüce maksatlar olmadan okunması, sıkça tilavet edilmesi, mırıldanılması, hatim edilmesi, sevabının para karşılığında veya bedavadan başkalarına hediye etmek amacıyla okunması, bu ibadette samimiyet olmaması anlamını taşır ve bundan sevap beklenmemelidir. Kur'an'ın para karşılığında veya bedava, ölüler için okunması da okutulması da doğru değildir. Para karşılığında okunan Kur'an, okuyanın kendisine sevabı yoksa okutan kişiye veya ölüye nasıl sevap kazandırmış olabilir? Para karşılığında (din adamlarının tabiriyle sadakayla) Kur'an okutanlar bu gerçekleri bilirse "Sadakanın azı-çoğu olmaz." diyerek elinde tuttuğu paralara beklentili gözlerle bakan birine "sadaka" verir mi? Bunun için bizler şapkamızı önümüze koyup düşünmek zorundayız. Gerçekten verdiğimiz "sadaka"ların karşılığında okuttuğumuz Kur'an ölülerimize ulaşıyor mu? Bu tür anlayışlar insanların Kur'an'dan uzaklaşmalarına, özellikle din adamlarının profesyonel kimliğinin oluşmasına neden oluyor. Kur'an ise ticari amaçla kullanılan kitaba dönüşüyor. Bilmemiz gerekiyor ki okuduğumuz Kur'an'ı veya başkasının kazandığı sevabı ölülere ulaştıracak herhangi bir mekanizma veyahut Kur'an'da Allah'ın ölülerin ruhunu şad edeceğine dair vaat yoktur…

Öyleyse imtihanımız olacak tek kitap olan Kur'an'ı doğru okumalı, Allah'ın bize ilettiği mesajları doğru düzgün anlamalı ve hayatımıza doğru bir şekilde uygulamalıyız. Unutmamamız gerekiyor ki Allah bizim sadece ses titremelerinden oluşan okumamızı değil, diriler için hayat rehberi olarak gönderdiği Kur'an'daki buyruklarla amel etmemizi istiyor. Bilmemiz gerekiyor ki ölüler için Kur'an okumak veya okutmak Kur'an'ı doğru okumamamızdan doğan bir hurafedir.

İnmemiştir hele Kur'an bunu hakkıyla bilin,
Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için.

Mehmet Akif ERSOY

2.BÖLÜM

İSLAM’DA PEYGAMBERLERİN GÜNAHSIZLIĞI YOK!

Allah insanı iradeli yaratmıştır. Doğru ile yanlışı seçme hakkını vermiştir. İnsan bu haklarını kapsamlı bir şekilde kullanmaktadır. Onun için de diyoruz ki hatasız insan yoktur. Yüce Allah insanlar için kendi aralarından seçilmiş elçiler göndermiştir. Bu elçiler de birer insandır. İnsan oldukları için peygamberlerin de hata yapmaları mümkündür. Peki peygamberlerin hatalarını gündeme getirmekteki maksadımız nedir? Maksadımız peygamberleri yücelterek ve hatasız görerek kendimizden uzaklaştırmak değil, bilakis onları hayatımıza rehber kılmaktır. Biz peygamberleri insanüstü bireyler olarak kabul etmekle onların rehberliğini ters yüz ediyoruz. Peygamberlerin örnek insanlar gibi seçildiği gerçeğini es geçerek onları örnek olamayacak bir düzeye indirgeyerek hayatımızdan dışlıyoruz. Hatta bazıları peygamberleri kendilerinden uzaklaştırmakla yetinmeyip onları insanüstü ilan ederek ilahlaştırmaktadırlar.

İncil'de Tanrılaştırılan Peygamberler

Tanrılaştırılan peygamberlerden bizlere kadar gelen ve Kur'an'da bahsi geçeni Meryem oğlu İsa'dır. İsa Peygamber'i sağlığında kabul edenlerin, ona uyanların sayısı çok azdı. İman edenler Meryem'in oğlu İsa'yı Peygamber, Allah'ın elçisi olarak kabul ediyorlardı. Onun vefatından bir süre sonra ona inananların sayısı yüz binlere, günümüzde milyonlara ulaştı, milyar insanı geçti. İsa Peygamber'in vefatından sonra onu Allah'ın elçisi

olarak değil de Allah'ın oğlu olarak kabul edip, teslis inancının unsuru haline getirerek ilahlaştırdılar. Hatta bu ilahlaştırma öyle bir raddeye ulaştı ki, her şeyin onun aracılığı ve onun için yaratıldığı iddiaları yaygınlaştı ve inanç olarak kabul gördü. Konu ile ilgili net bir örnek verecek olursak:

Eski Roma Papası 16. Benedikt'in (Joseph Ratzinger) yönetiminde kurulan bir heyet tarafından hazırlanmış ve Papa 2. İoannes Paulus'un onayı ile yayınlanmış "Katolik Kilisesi Din ve Ahlak Prensipleri" isimli kitaba göre "İsa olmasaydı evren yaratılmazdı. Göklerde ve yerde görünen veya görünmeyen şeyler, makamlar, hâkimiyetler, yönetimler ve hükümdarlar… Her şey onun aracılığı ve onun için yaratılmıştır."[10]

Bu fikirler hiç de kitabı yazanların kendilerinden uydurdukları düşünceler değildir. Şu an ellerinde bulunan İncil'den alıntılar yaparak bu fikirleri sadece tekrar etmişlerdir. Çünkü İncil her şeyin İsa için yaratıldığını söylüyor. Pavel'in Koloslulara Mektubu'nda bu detay şu şekilde yazılmıştır; "Görünmez Allah'ın sureti, bütün hilkatin ilk doğanı odur. Çünkü göklerde ve yeryüzünde, görünen ve görünmeyen, gerek tahtlar, gerek hâkimiyetler, gerek riyasetler, gerek hükûmetler, bütün şeyler onda yaratıldı. Bütün şeyler onun vasıtası ile ve onun için yaratılmıştır. Hepsinden evvel olan kendisidir, ve bütün şeyler onda kaimdir." (İncil, Koloseliler, I/14-17).

"Çünkü yerde olsun, gökte olsun, ilâh denilenler varsa da (nitekim çok ilâhlar ve çok rabler vardır) fakat bizim için bir Allah Baba, vardır. Her şey ondandır ve biz onun içiniz. Ve bir Rab, İsa Mesih, vardır. Her şey onun vasıtası iledir ve biz onun vasıtası ileyiz." (Korintliler, VIII/5-6).

Bu parçalardan da görünüyor ki İncil, yaratılan her şeyin İsa'nın aracılığıyla ve onun için, onun yüzü suyu hürmetine yara-

---

10 Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri, Terc., Dominik Pamir, İstanbul, 2000, s. 95, par. 331.

tıldığını ifade etmektedir. Bugün böyle bir düşünceye sahip olan Hristiyanlar kendilerini haklı bulmaktadırlar. Çünkü bu şekilde iddia etmek onların hepsinin "Tanrı'nın Kitabı" olarak kabullendikleri İncil'de mevcuttur. Peki biz Müslümanlar?

Biz de aynı şekildeki düşünceleri Muhammed Peygamber'e yakıştırmıyor muyuz? Allah'ın sonuncu elçisi olan Muhammed Peygamber'e şöyle bir hadis izafe edilmiştir: *"Levlake levlak, lemma halaktul eflâk*", yani "Sen olmasaydın felekleri(yani evreni) yaratmazdım."[11] Evrenin, yaratılmış her şeyin Peygamberimizin yüzü suyu hürmetine yaratıldığı iddiasına vararak bu tür uydurma ifadelerle, hadislerle insanları kandırmanın anlamı nedir? Hristiyanların İsa Peygamber'i ilahlaştırdıkları gibi bizler de aynı hatayı tekrarlamış olmuyor muyuz? Oysa Muhammed Peygamber bununla ilgili Müslümanlara uyarıda bulunmuştur: "Hristiyanların Meryem'in oğlu İsa'yı yücelttikleri gibi siz de beni yüceltmeyiniz. Ben ancak ve ancak bir kulum. Öyleyse 'Siz bana Allah'ın kulu.' deyiniz."[12]

Hatta Rasulullah kendisine "Ey en hayırlımız, ey en hayırlımızın oğlu!" diye hitap eden bir insanın bu sözlerinden sonra şöyle söylemiştir: "Ey insanlar, sözlerinize dikkat ediniz ki şeytan sizi etki alanına dahil edemesin. Ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'im. Allah'ın kulu ve elçisiyim. Allah'a and olsun ki beni yüceltmenizden hoşlanmıyorum."[13]

Rasulullah, peygamberlerin "yarıştırılmasına" da itiraz etmiştir. Hatta Medine'de bulunduğu zaman bir Müslüman'la Yahudinin en yüce insanın Musa mı, Muhammed mi olduğu konusunda tartıştıklarına dair yaptıkları şikayete şöyle itiraz etmiştir:

---

11 Acluni, Ebul Fida İsmail b. Muhammed b. Abdilhadi el-Cerrahi el-Acluni (v. 1749), Keşful Hafa, Kahire, 1964, II, 164; Hakim en-Nisaburi, el-Mustedrek ales Sehiheyn, Dar Kutubul Alemiyye, Beyrut trs., II, 615.

12 Buhârî, "Peygamberler", 3484.

13 Ahmed b. Hanbel, Müsned, III, 153, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

"Beni Musa'dan üstün tutmayın. İnsanlar kıyamet günü bilinçlerini kaybedecekler. Ben de onlarla birlikte bilincimi kaybedeceğim. Kendimize geldiğimizde Musa'nın arştan sıkıca tuttuğunun şahidi olacağım. Bilmiyorum, o da mı bilincini kaybettikten sonra herkesten önce uyanmış, yoksa Allah onu bununla mı üstün kılmıştır?" Muhammed Peygamber aynı mütevazılığı İbrahim Peygamber'e karşı da göstermiştir.[14] Peygamberimiz Kur'an'ın Bakara Sûresi 260. ayetinde sözü geçen yaratılış konusundaki tereddütle ilgili inananlarda yanlış izlenim oluşmaması için şöyle buyurmuştur: "Benim tereddüt etmekte İbrahim'den daha çok hakkım vardır."[15] Elçilik görevi ile uğraştığı yeri terk etmiş Yunus Peygamber'le ilgili de yanlış düşüncelerin oluşması veya kendisiyle kıyaslanmaması için: "Hiçbir kula 'Ben Yunus bin Metta'dan daha hayırlıyım.' demek yakışmaz." uyarısını yapmıştır.[16]

Bu konuya "Peygamberlerin Hataları" bölümünde "Muhammed Peygamber'in Yanlışları" alt başlığında değineceğimiz için sözlerimi bu noktada özetliyor ve peygamberlerin aşağılanması konusunda kısa bilgiyi sizlere sunuyorum.

Aşağılanmış Peygamber Anlamı

Her ne kadar Hristiyanlıkta İsa Peygamber'in tanrı derecesine yüceltilmesi söz konusu olsa da bugünkü İncillerde İsa'yı aşağılayıcı noktalar mevcuttur.

İncil'de Sadist Peygamber!

Elimize ulaşmış olan Matta'nın ve Luka'nın İncillerinde İsa Peygamber bir sadist gibi tanıtılmaktadır. İsa'ya ait olduğu söy-

14 Buhârî ve Müslim. Abdulbaki, Muhammed Fuad, "el-Lulu vel Mercan", Livan, Beyrut 1986.

15 Buhârî, Enbiya, 46.

16 Buhârî, Enbiya, 38.

lenen ifadelere bakalım; "Yeryüzüne selâmet getirmeğe geldim sanmayın. Ben selâmet değil, fakat kılıç getirmeğe geldim." (İncil, "Matta"nın İncili", 10/34)

"Ben dünyaya ateş atmağa geldim. Eğer şimdiden tutuşmuş ise, daha ne isterim? Fakat benim vaftizleneceğim bir vaftizim var. Ve bu, yerine gelinceye kadar ne derece sıkılmaktayım! Dünyaya selâmet getirmeğe mi geldim sanıyorsunuz? Size derim ki: Hayır, fakat daha doğrusu ayrılık getirmeğe geldim. Çünkü bundan sonra, bir evde beş kişi olacak, üçü ikiye, ikisi üçe karşı ayrılacaklar. Baba oğula karşı, oğul babaya karşı. Ana kıza karşı, kız anasına karşı. Kaynana geline karşı, gelin kaynanasına karşı olacaklar." (İncil, "Luka"nın İncili", 12/49-53)

"Üzerlerinde benim padişahlık yapmamı istemeyen düşmanlarımı buraya getirin ve benim gözlerimin önünde öldürün!" (İncil, "Luka"nın İncili, 19/27)

İncillerden derlediğimiz bu alıntılardan İsa'nın elinde kılıç ve ateş ile yeryüzündeki sükûnet ve barışın yok oluşu için uğraşan birey olduğu anlaşılmıyor mu? Yine İsa gözlerinin önünde onun kraliyetini kabul etmeyen düşmanlarının katlinden haz duyan cani bir sadist gibi görüntü vermiyor mu?

İncil'de Annesine Kaba Davranan İsa!

Bir diğer kitapta, Yahya'nın İncil'inde İsa'nın annesine kaba davranması gösteriliyor. "Üçüncü gün Celile'nin Kana köyünde bir düğün vardı. İsa'nın annesi de oradaydı. İsa ile öğrencileri de düğüne davetliydi. Şarap tükenince İsa'nın annesi ona "Şarapları kalmadı." dedi. İsa: "Anne, benden ne istiyorsun? Benim saatim daha gelmedi." dedi. Annesi hizmetçilere: "Size ne derse onu yapın." dedi." (İncil, Yuhanna, 2/1-5) İsa'nın bir düğün töreninde sarhoşların içinde kendi annesine bu tarzda kızgınlık göstermesi

saygısızlık değil mi? Annesine öyle bir kızıyor ki annesi korkarak hizmetçilere "Ne derse yapın. Bir lafını ikiletmeyin…" diyor.

Peygamberlerin aşağılanmasıyla ilgili hususlara Tevrat'ta da karşılaşmaktayız. Hatta bu kitapta peygamberlerin kendi kızlarıyla yatması söz konusudur.

Tevrat'ta Putlara Tapan Peygamber!

Tevrat'ta Süleyman Peygamber'in putlara tapmaktan kaçınmayan bir insan olduğu belirtilmiştir. Güya Süleyman Peygamber iktidarının en yüksekte olduğu son dönemlerinde putperest hanımlarını ve cariyelerini mutlu etmek adına onların putlarına saygı göstermiş ve onlarla beraber puta ibadet etmiştir. Tevrat'ın "Krallar" bölümünde şöyle yazılmıştır; "Ve vaki oldu ki, Süleyman'ın ihtiyarlığı zamanında karıları onun yüreğini başka ilâhların ardınca saptırdılar ve babası Davud'un yüreği Allah'ı Rab ile bütün olduğu gibi onun yüreği bütün değildi. Ve Süleyman Saydalıların ilâhesi Astartin'in ardınca ve Ammonîlerin mekruh şeyi Milkom'un ardınca gitti. Ve Süleyman Rabb'in gözünde kötü olanı yaptı ve tamamen Rabb'in ardınca yürüyen babası Davud gibi yürümedi. O zaman Süleyman Yeruşalim'in önünde olan dağında, Moab'ın mekruh şeyi Kemoş için ve Ammon oğullarının mekruh şeyi Molek için bir yüksek yer yaptı. Ve kendi ilâhlarına buhur yakan ve kurbanlar kesen bütün ecnebi karıları için böyle yaptı. Ve Rab Süleyman'a karşı öfkelendi. Çünkü ona iki kere görünen ve: 'Başka ilâhların ardınca gitme.' diye bunun için ona emretmiş olan İsrail'in Allah'ı Rabb'den yüreği saptı ve Rabb'in emrettiği şeyi tutmadı." (Tevrat, 1 Krallar, 11/4-10)

Tevrat'ta Kızları İle Yatan Peygamber!

Peygamberlerin aşağılanmasıyla ilgili noktalar bir tek Süleyman Peygamber'le sınırlı değildir. Ondan önceki Lût, İbrahim,

Musa, Harun gibi peygamberler de bu iğrençliklere kurban edilmiş elçilerdir. Konunun daha iyi anlaşılması için Tevrat'ta bulunan "Yaratılış" kitabına bakalım. Kitapta şöyle yazılmıştır: "Ve Lût Tsoar'dan çıkıp dağda oturdu ve iki kızı onunla beraberdi. Çünkü Tsoar'da oturmaktan korktu. O ve iki kızı bir mağarada oturdular. Ve büyük kızı küçüğüne dedi: 'Babamız kocamıştır ve bütün dünyanın yoluna göre yanımıza girmek için memlekette erkek yoktur. Gel, babamıza şarap içirelim ve babamızdan zürriyeti yaşatmak için onunla yatarız. Ve o gecede babalarına şarap içirdiler ve büyük kız girip babası ile yattı. Ama Lût yatıp kalktığının farkında değildi. Ve vaki oldu ki, ertesi gün büyük kız küçüğüne dedi: İşte, dün gece babamla yattım. Bu gece de ona şarap içirelim ve babamızdan zürriyet yaşatmak için, gir, onunla yat. Ve o gecede dahi babalarına şarap içirdiler ve küçük kız kalkıp onunla yattı. Ve Lût yatıp kalktığının farkında değildi. Lût'un iki kızı böylece babalarından gebe kaldılar. Ve büyük kız bir oğul doğurdu ve onun adını Moab çağırdı. O bugüne kadar Moablıların atasıdır. Ve küçük kız, o da bir oğul doğurdu ve onun adını Ben-Ammi çağırdı. O bugüne kadar Ammon oğullarının atasıdır." (Tevrat, Yaratılış, 19/30-38)

Tevrat'ta Karısını Firavun'a Veren Peygamber!

Buna benzer bir durum İbrahim Peygamber ve karısı Sara için de geçerlidir. İbrahim Peygamber'in Firavun'a, Sara'nın onun kız kardeşi olduğunu söylemesi üzerine Firavun Sara'yı kendisine eş yaptığı bildiriliyor. Sonuçta gerçeği öğrenen Firavun'un İbrahim'i ve karısını kovduğu söyleniyor: "Ve vaki oldu ki, Abram Mısır'a girdiği zaman, Mısırlılar kadının çok güzel olduğunu gördüler. Ve Firavun'un emîrleri onu gördüler ve onu Firavun'a methettiler. Ve kadın Firavun'un sarayına alındı. Ve onun yüzünden Abram'a karşı iyi davrandı ve onun koyunları, sığırları ve eşekleri ve köleleri ve cariyeleri ve dişi eşekleri ve develeri oldu. Ve

Rabb Abram'ın karısı Sara'dan dolayı, Firavun'u ve onun sarayını büyük vuruşlarla vurdu. Ve Firavun Abram'ı çağırıp dedi: 'Bana bu yaptığın nedir? Bunun senin karın olduğunu niçin bana bildirmedin? Niçin: Bu benim kız kardeşimdir, dedin. Ben de onu karı olarak aldım? Ve şimdi, işte karın, al ve git." (Tevrat, Yaratılış Kitabı, 12/14-9)

Tevrat'ta Allah'ı Azarlayan Peygamber!

Musa Peygamberle ilgili bölümlerde Musa'nın Allah'ı azarlayan, onu tembihleyen bir şahıs olduğu belirtilmiştir: "Musa halkın, her bir ailenin çadırı karşısında ağladıklarını işitti ve Rabb'in öfkesi çok ateşlendi. Musa da memnun değildi. Onun için Rabb'e dedi: "Sen niçin kuluna azap verdin? Senin nazarında lütuf bulamadığım için bu halkın tüm yükünü benim üstüme mi yüklüyorsun? Tüm bu halka ben mi hamile olmuşum? Bunları ben mi doğurmuşum? Meğer sen istiyorsun ki süt emen bebeği taşıyan dadı gibi babalarına yemin edip vaat ettiğim toprağa koynumda ben mi götüreyim? Tüm bu halkı yedirmek için eti nereden bulayım? Çünkü onlar benim karşımda ağlayarak 'Bize et ver, yiyelim.' diyorlar. Bu halkı kendi başıma ben yalnız taşıyamam. Çünkü bu benim için çok ağırdır. Eğer ki bana bu muameleyi yapacak olursan, gözünde lütuf bulamadıysan, o zaman ne olur beni öldür ki bu azabı görmeyeyim." (Tevrat, Sayılar, 11/10-16)

Tevrat'ta Yaptığı Puta Taptıran Peygamber!

Peygamberlerin aşağılanmasıyla ilgili bir diğer örnek de Musa'nın kardeşi Harun Peygamber'le ilgilidir. Musa Peygamber Allah'tan mesaj almak için halkının yanından ayrıldıktan sonra Peygamber olan kardeşi Harun'un altından dana putu yapıp ona tapmalarını cemaatine emir buyurması ile ilgili "Çıkış" kitabında şöyle yazılmıştır: "Ve dağdan inmek için Musa'nın geciktiğini

kavmi görünce, kavmi Harun'un yanına toplandı ve ona dediler: ‘Kalk, bizim için ilâh yap, önümüzden gitsinler. Çünkü Musa'ya; bizi Mısır'dan çıkaran bu adama ne oldu bilmiyoruz. Ve Harun onlara dedi: ‘Karılarınızın, oğullarınızın ve kızlarınızın kulaklarındaki altın küpeleri kırıp çıkarın ve onları bana getirin. Ve bütün kavmi kendi kulaklarındaki altın küpeleri kırıp çıkardılar ve onları Harun'a getirdiler. Ve onu ellerinden aldı ve oymacı aletiyle ona biçim verdi. Ve onu dökme bir buzağı yaptı ve dediler: ‘Ey İsrail, seni Mısır diyarından çıkaran ilâhların bunlardır. Ve Harun onu gördü ve onun önüne bir mezbah yaptı. Ve Harun ilân edip dedi: Yarın Rabb'e bayramdır. Ve ertesi gün erken kalktılar ve yakılan takdimeleri arzettiler ve selâmet takdimelerini getirdiler. Ve kavmi yemek ve içmek için oturdular ve oynamak için kalktılar.” (Tevrat, Çıkış, 32/1-6)

Hatta Tevrat'ta Yoiş isimli kralın Zekeriyya Peygamber'i taşlatarak katletmesinden ve İsrailoğullarının tevhide davet eden İşaya isimli Peygamber'in kafasının testereyle kesilmesinden de bahsediliyor.

Kur'an'ın Bize Tanıttığı Peygamberler

Peygamberleri ilahlaştıranlar veya elçileri aşağılayanlarla ilgili bazı konulara az da olsa açıklık getirmeye çalıştık. Peki öyleyse peygamberlere imanımız nasıl olmalıdır? Genel olarak Allah elçilerini bize nasıl tanıtmıştır?

Allah ilahi talim mektupları, mesajları olan kitaplarını elçileri vasıtasıyla göndermiştir. Elçiler bizlere Allah'ın sözlerini olduğu gibi iletmişlerdir. Onların misyonu ve görevi sadece iletmekten ibaret değildir. Ayıca ilettiklerine kendileri de tabi olup, canlı örnek gibi karşımızda bulunmuşlardır. Bizler de örnek olmuş tüm peygamberlere inanmak zorundayız. Çünkü peygamberlere inanmak imanın farzlarındandır. Biz onlara olduğu gibi

inanmalıyız. Onları yücelterek yahut rehberliklerini yok sayarak değil. Maalesef biz insanlar peygamberleri insanüstü varlık olarak sunmakla ve onların rehberliklerini yok sayarak hayatımızdan dışlıyoruz. Onların getirdiklerini "imha ediyoruz." peygamberlerin örnek olarak gönderildiği gerçeğini örnek alınamayacak bir seviyeye indirgeyerek kendimizden uzaklaştırıyoruz. Yüce Allah peygamberlerine bizim gibi bir insan olduklarını defalarca kendi dillerinden söyletmesine rağmen bizler nedense ayetlerin hilafına olsa bile onların bizler gibi birer insan olmadıklarını iddia etmeye, hatta ispat etmeye uğraşıyoruz.

Peygamberlerin Hataları

Peygamberler Allah'ın kelamını insanlara iletmek, ilettiklerine ilk önce kendileri tabi olmak, ilettiklerine tabi olarak da örnek olabilmeleri için gönderilmişler. Hayat tarzları ile örnek olarak gönderilmiş peygamberler hata yapmak, hataları yüzünden pişman olmak, pişman oldukları için tövbe etmekle de bizlere örnek olmuşlardır. Yaptığımız hatalardan, yanlışlardan, günahlardan sonra bize ne yapmamız gerektiği konusunda bilgi vererek yol göstermişler.

Bu konuyu daha iyi anlamamız için tüm peygamberlerin bizler gibi birer insan olduklarını bilmemiz gerekir. Onların insan değil de melek olmaları talebinde bulunanlarla ilgili Allah'ın verdiği cevapları yukarıda ifade ettik. Yüce Allah, konuya dair insanın peygamber oluşuna itirazı olanların sözlerini bize şöyle hatırlatıyor: "Bu nasıl elçi böyle? Yiyip içiyor, çarşıda pazarda dolaşıyor! Ona bir melek indirilseydi de beraberinde o da uyarıp dursaydı ya!" (Furkan 7) Evet, Allah'ın insanların kendi aralarından seçtiği elçileri herkes gibi yiyor, içiyor, pazarlarda dolaşıyor, evlilik yapıyor, seviniyor, öfkeleniyor… Bu şekilde hayat süren insanlar da ömürlerinin farklı evrelerinde hata yapabilirler. Kim-

senin de hata yapmama garantisi yoktur. Buna peygamberler de dâhildir. Unutmamalıyız ki Allah'tan başka hiç kimse kusursuz olamaz. Allah'ın sonuncu elçisi Muhammed Peygamber'in de böyle dediğini biliyoruz. "Eğer siz günah işlemeseydiniz Allah sizi helak eder ve sizin yerinize günah işleyip tövbe eden kullar yaratırdı."[17]

Yüce Allah Kur'an'da Peygamber'inden söz aldığını belirtmiştir: "Bir zaman Biz peygamberlerden ahit almıştık. Senden de, Nuh'tan da, İbrahim'den de, Musa'dan da, Meryem oğlu İsa'dan da! Biz onlardan sağlam bir ahit almıştık." (Ahzâb 7)

Rabbimiz peygamberlerden ne gibi bir söz aldı? Bu söz büyük günah işlememekti. En büyük günah Allah'a şirk koşmaktır. Yüce Allah peygamberin aldığı vahyin ne olduğu konusunda başka bir ayette şöyle buyuruyor: "Şüphesiz sana da senden öncekilere de şöyle vahyolunmuştur ki: Eğer şirk koşarsan, amelin boşa çıkacak ve mutlaka zarara uğrayanlardan olacaksın." (Zümer 65) Allah masum ve günahsız olduğu iddia edilen peygamberlerinden neden bu şekilde bir söz alsın? Özel koruma altında olan peygamberler korunmayan insanlara nasıl örnek olsunlar? Peygamberler korunmuş olsaydılar hiç Kur'an'da onların katli hakkında konuşulur muydu? Uhud Savaşı'nda Allah'ın sonuncu elçisi yaralanır mıydı?

Allah Kur'an'da gönderdiği elçilerinden Âdem Peygamber'in isyan etmesinden, Musa Peygamber'in cinayet işlemesinden, Yunus Peygamber'in elçilik görevi yaptığı yeri izinsiz terk etmesinden, Dâvud Peygamber'in ve oğlu Süleyman Peygamber'in tövbelerinden, Muhammed Peygamber'in yanlışından bahsetmektedir.

Peygamberlerin hata yapmadıklarını veya hata yapmayacaklarını iddia etmek dinin özü itibarıyla yanlıştır. Hatasız beşer ol-

---

17 Müslim, Tevbe, 9.

maz. Kur'an'ın hiçbir yerinde peygamberlerin günahsızlığından, masumiyetinden söz edilmemektedir. Çünkü onlar birer insandır. Onlar her konuda bizlere örnek olmalılar. Kendilerinin günahsız olduklarını sergilemek isteyenler ilk önce peygamberleri, daha sonra da başkalarını günahsız göstermek için uğraşıyorlar.

Şimdi Yüce Allah'ın Kur'an'da bahsi geçen peygamberlerin hataları konusuna başlayalım:

Âdem Peygamber'in Hatası

Yüce Allah şöyle buyurdu: "Derken o ikisi ondan yediler. Bunun ardından kendi cinselliklerinin farkına vardılar ve başladılar hasbahçenin yapraklarından topladıklarıyla üzerlerini örtmeye. Sonuçta Âdem Rabbine karşı gelmiş ve huzurunu bozmuş oldu." (Taha 121)

Allah Âdem Peygamber'in kendisine isyan ettiğini, isyan edip yanlış yol tuttuğunu belirtiyor. Bu bizim iddiamız veya sözümüz değildir. Bunu Rabbimiz zikrediyor. Burada en önemli konu Âdem Peygamber'in hatasından sonra pişman olup tövbe etmesiydi. Âdem'i insan yapan şey tövbesi olduğu gibi, İblis'i de şeytan yapan kibirliliği oldu.

Nuh Peygamber'in Hatası

Nuh tufanı konusunda bilgi sahibi olduğunuzu düşünerek direk bizi ilgilendiren konudan bahsetmek istiyorum. Nuh Peygamber Allah'a iman edenlerle birlikte gemideyken gözleri gemiye binmemiş olan ve Allah'a isyan eden, tebliğ ettiği dini kabul etmeyen oğlunu arıyordu. Nuh Peygamber görevinin yalnızca hakkı iletmek, gerçeği ilan etmek olduğunu biliyordu. "Belki iman eder." düşünceleriyle son anda evladını çağırdı. Allah bu olayı şöyle nakilediyor: "Ve gemi dağlar gibi dalgaların arasında yol almaya başladı. Nûh oğluna -ki o kendi başına bir kenarda

duruyordu- seslendi: "Yavrucuğum! Gel, bizimle birlikte bin gemiye. İnkâra gömülüp gidenlerle birlikte olma!" (Hûd 42)

Lakin tüm ısrarlarına rağmen Nuh Peygamber'in oğlu inadını bırakmadı. Kendi gücüne güvenerek kurtulacağını düşündü ve babasına şöyle cevap verdi: "(Oğlu,) "Ben, beni sulardan koruyacak bir dağa sığınacağım" dedi. (Nûh) "Bugün Allah'ın belâsından, O'nun rahmet ettiği kişiler hariç, kaçıp kurtulacak kimse yok!" diye seslendi. Derken, aralarına dalga giriverdi… Artık o da boğulanlardan biriydi." (Hûd 43)

Nuh Peygamber oğlunun kâfir olarak ölmesini istemiyordu ve yine oğluna şöyle dedi: "Bugün Allah'ın merhamet ettikleri haricinde başka kimse O'nun emrinden kurtulamaz!" Sonunda dalga onları birbirlerinden ayırdı ve o suda boğularak öldü." (Hûd 43)

Nuh Peygamber ve onunla beraber Allah'a iman edenler tufandan kurtuldular. Kurtulduktan sonra Nuh Peygamber ellerini açarak Allah'a dua ediyor: "Ey Rabbim! Ama benim oğlum da benim ailemdendir. Senin vaadin hiç şüphesiz ki haktır. Sen hâkimlerin en hikmetlisisin!" (Hûd 45)

Allah Nûh'a inananları ve onun ailesini kurtaracağı vaadinde bulunmuştu. Nuh Peygamber de oğlunun ailesinden olduğunu belirterek onun kurtulacağını umut etmişti. Ama Allah'ın verdiği cevap insanların birbirleriyle olan aile ilişkilerine de açıklık getiriyor: "Allah buyurdu ki: Ey Nuh! O asla senin ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı kötü bir iştir. O halde hakkında bilgin olmayan bir şeyi benden isteme! Ben sana cahillerden olmamanı tavsiye ederim. " (Hûd 46)

Dikkat edin, Allah Nuh Peygamber'in oğlunun iman etmediğinden ötürü artık onun oğlu olmadığını söylüyor. Lakin babalık duygusu onu bu şekilde dua etmeye mecbur kılmıştı. Aslına bakarsak dua etmek kötü bir şey değildi. Lakin Allah, bildiği bir şeyi

hatalı olarak istediği için onu kınamıştı. Bu, Nuh Peygamber'e bir uyarıydı. Ona cahillerden olmamayı tavsiye ediyordu. Peygamber bile olsa Allah'a "torpilinin" geçemeyeceğini bilmeliydi. Peygamber evladının dahi "torpille" kurtulması mümkün değildi. Çünkü Allah peygamberlerin bile evladı ile ilgili konularda ricalarını kabul etmiyor, hatta bunu yapmaması konusunda uyarıyor. Şimdi düşünelim, Allah kendi elçisi olarak seçtiği Peygamberinin hem duasını kabul etmiyor, hem de bu isteği için onu azarlıyor. Heyhat!

Nuh Peygamber Allah'ın bu kelamlarından sonra hemen hatasını anlıyor ve bağışlanmasını istiyor: "Ey Rabbim! Bilmediğim bir şeyi Sen'den istemekten Sana sığınıyorum. Eğer beni bağışlamazsan, bana rahmet etmezsen, zarara uğrayanlardan olurum." (Hûd 47) Nuh Peygamber bu hatası yüzünden pişman olmuş ve Allah'tan bağışlanmasını dilemiştir.

Musa Peygamber'in Hatası

Allah Musa Peygamber'le ilgili şöyle buyuruyor: "Musa yiğitlik çağına erip olgunlaşınca, biz ona hikmet ve ilim verdik. İşte güzel davrananları biz böylece mükâfatlandırırız. Musa, ahalisinin habersiz olduğu bir sırada şehre girdi. Orada, biri kendi tarafından, diğeri düşman tarafından olan iki adamı birbiriyle dövüşür buldu. Kendi tarafından olanı, düşmana karşı ondan yardım diledi. Musa da ötekine, bir yumruk vurup ölümüne sebep oldu. (Bunun üzerine:) Bu şeytan işidir. O, gerçekten saptırıcı, apaçık bir düşman, dedi." (Kasas 14-15)

Ayette Musa Peygamber'in kendi tarafından olan kişiye yardım amacıyla insan öldürmesi anlatılıyor. Bazıları Musa'nın bunu Peygamber olmadan önce yaptığını belirtmektedir. Ama ayetten de belli oluyor ki ona Peygamberlik verildikten sonra bu olay olmuştur. Peygamberlikten önce olmuş olsa bile bir insanın öldürülmesini kimse haklı gösteremez. Çünkü Yüce Allah Mâi-

de Sûresi'nde şöyle buyuruyor: "Kim, bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkartmaya karşılık olmaksızın, haksız yere bir cana kıyarsa, bütün insanları öldürmüş gibi olur." (Mâide 32)

Musa Peygamber de bu olaydan pişman olmuş ve tövbe etmiştir: "(Musa) dedi: 'Ey Rabbim! Ben kendi kendime zulmettim. Beni bağışla!' Allah da onu bağışladı. Gerçekten O, bağışlayandır, rahîmdir." (Kasas 16) Bu olaydan sonra kim Musa Peygamber'in hatasız olduğunu söyleyebilir ki? Ama Musa Peygamber yaptığı hatayı anında anlamış ve Allah'tan bağışlanmasını istemişti. Allah da onun tövbesini kabul etmişti.

Süleyman Peygamber'in Hatası

Süleyman Peygamber Hz. Dâvud'un oğludur. Babasının kurduğu hâkimiyetten dolayı Süleyman Peygamber döneminde çok büyük imkânlara sahipti. Peygamber'in kendisi böyle dua etmişti: "Beni bağışla ve bana öyle bir saltanat ver ki, benden sonra kimseye nasip olmasın." (Sad 35) Böyle bir saltanatı var olan Peygamber atlara düşkündü. Allah bu konuda onu uyarmıştı.

Bu konuda Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor: "Biz Süleyman'ı imtihan edip tahtının üstüne bir ceset attık. Sonra o tövbe edip döndü." (Sad 34) Burada Süleyman Peygamber'in yaptığı hatadan döndüğü ve tövbe ettiği bildiriliyor.

Yunus Peygamber'in Hatası

Allah Yunus Peygamber'in hatasını da Kur'an'da açıklıyor. Onun görevini ve elçilik yaptığı yeri, halkını terk edip gitmesinin hata olduğu belirtiliyor. Burada bir detayı vurgulamak isteriz ki, bu olay, sonuncu Peygamber Muhammed'e nazil edilmiş son kıssadır. Allah bununla sanki elçisine "Sen de Yunus gibi olma." uyarısı yapmaktadır. Başından geçenlere, başına getirileceklere dayanamayıp görevini ve tebliğ yerini terk etme!..

Allah şöyle buyuruyor: "Zü'n-Nûn'u/Yunus'u da hatırla! O, öfkeli bir halde geçip gitmişti. Bizim kendisini aslâ sıkıştırmayacağımızı zannetmişti. Nihayet karanlıklar içinde, "Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zâlimlerden oldum." diye yalvardı." (Enbiya 87)

Ayette Yunus Peygamber'in görevlendirildiği yerden ayrılması anlatılıyor. Hatta onun hata ihtimalini Allah göstermiştir. Lakin Yunus Peygamber yaptığı hatayı anladıktan sonra pişman olarak: "Senden başka hiçbir ilah yoktur! Sen paksın, kutsalsın! Bense gerçekten zalimlerden olmuşum!" diyerek tövbe etmiştir.

Yine Rabbimiz Kur'an'ın bir başka ayetinde konu ile ilgili şöyle buyurmaktadır: "Doğrusu Yunus da gönderilen peygamberlerdendi. Hani o, dolu bir gemiye binip kaçmıştı. Gemide olanlarla karşılıklı kura çektiler de kaybedenlerden oldu. Yunus kendini kınayıp dururken onu bir balık yuttu. Eğer Allah'ı tesbih edenlerden olmasaydı, tekrar dirilecekleri kıyamet gününe kadar onun karnında kalırdı." (Saffat 139-144)

Evet, Rabbimiz özel olarak vurguluyor ki Allah'ın yüceliğini, büyüklüğünü hatırlaması, üzüntüsü onda pişmanlık oluşturuyor ve bağışlanıyor. Eğer o bunu yapmasaydı balığın karnı yeniden dirilişe kadar ona mezar olacaktı. Yunus Peygamber'in bu yaptığı hata değil miydi? Ama şuradan belli oluyor ki Yunus Peygamber hatasını anlıyor ve bunun için Allah'tan bağışlanmasını istiyor ve affediliyor.

Hz. Peygamber de Bir Beşerdir

Diğer peygamberlerin hataları konusuna Allah'ın Kur'an'da söylediklerini anlatmaya çalıştık. Bunu yapmamızın nedeni peygamberlerin de bizim gibi insan olduklarını idrak edip, onları oldukları gibi kabullenmek ve bu şekilde tanımamız ve sevmemiz gerektiğini bildirmektir. Onların bize örnek oldukları malumu-

muzdur. Çünkü bilmeliyiz ki hatasız, kusursuz insan mümkün değildir. Bu tür bir insan diğer insanlara örnek olamaz. Burada birkaç Peygamber'in hatasını belirttik. Peki, peygamberlerin sonuncusu olan Muhammed Peygamber'in hata ve yanlışları olmuş mudur? Bu konuda Allah Kur'an'da ne buyuruyor? Şimdi bu konuya açıklık getirmeye çalışacağız.

Yüce Allah halkların, kavimlerin arasından herkese örnek olacak insanları elçi olarak seçmiştir. Seçilmişlerin sonuncusu Abdullah'ın oğlu Muhammed'dir. Yüce Allah Kur'an'ı tebliğ etmek ve gerçekleri ulaştırmak için onu seçmişti. Bu seçilmiş insanla ilgili öğrenebileceğimiz en sahih ve en doğru kaynak Kur'an'dır. Allah Kur'an'da elçisiyle ilgili şu bilgileri vermektedir: **"O seni bir yetim olarak bulup, sığınak yerin olmadı mı? O seni yolunu kaybetmiş şekilde bulup, doğru yola yönlendirmedi mi? Seni muhtaç şekilde bulup, muhtaç olmaktan kurtarmadı mı?"** (Duha 6-8)

Bu tür ayetlerin ortak noktası Hz. Peygamber'in de insan olduğunu vurgulaması ve Allah'ın ona vermiş olduğu nimetini hatırlatmasıdır. Peygamber'e itiraz eden Mekke müşrikleri de onun ölümlü bir insan olmasını kabullenmek istemiyorlardı: "Allah bir insanı mı elçi gönderdi?" (İsrâ 94) Allah Peygamber'inin herkes gibi beşer olduğunu söylemesini ayetlerde defalarca emretmiştir. Kur'an'da iki yerde "Ben de sizin gibi bir insanım." demesi emredilmiştir.

Evet, Allah bir insanı elçi gönderdi. Bu insansa herkesin iyi tanıdığı Abdullah'ın oğlu Muhammed'dir. Herkesin güvendiği itibarlı Muhammed'tir. Ona güvendikleri için, dürüst biri olarak tanıdıkları için Muhammed-ul Emin adı verdikleri şahıstı. Evet, şahıstı, yani insandı.

Bu konuyla ilgili olan bir Kur'an ayetini de sunarak başlayabiliriz. Yüce Allah buyurmuştur: O halde, Allah'tan başka ilah

olmadığını bil. Kendi suçların için, inanan erkekler ve kadınlar için bağışlanma dile…" (Muhammed 19)

Hayal edin… Peygamber'in hatası olduğu konusunda yazdığımızda ortalığı yıkan, aleyhimizde demediğini bırakmayan Müslümanlar bu ayetleri Kur'an'dan okumuyorlar mı? Allah'ın burada "hata" kelimesi değil de "günah" kelimesini kullanmasına acaba ne gibi bir mana veriyorlar? Laf kalabalığı yapmaktansa Kur'an'ı okuyup Kur'an'dan öğrenmek daha iyi yol değil mi?

Ayette Peygamberimizden ne talep ediliyordu? Hem kendi günahı hem de mü'min erkeklerin ve kadınların günahı için Allah'tan bağışlanma dilemesi buyrulmuştur. Bu ayeti masumiyetle bağlayıp Peygamberimizin hiçbir günahının olmadığını iddia etmek mümkün müdür? Bu iddia Kur'an'a zıt değil mi?

Keza Allah, peygamberinin geçmişteki günahları veya yaşadığı dönemde bu ayetin gelişinden sonra işleyebileceği günahları konusunda buyuruyor: "Gerçekten Biz sana aydın bir zafer verdik ki Allah senin önceki ve sonraki günahlarını bağışlasın, sana olan nimetini tamamlasın, seni doğu yola yönlendirsin." (Fetih 1-2)

Yine bir başka ayette Allah, Peygamberinin günahının bağışlanmasını dilemesini istiyor. Yüce Allah şöyle buyuruyor; "Sabret! Gerçekten Allah'ın vaadi haktır. Günahının bağışlanmasını dile…" (Mü'min 55)

Peygamberimizin her gün Allah'tan bağışlanma istediğini ve tövbe ettiğini hatırlamak konuya daha da açıklık getirecektir. Allah'ın Elçisi şöyle buyurmuştur: "Bazen kalbime perde iner ve ben her gün yüz kez Allah'tan bağışlanmam ve affedilmem için dua ederim."[18]

Yüce Allah yine Kur'an'da Elçisine şöyle buyurmuştu; "Ey Peygamber! Hanımlarını razı etmekle uğraşarak Allah'ın sana helal kıldığı şeyi neden kendine yasaklarsın? Allah bağışlayandır,

18 Müslim, "Zikr", 41.

rahîmdir." (Tahrim 1) Bu Hz. Peygamber'e uyarı ayetidir. Bahsedilen ayette Peygamber'in hatası gösterilmekte, ayetin sonunda ise Allah'ın bağışlayan olduğu özellikle vurgulanmaktadır. Yani ortada bir hata vardır. Bu hata aile içinde mevcut bir konu bile olsa, hatadır. Aile içi bir konunun Allah tarafından vurgulanmasının başka ne gibi hikmeti olabilirdi? Ve bunun için de bu hata yüzünden Allah'tan bağışlanma dilemesi talep edilir miydi? Unutmamalıyız ki kimse kendi hatalarını veya eşi ile aile içinde olanları ifşa etmek istemezdi. Allah ise şu konuda bilgi vermekle hem gönderdiği kitabın elçisinin sözü olmadığını, hem de Kendisinden başka kimsenin hatasız olmayacağını vurgulamıştır.

Yine Allah, Elçisini şöyle tembihlemektedir: "Allah seni bağışlasın. Daha kimin doğru söylediği sana açık olmadan ve yalancıları iyice öğrenmeden niçin onlara (savaşa katılma) izni verdin?" (Tevbe 43) Allah neden ayete "Allah seni bağışlasın." diye başlıyor? Bağışlanma neden olur? Tabi ki yanlışlar ve hatalar yüzünden. Bu ifadeden şunu öğreniyoruz ki, Muhammed Peygamber'in izin vermesi doğru bir adım değildi ve Allah da elçisine bunun yanlış olduğunu bildirmektedir.

Bir olayı daha belirtelim. Peygamber bir gün Mekke'nin nüfuslu müşrik şahıslarıyla buluşuyor. Onlardan herhangi birinin İslam'a geleceğine umut ediyor. Bununla da Mekke'de olan Müslümanların aleyhine olan durumun lehine değişeceğini düşünüyor. O sırada İbn Ümmü Mektum isimli, gözleri görmeyen Abdullah b. Şureyh ninesinin yardımıyla Allah'ın Elçisine yaklaşarak Kur'an'ın bazı ayetlerinin açıklanmasını rica ediyor. Konuşmasının bölünmesinden rahatsız olan Rasulullah suratını ekşiterek yüzünü konuştuğu kişilere taraf çeviriyor. Bu olaydan sonra Abese Sûresi'nin ayetleri nazil oluyor: **"Yüzünü ekşitti ve öteye döndü; Yanına kör adam geldi diye. Nereden bilirsin, belki de o arınıp temizlenecek. Belki de düşünüp taşınacak da öğüt kendisine yarayacak. O, kendisini her türlü ihtiyacın üs-**

tünde görene gelince ki sen ona yöneliyorsun; Sana ne onun arınmasından! O, koşarak sana gelen var ya; Odur içine ürperti düşen Sen ona aldırmazlık ediyorsun. Hayır, hiç de öyle değil! O, bir düşündürücüdür." (Abese 1-11). Allah'ın Elçisi her defasında Ümmü Mektum'u gördüğü zaman "Ey Rabbimin senin yüzünden beni azarladığı şahıs, gel!" diyerek çağırıyordu.

Peygamber'in Konuştuklarının Vahiy Olması…

Bazıları Peygamber'in hiçbir zaman kendisinden konuşmadığını iddia ediyorlar. Onun konuştuklarının hepsi birer vahiy olmuştur. Bu yüzden peygamberler hata yapamazlardı… Yukarıda defalarca gösterdiğimiz ayetlerde hatalarla ilgili Allah'ın söylediklerine ne diyebiliriz?

Biz iddia edilen konuyu aydınlatmaya çalışacağız. Evet, Yüce Allah Necm Sûresi'nde şöyle buyurmuştur. "O arzusuna göre konuşmuyor. Bu ona telkin edilen bir vahiydir. Bunu ona çok kuvvetli olan biri (Cebrail) öğretti." (Necm 3-5)

Bu ayeti baz alanların iddialarına göre Peygamber'imizin hiçbir sözü kendisine ait değildir. Bilakis hepsi Allah'tandır. Lakin ayette ona telkin edilenlerin vahiy olduğu vurgulanmaktadır. Yani onun kendi isteği ile konuşmadığı Allah'ın kelamıdır, yani vahiylerdir, Kur'an'dır. Çünkü biz biliyoruz ki o da tüm diğer beşerler gibi kendi isteği ile de konuşmuştur. Ayetlerden de bunu öğrenmekteyiz. Hatta Tahrim Sûresi'nin birinci ayeti buna delil değil mi? Ayeti bir kez daha tekrarlayalım: "Ey Peygamber! Zevcelerini razı etmekle uğraşarak Allah'ın sana helal kıldığı bir şeyi neden kendine yasaklarsın? Allah bağışlayandır, rahimdir." (Tahrim 1) Bu ayeti okuduktan sonra Peygamberimizin tüm konuştuklarının vahiy olduğunu nasıl iddia edebiliriz? Tam aksine, bu ayetten belli oluyor ki Peygamber de tüm diğer insanlar gibi kendi arzu ve isteğiyle konuşmuştur. Sadece Allah'ın olmayan bir

kelamı hiçbir zaman O'na atfen söylememiştir. Hatta Yüce Allah ona herhangi bir kelamın O'na atfen söyleyemeyeceğini Hakka Sûresi'nde şöyle buyurmuştur: "Eğer (Peygamber) bize atfen bazı sözler uydurmuş olsaydı, elbette onu kıskıvrak yakalardık. Sonra onun can damarını koparırdık (onu yaşatmazdık). Hiçbiriniz buna mâni de olamazdınız." (Hakka 44-47) Ayetten belli oluyor ki Rasulullah hiçbir kelimeyi, Allah'a ait olmayan bir sözü Allah'a atfen O'nun vahyi şeklinde sunmamıştır. Allah da ayette buna izin vermeyeceğini özellikle belirtmiştir, hatta tehdit etmiştir. Yüce Allah Yunus Sûresi'nde Peygamberine böyle söylemeyi emreder: "De ki: Ben onu kendi isteğimle değişemem. Ben yalnız bana vahiy olunana tabiyim. Eğer Rabbime asi olursam büyük günün azabından korkarım." (Yunus 15)

Ancak bazıları maalesef Muhammed Peygamber'in elçilik görevinden önceki dönemini de Peygamber'in sünneti olarak kabullenerek bunları vahiy gibi sunmaya çalışıyorlar. Mesela, Sibai "Sünne" adlı eserinde bunu şöyle bildirmiştir: "Peygamber'imize dair nakil edilen ne varsa, ne gibi rivayetler varsa, Peygamberliğinden önce veya sonra olması fark etmeksizin sünnet olarak kabul görüyor." Oysa Yüce Allah'ın Duha Sûresi'nde elçisinin elçilikten önceki ve sonraki durumunu daha önceki yazımızda belirtmiştik. Bu hususta Allah şöyle buyuruyor: "O seni bir yetimken bulup sığınak yerin olmadı mı? O seni yolunu kaybetmiş şekilde bulup doğru yola yönlendirmedi mi? Seni muhtaçken bulup muhtaç kalmaktan kurtarmadı mı?" (Duha 6-8) Yine Rabbimiz Peygamber'in Allah'ın elçisi olmadan önceki durumu konusunda bir başka ayette şöyle buyuruyor: "…Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin." (Şûra 52) Öyleyse Peygamber'in elçilik görevinden önceki davranışları sünnet olarak nasıl kabul edilebilinir?

Peygamber'in Namazı Kaçırması

Rasulullah bir defasında seferden dönerken çok yorgun olan sahabelerine namaz için uyandıracak nöbetçi seçtikten sonra dinlenebileceklerini bildirmişti. Herkes uyuduktan sonra nöbetçi tayin edilen şahıs da uyuyakalmıştı. Allah'ın elçisi ve yanındakiler uyandıklarındaysa namaz zamanı geçmişti. Bu olay üzüntüyle karşılansa bile Allah'ın Elçisi sabah namazını cemaatle kıldırmıştı.[19] Buna benzer ikinci olay Hendek Savaşı sırasında da olmuştu. O dönemde de ikindi namazı kılınmamıştı.[20]

Bu konuda tek taraflı kaynak kullanmamızla alakadar olarak farklı düşüncelerin ortaya çıkabileceğini dikkate alarak bizimle dalga geçenlerin kendi kaynaklarından da belli ayrıntıları vurgulamak istiyoruz. Bu esnada hem Peygamber'in hata yapabileceğinden hem de uyuyakaldığı için namazını zamanında kılamamasından bahsedilmektedir:

1. İbn Mehran diyor ki: Ebu Abdullah'tan bir erkeğin güneş doğana kadar sabah namazını kılmasını unuttuğu konusunda sordum. Dedi: "Hatırladığı zaman kılsın. Gerçekten Peygamber (s) güneş doğana kadar fecr (yatsı) namazından uyuyakaldı. Sonra da uyandığı zaman o namazını kıldı. Meclisi bu hadisin "itibarlı" olduğunu bildirmiştir.[21]

2. Seit el-Eraç diyor ki: Ebu Abdullah'ın şöyle dediğini işittim: "Rasulullah (s) sabah namazında uyuyakaldı. Yüce Allah onu uyuttu, hatta güneş doğdu…"[22] Meclis'i bu hadisin de "sahih" olduğunu belirtmiştir.[23]

---

19 Buhârî, "Namaz vakitleri", 35; Müslim, "Mescidler", 310-313.

20 Buhârî, "Namaz Vakitleri", 36, 38; "Meğazi", 29.

21 Meclisi, Muhammed Bakır (v. 1699), "Miratul Ukul fi şerhi ahbari alir-Resul", Tahran, 1989, 15/65.

22 Kuleyni, Ebu Cafer Muhammed (v. 941), "el-Kafi" 3, 294, Beyrut 1992.

23 Meclisi, "Miratul-Ukul" 15/65.

3. Seit el-Eraç diyor ki, Ebu Abdullah'ın böyle dediğini işittim: "Yüce Allah Resulünü (s) fecr (yatsı) namazını kılmadan uyuttu. Güneş doğduktan sonra Peygamber uyandı. Fecr namazından önce olan iki rekat kıldı ve sonra da Fecri kıldı. (Keza Yüce Allah onu) namazında şaşırttı ve o da (öğlen namazında) iki rekattan sonra selam verdi…

Bu kitabın yazarı, yani Şeyh Saduk demiştir: "Gulatlar (imamları tanrılaştırarak haddini aşanlar) ve Mufavvideler (dünyanın tüm işlerinin imamlara havale edildiğini diyenler), Allah onlara lanet etsin, Peygamber'in (s) hata yapmasını inkâr ederek diyorlar…"[24]

Evet, kaynaklardan okuduklarımıza göre bu eserlerde de Kur'an'a uygun şekilde Allah'ın elçilerinin de hata yapabilecekleri bildirilmiştir. Lakin bazıları bilmeden, konuyu araştırmadan kendiliğinden tam aksini kabullenmişler. Oysa ayetlerden ve hadislerden öğreniyoruz ki peygamberler de insan oldukları için hata yapabilirler. Ama biz Allah'ın Peygamber'inin hata yapamayacağı düşüncesi üzerinden onları yücelttiğimizi zannediyoruz. Oysa onları Allah yüceltmiştir. Allah onları insanların içinden seçmekle elçisi olarak tayin etmiştir. Bundan daha büyük şeref ve nimet olabilir mi? Bizim onları yüceltmek istememize herhangi ihtiyaçları var mıdır? Maalesef bizler onunla ilgili öyle ifadeler uydurmuş durumdayız ki bunlara pişmiş tavuk bile güler. Peygamberlere masumluk, günahsızlık özelliklerini uygulamışız. Bu konuyla alakadar ve net olarak Allah'ın sonuncu elçisiyle ilgili örnekler vereceğiz. Muhammed Peygamber'le ilgili "Nûr-u Muhammed" isimli öyle ifadeler uydurmuşlar ki, güya sonuncu Peygamber'in nuru Âdem'den devam ederek Peygamber'in babasına, ondan da sahibine kadar ulaşmıştır. Peygamberimizin babası hakkında böyle söylediği iddia ediliyor. Sahih diye belirtilen hadislerden okuyalım:

24 Şeyh Saduk, İbn Babeveyh el-Kummi, (v. 991), Men Le Yahduruhul Fakih, Beyrut 1411, 1/358-359.

Birisi "Ey Allah'ın Elçisi, babam nerede" diye sordu. Allah'ın elçisi cehennemde olduğunu bildirdi. O şahıs dönüp gittiğinde Rasulullah ona şöyle dedi: "Benim de, senin de baban cehennemdedir."[25]Annesi ile ilgili de şöyle buyurmuştur: "Annemin bağışlanmasını dua etmem konusunda Rabbimden izin istedim, izin vermedi. Kabrini ziyaret etmem konusunda izin istedim, buna izin verdi."[26]

Peygamber'in bu tür ifade kullanması şüphelidir. Çünkü Peygamberin gaybı; kimin cennetlik veya cehennemlik olduğunu bilmediğini yüce Allah bildiriyor. Allah elçisine şöyle demesini emretti: "De ki: Ben peygamberlerin birincisi değilim. Benimle ve sizinle ne olacağını da bilmiyorum. Ben sadece bana vahiy olunana tabi oluyorum. Ben yalnız apaçık uyaranım!" (Ahkâf 9)

Allah'ın sonuncu elçisi Muhammed Peygamber konusunda uydurulmuş olan bazı detayları da vurgulayarak konuyu özetleyelim. Muhammed Peygamber'le ilgili yazılan eserlerden alıntılar yapacağız. Rasulullah güreşte her zaman birinciydi[27]. O, koşuda herkesten hızlıydı. Diğerlerinden farklı olarak gözleri gece de gündüz gördüğü gibi görüyordu.[28]İnsanların içinde oturduğu zaman omuzları herkesten daha yüksekte olurdu.[29] Bin ismi vardı.[30]Gölgesi yoktu.[31] Üstüne sinek konmazdı (Hasais, 1/67). Cinsel olarak dört bin erkeğin gücüne sahipti.[32] Konuştuğu za-

25 Müslim, İman 347; Ebu Dâvud, Sunne, 17; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 119, 268.

26 Müslim, Cenaiz, 105, 106, 108; Tirmizî, Cenaiz, 60; Ebû Dâvud, Cenaiz, 77; Nesâî, Cenaiz, 101; Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 441; V, 356.

27 Ebul Fadl el-Yahsubi Kadı Iyad, "*eş-Şifa bi Tarifi Hu*kukl Mustafa", Darul Fikr, Beyrut, 1409/1988, 1/69.

28 Celaluddin Suyuti, "el-Hasaisul-Kubra" (Kifayetut Talibul Lebib fi Hasaisil-Habib), Darul-Kelem, Beyrut, 1320, 1/61.

29 Suyuti,"Hasais", 1/68.

30 Suyuti,"Hasais", 1/77.

31 Kadı Iyad, "*eş-Şifa*", 1/68.

32 Kadı Iyad, "*eş-Şifa*", 1/90.

man kalabalığın en sonundaki insan bile onu duyabilirdi. Teri parfüm gibi kokardı.[33] Bunu iddia edenler büyük ihtimalle Rasulullah'ın "Bana dünyada üç şey sevdirildi."[34] hadisindeki şu üç şeyden birinin de parfüm olduğunu unutmuşlar. Keza Tahrim Sûresi'nin geliş nedeni olarak nakledilen içtiği bal şerbeti yüzünden nefesinden "meğafir" kokusu geldiğini de unutuyorlar. Hatta Peygamber'in "Doğal ihtiyaç zamanı çıkardığı ifrazının mucize olması konusunda" bab başlıklı rivayetler nakledilmektedir.[35]

Allah'ın sonuncu Elçisine burada sıralamadığımız daha çok yanlışlar uyarlanmıştır. Biz de bunu yaparak peygamberleri kendimize örnek olamayacak kadar yüksek düzeye yükseltiyoruz. Oysa onların ününü yüce Allah kendisi yüceltmiştir. Bazen haddimizi öyle aşıyoruz ki, peygamberlerden sonra gelmiş insanları da abartmaya başlıyoruz. Öyle masallar, rivayetler uyduruyoruz ki "Keloğlan", "Ali Baba ve Kırk Haramiler" masalları bunlarla kıyaslamada daha inandırıcı görünüyor… Güya bu insanlar günlük namazlarını bazen gidip Kâbe'de kılıp dönüyorlarmış. Bu insanlardan kimse, hatta Peygamber Medine'deyken Mekke'ye girememesine rağmen, namazlarının orada kılınmasının imkânsızlığını sormuyor. Peygamber'in bile giremediği yere bu insanlar nasıl uçarak gidiyorlar, namazlarını kılarak geri dönüyorlar? Bu onların Peygamber'den bile daha üstün olduklarını iddia etmek değil midir? Hatta Allah'ın sonuncu elçisi Allah'ın dinine davet için gittiği Taif'ten dönerken Mekke'ye girememiş, Mutim bin Adiyy isimli müşrikin koruması altında şehre girebilmişti.

Aksini iddia ederek peygamberleri yüceltenlere, böyle düşünceye sahip olanlara şu sorular sorulmalıdır:

---

33 Kadı Iyad, "*eş-Şifa*", 63.

34 Ebu Dâvud, Suleyman b. Eşas es-Sicistani, es-Sunen, Istanbul, 1992.

35 Suyuti,"Hasais", 1/70.

1. Allah, elçisini bize örnek olsun diye gösteriyor. Bu yazılanlardan, daha doğrusu iddia edilenlerden hangisini örnek olarak kabullenebiliriz? Bunlardan ne gibi fayda elde edebiliriz?

2. Allah'ın "alemlere rahmet", "muhteşem ahlak sahibi", "güzel örnek" olarak tanıttığı elçisinin bizim yüceltmemize ihtiyacı var mı? Bunlar olmasa Peygamber'den ne eksilebilir ki? Onun bizim övgülerimize ihtiyacı var mıdır? Tam aksine, bizim onu idrak etmemize ihtiyaç var. Çünkü onu gönderen Allah kendi elçisini övmüştür.

Böylece peygamberler konusunda hayallerimizi oluşturmak için tüm bilgileri Kur'an laboratuvarında analiz etmemiz gerekiyor. Çünkü Allah'ın elçisini en iyi öğrenebileceğimiz kaynak onu elçi olarak tayin edenin sözü olan Kur'an'dır. Ayrıca Kur'an'ı bize Peygamber'in öğrettiği gibi Peygamber'i de bize Kur'an öğretiyor ve tanıtıyor.

Kur'an'ı Peygamber'e başvuru yapmadan anlamaya çalışmak Kur'an'ın yanlış öğrenilmesine kapı açtığı gibi, Peygamber'i de Kur'an'a başvuru yapmadan idrak etmeye çalışmak onu yanlış anlamamıza neden olabilir.

Bu bilgiler ışığında vahiy ile risaleti, et ve tırnak, tohum ve toprak gibi birbirinden ayrı düşünemeyiz. Bunun için peygamberler, Peygamberlik görevi ve Allah'ın elçileri konusunda en gerçek bilgileri öğrenebileceğimiz tek kaynak, onları bu göreve tayin eden Rabbimizin kelamı olan Kur'an'dır.

Biz Peygamber'in beşer olduğunu kabullenemediğimiz için bazı ilahiyat mensuplarına da herkesten farklı biri gibi bakmaya başlıyoruz. Bunun sonucunda da ayetullahları, hocaları, şeyhleri, üstatları yüceltme yarışı içerisinde buluyoruz kendimizi. Onların da hatasız, hatta kutsal olduğunu iddia etmeye başlıyoruz. Tüm bunları düşünmeye değmez mi?

3. BÖLÜM

İSLAM'DA ÇOCUK EVLİLİĞİ YOK

İçten içe onaylamasak bile kendi kendimizi inanmaya mecbur ediyoruz. Vicdanımız kabullenmiyor. Lakin başka çaremizin olmadığını düşünüyoruz. Kur'an'da olmadığını biliyor ama hadis kitaplarında yazdığı için susuyoruz. Kendimize ait olmadığını söyleyebilmek için asırlar öncesine ait olduğunu iddia ediyoruz. Bazen kültür değişimiyle ilişkilendiriyor; o kültürde yaşamadığımız için seviniyoruz. Bu konuda sorulardan kaçıyor, soranları yargılıyoruz. Başkalarının çocuk yaşta evliliklerini kınıyoruz. Ama hayatını örnek aldığımız Peygamber`in de çocuk yaştakı birisiyle evlendiğine ses çıkarmıyoruz. Oysa eleştirmeyi ve eleştirilmeyi başarmalıyız. Çünkü yüce Allah'ın bile Kur'an'da peygamberlerine eleştirileri yansımıştır.

Kaçtığımız, konuşmak istemediğimiz, kendimize yakıştıramadığımız bu hayat, son Peygamber'in evlilik hayatıdır. Daha doğrusu, Muhammed Peygamber'in Âişe'yle küçük yaşta evlendiği iddiasıdır. Yani Âişe'nin evlendiğinde kaç yaşında olduğudur. En kötüsü ise küçük yaştaki kızlarla evlilik konusudur.

Maksadım Âişe'nin hangi yaşta Muhammed Peygamber'le evlilik yaptığını hatırlatmak ve bu yolla küçük yaştaki kızların evlenmesi konusuna dikkat çekmektir.

Küçük yaştaki kızların evlendirilmesiyle ilgili sadece Âişe annemizin Peygamber'imizle evlenme yaşının temel olarak kabul gördüğü düşünülüyor. Aslında bu konuya Kur'an'dan da "deliller" gösteriliyor. Bununla da Allah'ın sonuncu elçisinin Âişe'yle "küçük yaşta" evliliğine haklılık kazandırılıyor. Bu tartışmalara

başlamadan önce kısaca İslam'ın evlilik yapmakla ilgili tavsiyelerine dikkat etmek gerekiyor.

İslam'da Evlilik Hayatı

İslam dini, inananların evlenmesini istiyor. Lakin bunun sorumluluk taşıyan ağır bir mesele, sıkı bir antlaşma olduğunu bildiriyor (Nisâ 21). Daha basit anlatırsak, evlilik hayatı kurmak için kılı kırk yarmak tavsiye ediliyor. Bu güçlü irade ve sorumluluk taşıyan bir görevi çocuklara yüklemek ne kadar doğru?

Yüce Allah Kur'an'da insanlara şöyle dua etmeyi öğretiyor: "Ey Rabbimiz, bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme! Ey Rabbimiz, gücümüzün yetmediği şeyi bize yükleyip taşıtma!" (Bakara 286) Allah Kur'an'da evliliğin ağır ve sorumlu bir sözleşme olduğunu bildirdiği halde, bir başka ayetle de bize ağır yük yüklememesi için ona dua etmemizi öğrettiği halde çocuklara böyle bir yükün yüklenmesine rızı gösterir miydi?

İslam Hukukunda Küçük Yaşta Kızların Evlendirilmesi

Bu konu ile ilgili fıkıh (İslam hukuku) kitaplarına başvuralım. Küçük yaştaki erkek veya kızların evlendirilmesi ile ilgili fıkıh kitaplarında yasak yoktur. Tam tersi, izin vardır. Ve bu izne hem Kur'an'dan, hem de Peygamber'in hayatından "delil"ler sunuluyor. Fıkıh kitaplarında küçük yaştakilerin velileri (velayet sahibi olan erkek) tarafından evlendirilmesine veya evlendirilmelerine izin verilmesi konusunda fetvalar sunulmuştur.

Bazı fıkıh kitaplarının "talak", yani boşanmayla ilgili bölümlerinde küçük yaştakilerin iddetlerinin (iddet boşandıktan sonra veya dul kaldıktan sonra başkasıyla evlenebilmesi için bekleme süresidir) 3 ay olduğu belirtilmiştir.[36] Hatta Talak Sûresi'nin 4.

36 Şeybani, Ebu Abdillah Muhammed bin el-Hasan (v. 805), "el-Asl" veya "el-Mebsut"I, 409-410, Beyrut, 1990.

ayetinde küçük yaştakilerin iddet süresinin belirlendiğini iddia ediyorlar.[37] Kur'an'ın Talak Sûresi'nin 4, Nûr Sûresi'nin 32 ve Nisâ Sûresi'nin 6. ayetleri, Muhammed Peygamber'in hayatından Âişe'nin Peygamber'le evlenme yaşı temel alınıyor. Bu "delil"lerle de küçük yaştakilerin evlilik yapmasına "haklılık" kazandırılıyor. Konuya açıklık getirmek için belirtilen ayetlere ve hadislere bakalım.

"Daha Âdet Görmemiş Kızlar" Kimlerdir?

Küçük yaştaki kızların evlendirilebilmesi için temel olarak alınan ayetlerin birincisi Talak Sûresi'nin 4. ayetidir. Ayette Yüce Allah şöyle buyuruyor; "Âdetten kesilmiş (yaşlı) kadınlarınızın (iddeti konusunda) şüpheniz varsa, onların, hayzı zamanda daha âdet görmemiş kızların bekleme süresi üç aydır. Hamile kadınların bekleme süresiyse onların hamileliği bitinceye kadardır. Kim Allah'tan korkarsa, (Allah) onun işini kolaylaştırır." (Talak 4)

Ayetteki *"lem yehidne"*, yani "daha âdet görmemiş kızlar" denildiği zaman henüz çocuk yaşta olan kızların kastedildiği iddia ediliyor. İddianın en dehşet verici tarafı o ifadenin ardından gelen cümledir. Yani "Daha âdet görmemiş kızların bekleme süresi üç aydır." Ayeti küçük yaştakilerin boşanmasıyla ilişkilendirmek daha korkunçtur. Bundan öyle bir sonuca varılıyor ki, bu ayet küçük yaşta yani çocuk yaşta evlendirilmiş kızların boşandıktan sonra yeniden başkalarıyla evlenebilmesi için bekleme süresi olan "iddet"ten bahsediliyor.

Belirttiğimiz iddiaya bağlı esassız olan ayrıntıları gösterelim. Ayette "daha âdet görmemiş kızlar" şeklinde tercüme edilmiş ifadede kız çocukları kastedilemez. Çünkü kız çocuğu daha âdet görmediği için çocuktur ve çocuklar için "adet görmedi" ifadesi kullanılamaz. Ayetteki "âdet görmemiş kadınlar" ifadesiyle âdeti

---

37 Serahsi (v. 1090), "el-Mebsut", IV, 212-213, Kahire, 1331

birkaç ay gecikmiş kadınlar kastediliyor. Ayette böyle kadınlar konusuna da açıklık getirilmiştir. Aksi takdirde, âdeti aylarla geciken kadının boşandıktan sonra artık eski kocasının evinde ne kadar kalacağı belli olamayacaktı. Talak Sûresi'ndeki ayet bu konuya açıklık getirerek o süreyi üç ayla sınırlamıştır. Bu sebeple de ayetteki "âdet görmeyenler" ifadesinin çocuk yaştaki kızlara uygulamak doğru değildir.[38]

Bu konuya açıklık getirmek amacıyla Ahzab Sûresi'nin 49. ayetini de örnek verebiliriz. Bu ayette Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Ey iman edenler! Eğer mü'min kadınlarla evlenip onlara dokunmadan boşarsanız, artık onlar için size bekleme süresini saymanıza ihtiyaç yoktur." (Ahzab 49)

Belirttiğimiz her iki ayete beraber baktığımız zaman "henüz âdet görmemiş kadınlar" ifadesinin âdeti geciken kadınlar için kullanıldığını; bu ayetin hiçbir şekilde küçük yaştakilerin evlendirilmesi ve boşanmasıyla bir ilişkisinin olmaması gün yüzüne çıkmış olur.

"Kocasız Kadınlar" Denildiğinde Kastedilen Kız Çocukları mı?

Kız çocuklarının evlendirilmesi için "delil" olarak kabul gören iddialardan biri de Nûr Sûresi'nin 32. ayetidir. Yüce Allah ayette şöyle buyuruyor: "Aranızda olan bekar erkekleri ve kocasız kadınları, amel-i salih köle ve cariyelerinizi evlendirin. Eğer onlar fakirlerse, Allah kendi lütfuyla onları zengin kılır. Allah (lütfuyla) geniştir, bilendir!" (Nûr 32)

Ayette "bekar erkekler ve kocasız kadınlar" gibi tercüme edilmiş "el-eyeme" kelimesine istinat ederek yaş farkı olmaksızın kız ve erkeklerin evlendirilebilmeleri iddia ediliyor. Oysa Arapça

---

38 İbn Şübrüme (v. 144/761), Osman el-Betti (v. 143/760), Ebu Bekr el-Asam gibi alimler de bu fikri kabul etmemişler.

lügatlerde "eyeme" kelimesinin tekil hali olan "eyyim" kelimesi "kocası olmayan kadın veya karısı olmayan erkek" anlamına gelir.[39]

Ayette "Eğer onlar fakirlerse, Allah kendi lütfuyla onları zengin kılır." buyruluyor. Yani, fakir olduğu belirtilen şahıslar bu bekârlardır ve onların kendilerine yetecek kadar mallarının olmadığı gösteriliyor.

Yetkinlik Yaşı Ne Zamandır?

Bu konuya daha kapsamlı bakabilmek için Kur'an'dan bir ayeti vurgulamakla beraber konuyu açıklığa kavuşturmaya çalışacağız. Nisâ Sûresi'nin 6. ayetinde yüce Allah şöyle buyuruyor: "Yetimleri yetkinlik yaşına (nikâh yaşına) gelene kadar sınava tabi tutun. Eğer onların yetkinliğe eriştiğini görürseniz, mallarını geri verin…" (Nisâ 6) Bu ayetten de açıkça görünüyor ki Araplarda "yetkinlik yaşı, nikâh yaşı" denilen bir dönem vardı ve nikâh yaşından önce kız çocukları evlendirilmiyordu…

Belirttiğimiz ayetten belli oluyor ki yetkinlik yaşı çocukların sahip oldukları mallarını harcayabildikleri dönemdir. Mal üzerinde harcama yapma yetkisi olmayanlar yetkin kabul edilmiyorlardı. Nisâ Sûresi'nin 6. ayetiyle Nûr Sûresi'nin 32. ayeti beraber düşünüldüğünde "bekar erkekler ve kocasız kadınlar" gibi tercüme edilmiş "el-eyeme" ifadesinin çocuk yaştakilerle bir bağlantısı yoktur. Mallarını özgürce yönetebilecek yetkinlik dönemindeki gençlerin kastedildiği açıktır.

Çocuk Yaştakiler Mehirlerini Nasıl Kullanabilirler?

Bunlara ilave olarak Nisâ Sûresi'nin 4. ayetinde yüce Allah şöyle buyuruyor. "Kadınlarınızın mehirlerini gönül hoşluğuyla verin! Eğer onlar kalben, kendi rızalarıyla bundan size bir şey

39 İbn Manzur, "Lisanul Arab", e-y-m maddesi, Beyrut 1990.

bağışlarlarsa, onu helal kılarak, afiyetle yiyin!" (Nisâ 4) Mehir bazılarının iddia ettiği gibi "süt parası", "başlık parası" değildir. Evlilik yapan kadına verilen mal varlığı hukukudur, yani maldır. Mehir, mal olduğu için kadının mehir üzerinde yetkileri yalnızca yetkinlik döneminde mümkündür. Keza, Bakara Sûresi'nin 229. ve Nisâ Sûresi'nin 19. ayetlerinde de evli kadınların kendi malları üzerinde harcama yapmak ve kullanmak yetkilerinin olduğu belirtilmiştir.

İlave olarak, ayette çocukluk döneminin nikâhla, yetkinlik dönemine gelmekle kısıtlandığını okuyabiliyoruz. Eğer kız ve erkek çocuklarının evlendirilmesine izin verilseydi, doğal olarak, kısıtlama anlamsız olurdu.

Malla Nikâh Arasında Benzerlik Kurulabilir mi?

Nisâ Sûresi'nin 6. ayetine göre, ebeveynlerin (veya kayyumların) küçük yaştakilerin malları üzerindeki hukuka sahip olmalarını onların kendilerinde de aynı hakka malik olduğu anlamını çıkaranlar olmuştur. Hatta bunu kıyaslayarak ebeveynler küçük yaştakilerin evlendirebilmesine karar vermişler. Mal ile nikâh arasında benzerlik olduğunu iddia etmek hem sosyal, hem de fıkıh açısından doğru değildir.

Bir detayı unutmamalıyız ki Kur'an ayetlerini daha iyi anlayabilmek için siyak-sibak denilen usulü uygulamak, yani ayetin öncesini ve sonrasını beraber incelemek lazımdır. Nisâ Sûresi'nin 2. ayetinden 6. ayetine kadar olan ayetlere beraber baktığımız zaman evliliğin reşit yaşı ile değil de yetkinlik yaşıyla bağlılığı açıklığa kavuşuyor. Nisâ Sûresi'nin 2. ayetinde Yüce Allah şöyle buyuruyor; "Yetimlerin mallarını kendilerine geri verin…" (Nisâ 2)

Sûrenin 6. ayetindeyse nikâh dönemine kadar yetimlerin sınanması ve nikâh dönemine dahil olduklarında, yani yetkin olduklarında mallarının kendilerine geri verilmesi talep ediliyor.

Bununla, 2. ayette malları kendilerine verilmesi gereken yetimlerin yetkinlik dönemine erişmiş gençler olduğu açıklanmış oluyor.

Bu konuyla bağlılığı bulunduğu için yetimin malına onlar yetkinlik dönemine girinceye kadar söylenmemesiyle alakadar iki ayeti daha belirterek yetinelim. Yüce Allah şöyle buyuruyor; "Yetimin malına, iyimser maksat istisna, yetkinlik dönemine kadar yaklaşmayın." (En'âm 152), "İyi niyet istisna, yetimin malına yetkinlik dönemine kadar yaklaşmayın." (İsrâ 34)

Reşit Olmakla Yetkin Olmanın Farkı

Nisâ Sûresi'nin 6. ayetinde "nikâh yaşına, evlilik dönemine", yani yetkinliğe erişinceye kadar aynı şeyler emrediliyor. En'âm Sûresi'nin 152. ve İsrâ Sûresi'nin 34. ayetlerinde belirtilen "eşuddeh" kelimesiyle reşitlik değil, yetkinlik dönemi kastediliyor ve o kelime de bu anlama geliyor.

Kur'an'ın Yusuf Sûresi'nde de Yusuf Peygamber konusunda kullanılmış bu kelime "yetkinlik dönemi" anlamına geliyor. Azerbaycan dilinde okuduğum Kur'an çevirilerinde de Yusuf Sûresi'nde bizim belirttiğimiz anlamda, yani "yetkinlik dönemi" olarak çevrilmiştir. Örneğin, Vasim Memmedeliyev'le Ziya Bünyatov'un çevirisinde Yusuf Sûresi'nin 22. ayeti şu anlamı taşıyor: "(Yusuf gençliğinin) en yetkin dönemine (18, 21, 30 veyahut 33 yaşına) eriştiğinde ona hikmet (Peygamberlik) ve bilim verdik. Biz iyi işler yapanları böyle ödüllendiririz!"

Azerbaycan dilinde olan başka bir çeviride şöyle belirtilmiştir: "(Yusuf) yetkinlik dönemine eriştiğine Biz ona yargılama (yetisi) ve bilim verdik. Biz iyi iş yapanları böyle ödüllendiririz."

Sûrenin sonraki ayetlerine de kadının Yusuf'a yetkin döneminde alaka hissetmeye başladığı da açıktır. Bu demektir ki, anlatılan çocukluk değil, gençlik dönemidir. Bu yüzden de ayet-

lerin hiçbirinde yetkinlik dönemi çocuk yaşı olarak anlaşılamaz ve çocukların evlilik hayatından bahsedilemez.

Bununla alakadar Kur'an'dan birkaç ayeti de göstererek konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olalım. Yusuf Peygamber mevzusunda belirtilen yetkinlik konusunu da bu kez Kasas Sûresi'nde Musa Peygamber konusuyla ilgili görüyoruz. Yüce Allah şöyle buyurmuştu: "Musa yetkinliğe erip kâmil olduğunda (otuz-kırk yaşlarına vardığında) ona hikmet ve bilim verdik." (Kasas 14)

Ahkâf Sûresi'nin 15. ayetinde de aynı kelimenin yetkinlik anlamında kullanıldığını Azerbaycan dilinde olan çevirilerde de görebiliriz: "…Nihayet o, yetkinlik dönemine erişip kırk yaşına geldiğinde söyler…"

Aynı kelime Mü'min Sûresi'nde de aynı anlamda kullanılıyor: "Sizi topraktan, sonra nutfeden, daha sonra da pıhtılaşmış kandan yaratan, sonra sizi, büyütüp yetkinlik dönemine gelesiniz, daha sonra da yaşlanasınız diye çocuk olarak (anne karnından) çıkaran O'dur…" (Mü'min 67)

Evet, tüm bu ayetlerden reşit yaşıyla yetkinlik (rüşt) yaşının aynı olmadığı belli oluyor. Yetkinlik dönemine erişmeyen çocuklarınsa evlilik hayatından konuşmak, genel olarak, doğru değildir. Böylece, yukarıdaki ayetlerde yetkinliğin temel alındığı belli oluyor.

Tüm bunlardan açıkça anlaşılıyor ki, ayetlerden "delil" olarak gösterilen ayetler arası ilişkilere ve ayetlerin birbirlerini açıklaması prensipleri kurallarına uyulmamıştır. Küçük yaştaki çocukların evlendirilmesine dair kabul gören anlayış ayetlerin de doğru anlaşılmamasına neden olmuştur. Maalesef, kadın ve mal arasında benzerlikler yapılarak fıkıhtaki kıyas şartları da bozulmuştur. Küçük yaştakilere karşı yapılan bu çok büyük yanlışlardan biri de sevap yapılmış gibi sunularak Peygamber'e yapılan iftiradır.

"Delil" Gösterilen Hadisler

İslam insanların yaratılışına uygun şekilde gönderilmiş bir dindir. Kur'an'ı okuduğumuz, Peygamber'in ahlakına baktığımız zaman bu uygunluğu açıkça görebiliriz. Uygunsuzluk şeklinde sunulan veriler daha sonradan din adına ortaya atılmış kuruntular ve hurafelerdir ki, bunların İslam'la hiçbir ilişkisi yoktur. İslam, Allah'ın indirdiği din; hurafeler ve kuruntu ise insanların din adı kullanılarak uydurdukları saçmalıktır.

Bunlardan biri de küçük yaştakilerin evlendirilmesi konusudur. Kızların çocuk yaşta evlendirilmesine Hz. Peygamber'in Hz. Âişe ile çocuk yaşta evlendirilmesi delil olarak gösterilmektedir.

Genel olarak, Allah'ın insanlara doğru yolu göstermek için gönderdiği peygamberlerin hayatları her daim inananlar için örnek, inanmayanlar içinse özel dikkat ve eleştiri kaynağı olmuştur. Peygamberler sözleri, davranışları ve yaşam tarzlarıyla toplumun dikkatini her zaman çekmeyi başarmış kimliklerdir. Diyebiliriz ki, onların her adımı tartışma konusu olmuştur. Hayatı daha çok tartışmalara ve anlaşmazlıklara neden olansa Muhammed Peygamber'dir. Bu, hem onun yaşadığı dönemin diğer peygamberlerin yaşadığı dönemlerle kıyasla bizlere daha yakın olması, hem de hayatının her anının not alınarak günümüze kadar ulaşmasıdır. Allah'ın sonuncu elçisi Muhammed Peygamber'in hayatının eleştiri konusu olan detaylarından biri de onun Âişe'yle evlenmesi olmuştur. Daha doğrusu, Âişe'nin evlendirildiği yaş dönemidir.

Âişe Hz. Peygamber'le Kaç Yaşında Evlendi?

Peygamber'in Âişe'yle evlenmesinin kınanmasının en önemli nedeni elli üç yaşındayken dokuz yaşındaki kızı kendine eş seçmesidir. "Bu yaşta bir çocukla nişanlanmak veya bir kızla evlenmek yakışık alır mı?" tarzında sorulara sıklıkla, "Arabistan

yarımadasındaki iklim bizdekinden daha farklı olduğu için kızlar erkenden ergenlik dönemine erişiyor ve 9-10 yaşlarında evlilik için hazır oluyorlar." şeklinde cevaplar veriliyor. Ama bunu söylerken bile söyleyenlerin içinde belli bir rahatsızlık duygusu oluşuyor. Elbette, elli üç yaşındaki bir Peygamber'le dokuz yaşındaki kız çocuğunun evliliğini hayal etmek çok zordur. Peygamber'in torunu yaşındaki kızla evlenmesi insana çok şaşırtıcı geliyor. Hatta bu konuyu Müslüman olmayanlar Müslümanların aleyhinde kullanmakta ve alay etmekte; Allah'ın son elçisiyle dalga geçmektedirler. Buna karşılık olarak Müslümanlar ne yapıyor? Bu iftiraları ya susmakla üstü kapalı biçimde kabul ediyorlar veyahut bu iftirayı yara gibi görerek kaşımaktan çekiniyorlar.

Peki, gerçekler nedir? Allah Resulü, Hz. Âişe ile gerçekten çocuk yaşlarındayken mi evlenmiştir? Müslümanlar bu "gerçekle", kaynaklardaki yanlışlıklarla yüzleşmeye hazırlar mı? Yoksa yine mi boyunları bükük, farklı bahaneler üreterek bu sorudan kaçmaya devam mı edilmelidir?

Müslümanlar bu yaştaki evliliğe karşı çıkmayı başarmalılar. Bunun için kaynaklara eleştirel bakmayı öğrenmeliyiz. Bunu öğrenirsek Âişe'nin evlendirildiği yaşı belirleyebiliriz. Ama bundan önce Peygamber'in ilk evliliğine, yani Hatice annemizle aile kurması konusuna değinmek gerekiyor.

Peygamberin İlk Evliliği

Kaynaklarda Peygamber'imizin Âişe'yle nişanlanmasından bahsediliyor. Bu konunun doğrusunu belirtmek isterim. Rasulullah'ın ilk eşi Hatice annemiz olmuştur. Hatice'yle yaşadığı 25 senelik evlilik hayatı boyunca ikinci bir kadınla evlenmemiştir. Hatice annemiz hicretten[40] (Peygamber'in Mekke'den Medine'ye göç etmesinden) üç sene önce vefat etmiştir. Allah'ın sonuncu

40 Taberî, "Tarih", Beyrut, 1967, III, 161-163.

elçisi üç seneye yakın bir süre dul yaşamıştır. Hem de kızlarıyla beraber. Hatice annemizin vefatından sonra onun sıkıntıları daha da artmıştı. Yetim kalmış çocukları, ev işleri ve Mekke'deki baskı atmosferi onun yükünü daha da arttırmıştı. Tüm bunları bilen Havle binti Hakim isimli bir Müslüman kadınla Peygamber arasında şöyle bir konuşma gerçekleşmiştir;

- Ey Allah'ın elçisi, evlenmeyecek misin?

- Kiminle?

- İstersen, bâkire bir kızla, ya da dul bir kadınla…

- Bâkirelerden kiminle evlenebilirim?

- Senin en çok sevdiğin Ebu Bekir'in kızı Âişe'yle…

- Peki, dullardan?

- Sevda bint Zema b. Kays ile…

Bundan sonra Havle, Âişe'nin annesi Ruman'a danışıyor, onun düşüncelerini soruyor. Daha sonra konuyu Ebu Bekir'e de ileterek onunla da istişare ediyorlar. Sonuçta Ebu Bekir kızı Âişe'yi Peygamber'le nişanlıyor…

Burada ilginç detaylar vardır. Bu detaylara geçmeden önce belirtelim ki, Resulallah'ın Sevde isimli dul bir kadınla evlendiği zaman, aynı dönemde Âişe'yle de nişanlandığı bildiriliyor. Hatta Âişe'nin bu dönemde altı yaşında olduğu belirtiliyor. Medine'ye göç ettikten sonra da dokuz yaşındayken onunla gerdeğe girdiği kaynaklarda ifade ediliyor. Bu kaynaklar şunlardır: Buhârî, "Nikâh", 38, 39; "Menakibul Ensar, 44; Müslim, "Nikâh", 70; Tirmizî, "Nikâh", 18; Ebu Davud, "Nikâh", 32; Nesâî, "Nikâh", 29; İbn Mâce, "Nikâh", 13; Ahmed b. Hanbel, "Müsned", VI, 42, 118.

Yukarıda belirttiğimiz konuya açıklık getirmeye çalışalım:

Birincisi, Hatice annemiz kendisinden sonra birkaç kız çocuğu bırakarak vefat etmişti. Bu kızların arasına çocuk yaşta birinin getirilmesi ne derecede doğru olurdu?

İkincisi, Havle Peygamber'in zorda kalmış olduğunu gördükten sonra ona evlenmesini teklif etmiştir ki, evleneceği kadın ona destek olsun. 6 yaştaki Âişe ona nasıl destek olabilirdi?

Üçüncüsü, Havle iki teklif vermişti. Bunlardan biri dul, diğeri ise bâkireydi. Genel olarak, çocuk yaştaki kızlar için bâkire kelimesi kullanılmaz. Demek ki, Peygamber'in evlilik yapması için teklif edilen çocuk değil, yetişkin bâkire kızdı.

Dördüncüsü, Âişe eğer iddia edildiği gibi 6 yaşında olsaydı, onunla evlenilmesinin teklif edilmesi ne kadar mantıklı olabilirdi? Bu tür teklifin amacı ne olabilirdi?

Âişe'nin Doğum Senesi

Âişe annemizin doğum senesi konusunda farklı tahminler sunulmuştur. Bunun nedeniyse o dönemlerde çocukların doğum günlerine dikkat edilmemesi ve günümüzde olduğu gibi kutlanmamasıydı.

Âişe'nin dokuz yaşındayken Peygamber'imizin eşi olduğu bilgisini verenler onun Peygamberliğin gelişinin dördüncü senesinde, yani 614 senesinde doğduğunu söylüyorlar. Ama Süleyman Nedvi ve Akkad gibi alimler Âişe'nin Peygamberlikten daha önce doğduğunu bildirmişler.[41]

Hz. Âişe'nin, Allah Rasûlü'nün Peygamberliğinin dördüncü senesinde doğduğu bilgilerinin doğru olmadığını bilhassa Âişe'nin kendisinin anlattığı rivayetten öğreniyoruz: "Ben oyun oynayan bir kız çocuğuyken "Hayır, onların gerçek azap zamanı kıyamet günüdür. Kıyamet gününün azabı daha şiddetlidir." (Kamer 46) ayeti Hz. Muhammed'e Mekke'de nazil olmuştu.[42]

---

41 Süleyman Nedvi, "İslam Tarihi: Asr-ı Saadet" (terc. Ömer Rıza Doğrul), İstanbul, V, 12-25; Akkad "es-Sıddıka bintus Sıddık", Kahire, 1963, seh. 39, 59-60.

42 Buhârî, "Tefsirul-Kuran", 1781; "Fezailul Kuran", 6.

Kamer Sûresi'nin Mekke'de Târık Sûresi'nden daha sonra nazil olduğu bildiriliyor. Sûrenin tamamının Mekke'de Peygamber'e vahyolunduğu konusunda farklı bir fikir yoktur. (Abdulvahid Metin, "Esbabı nüzul", Kamer Sûresi'nin nüzulü; Bedrettin Çetiner, "Esbab-ı Nüzul", Kamer Sûresi). Bu sûre Mekke döneminin ilk yıllarında (Peygamberliğin dördüncü senesinde) nazil olmuştur. Âişe, bu sûre ve ayetlerin ne zaman geldiğini hatırlayabildiğine göre onun aynı senede doğması mümkün değildir. Ayetin ne zaman Peygamber'e gönderildiğini aklında tutabilen ve sokakta oynayabilmesi için, Âişe'nin en az 5-6 yaşlarında veya daha büyük yaşta bir kız olması gerekiyor. "Kamer Sûresi'nin de Kur'an'ın indirilmeye başlanmasının dördüncü senesinde nazil olduğunu dikkate alırsak, Âişe'nin Hz. Peygamber'le evlendiğinde en az 16-17 yaşlarında veya daha büyük olması ihtimali vardır. Çünkü peygamberlikten dört sene önce doğmuş bir kızın (sene 605) 623 senesinde Peygamber'le evlendirilirken dokuz yaşta olması mümkün değildi. Böylece, dokuz yaş konusunun gerçekdışı olduğu düşüncesi beliriyor. Konuyu devam ettiriyoruz…

Âişe Hz. Peygamber'le Evlenmeden Önce Nişanlıydı

Âişe annemizin küçük yaşta olmadığını kanıtlayan başka bir olay daha vardır. Âişe, Allah Resulü ile evlenmeden önce, hatta nişanlanmadan bile önce Mutim'in oğlu Cubeyr'le nişanlıydı. Peki, acaba Mutim, Ebu Bekir'in Müslüman olduğunu nereden biliyordu? Çünkü, İslam'ın ilk senelerinde tebliğ işi gizli tutuluyordu. Mutim'ın oğlunun nişanlısının babası Ebu Bekir'in Müslüman olduğunu bilmesi ancak ve ancak İslam'ın açıkça insanlara ilan edilmesinden, Müslümanların Kâbe'ye yürüyüşünden veya Safa Tepesindeki toplantıdan sonra mümkün olabilirdi. Mutim'in bu esnada Müslüman olduğunu öğrendiği Ebu Bekir'in kızını oğlu Cubeyr'e almaktan vazgeçmesi daha mantıklı

görünüyor. Çünkü, eğer iddia edildiği gibi, eğer Âişe Peygamberliğin dördüncü yılında, yani 614 senesinde doğmuş olsaydı, bu olay olduğunda annesinin ona hamile olması gerekirdi ki, bu da söylenilenlerle uygun düşmüyor.

Bu olay da Âişe'nin Peygamber'le evlilik yapmadan önce, daha doğrusu, nişanlanmadan önce evlilik yaşına geldiğini ve bunun için Cubeyr'le nişanlandığını göstermektedir.

Ablası Âişe'den 10 Yaş Büyüktür

Söylediklerimizi onaylayan bir başka konu Âişe'nin ablası Esma'nın durumudur. Esma binti Ebu Bekir, Abdullah bin Zubeyr'in annesidir. Esma'nın yüz yaşına kadar yaşadığı ve hicri takvimle 73 senesinde (695 yılında) Mekke'de vefat ettiği bildiriliyor.

Esma ve Abdullah Ebu Bekr'in, Kayle binti Abduluzza isimli eşinden, Âişe ve Abdurrahman ise Ümmü Ruman isimli eşinden doğmuşlar. Esma hicretten (622 senesi) 27 yıl önce, yani 596 senesinde Mekke'de doğmuştur. On yaş Âişe'den büyüktür.[43]

Esma'nın yüz yaşındayken ve hicretin 73. senesinde vefat etmesi tarihini temel alarak Mekke'den Medine'ye hicret esnasında, yani 622 senesinde o, yirmi yedi yaşındaydı (Esma hicret zamanı Zubeyr'e hamileydi). Böylece ondan on yaş küçük olan Âişe'nin o zaman on yedi yaşında olduğu anlamına geliyor. Tüm bu söylediklerimizden geldiğimiz sonuca göre, Âişe Peygamberliğin dördüncü senesinde değil. Peygamberlikten önce dördüncü senede, miladi takvimle 605 veya 606 senesinde doğmuştur.

43 Abdurrahman b. Ebiz Zinad, İbn Kesir ve İbn Hacer'e göre, Âişe'nin ablası Esma ondan 10 yaş büyüktü.

Peygamberimiz Kızı Fâtıma'yı Kaç Yaşındayken Evlendirmiştir?

Bunlara ilaveten, Muhammed Peygamber'in küçük kızı Fâtıma'nın Peygamberlikten beş sene önce; Kureyş'in Kâbe'yi tamir ettiği sene (605) Mekke'de doğduğu konusunda bilgiler vardır.[44]

İbn Hacer'e göre, Fâtıma doğduğunda Rasulullah otuz beş yaşındaydı. Fâtıma Âişe'den birkaç yaş (3-5 yaş) büyüktü. Demek ki, Âişe doğduğunda Rasulullah kırk yaşındaydı. Rasulullah'ın Âişe'yle Medine'de evlendiğini hatırlarsak, Âişe'nin en az on üç yaşında olmalıydı, dokuz değil. Ama biz on üç yaş meselesinin de doğru olduğunu düşünmüyoruz. Sadece, günümüze kadar gelen kaynakları araştırarak ve mantıklı sonuçlara vararak dokuz yaş konusunun da doğru olmadığını belirtiyoruz.

Hatırlayalım ki, Peygamber'le Âişe'nin düğünü hicri tarihle 2. senenin Şevval ayında (624 yılının Nisan ayı) olmuştur. Düğün gününün hicri takviminin 1.senesinin Şevval ayı olduğu da rivayet ediliyor (623).[45]

Fâtıma'yla Ali'nin düğünü Peygamber'in Âişe'yle evlenmesinden 4-5 ay sonra, 624 senesinde olmuştur.[46]Ali'nin hicretten yaklaşık 22 sene önce, 600 senesinde doğduğunu[47] dikkate alırsak, bu evlilik sırasında Ali'nin yirmi dört, Fâtıma'nın yaşı en az on beş ila on sekiz arasındaydı. Allah Resulü kızı Fâtıma'yı Ali ile evlendirmeden önce, onunla evlenmek için Ebu Bekir ve Ömer de talip olmuşlardı. Lakin Peygamber uygun bir dille ikisinden de özür dilemiş, kızını Ali'yle evlendirmiştir.[48] Eğer o bölgede kız çocukları altı yaşında nişanlanıp dokuz yaşında evlendirilebile-

44 İbn Sa'd, "Tabakat", VIII, 19.

45 Mustafa Fayda, TDV İslam Ansiklopedisi, "Âişe" maddesi, II, seh. 201-202.

46 M. Yaşar Kandemir, TDV İslam Ansiklopedisi, "Fâtıma" Maddesi, HII, seh. 219-233.

47 Ethem Ruhi Fığlalı, TDV İslam Ansiklopedisi, "Ali" maddesi, II, seh. 371.

48 İbn Sad, "Tabakat", VIII, 19.

cek hale geliyorlarsa, niçin Muhammed Peygamber kendi evinde büyüttüğü Ali ile Fâtıma'yı evlendirmek için on beş veya on sekiz yaşını kadar beklemişti? Allah Resulü'nden 2-3 yaş büyük olduğu söylenen arkadaşı Ebu Bekir[49] veya Ömer niçin Peygamber'den kızı Fâtıma'yı dokuz yaşındayken değil de on beş veya on sekiz yaşındayken istemişler? Neden bu kadar beklediler ki? Veya Allah'ın Elçisi neden kendi kızını altı yaşındayken nişanlamadı ki, kimse de ona talip olmazdı o zaman. Eğer iddia edildiği gibi Ebu Bekir kendi kızı Âişe'yi altı yaşında nişanlayıp dokuz yaşındayken de Peygamber'le evlenmesine rıza göstermişse, neden Fâtıma'yı da iddia edildiği gibi kendi kızını evlendirdiği yaşta Peygamber'den istememiştir? Konuya bu açıdan baktığımızda Hz. Âişe'nin dokuz yaşındayken evlendirildiği iddiası tutarlılığını kaybeder.

Müslüman Olanların Listesinde…

Âişe'nin isminin Habeşistan'a hicretten önce İslam'ı ilk kabul edenler sırasında da zikredilmesi de ilginç bir ayrıntıyı ortaya koyar. Eğer hicret zamanı sekiz yaşında olduğu iddia ediliyorsa, Âişe annemiz Habeşistan'a hicreti esnasında doğmalıydı. Oysa, Âişe'nin ismi Habeşistan'a hicretten önce Müslüman olanların listesinde belirtilmişti.

İklim Faktörü Bahanedir

Bazıları iddia ediyorlar ki, Arabistan'ın karasal, kuru ve çok sıcak yaz iklimine sahip olduğundan bu coğrafyada doğup büyüyen dokuz yaşındaki kızlar, Azerbaycan'a benzer coğrafyalarda yaşayan on sekiz yaşındaki kızlar gibi oluyorlarmış. Bunu iddia edenler aynı uygulamayı neden Âişe'nin evlendiği Peygamber

---

49 Mustafa Fayda, TDV İslam Ansiklopedisi, "Ebu Bekir" maddesi, H, seh. 101-108.

konusunda da yapmıyorlar? Neden o zaman aynı iklimde yaşayan 53 yaşında erkeklerin de bizim 106 yaşında erkekler gibi olması gerektiğini iddia etmiyorlar? Tabi ki sağ kalırlarsa… Bu mantıkla yol alırsak, Arap kızlarının doğduğu günden itibaren süt emdikten sonra direk okula gitmeleri gerekiyor ki, dokuz yaşında da evlilik yaşına ulaşabilsinler. Böyle olduğu takdirde bu tipli coğrafyalarda ne ilk ve orta eğitime, ne de üniversitelere ihtiyaç kalmazdı.

Eğer Âişe'nin dokuz yaşında evlenmesi ve yetişkin kız olması iklimle ilgiliydiyse, acaba Fâtıma da dokuz yaşında evlenebilecek fiziki görünüme sahip olup, dış görünüşe göre yetişkin değil miydi? Eğer Arabistan yarımadasında kızlar erkenden reşit olup evlenebilecek ve çocuk yapabilecek fiziki özelliklere sahip oluyorlardıysa, neden Peygamber savaşa katılmak isteyen dokuz yaşındaki erkek çocuğuna "Sen daha küçüksün." diyerek eve dönmesini tavsiye etmiştir?[50]

Sıcak iklime sahip olan yerlerde kızların erkenden yetişmesi, ergenlik yaşına erkenden ulaşmalarıyla ilgili iddiaların hiçbir doğru yanı yoktur. Eğer ki bu iddiaların doğru yanı olsaydı, soğuk iklimli coğrafyalarda doğup büyüyenlerin hepsinin gelişiminin geri kaldığını iddia etmeliydik. Bu konuyla ilgili herhangi bir araştırmanın yapılmadığını ve uygun istatistiklerin olmadığını belirtmeliyiz.

Bunlara ilaveten, bu iddiada olanlar Âişe'nin diğerlerinden farklı olarak daha erkenden yetkinliğe eriştiğini ispatlamak zorundadırlar. Ama kaynaklarda Âişe'nin fiziksel olarak da zayıf olduğu konusunda bilgiler vardır. Hatta çok yaygın olan "İfk" olayının gerçekleşme nedeninin en önemli sebeplerinden biri de onun zayıf olmasıdır. Şöyle ki, Âişe o kadar hafiftir ki, onu devenin üstündeki mahfedeyken alıp yere koyanlar Medine'ye

50 Yunus Emre Özulu, Şamil İslam Ansiklopedisi, "Âişe" maddesi.

dönecekleri zaman aynı mahfeyi devenin üstüne geri koyduklarında onun içinde olup olmadıklarını hissetmemişler.[51] Âişe'nin evlendikten sonra bu kadar zayıflaması söz konusu olabilir mi?

Kaynaklarda Âişe zayıf olduğu için evlenmeden önce beslenmesine dikkat edildiği ve kilo alması için bol miktarda hurma yedirildiği de gösterilmiştir.[52]

Unutmamalıyız ki, Âişe annemiz Allah Resulüyle dokuz sene beraber yaşamıştır. O dönemin en büyük alimleri gibi kabul edilen şahısları da eleştirerek, hatalarını düzeltmiş, farklı konularda hükümler çıkarmış, Kur'an'ın ve hadislerin doğru anlaşılabilmesi için insanlara yol göstermiştir. Tüm bu yetişkin ve bilge davranışlarıysa çocuk yaşta birine uygulamak mantıklı değildir, hiçbir temeli yoktur.

Âişe Peygamber'le Dokuz Sene Beraber Yaşamıştır

Âişe annemiz Peygamber'in vefatına kadar dokuz sene onunla evlilik hayatı sürdürmüştür. Peygamberin vefatı esnasında onun yaşı yirmi yediydi. Allah Resulü'nün vefatından sonra kırk sekiz sene daha ömür sürmüştür ve hicri takviminin 58 senesinin Ramazan ayının 17'sinde (14 Temmuz 678 senesi) vitir namazından sonra Medine'de vefat etmiştir. Vefat ettiği tarihin hicri 56, 57, 59. senelerinin Ramazan ayının 13'ü veya 19'u olduğu da rivayet ediliyor. Böylece, Âişe annemiz vefat ettiğinde yaşının 74 olduğu ortaya çıkıyor.

Âişe'nin ölüm yaşından Allah Rasulü'yle beraber yaşadığı seneyi, Peygamber'den sonra yaşadığı tarihi çıkarsak, onun Rasulüllah'la kaç yaşında evlendiği anlaşılıyor; 74 - 9 = 65; 65 - 48 = 17. Demek ki, Âişe annemiz Hz. Peygamber'le evlendiğinde dokuz yaşında bir çocuk değil, en az 17 yaşında bir genç kızdır.

---

51 İbn Hişam, "es-Siretun-Nebeviyye", Beyrut, III, 310.

52 İbn İshak, "Sire", 1981, seh. 239.

Savaşa Katılmayan Erkek Çocuklar…

Bedir ve Uhud Müslümanların ilk iki savaşıydı. Her iki savaşta saldırıya maruz kalanlar Rasulullah ve çevresindeki insanlar olmuştur. Bu savaşlar, ilki zaferle, ikincisi yenilgiyle bitmiş savaşlardır. İnsanların helak olduğu bu savaşlara Peygamber çocuk yaştaki erkekleri götürmemiştir. Hatta savaşa katılmak isteyen sekiz erkek çocuğunu gördüğü zaman onları geri çevirmiştir. Oysa tarihi kaynaklardan da biliyoruz ki, Rasulullah her iki savaşa da Âişe annemizi götürmüştür. Nasıl oluyor da, Rasulullah çocuk yaştaki erkeklerin o savaşlara katılmalarına izin vermediği halde, dokuz yaşındaki eşini kendisiyle savaşa götürüyor? Cevabınız "yardım ediyorlardı" şeklindeyse bir soru daha ortaya çıkar: "Küçük yaştaki erkek çocukları da yardım edemezler miydi?" Neden küçük yaşta olduğu iddia edilen eşini, bir kadını, bir bayanı savaşa götürüyor da genç erkek çocukları geri çeviriyor? Bu ne kadar gerçek olabilir? Demek ki, savaşa katılan kadınlar da faydalı olabilecek kadar küçük yaşta değillerdi.

Torunu Yaşta Çocukla Evlenmesine İtiraz Etmeyenler

Eğer Muhammed Peygamber toplumun kabul görmediği herhangi bir adım atmış olsaydı, onu yargılar, onunla dalga geçer ve bu adımını temel alarak insanların gözünde küçük düşürmeye kalkarlardı. Rasulullah o toplumun makbul görmediği bir iş yapmış olsaydı, hiç şüphesiz ki, bunu gündemde tutarak ona karşı kullananlar olurdu ve halkın onu kınaması gerekirdi.

Peygambere, döneminde farklı iftiralar atıldığını Kur'an'dan öğreniyoruz. Ona, getirdiği tevhid için kâhin, deli, sihirbaz, mecnun, yalancı… demişlerdi. Hatta halasının kızı Zeynep'le evlenmesi konusuyla dalga geçenler olmuştur. Ama hiçbir zaman onun Âişe'yle evlenmesi konusunda; torunu yaştaki bir kız ço-

cuğuyla evlenmesi iddiasına tek kelime laf eden olmamıştır. Bir kişi bile buna itiraz etmemiştir. Çünkü Âişe çocuk yaşta değil, evlenilebilecek yaşta genç bir kadındı. Bu argümanımıza karşın itiraz edebilir, o dönemde o toplumda herkesin aynı şekilde evlenebileceğini iddia edebilir, bunun o toplum için sıradan bir olay olduğunu, makul bir evlilik olabildiğini söyleyebilirler. Bu şekilde itiraz edenlerden tek ricam, bir tane bile olsun benzerlik gösteren örnek sunabilmeleridir.

Küçük Yaştakilerin Taşıyamayacağı Yükler

Küçük yaştakilerin evlenmeleri, onları tahammül edemeyecekleri görevleri onlara yüklemektir. Çünkü ailedeki ekonomik, biyolojik, fizyolojik ve psikolojik faktörlerin, çocuklar tarafından altından kalkılması imkânsızdır. Aynı zamanda, bununla Allah'ın insanlara armağan ettiği sevmek ve sevilmek gibi doğal hakları da yok sayılmış oluyor. Evlilik derken kastedilen şey bu mu? İslam, böyle bir evliliğe bakış açısını nasıl takdir edebilir?

Evlilik Yapmanın Maksadı Nedir?

Küçük yaştakilerin evlilik hayatında bu maksatlar uygulanabiliyor mu?

Evlilik yapmakta en öncü maksat beraber yaşamak, iletişim kurmak ve dünyaya çocuk getirmektir. Kız ve erkek çocuklarının evlendirilmesinde bunların hangi biri gerçekleşebilir ki? Bu, aynı zamanda çocukların eğitim dışında kalmasına neden olmaz mı? Aynı zamanda bu, ailede eğitimsiz, cahil nesillerin yetişmesine yol açmak değil mi? Bu, onları normal olmayan psikolojik sorunların tam ortasına atmak değil mi? İslam neyi istiyor? İnsanların psikolojik sarsıntı yaşamaları mı, yoksa her iki dünyada saadet bulmaları mı?

Eğitim Hukukundan Mahrum Bırakılmış Çocuklar

Altı yaşındaki çocuğun evlenmesine izin verenler, onların eğitim hayatlarını hiç düşünüyorlar mı? Ya da dokuz yaşındaki çocukların aslında el ele tutuşarak okula mı gideceklerini düşünmüşler? Yüce Allah Kur'an'da bilgili kişilerle bilgisizlerin aynı olmadığını (Zümer 9) buyurmuş, insanları bilgili olmaya, öğrenmeye teşvik ettiği halde biz çocukların bu hakkını nasıl ellerinden alabiliriz? Âişe'yle altı yaşında nişanlandığı, dokuz yaşında evlendiği iddia edilen Allah'ın sonuncu elçisi Muhammed Peygamber "Hiçbir ebeveyn çocuğunu adap ve terbiyeden daha güzel bir şey vermemiştir." demiştir.[53] Allah Rasûlü herhangi bir hadisinde "En iyi ebeveynler altı yaşında çocuklarını nişanlayanlar, dokuz yaşında çocuklarını evlendirenlerdir." demiş midir? Bilakis şunları söylemiştir: "Evlatlarınızı yedi yaşına geldiklerinde namaz kılmaya alıştırın. On yaşındayken kılmazlarsa, belirli tedbirler alın."[54]. Bunu diyen bir Peygamber'in dokuz yaşında, torunu yaştaki bir kızla evlendiğini iddia etmek ne derecede gerçek olabilir? Bu türlü tavsiyelerde bulunan bir Peygamber, çocukların çocukluklarından mahrum bırakılmalarına nasıl kıyabilirdi? Kendi çocuklarına reva görmediğini başkalarının çocuklarına nasıl reva görebilirdi? Onların daha namaz kılmalarının öğretildiği dönemde evlilik yapmalarına rıza göstermesi nasıl mümkün olabilirdi?

Yukarıda atıf yaptığımız ayetler ve hadisler, nedeni ne olursa olsun, İslam'ın küçük yaştaki çocukların evlendirilmesini kabul etmediğini açık şekilde ispat etmektedir.

Kimse hangi dinden, dilden, ırktan, milliyetten olursa olsun, 53 yaşında bir insanın kendisinden birçok açıdan küçük, dokuz yaşında bir kızla evlendirilmesine rıza gösteremez. Kimsenin

---

53 Tirmizî, "Birr", 33.

54 Ebu Dâvud, "Salah", 25; Tirmizî, "Mevakit", 182.

dedesi yaştaki erkeğin torunu yaştaki bir kızla evlilik yapmasına normal bakması mümkün değildir. Hele hele bu, Müslümanların sevdiği bir Peygamber olursa!

Günümüzde altı ila dokuz yaşında kızını evlendirmeyi değil, aksine daha iyi eğitim vermeyi düşünen bir Müslüman'a böyle bir teklif sunulursa, ona nasıl cevap verirdi? Dokuz yaşındaki kızının 53 yaşında bir Müslüman'la evlendirilmesine rıza gösterir miydi? Yoksa, bunu karşı taraf Peygamber olduğu için ilişkilendirip işin içinden sıyrılmaya mı çalışırdı? Peki, konunun bir diğer tarafını düşünmezler mi? Bunu namus meselesi yapan insanlardan hangi biri kendisini Ebu Bekir gibi bir şahsiyetten daha namuslu olduğunu zanneder? Bu konunun VII. yüzyıla uygun bir detay olduğunu ileri sürenler İslam'ın evrenselliği ve tüm dönemlere ait olacak bir din olduğu konusunda şüphe oluşturmuyorlar mı? İslam'ı VII. yüzyıla hapsetmek onun tüm zamanlara hitap ettiği düşüncesine gölge düşürmez mi?

"En sahih" hadis kitaplarında yazılmış rivayetlere zarar getirmemek, o kitaba toz kondurmamak, kitabın yazarına söz getirmemek için gösterdiğimiz çabayı Peygamber'e karşı göstermiş olmalı değil miyiz? Tüm bunlara göre Peygamber'e leke kondurmak ne kadar doğrudur? Peygamber o kitabın yazarından daha mı az saygıya layıktır?

Ceza hukukunda yetkinlik yaşına erişmeyenlerle, çocuk yaştakilere dokunmayı çocuk istismarı (pedofili) olarak görenler, bunu Peygamber gibi bir insana nasıl yakıştırabilirler? Peygamber'e küfredenlerin kendileri böyle yakıştırmalarıyla Allah'ın biricik elçisine hakaret etmiş olmuyorlar mı?

Unutmamamız gereken bir şey var ki, Allah'ın sonuncu elçisi Muhammed Peygamber'in evlilikleri şehvet evlilikleri değil, şefkat evlilikleri olmuştur. Ve Âişe'yle evliliği dokuz yaşındaki bir çocukla değil, 18-23 yaş aralığında olan genç bir kadınla olmuştur.

4. BÖLÜM

İSLAM'DA SEYYİDLİK YOK

Şu bir gerçek ki, toplumumuzda inançlılara ve ilahiyatçılara bakış açısı çok farklıdır. Lakin dindar veya ilahiyatçı olması fark etmeksizin özel ilgi gören bir kesim vardır. Bu kesim, dinin bizlere buyurduklarını ibadet olarak veya özel hayatlarında uygulamaksızın saygı gören "seyyid" denilen şahıslardır. Bu insanlara özel saygı gösterilmesinin nedeni, onların Muhammed Peygamber'in neslinden olduğu düşüncesi ve inancıdır.

Peki, seyyidler kimlerdir? Kur'an'da onlarla ilgili ne buyrulmuştur? Gerçekten Peygamber'in soyundan gelenler "seyyid" diye adlandırılıyorlar mı? Daha önceki peygamberlerin soyu ile ilgili buna benzer bir yaklaşım var mıdır? Siyasi iktidarların seyyidlere bakış açısı nasıl olmuştur? İslam'da, genel olarak, üstünlük kavramı nedir? Bu bölümümüzde sunduğumuz sorulara cevap aramaya çalışacağız.

"Seyyid" Kelimesinin Anlamı

"Seyyid" kelimesinin sözlükteki anlamı "bey, nüfuslu şahıs, reis, efendi"dir. Arapçada "seyyid" kelimesi "bey" anlamında hitap şekli olarak kullanılmaktadır.

Muhammed Peygamberin Seyyidliği

Günümüzde dinî terim olarak Hz. Peygamber'in soyundan gelenlere "seyyid" denilmesine rağmen, bazı rivayetlerde Mu-

hammed Peygamber'in kendisine de "seyyid" denilmiştir. Örneğin, Allah Resulu'ne "Seyyidus-Sekeleyn" (dünya ve ahiretin efendisi), "Seyyid-ul Enam" (yaratılanların büyüğü), "Seyyid-ul Enbiya" (tüm peygamberlerin rehberi) de denilmiştir. Peygamber'e isnat edilen hadislerin birinde şöyle buyrulmuştur: "Ben âdemoğlunun (beşerin) seyyidiyim."[55]

"Ben kıyamet gününde insanların seyyidiyim."[56] Kısaca belirtmemiz gerekiyor ki, bu türlü isimlendirmeler Kur'an'a uygun değildir ve Hz. Peygamber'in alçak gönüllülüğüne aykırıdır.

Seyyid Olan Sahabeler

Bazı rivayetlerdeyse "seyyid" kelimesi lügatlerdeki anlamına uygun şekilde "kabile reisi", "tayfanın nüfuslu şahısları" gibi anlamlarda da kullanılmıştır. İlaveten, cuma günlerinin diğer günlerden bir farkının olmamasına rağmen o güne "günlerin seyyidi" denilmiştir.[57]

Peygamberin sahabeleri "seyyid" kelimesini kendi aralarında da kullanmışlardır. Mesela, ikinci halife Ömer b. Hattab, "Ebu Bekir seyyidinizdir. Seyyidiniz Bilal'i azat etmiştir." demiştir.[58]

Cennetteki Seyyidler

Peygamberin gelecekten haber verdiği iddia edilen rivayetlerde de "seyyid" kelimesi kullanılmıştır. Bu rivayetlerde naklediliyor ki, Muhammed Peygamber minberde olduğu esnada yanındaki Hasan'ı göstererek şöyle buyurmuştur: "Bu oğlum seyyiddir. Umut ederim ki, Allah onun aracılığıyla iki Müslüman grubun

---

55 Ebu Dâvud, "Sunne", 13; İbn Mâce, "Zuhd", 37.
56 Buhârî, "Enbiya", 3; Müslim, "İman", 367, 369.
57 İbn Mâce, "İkame", 79.
58 Buhârî, "Fedailul-eshab", 23.

barış yapmasını temin edecektir."[59] Yine Allah Rasulü'ne isnat edilen bir rivayette şöyle söylediği belirtilmiştir: "Hasan ve Hüseyin cennet ehlinin gençlerinin iki seyyididir."[60] Enes b. Malik ise Peygamberin kızı Fâtıma'yla ilgili olarak: "Fâtıma cennetteki kadınların seyyidesidir." buyurduğunu bildirmiştir.[61]

Bu paragrafın başına "Peygamber'in gelecekten haber verdiği iddia edilen" cümlesini boş yere yazmadık. Çünkü Peygamber'in gelecekten haber vermesi, net olarak kimin cennetlik olduğunu bildirmesi mümkün değildir. Bu tür iddialı bir söz yazmamızın nedeniyse doğal olarak, Kur'an ayetleridir. Yüce Allah Peygamber'ine şöyle emrediyor: "De ki: Ben Allah'ın istediğinden başka kendime ne bir hayır, ne de bir zarar verebilirim. Eğer gaybı bilmiş olsaydım, hiç şüphesiz ki, daha çok hayır tedarik ederdim ve bana kötülük de dokunamazdı. Ben iman eden bir topluluğu ancak korkutan ve müjdeleyenim!" (A'raf 188) Yüce Allah başka bir ayette sonuncu elçisine şöyle buyuruyor: "De ki: Ben peygamberlerin birincisi değilim. Bana ve size ne yapılacağını da bilmem. Ben sadece, bana vahiy olunana tabi olurum. Ben yalnız açıkça haberdar edenim!"(Ahkâf 9)

Buradan da belli oluyor ki, hitap şekli olan "seyyid" kelimesi bazı başka kelimeler gibi içi boşaltılarak lügatteki manası dışında anlamlarla doldurulmuştur. Maalesef ki, günümüzde "seyyid" denildiği zaman direk cennetlik olan, Peygamber neslinden geldiği için imtiyazlı (ayrıcalıklı) şahıs gözümüzün önünde canlanır.

Peygamberin Torunları Seyyid midirler?

Muhammed Peygamber'in hayatını konu alan siyer kitaplarında üç oğlunun olduğu haber verilmiştir. Her üçü de çocukken

---

59 Buhârî, "Sülh", 9; "Fedailul-eshab", 22; Tirmizî, "Menakib", 31.

60 Tirmizî, "Menasik", 31.

61 Buhârî, "Fedailul-eshab" 29; "Menakib", 25.

vefat etmiştirler. Rasulullah'ın kızları da onun sağlığında vefat etmişlerdir. Fâtıma'ysa Peygamber'in vefatından sonra vefat etmiş tek kızıdır. Muhammed Peygamber'in diğer kızlarından olan torunları hakkında çok az bilgi veriliyor. Kaynaklarda belirtiliyor ki, Peygamber'in Zeynep adlı kızından Umame adlı kız torunu ile Ali adlı erkek torunu, Rukiyye adlı kızından da Abdullah adlı erkek torunu olduğu bilgisi vardır. Peygamber, sonuncu kızı Fâtıma'yı amcası Ebu Talib'in oğlu Ali ile evlendirmiştir. Bu evlilikten Hasan, Hüseyin, Ümmü Gülsüm, Zeynep ve Muhsin adlı çocuklar doğmuştur. Çoğunluk bu evlilikten dünyaya gelen çocukların sadece Hasan ve Hüseyin olduğunu zannediyorlar. Diğer çocukların nedense isimlerini, hatta varlıklarını dahi bilmiyorlar. Bilinmeyen başka bir konu da seyyidlerin ancak Hüseyin'in neslinden gelenlere özgülenmesidir. Ali'nin ve Fâtıma'nın gözlerinin ilk nuru Hasan'ın soyundan gelenler seyyidlerden sayılmıyorlar. Onun evlatlarına "şerif" denilmiştir. Hüseyin'in soyundan gelenlere "Seyyid" denilmesini imamın hanımı, sonuncu Sasani hükümdarı III. Yezdigerd'in kızı Şehriban'u ile bağlayanlar da var.

Neden Peygamber'in soyuna "seyyid" deniliyor? Bir kimsenin Peygamber'le akrabalık ilişkisinin olması onun başkalarından üstün olması demek midir? Bu sorulara cevap vermeden önce "seyyid" sözünün Kur'an'da hangi tarzda kullanıp kullanılmadığına bakalım.

Kur'an'da Seyyidlik

Kur'an'da "seyyid" kelimesi iki ayette kullanılıyor. Bunlardan biri Âl-i İmrân Sûresi'nde, diğeriyse Yusuf Sûresi'ndedir. Şimdi bu ayetlerin çevirisine bakarak bu kelimenin hangi anlamda kullanıldığına dikkat edelim. Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor:

"O, mihrapta durup namaz kıldığı zaman melekler onu çağırdılar. "Allah sana, Allah'tan bir kelimeyi doğrulayıcı bir

efendi; nefsine egemen bir benlik, hayır ve barışı sevenlerden bir peygamber olarak Yahya'yı müjdeliyor." (Âl-i İmrân 39). Buradan belli oluyor ki, ayetteki "seyyid" kelimesi sözlükteki anlamında, yani, "ağa, rehber, bey" anlamlarında kullanılmıştır. Ve Peygamber'in kendisine "seyyid" deniliyor. Şimdiyse diğer ayete bakalım. Yüce Allah Yusuf Sûresi'nde "seyyid" sözünü şu şekilde kullanmıştır:

"Onlar birbirini önlemek maksadıyla kapıya doğru koştular ve kadın onun gömleğini arkadan yırttı. İkisi de kapının yanında kadının kocasıyla karşılaştılar. (Kadın) dedi ki: Senin ailene kötülük yapmak isteyenin cezası zindana atılmaktan veya ağrılı-acılı bir azaba maruz bırakılmaktan başka ne olabilir?!" (Yusuf 25)

Ayette Mısır'da geçen bir olay anlatılırken kadının kocası "seyyid" şeklinde adlandırılıyor. Demek ki, Kur'an'daki "seyyid" kelimesiyle bizim anladığımız "seyyid" kelimesi aynı anlamda kullanılmıyor. Burada şöyle bir soruyla karşılaşıyoruz: Kur'an'daki "seyyid" kelimesi mi doğru anlamda kullanılıyor, ya da biz mi Kur'an'dan bile daha doğru anlamda kullanıyoruz? Siz bu sorunun cevabı üzerinde düşünürken, biz, bir diğer konuda sorulara cevap aramaya başlayalım. Peygamber'e akraba olmak, onunla aynı yastığı paylaşmak, onun soyundan gelmek insana acaba herhangi bir ayrıcalık tanıyor mu? Genel olarak, İslam'da üstünlük göstergesi nedir?

Peygamberlerin Aileleri Başkalarından Üstün mü?

Bu konuya da açıklık getirebilmek için sorularımızın cevaplanabileceği tek kitap olan Kur'an'a başvuracağız. Yüce Allah O'nun katında üstünlüğün takva, yani sorumluluk bilinciyle olduğunu şöyle buyurmuştur: "Allah yanında en değerli olanınız O'na sorumluluk bilinci en güçlü olanınızdır." (Hucurat 13) Mu-

hammed Peygamber de Veda Hutbesi'nde: "Allah'ın yanında en üstün olanınız takvası en çok olanınızdır. Arapların Arap olmayanlardan, Arap olmayanların da Araplardan hiçbir üstünlüğü yoktur." buyurmuştur. Bundan sonra birisinin herhangi soydan gelmesine göre üstün olduğunu bildirmesi, sadece geçersiz bir iddiadan başka bir şey değildir.

İbrahim Peygamber'in Nesli

Peygamber soyundan gelmek hiçbir zaman hiçbir kişiye hiçbir üstünlük, değer ve ayrıcalık kazandırmamıştır. İnsanı değerli kılan imanı ve amelidir. İmanı ve ameli kusurlu olursa, onu kurtarmaya babasının, kardeşinin veya oğlunun Peygamber olması bile yeterli olmaz. Bunu da yüce Allah Kur'an'da bize haber veriyor. İbrahim Peygamber Allah'a dua ederek neslinden gelenleri imam, rehber yapmasını dilemiştir.

"Rabbi İbrahim'e: Ben seni insanlara imam (rehber) yapacağım, dedi. O 'Neslimden de (yap)?' sorusuna Allah şöyle buyurdu: "Zalimler kelimemin kapsamına girmez." (Bakara 124)

"Onların her ikisinin (İbrahim ve İshak'ın) neslinden iyi işler yapan da var, açıkça kendisine zülum yapan da!" (Saffat 113)

Ayetlerden de anlaşılıyor ki, Peygamber'in neslinden bile gelseler, hatta bu Peygamber İbrahim bile olsa, zalimler için Allah hiçbir garanti vermiyor ve onların hiçbir değeri veya ayrıcalığı da olmuyor. Bu konu bir tek İbrahim Peygamber'in soyunu değil, tüm peygamberleri ve onların akrabalarını kapsıyor.

İbrahim Peygamber'in Babası

Putları tanrılar olarak kabul eden Azer, İbrahim Peygamber'in babasıydı. "Bir zaman İbrahim babası Azer'e söylemişti: Sen putları ilah mı zannediyorsun? Ben seni ve halkını açıkça azgınlık içinde görüyorum." (En'âm 74)

Ayetten belli oluyor ki, evladın peygamber olmasının babaya bir faydası olmuyor.

Âdem Peygamber'in Suçlu Oğlu

Mâide Sûresi'nin 27-30. ayetlerinde iki Âdem oğlundan birinin yaptığı suç anlatılıyor: "Bencillik onu, kardeşini öldürmeye sevk etti ve sonuçta onu öldürdü. Bununla da kaybedenlerden oldu." (Mâide 30) Ayetten de anlaşılıyor ki, kaybeden öldürülen değil, öldüren oldu. Malum oluyor ki, Peygamber evladı olmak ne ayrıcalıktır, ne de günahsız olmaktır.

Nuh Peygamber'in Oğlu

Nuh Peygamber'in oğlu da babasının dinini kabul etmeyerek helak olanlardan oldu. Peygamber oğlu için Allah'a dua etmesine rağmen, duası kabul olunmadı, hatta kendisi de bu nedenle azarlandı:

"Nûh, Rabbine dua edip dedi ki: "Ey Rabb'im! Şüphesiz oğlum da ailemdendir. Senin vaadin ise elbette haktır. Sen hükmedenlerin en iyi hükmedenisin." Allah, "Ey Nûh! O senin ailenden değildir. Çünkü o, doğru olmayan bir iş yapmıştır. Öyleyse, hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Doğrusu, cahillerden olman konusunda seni uyarıyorum." dedi. Nûh, "Rabb'im! Doğrusu, hakkında bilgim olmayan şeyi senden istemekten sana sığınırım. Eğer beni affetmezsen ve bana merhamet etmezsen kaybedenlerden olurum." dedi." (Hûd 45-47) Nuh Peygamber derhal tövbe etti.

Buradan da belli oluyor ki, Peygamber'in neslinden gelmek veya Peygamber oğlu olmak kurtuluş yolu değildir. Peygamber oğlu olmak yani günümüz insanlarının tabiriyle dersek, seyyid olmak, Nuh Peygamber'in oğluna hiçbir fayda sağlamadı.

Lût Peygamber'in Hanımı

Lût Peygamber'le aynı yastığı paylaşmış hanımı da kocasına karşı gelenlerden olmuştur. Kur'an'ın Hicr Sûresi'nin 58-60. ayetlerinde bu konuda malumat vardır. Yüce Allah İbrahim Peygamber'e gönderilen elçilerin şöyle anlattığını Kur'an'da haber veriyor:

"Dediler ki: Biz günah içinde olan bir topluma gönderilmiştik. Yalnız Lût'un ailesi istisnadır. Biz onların hepsini kurtaracağız, ama karısını değil. Biz onun (seçimine baktığımız zaman) geride kalanlardan olmasına karar verdik." (Hicr 58-60).

Bir daha görüyoruz ki, Peygamber'in karısı olmak bile, Peygamber'le aynı yatağı paylaşmak bile onu kurtaramadı.

Zekeriya Peygamber'in Akrabaları

Zekeriya Peygamber Allah'ın vahyini insanlara ulaştırmasına rağmen, akrabaları ona çok kötülükler yapmış ve onun Peygamberliğini de kabul etmemiştiler. O da Allah'a şöyle dua etmişti:

"Ben kendimden sonra gelen akrabalarımın (yerimi doldurabileceklerinden) tedirginim. (Meryem 2-5)

Bu ayetlerden de anlaşılıyor ki, Peygamber'in akrabası olmanın da kurtuluş için bir faydası yoktur.

Yusuf Peygamber'in Kardeşleri

Oğulları Yakup Peygamber'e çok kötülükler yaparak kardeşleri Yusuf'u ölüme terk etmiştiler. Kur'an'ın 12. suresi olan Yusuf Sûresi'nde bu konuda kapsamlı bilgiler verilmiştir. (Yusuf 7-18)

Bu surede verilen bilgilerden de anlaşılıyor ki, ne Peygamber oğlu, ne Peygamber torunu, ne de Peygamber kardeşi olmak bile hiçbir şeyi değiştiremez ve kişiye hiçbir ayrıcalık kazandırmaz

Muhammed Peygamber'in Yakınları

Allah Kur'an'ın Şu'arâ Sûresi'nin 214. ayetinde elçisinden akrabalarını haberdar etmesini talep ediyor. Muhammed Peygamber de aynı ayetten sonra yakınlarını bir yere toplamış ve defalarca onlara hakkı ulaştırmıştır. Onlara:

"Ey Kureyşliler! Kendinizi Allah'tan satın alın. Allah'ın azabından sizi kurtarmak için benim hiçbir hayrım dokunmaz. Ey Abdulmuttalib oğulları! Allah'ın azabından kurtulmak için ben size hiçbir fayda veremeyeceğim. Ey Abbas bin Abdulmuttalib! Ben seni de Allah'ın azabından kurtaramam. Ey Allah'ın elçisinin halası Safiye! Ben seni bile Allah'ın azabından kurtarmak için hiçbir şey yapamam. Ey Muhammed'in kızı Fâtıma! Babanın Peygamber olduğuna güvenme. Rabbine karşı kulluk görevini yerine getir. Eğer Allah'tan kendini koruyamazsan, vallahi ben senin için de hiçbir şey yapamam."[62]

Allah'ın sonuncu elçisi Muhammed Peygamber kendinin bir parçası olduğunu bildirdiği kızı Fâtıma'ya, amcasına, halasına ve diğer akrabalarının isimlerini söyleyerek onlara kıyamet günü yardım edemeyeceğini bildirdiği halde kendilerini "seyyid" diye çağıranlar veya onların neslinden geldiğini iddia edenler, acaba, kendilerine yardım edebilecekler mi? Güya insanlara yardım eden veya edecek aynı seyyidler ahiret gününün dehşetinden kendilerini garanti altına almışlar mı? Orada seyyid olarak özel ayrıcalıklarla muhterem bir yere mi koyulacaklar?

Tüm bunlardan anlaşılıyor ki, Peygamber akrabası, Peygamber babası, Peygamber oğlu, Peygamber kızı, Peygamber halası, Peygamber amcası, Peygamber karısı olmak insana hiçbir ayrıcalık kazandırmıyor. Allah yanında tek üstünlük "sorumluluk bilinci" anlamına gelen takvadır. Çünkü insan başkasının değil, ancak ve ancak kendi yaptıklarının karşılığını alacaktır. Yüce Allah

62 Buhârî, IV/7, VI/140; Müslim, Kitabul-iman, 351, Müslim, İman, 89, hadis 351.

şöyle buyuruyor: "İnsan başkasının değil, ancak kendi emeğinin karşılığını görecektir!" (Necm 39)

"Nihayet, kulakları sağır eden o çığlık koptuğunda, o gün insan kendi kardeşinden kaçacak. Anasından, babasından, eşinden ve çocuklarından! O gün onlardan her birinin birbirinden kaçmak için yeteri üzüntüsü olacaktır!" (Abese 33-37)

Seyyidlere Sadaka Verilebilir mi?

Seyyidlik ve üstün nesil konularında Kur'an'dan ayetlerle cevap bulduktan sonra bu mevzuda ortaya atılan bazı detaylara da açıklık getirmeye çalışalım. Bunlardan biri seyyidlere zekât vermenin haram olmasıdır. Düşünün, belirtiyoruz ki, İslam'da seyyidlik anlayışı yoktur. Bu, sadece bir hitap şeklidir. Lakin buna rağmen, Peygamber'in ailesine, nesline, seyyidlere zekât vermenin haram olduğu iddia edilmiştir. Buna rağmen, bugün kendilerine "seyyid" denilen dilenciler, sadaka toplayanlar, "ağır ceddi" olduğunu söyleyenler, tüm bunlardan yeteri kadar "fayda" sağlıyorlar. Bunu bir kenara koyarak kısa da olsa, seyyid ve zekât konusunu açıklığa kavuşturmaya çalışacağız.

Peygamber'i referans alarak anlatılan rivayetlerde: "Zekât Muhammed'e ve Muhammed'in akrabalarına verilmez. Çünkü zekât malın kiridir."[63] buyurduğu bildiriliyor. Yine Muhammed Peygamber'in: "Biz ehl-i beytiz. Bize zekât helal değil." [64] dediği değişik biçimlerde anlatılmıştır. Bundan başka, Peygamber'in bu yasaya çok hassas yaklaştığı, hatta çocuk olmasına rağmen torunu Hasan'ın bile zekât malı olan hurmadan yemesine izin vermediği bildiriliyor.[65]

63 Müslim, 'Zekât", 167; Ahmed b. Hanbal, V, 166.

64 Abu Dâvud, 'Zekât", 29; Müslim, 'Zekât", 161.

65 Buhârî, "Zekât", 57, 60; "Cihat", 188; Müslim, "Zekât", 161; Ahmed b. Hanbal, I, 200.

Gerçekten de zekât malın kiri midir? Maalesef ki, zekâtın mahiyeti insanlara yanlış anlatılmıştır. Zengin insanın malını temizlediği için zekât verilen miktarın aynı malın kiri olduğu ve temiz olmadığı iddiaları Kur'an'a zıttır. Çünkü zekât fakirin hakkıdır ve Kur'an'da konusu geçen gruplara veriliyor. Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor: "Onların mallarında isteyebilen ve isteyemeyen muhtaçların da payı (hakkı) vardı." (Zariyat 19)

Hak olan şey İslam'da temizdir. Hakka "kir" demek, hakkı olanlara karşı haksızlıktır. Zekâtı alan fakirler kirli olanı değil, temiz olanı, hakları olanı kabul ediyorlar. Zekât vermeleri gerektiği halde vermeyenler fakirin, imkânı olmayanın hakkını yedikleri için haram yiyorlar. Bununla da mallarına haram karıştırıyorlar. Zengin şahıs zekât verdiği zaman başkasının hakkını malından ayırıp sahibine verdiği için malını da haramdan koruyor. Bu da asla zekât için ayrılan malın kirli olduğu anlamına gelmez.

Ağır Seyyidler mi, Yoksa?

Seyyidler hakkında kullanılan "ağır seyyiddir", "ceddi ağırdır" vs. kimi ifadelerin hiçbir önemi yoktur. Çünkü İslam'da seyyidlik anlayışı veya rütbesi olmadığı gibi seyyidliğin de ağırı, hafifi, üstünü, aşağısı olmaz.

Seyyidlerin Şeceresi

Peygamber'in neslinden olduğunu iddia eden herkesin bir "şecere"sinin olması gerektiği iddiası vardır. Şecere bir kişinin, onun atasının, Peygamber'imizden olan herhangi bir ünlü insanın neslinden geldiğini gösteren evrak gibi sunuluyor. Güya böyle bir şecere, yani soyağacı olsa, her şey değişecektir. Böyle şecerenin olmasının nüfus belgesi veya resmi doğum evrakının olmasından hiçbir farkı yoktur. Lakin seyyidlik mevzusu toplum içinde öyle bir düzeye yükselmişti ki, onlar Osmanlı Devleti'n-

de vergiden muaf tutuluyorlardı, askerliğe alınmıyorlardı. Hatta protokolde yerleri vardı. Bunun için şecere mensubu olmanın verdiği üstünlük öyle bir düzeye ulaşmıştı ki, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde devlette olan başa buyrukluk sebebiyle sistemin çökmesinden sonra seyyidlerin malik oldukları ayrıcalığı kullanmak isteyen birçok insan uydurma şecereler ve yalancı şahitlerle isimlerini "seyyid" veya "şerif" gibi "Nakibul-eşraf" defterlerine kaydettirmiştiler. Hatta İstanbul Topkapı'da seyyidlik evraklarının satışı gerçekleştiriliyordu.

Acıklı ve gülünç bir durumdu. Düşünün ki, Osmanlı döneminde Muhammed Peygamber'in yaşadığı arazilerde, yani Arabistan Yarımadası'nda peygamber neslinden geldiği bildirilen 30 bin kişinin kaydı olduğu halde bir tek Osmanlı Anadolusu'nda bunun sayısı 10 kat, yani 300 binden fazlaydı. Çünkü seyyidlik bazı gruplar, cemaatler ve tarikatlar tarafından güç ve ayrıcalık haline getirilmişti. Bu, gruplar içinde merdiveni tırmanmak için basamak olarak kullanılıyordu. Bir detayı da belirtelim ki, işgalci kuvvetler işgal ettikleri bazı ülkelerde insanların bu konulardaki dini hassasiyetini dikkate alarak, özel hizmet çalışanlarını da "seyyidler" adı altında sunup, kendi misyonlarını bu şekilde devam ettirerek, onların aracılığıyla itirazların önünü kesmişlerdir.

Soy Kızdan mı, Yoksa Erkekten mi Devam Ediyor?

Aslında, seyyidliği bu kadar önemli kılanların unuttukları vacip bir konu var. Bu da nesil-necabet, soy konusudur. Çünkü neredeyse, tüm halklarda neslin babadan devam ettiği kabul edilir. Ahzab Sûresi'nin 5. ayetinde evlatlıkların babalarının ismi alınarak çağrılması talep olunuyor. Bakara Sûresi'nin 233. ayetinde de bu konuya açıklık getiriliyor. Bu ayetlerden de anlaşılıyor ki, soy bağlılığı olarak baba gösteriliyor.

Bu mesele ile ilgili Kur'an'da ilginç bir detay da mevcuttur. Şöyle ki, Musa Peygamber'le İsa Peygamber aynı topluma gelen iki Peygamber'dir. Lakin onların halklarına hitap şekli farklıdır. Musa Peygamber her zaman "Ey kavmim!" diyerek hitap ettiği halde, İsa Peygamber'in ise hiçbir zaman bu tür bir hitabına şahit olamazsınız. O "Ey İsrailoğulları!" diyerek hitap etmiştir. Çünkü İsa Peygamber'in babası yoktu.

Peki Aynı Durum Muhammed Peygamber İçin Nasıldı?

Ahzab Sûresi'nin 40. ayetinde Muhammed Peygamber'in yanındaki erkeklerin hiçbirinin babası olmadığı net olarak bildirilmiştir. Bu ayet aynı zamanda gelecekte ortaya çıkan "âli ırk", "kutsal nesil" iddialarına karşı da cevap niteliğindedir. Çünkü Muhammed Peygamber'in soyunun devam etmesi için oğlu kalmamıştı ve onun soyu kızı Fâtıma'nın evlatlarıyla devam etmişti. Bugün seyyidliğin babadan erkek çocuğa geçtiğini baz alanlar, soylarının devam etmesi için erkek çocuğu isteyenler, Peygamber'in neslinin kızı ile devam ettiğini neden düşünmezler? Bir yandan seyyidliği müdafaa etmek, diğer taraftan İslam hukukunda neslin babadan devam ettiğini iddia etmek dürüstlük müdür?

Burada mevzu seyyidlik iken bir konuya daha açıklık getirelim. Malumdur ki bugün "seyyid" denilenler, İmam Ali ile Fâtıma'nın oğlu olan Hüseyin'in soyundan gelenlerdir. Fâtıma, Muhammed Peygamber'in kızıdır. Demek ki, seyyidlerin nesli Ali'ye kadar gidiyor ve devam eden nesil Muhammed Peygamber'in değil, Ali'nin soyudur.

Bu iddiamıza pekâlâ şöyle bir itiraz gelebilir: Ali de Muhammed Peygamber'in amcasının oğludur. Bahsedilen itiraza şu şekilde cevap verebiliriz. Tebbet Sûresi'nde hakkında bahsi geçen ve kâfir olarak vefat ettiği tüm kaynaklar tarafından tespit edilmiş olan Ebu Leheb de Muhammed Peygamber'in amcasıydı.

Onun soyundan gelenler için o zaman ne söyleyeceğiz? Onlar da mı seyyiddi? Biraz ondan, biraz da bundan katarak genetik mühendisi şeklinde konuşma yapanlar, İmam Ali'ye münasip gördüklerini Ebu Leheb için niye yeterli görmüyorlar?

Burada belirtilenlerden sonra yine de seyyidliği müdafaa edenler Muhammed Peygamber'in, Hasan'la Hüseyin'i "oğlum" şeklinde adlandırdığı rivayetleri temel alarak işin içinden sıyrılmaya çalışmışlardır. Oysa unutulan veya dikkatten kaçırılan bir ince ayrım daha vardır. Şöyle ki, bazen yaşlı erkekler bile "oğlum", "kızım" diyerek gençlere hitap ediyorlar. Böyle olduğu takdirde, hitap edilenler gerçekten de onların oğlu veya kızı mı oluyorlar?

Azerbaycan'da Kullanılan "Mir" Kelimesinin Anlamı

Türkiye'nin Anadolu'sunda ve İran'da olduğu gibi, bugünün Azerbaycan'ında da kendisini "seyyid" diye adlandıran ve Muhammed Peygamber'in soyundan geldiğini iddia edenler mevcuttur. Lakin Azerbaycan'dakilerin diğerlerinden bir farklılığı vardır. Osmanlı'da başlarına yeşil sarık, İran'da kara sarık bağlayanlardan farklı olarak Azerbaycan'dakiler isim veya soyadlarına "Mir" kelimesini ilave ediyorlar. Mesela, Yahya isminin önüne "Mir" ilave ederek Mir Yahya yahut soyadının önüne "Mir" ilave ederek Mir Hasanov gibi...

Peki bu "mir" kelimesi nereden geliyor? Arap dilinde veya İslam kaynaklarında bu tür yaklaşım var mıdır?

Net olarak cevap verelim ki, Arapçada, genel olarak, "mir" kelimesi mevcut değildir. İslam kaynaklarında da "mir" kelimesine hiçbir zaman denk gelemezsiniz. Hatta aynı dilde "mir" kelimesiyle başlayan isim veya soyadı da hiçbir zaman olmamıştır. Ne Muhammed Peygamber'in, ne de onun neslinden gelenlerin isimlerinin önünde hiçbir zaman "mir" sözü olmamıştır. Bazıları iddia ediyorlar ki, "mir" sözünü Arap dilindeki "emir" sözcüğü-

nün kısaltılmış şeklidir ve "seyyid" sözcüğünün eşanlamlısı olarak kullanılıyor.

Aslına bakılırsa "mir" sözcüğü Yahudi kökenli bir sözdür. İbrani (ivrit) dilinde "mar, "mer" ve "mir" sözleri var ki, bu sözler de "sayın" anlamına gelen hitap şekli gibi kullanılıyor. Günümüzde de hem İvrit, hem de Rus dilinde bu tür ifadeler kullanılmaktadır: "mer goroda", "mir-oslav" veya "vladi-mir" şeklinde... Hazırda İvrit dilinde kullanılan "Miriya", "Mariya", "Marina" ise "hanım" anlamına geliyor.

İktidarların Seyyidlere Bakış Açısı

Müslümanların Peygamber'e olan sevgisi onun vefatından sonra torunlarına ve onlardan dünyaya gelenlere karşı her zaman devam etmiştir. Peygamber'in neslinden gelenler Emeviler iktidarı döneminde (661-750) farklı baskılara maruz kalmışlar. Bunun nedeni onların nüfuzunu kullanmak için iktidarlarına onların da biat etmelerini istemeleridir. Biat etmeyenleriyse öldürmekten çekinmemişler *(Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesini örnek göstermek yeterlidir).* İktidarlar Peygamber neslinden gelenleri yanlarına alarak tarafsızlaştırmış, yanlarına alamadıklarını da katletmişler.

Orta Asya ve günümüz İran'ın doğusunda kurulmuş Samaniler Devleti'nde (875 - 999) seyyidlere mahsus olan topraklar vergiye tabi tutulmamıştı. Fatimilerin (909 - 1171) dönemindeyse Mısır'da "Nikabetut-Talibiyyin" adlı bir teşkilat kurulmuştur. Bu teşkilatın görevi seyyidlerin ve şeriflerin şeceresini araştırmak, aralarındaki sorunları çözmek ve onları soylarına yakışmayan hal ve hareketlerden uzaklaştırmaktı.

İlhanlılarda (1256 -1353) da Kazan Han'ın Müslüman olmasından sonra "Nakibi-Nukabayı Sadat" adında bir teşkilat kurulmuştu. Bu teşkilatın görevi ise Peygamber'in neslinden ge-

lenlerin şecerelerini belirlemek, seyyidlerin özel işlerini yapmak, bilgilendirmek ve haklarını korumaktı.

Osmanlılar döneminde de Peygamber neslinden gelenler için Nakibul-Eşraflık adı altında bir kurum oluşturulmuştu. Nakibul-Eşraflık müftülükten ve Şeyhül İslamlık'tan bile yüksek makam olarak görülmüştür. Seyyid ve şerifler halk arasında "emir" diye adlandırılırdı ve onları başkalarından farklı kılan yeşil emmamelere "emir emmamesi" denilirdi. Bu nesilden olanlardan herhangi biri suç işledikleri zaman Nakibul-Eşraflık tarafından cezaları verilirdi. Nakibul-Eşraf'ın devlet protokolünde da çok önemli yeri vardı.

Sonuç Olarak

Bu bilgiler ışığında konuyu şu şekilde sonlandıralım. Allah katında değerli olmanın yegâne alameti, kimin neslinden geldiğinle değil, samimi niyetle yapılan güzel davranışlar ve salih amellerdir. Üstünlük ancak sorumluluk bilincine sahip olarak yapılan hayırlı iş ve davranışlardadır. Zira soy ve kan bağı, seçimimize bağlı bir konu değil. Bağlı olduğumuz nesil veya soy üzerinden, yaratılışımıza göre hiçbir üstünlük iddia edemeyiz. Aksi takdirde bu iddianın İblis'in bencilliğinden ya da isyanından hiçbir farkı olmaz. Çünkü İblis'i de yolundan döndüren kendini üstün görmesiydi: "(Allah) sordu: 'Sana emrettiğim zaman seni emrime âmâde olmaktan alıkoyan neydi?' (İblis) cevap verdi: Ben ondan daha üstünüm. Çünkü Sen beni ateşten, onu ise balçıktan yarattın." (A'raf 12)

Yaşadığımız dünyada da, gideceğimiz ahirette de itibar, şeref, liyakat ve izzet hangi soydan geldiğimizle değil, Allah'ın emir ve buyruklarına uymamızla alakalıdır. Yüce Allah da Kur'an'da izzet ve şerefin kaynağının Allah olduğunu belirtiyor: "Her kim itibar ve şeref ararsa, iyi bilsin ki, tüm itibar ve şerefin kaynağı Allah'tır." (Fâtır 10).

5. BÖLÜM

HAYAL EDİLEN HURİLER İSLAM'DA YOK

Ahirette olacaklar ancak ve ancak Allah'ın bildiği gayb olaylarıdır. Bu bölümümüzde anlatacağımız huri, gılman ve vildan konusu gayb mevzusu dahilindeki bilgilerdir. Rasulullah da Kur'an'a ters olabilecek hiçbir kelime söyleyemezdi ve bu konuda Allah'ın buyurdukları dışına çıkamazlardı. Allah ona şöyle demesini emretmiştir: De ki: **"Ben kendi nefsime, Allah'ın dilediğinden başka ne bir yarar sağlayabilirim ne de bir zarar verebilirim. Eğer gaybı biliyor olsaydım iyilik ve güzelliği elbette çoğaltırdım. Bana kötülük dokunmamıştır bile. Ben, inanan bir topluluk için bir uyarıcı ve müjdeciden başkası değilim."** (A'raf 188)

"Huri" Kelimesinin Anlamı

Aslında, Arapçada "huri" kelimesi yoktur, "hur" kelimesi vardır. Bu kelime "h-v-r" kökünden türemiştir. Arapçada renk, geri dönmek anlamlarında kullanılmıştır. Arap dilbilimcileri bu kelimeyi "gözünün beyazı temiz, bebeği kara ve yuvarlak, göz kapakları ince" anlamlarına geldiğini bildiriyorlar. Genel olarak, Arap dilinde bu sözden türemiş kelimeler daha çok güzellik unsuru olarak görülüyor.

Öncelikle bu iki ayetlere kendi dilimizdeki çevirilerden bakalım: "Onlar için orada iri (ahu) gözlü, güzel huriler de vardır." (Vakıa 22)

Bir diğer ayetteyse "geri dönmek" anlamında kullanılmıştır; "Ve öyle sandı ki, (Rabbinin huzuruna) geri dönmeyecektir (yehur)." (İnşikak 14)

Avrupa Dillerinde "Huri" Kelimesi

Bu kelime *"şuh, güzel ve cazibeli kadın"* anlamlarında farklı Avrupa dillerine de girmiştir *(Online Etymology Dictionary: houri).* Bazıları aynı dillerdeki "fahişe" anlamını taşıyan sözün de bu kelime ile bağlı olduğunu düşünmekteler. Oysa *"whore",* Almanca'da *"hure",* İsveç dilinde *"hora",* Hollanda dilinde *"hoer"* kelimesinin *"huri"* kelimesiyle herhangi bir bağlılığı yoktur. Bu sadece, benzerliktir.[66] Aslında, bu kelime Hint-Avrupa dillerindeki "sevmek" anlamını veren *"kā"* kökünden geliyor.[67] Malumdur ki, Arap dili etimolojik açıdan bu dil ailesinin kapsamında değildir.

Azerbaycan dilinde kullanılan *"peri"* sözü ise *"huri"* sözünün fars dilindeki versiyonudur.

Farklı Dinlerde Huri

Tevrat'ta ahiret hayatını konu alan yerlerde hurilerden hiçbir şekilde söz edilmiyor: *"Senin ölenlerin hayata kavuşacak, cesedimle birlikte dirilecekler. Ey toprak altında yatanlar, uyanın. Sevinç şarkısı söyleyin. Çünkü çiğ damlası toprağa nasıl tazelik getiriyorsa, Rabb de topraktaki ölüleri böyle diriltecektir* (Tevrat, Yeşaya, 19). *"Yezekel"*de de ahiret konu alınıyor (Tevrat, Yezekel, 1-14).

Daniel'in kitabında da ahiret hayatı konu alınsa da, mevzumuzla ilgili konuya hiçbir halde dokunulmamıştır: *"O zaman halkına mensup olanların desteği baş melek Mikael kalkacak ve senin milletin yaranandan bugüne kadar olmamış azap dolu zaman gelecektir.*

66 Oxford University Press Blog, Monthly Gleanings: April 2007.

67 Online Etymology Dictionary: Whore.

O zaman senin halkından kitapta ismi geçmiş olan herkes kurtulacaktır. Toprağın altında yatanların çoğu sonsuz hayat, bazılarıysa sonsuz utanç ve rezalet için uyanacaktır. Zeki insanlar gök kubbesinin parıltısı gibi, çoğunu salihliğe ulaştıran yıldızlar gibi sonsuz ve daim parlayacak." (Tevrat, Daniel, 1-3) Ahiret hayatı konusunda daha geniş bilgilerle *Rabbinik* ve *Talmudik* edebiyatta karşılaşmak mümkün olsa da, burada da "*huri*" gibi konular mevzu edilmemiştir.

Zerdüştlükte huri ifadesi vardır. Lakin gerçek bir mahluk değil, iyi işler yapan insanın bilincinin canlandırdığı hayali görüntüdür. İslam'la ilgili rivayetlerde olduğu gibi Zerdüştlükte de göz güzelliği gibi tasvirler görülmemektedir. Genel olarak, Zerdüştlükte huri tasviri tamamen farklıdır.[68]

İslam'ı Kaynak Alan Huri Tasviri

Kaynaklarda hurilerin cennete gidecek olan erkeklere verilecek kadınlar olduğu ifade ediliyor. Hatta erkeklere ne kadar huri armağan edileceği konusunda rakamlar da gösterilmiştir. Mesela, ünlü hadis yazarlarından biri olan İbn Mâce'nin Sünen'inde Enes b. Malik aracılığıyla Muhammed Peygamber'e isnat edilen hadise bakalım: "*Kezvin şehrinin fethine katılıp, 40 gün sabır edene cennette verilecek köşkün 70.000 (yetmiş bin) kapısı olacak ve her bir kapının yanında köşkün sahibini gözleyen bir huri olacaktır.*"[69]

Ebu Nuaym el-İsfahani'nin de rivayet ettiği hadiste cennete gidecek olan her erkeğe 4000 bâkire, 8000 dul ve ilave olarak 100 huri (bazıları 500) verileceği iddia edilir.

Bu rakamlar farklı yazarların hayal gücüne göre değişiyor. Hatta bir erkeğin 343 bin hurisi olacağını iddia edenler de ol-

68 Yesna, 50/4; Yast, HHII/I, 9; Vistasp Yast, HHIV/VIII, 56

69 İbn Mâce, "Cihat", 11 (hadis № 2780).

muştur. Buna ispat olarak da Allah'ın her şeye kadir olduğunu ifade ettiği ayetleri göstermişler. Cennet konusu geçen ayetleri de buna örnek olarak göstermişler: "Onlar kalplerinin dilediği şeyler arasında sonsuza dek kalacaklar." (Enbiya 102); "...Orada sizin için nefsinizin çekebileceği her şey hazırlanmıştır. Orada dilediğiniz her şey vardır." (Fussilet 31); "Orada onlar için istedikleri her şey hazırlanmıştır. Dahası da huzurumuzda bundan da fazlası vardır." (Kaf 35)

Huriler konusunda rivayetlerle çok ilginç konular kaleme alınmıştır:

❖ Huri serçe parmağını gösterirse, tüm dünyanı aydınlatırdı ve dünyaperestler onu övgülerdi.

❖ Ağız suyundan (tükürüğünden) bir damla denize düşse, tüm denizler tatlı olurdu.

❖ Her hurinin 70 elbisesi olur ve bunların her biri her an yetmiş renk parlar.

❖ Hurilerin kemik ilikleri de görünecektir *(kemikleri görünen kadın acaba nasıl güzel olabilir?).*

❖ Şehitler 72 huriyle evlilik yapacaklar.

❖ Cennet ehli şarkılar dinleyerek eğlenecekler. Huriler koro şeklinde şarkılar söyleyecekler.

Sonuncu iddia ile ilgili olarak büyük Müslüman alimlerinden biri olan Taberî "İman edip iyi işler yapanlara gelinceyse, onlar Cennet bahçelerinde şenlik içinde olacaklar." (Rum 15) manasındaki ayetin tefsirinde yazmıştır. O, cennet ehlinin şarkılar dinleyerek eğleneceğini bildirmiştir.[70]

Tirmizî[71] ve Beyhakî[72] de cennet hurilerinin koro şeklinde şarkı söyleyecekleri konusunda hadisler rivayet etmişler.

70 "Câmiu'l-Beyân", HHI, 19-20.

71 "Sıfatul-cenne", 24; № 2564.

72 "el-Bais ven-nuşur", s. 210.

Huri'lerle İlişkilendirilen Ayetler

Kur'an'ın Nebe Sûresi'nin 33. ayetindeki ifadelerin de hurilerle ilgili olduğu bildirilmiştir ve ayetteki *"kevaib-etrab"* sözü bu şekilde tercüme edilmiştir: "Sineleri yenice kabarmış (dolmuş, tomurcuklanmış) yaşıt kızlar." (Nebe 33)

Vâkıa Sûresi'ndeki "Kocalarını seven yaşıt yapacağız." (Vâkıa 37) anlamındaki *"urub-etrab"* ifadelerinin de huriler olduğu iddia ediliyor.

Aynı zamanda, Kur'an'ın üç ayetinde[73] belirtilen *"pak zevceler, tertemiz eşler"* anlamında kullanılan *"ezvacun mutahhara"* ifadesinde de cennetteki hurilerin kastedildiği bildiriliyor.

Bundan başka, Kur'an'ın diğer üç suresindeki ayetlerin de cennet hurileri için olduğu söylenmektedir. Aynı ayetlerin birinde hurilerin kıymetli olduğu için korunarak tutulduğu buyruluyor. Biz burada dilimizdeki Kur'an tercümelerinden aynı ayetlerin anlamını yazarak, aslında, nasıl anlamak gerektiğini yazacağız:

"(O huriler) sanki sedef içinde gizlenmiş *(korunup-tutulmuş)* incidirler." (Vâkıa 23). Başka ayette el sürülmemiş, örtülü yumurtaya benzetiliyor: "Onlar, sanki örtülü *(hiçbir el sürülmemiş)* yumurtadırlar." (Saffat 49). Diğer ayetteyse yakut ve mercan benzetmesi yapılıyor: "Onlar, sanki yakut ve mercandırlar." (Rahman 58)

Kur'an'ın başka ayetlerinde hurilerin bâkire oldukları "Onları bâkire kızlar yapacağız. (Vâkıa 36) ve cennetteki eşlerinden önce onlara ne bir insanın, ne de bir cinin dokunmadığı ifade ediyor: "Orada ***(o cennetlerde)*** gözlerini ***(yalnız kocalarına)*** dikmiş, bundan önce kendilerine hiçbir insan-cin ***(insan ve cin)*** dokunmamış kadınlar vardır." (Rahman 56); **"**Onlara ***(kocalarından)*** önce hiçbir insan veya cin dokumamıştır. (Rahman 74)

73 Bakara 2/25; Âl-i İmran 15; Nisâ 4/57.

Muhammed Peygamber'in Cennetteki Eşleri?

Kur'an'ın bazı tefsirlerinde Tahrim Sûresi'nin 5. ayetinde belirtilen konuyla alakalı ilginç açıklamalar veriliyor. Şöyle ki, Muhammed Peygamber'in eşleriyle arasında kırgınlık yaşanmıştır. Hatta ayette aynı kadınlardan boşanma riskinden de konu açılmıştır. Ayette Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Eğer o sizi boşarsa, Rabb'inin ona sizden daha hayırlı olan; Allah'a teslim olan, inanan, saygıda kusur etmeyen, tevbe eden, kulluk eden, ahlakını koruyan dul ve bakire eşler vermesi umulur." (Tahrim 5) Bazı tefsirciler ayette konu edilen dulun Firavun'un hanımı Asiye, bâkirenin de Meryem olacağını, hatta Muhammed Peygamber'in cennette bunlarla evlenebileceğini iddia etmiştir.[74]

Aslında İslam'da "Huri" Kimlerdir?

Bu bölüme kadar belirtilen konularda "huri" sözünün anlamını, Avrupa dillerinde, başka dinlerde, ayetlerin tercümelerinde huri tasvirlerini, rivayetlerde erkeklere verilecek hurilerin sayısını gösterdikten sonra sıra geldi İslam'da "huri"nin kim olduğuna. Şimdi bu konuya açıklık getireceğiz.

İlk olarak, cennet kadını için kullanılan *"huri"* sözünden başlayacağız. Bir daha belirtmeliyiz ki, Arapçada *"huri"* sözü yoktur. Bu söz Arapçada *"hur"*dur. *"Hur"* sözü kadın cinsi için kullanılmasına rağmen, bu kelime kadın cinsinde değil, her iki cins için de geçerli olan, birlikte kullanılan *genel cinsli sözlerdendir.*

Burada kısaca Arap dilindeki sözlerin tasnifi konusunda bilgi vermek istiyoruz ki, konumuz daha da açıklansın. Arapça dilinde iki cins vardır: *Müzekker (erkek)* ve *müennes (kadın).* Sözler bu iki cinsten has kılınır. Bir de "genel cinsli isimler" vardır. Örneğin, Arap dilinde *"valed"* sözü her iki cinse aittir, hem erkek,

---

74 Ebu Leys es-Semerkandi, III, 381; Kurtubi, "el-Cami", HVIII, 127; Suyuti, VIII, 225.

hem de kız çocuğu için kullanılabilir. Keza *"rahhale"* (seyyah erkek veya kadın), "akrep" hem erkek, hem de dişi için kullanılan genel cinsli isimlerdendir. Bizim dilimizde de "insan, evlat" gibi sözler de her iki cins için kullanılabilen sözlerdir. *"Anadilimiz"* dediğimiz zaman biz dilimizin kadın olduğunu kastetmediğimiz gibi, *"atasözü"* dendiğinde de ancak ve ancak ihtiyar erkeklerin söylediği sözleri olduğu iddia edilmez.

İsa Peygamber'in "Hurileri"

"Hur" sözünden türemiş bir başka kelime de Kur'an'da görülüyor: *"havari"*. Kur'an'da İsa Peygamber'in yardımcıları için kullanılan *"havari"* sözünün kökü *"hur"* kelimesiyle aynıdır *(h-v-r).* Kur'an'da beş yerde görülen havari kelimesi, aslında, *"huri"* kelimesinin gerçek anlamını göstermektedir. İlk önce o ayetlere dikkat edelim: "…Havariler dediler: "Biziz Allah'ın (dininin) yardımcıları..." (Âl-i İmran 52); "Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun! Nasıl ki, Meryem oğlu İsa havarilere: 'Allah yolunda benim yardımcılarım kimdir?' demiş, havariler de: 'Allah'ın yardımcıları biziz!' diye cevap vermiştiler..." (Saff 14)

Biz hem İncil'den, hem de Kur'an'dan öğreniyoruz ki, İsa Peygamber'in havarilerinin hepsi erkektir. Aralarında kadın yoktur. Ayetlerden de belli oluyor ki, "havari" kelimesi *"destekçi"*, *"yardımcı"* anlamlarında kullanılmaktadır. Yardımcı olacak kimse hem kadın hem de erkek olabilir.

"Huri" sözü *"pak, temiz"* anlamında kullanıldığı gibi, manevi olarak *"temiz bakış açısı"*, *"güzel göz"* anlamlarında da kullanılabilir. Biz ise *"güzel, göz"* sözlerini duyar duymaz o an kadınların kastedildiği düşünüyor veya fiziki güzellik hayal ediyoruz. Oysa bu kelimeyi manevi olarak da kabul ederek *"temiz bakış"*, yani iyi düşüncelerle bakmak, yanlış düşüncelerle değil, iyi anlamda bakmak gibi de kabul edilmelidir.

Yeniden Yaratılan "Kadınlar"?

Cennet bizim hayal ettiğimiz gibi değil. Çünkü hayal gücümüz kısıtlıdır. Sonu olan bir insanın sonsuzu düşünebilmesi imkânsızdır. Çünkü bedenimiz ruhumuzun kalıbıdır. Kalıpların değişmesi mümkündür...

Yüce Allah Kur'an'da değişiklikten, daha doğrusu, "yeni yaratılıştan" bahsetmektedir. Lakin üzücüdür ki, bu yeni yaratılışı kadınlara uyarlayanlar daha çok olmuştur. Şimdi yeniden yaratılış konusuyla ilgili Kur'an'da bahsi geçen ayetin bizim dilimizdeki anlamına, elimizdeki tercümelerden bakalım: "Şüphesiz ki, Biz onları *(hurileri)* başka türlü *(yeni bir yaradılışla, doğulmadan)* yaratacağız! Onları bâkire kızlar, kocalarını seven, yaşıtlar yapacağız."(Vâkıa 35-37) Ayette başka türlü yaratılış konu edilmektedir. Buna itiraz edilemez. Daha doğrusu, edilmezdi. Karşımıza "ama"yla başlayan sorular çıkmasaydı... Maalesef ki, Azerbaycan dilindeki bütün Kur'an tercümelerinde bahsettiğimiz ayetler kadınlara yönelik tercüme edilmiştir. Yani, cennette erkeklere verilecek kadınların yeniden yaratılacağı iddia ediliyor. Bazıları ayetlerde kastedilenlerin huriler, bazılarıysa dünyadaki kadınlar olduğunu bildirmektedirler. Ünlü filoloji Kur'an tefsircilerinden biri olan Yehya b. Ziyad el-Ferran'ın eserinde ayette kastedilenlerin huriler değil, kız çocuklarının ve yaşlı kadınların yeni yaratılışla otuz üç yaşına salınmış kadınlar olacağı düşünceleri yer almıştır.[75]

Taberî de konuyla ilgili olan hadisleri baz alarak "yeni yaratılışın" dünyadaki kadınlara mahsus olacağını bildirmiştir.[76]

Ayetteki "yeni bir yaratılışla" yaratılanların kadınlar olduğu iddia edilmesine rağmen, acaba erkeklerin herhangi diğer bir şekilde yeniden yaratılacağı konusunun neden bahsi geçmiyor?

75 "Meanil-Kuran", III, 125.

76 "Câmiu'l-Beyân", HHVII, 106-107.

Çocuk yaştaki kızlar ve yaşlı kadınlara ait olan bir konu, çocuk yaştaki erkeklere veyahut yaşlı erkeklere neden uygulanmamıştır?

Belirttiğimiz ayetin daha iyi anlaşılması için burada bazı teknik konuları belirtmemizin zarureti doğmaktadır.

Ayetin Arap dilindeki aslında "inne enşenehunne inşeen"de *"hunne"*, yani *"onlar"* zamiri vardır. Bu zamirin ancak kadınlar için kullanıldığı düşünülerek ayete yalnız kadınların yeni yaratılışla yaratılacağı anlamını verilmiştir. Oysa aynı sûrenin 24. ayetinde yüce Allah tüm bunların o kişilerin yaptıkları amellerin ödülü olacağını buyuruyor: "Onlar (bu nimetlere dünyada) ettikleri (iyi) ameller mukabilinde nail olacaklar." (Vâkıa 24)

Diyelim ki, bu kadınların erkeklere nimet, ödül olarak verileceğini kabul edelim. O zaman da şöyle bir soru karşımıza çıkar: Peki, kadınlara nimet olarak ne verilecektir? Bu konuya da yazımızda açıklık getireceğiz.

Tüm dillerde şöyle bir kural vardır. Zamir kullanılmadan önce aynı zamirin kime veya neye göre vurgulandığını belirtiriz ki, daha sonra onu zamirin yerine kullanmak mümkün olsun. Arapçada buna *"izmar kablez zikr"* deniliyor. Yani sözün kendisi kullanılmadan ona ait edilen zamir kullanılamaz. Bu kelimenin de iki istisnası vardır. Biri Allah *("kul huvallau ehad" gibi…),* diğeri ise Kur'an'dır *("inne enzelnehu fi leyletil kadr").*

Burada haklı olarak bir soru ortaya çıkıyor: Öyleyse ayetteki "hunne" zamiri kime veya neye aittir ve yahut neyin yerine kullanılmaktadır? İlk olarak belirtelim ki, "hunne" zamiri kadın cinsindedir. Ve Allah ayette "Biz onları yeni bir yaradılışla yaratacağız." buyuruyor. Amma burada yeniden yaratılanın kadın olduğunu iddia etmek için mutlaka aynı ayetten önceki tümcelerde "kadın" kelimesi geçmelidir ki, *"hunne"* zamiri aynı "kadın" veya "kadınlar" kelimesinin yerine kullanılabilsin. Oysa bir önceki

ayetlerde *"dikensiz kirazlar, meyveleri salkım salkım asılmış muz ağaçları, uzun gölgelikler, akan sular, çoklu meyveler ve yüksek döşekler"den* bahsediliyor. (Vâkıa 28-34) Burada kadın sözünün kullanılmadığının şahidi oluyoruz. Demek ki, burada mevzu konusu tekrar, yeniden *"yaratılacak", "inşa edilecek"* kadınlar değildir. Peki, öyleyse nedir? Yukarıda saydığımız "...çoklu meyveler, yüksek döşekler" için *"hunne"* zamirini kullanmak mümkün mü? Tabi ki mümkün. Çünkü Arap dilinde cansız isimler, eşyalar için *"hunne"* zamiri kullanılmaktadır. Çoğul şeklinde olan isimler için de zamir kadın cinsinde kullanılıyor. Bu, Arap dilinin gramer kuralıdır, kullanım şeklidir. *Vâkıa Sûresi'nin* 28-34. ayetlerinde gösterilenler için de belirttiğimiz zamir kullanılmaktadır ve en doğru olan cevap da budur. Çünkü cennetteki hem erkek, hem de kadınlar için ayette gösterilenler yeniden yaratılacaktır. Bu yaratılış ise sıfırdan yaratılma değil de, yeni şeklin verilmesi, daha iyi şekle getirilmesidir.

Şimdi gelelim bir diğer soruya... Hakkında konuştuğumuz sûrenin 36. ayetinin bizim dilimizdeki tercümesi şöyledir: "Onları bâkire kızlar, kocalarını seven, yaşıtlar yapacağız." (Vâkıa 36-37)

Aslında, ayette konusu geçen bâkire kızlar değildir. Çünkü *"bâkir"* sözü de her iki cins; hem kadın, hem de erkek cinsi için kullanılan genel sözlerdendir. Eğer önceki ayetlerde kadınlar konu edilseydi, belki de bu anlamı verebilirdik. Oysa yukarıda "kadınlar" kelimesi belirtilmediğini göstermiş olduk ve zamirin ayetin 28 ila 34. ayetlerinde cennetteki hem erkekler hem de kadınlara verilecek ödüllerle ilgili olduğunu ifade etmiş olduk. Vâkıa Sûresi'nin 36-37. ayetlerindeki *(bâkire kızlar) "bâkir"* sözü ise aynı ödüllerin, nimetlerin ilk defa cennettekiler tarafından kullanılacağı anlamını taşıyor. Ayette ne kızlar, ne de onların erkekleri mevzu konusu değildir. Ayetin Arapçası *"uruben etrabe"*dir. Yani bu ayetten "bâkire kızlar, kocalarını seven" anlamını çıkarmak

mümkün değildir. Ayetin anlamı şöyledir: "Onları ilk kullanıma uygun şekle, hale getireceğiz." (Vâkıa 36-37)

Burada belirttiğimiz "etrabe" kelimesi biraz önce kısa olarak anlattığımız Nebe Sûresi'nde de geçmektedir. Peki aynı sûredeki ayete nasıl anlam verilebilir?

Din Her İki Cinse Gelmiştir, Sadece Erkeklere Değil...

Belirtelim ki, Nebe Sûresi'nin 33. ayeti sadece iki kelimeden oluşuyor: *"ve kevaibe etrabe"*. Şimdi, birlikte Kur'an'ın Azerbaycan dilindeki tercümelerinde aynı ayete nasıl anlam verildiğine dikkat edelim:

- "Sineleri yenice kabarmış *(dolmuş, tomurcuklanmış, güzellikte ve zariflikte bir-birine benzer)* yaşıt kızlar" - *Vasim Memmedeliyev ile Ziya Bünyadov'un beraber tercümesi.*
- "Dolgun döşlü yaşıt kızlar"- *Elihan Musayev'in tercümesi.*
- "Sineleri düğümlenmiş yaşıt kızlar arasında" - *Neriman Kasımoğlu'nun tercümesi.*
- "Döşleri yeni kabarmış yaşıt kızlar" - *Resul İsmayılzade'nin tercümesi.*
- "Yaşıt dik döşlü (kızlar)" - *Tariyel Bilaloğlu ve Memmedhesen Kenioğlu'nun beraber tercümesi.*

Bu tercümelere dikkat edelim. Sanki din sadece erkekler için gelmiştir. Sanki cennet de, sadece ve sadece, erkekler içindir ve oradaki ödüller da erkeklere verilecek kadınlardır. Erkekler bu dünyada kendi ihtiraslarını, şehvetlerini korurlarsa, orada bunun karşılığında huriler verilecektir. Maalesef din erkek hâkimiyetliymiş gibi şekillendirilmiştir. Dikkate alınmayan bir detay var ki, cins seçimi hiç kimsenin elinde değildir. Kimse kendi isteğiyle kadın veya erkek olmamıştır. Peki, neden kadın aynı cinste yaratıldığı için kötü olmalı ya da çaresizlikten haline şükür ederek yaşamalıdır? Böyle bir din olabilir mi?

Şimdi gelelim Nebe Sûresi'nin 33. ayetinin gerçek anlamına... Belirttiğimiz gibi, bu ayet sadece iki kelimeden oluşmaktadır; *"ve kevaibe etrabe"*. "Kevaib" kelimesi "yüksek, yüce, kaliteli, değerli, ışıklı anlamını taşıyan "k-a-b" kökünden türemiştir. Sonralar Kâbe gibi küp şekilli, "kabeyn" (topuk) gibi dairevi eşyalar için de kullanılmaya başlanmıştır. Burada ilginç olan şudur ki, belirtilen *"kevaib"* kelimesi ne erkek, ne de kadın cinsine aittir. Ve ayetteki ikinci kelime olan *"etrab"* da kendinden bir önceki kelime gibi, *"hur"* gibi genel cinsli isimlerdendir. Bu, Kur'an'da üç ayette tekrar ediliyor: Sad 52; Vâkıa 37 ve Nebe 33. *"Etrab"* kelimesi *"yaşıt, uygun, eşit, tam beraber"* anlamlarını taşımaktadır.

Burada bahsi geçen detayı dünya zevki, şehveti için kullanmak hiçbir halde doğru değildir. Bu, ifadeye "genç kızlar" anlamını yüklemek ayetin mesajını farklı mecralara çekmektir. Belirttiklerimize cinsellik anlamı vermek doğru değildir. Bu bütün inananları kapsayan ve her iki cinse ait olan bir konudur.

Tüm bunlardan belli oluyor ki, Azerbaycan diline tercüme edilen kelimelerin hiçbiri doğru anlam taşımıyor. Peki, ayetin tercümesi aslında nasıldır? Ayete bu tür anlam vermek daha doğrudur: "Orada birbiriyle uzlaşan (uygun, münasip) eşler var..." (Nebe 33)

Cennetteki Huriler Kimlerdir?

"Hur" kelimesi Kur'an'da dört yerde vardır: *Duhan 54, Tûr 20, Vâkıa 22, Rahman 72.* Aynı ayetlerin Azerbaycan dilindeki tercümelerini gösterelim:

"(Onları) iri karagözlü huriler beklemektedir." (Vâkıa 22)

"Çadırlarda gözlerini (yalnız kendi kocalarına) dikmiş huriler vardır." (Rahman 72)

"Saf saf dizilmiş tahtlara yaslandığınız halde! Biz onları iri (ahu) gözlü hurilerle evlendireceğiz." (Tûr 20)

"Bak böyle! Bunun yanı sıra onları iri kara gözlü hurilerle de evlendireceğiz." (Duhan 54)

Belirtelim ki, dört ayetin olduğu sûrelerin hepsi Mekki'dir. Yeni Mekke'de nazil olan sûrelerdir. Medine'de gelen sûrelerin hiçbirinde *"hur"* kelimesi kullanılmıyor. Aynı kelimenin yerine *"pak, tertemiz yoldaşlar"*[77] anlamına gelen *"ezvecun mutahhere"* kelimeleri kullanılıyor.

Şimdi gelelim *"hur"* sözünün geçtiği dört ayetin tercümelerine...

Burada ilginç iki detay ve iki soruyla karşılaşıyoruz:

1. *"Huri"* sözünün yalnızca kadınlar için kullanıldığına şahit oluyoruz.

2. Vefat etmiş erkekleri beklediğini okuyoruz.

Tercümelerde ortaya çıkan iki soruysa şöyledir:

1. *Hurilerle evlilik olacak mı?*
2. *Kadınlar kimlerle evlenecekler?*

Bu sunduğumuz konulara açıklık getirmeye çalışalım:

"Huri" kelimesinin kadınlar için değil, hem kadın, hem de erkek için kullanıldığını artık biliyoruz. Bu nedenle söyleyebiliriz ki, huriler kadınlar değil, cennete dahil olacak kadın ve erkekler için yoldaşlar, daha doğrusu, yardımcılardır. Peki, Duhan Sûresi'nin 54. ayetindeki evlilik nedir? Veya bu şekilde soralım:

Cennette Evlilik Var mı?

Cennette evlilik varsa, bu, hangi şekilde olacaktır?

O düğüne katılanları Nebe Sûresi'nin 34. ayetinde bildirilen "(cennet şarabıyla) dolu kadehler mi beklemektedir?" Düğünde nikâhı kim kıyacaktır ve diğer bunun gibi sonu gelmeyen sorular

---

77 Nisâ 57.

ortaya çıkmaktadır... Azerbaycan dilindeki tercümelerde Duhan Sûresi'nin 54. ve Tûr Sûresi'nin 20. ayetlerine bu tür anlam verildiğine şahit oluyoruz: "Bak böyle! Bunun yanı sıra onları iri kara gözlü hurilerle de evlendireceğiz" (Duhan 54),"Biz onları iri (ahu) gözlü hurilerle evlendireceğiz." (Tûr 20)

Diyelim ki, erkeklerin kara gözlü hurilerle evlendirileceğini anladık. Peki başka renk gözleri olanların günahı nedir? Bazıları kara gözlü değil, mavi gözlülerden hoşlanıyorsa nasıl olacak? Onlar hurilerden mahrum mu bırakılacaklar? Cennete girecek kadınlar kimlerle evlendirilecekler? Kendi kocalarıyla evleneceklerse, kocası cennete giremeyen kadınların durumu nasıl olacak? Kocası öldüğü halde ikinci kez evlenmiş kadının her iki kocası cennete giderse, kadın bunlardan hangisiyle evlenecektir? Erkekler oradaki hurileri gördükten sonra dünyadan olan eşlerine bakacaklar mı? Eğer dünyadaki kadınlar da orada huri kadar güzel olacaklarsa, o zaman diğer hurilere ne gerek var? bu ve benzeri sorular ortaya çıkmaktadır.

Belirtelim ki, Arapçada *"va zevvecnehum bihur"* cümlesindeki *"zevvacne"* kelimesi *"bi"* harfi "ceri" ile beraber kullanıldığında, "evlendirmek" değil, "uygun kılmak" anlamına geliyor. Bu tür ifade Kur'an'da sadece iki ayette vardır ve her ikisi de "huri" kelimesiyle beraberdir.

İlaveten, Vâkıa Sûresi'nin 7. ayetinde Yüce Allah *"ezvac" (zevceler)* kelimesini kullanıyor: *"Va kuntum ezvacen selaseten"*... Dilimizdeki tercümelerde şöyle yazılıyor: "Siz üç gruba ayrılacaksınız." (Vâkıa 7) Buradan anlaşılıyor ki, *"ezvac"* kelimesinin kullanıldığı her yerde karı-koca anlamını taşımıyor. *"Grup, zümre"* anlamındadır.

Buradan anlaşılıyor ki cennet, şehvet partileri ve cinsi ihtiraslar yeri değildir. Hurilerle ve gılmanlarla seks partisi yapılacak yer değildir. Çünkü şehvet hissi bu dünyada soyu devam ettir-

mek içindir. Cennetteki *"evlilik, beraber olmak"* gibi çevrilmiş kelimelerse dostluklar ve arkadaşlıklar anlamı taşıyor.

Yüce Allah cennet ödülleri konusunda şöyle buyuruyor: "Yaptıkları amellerin ödülü olarak (Allah dergahında) onlar (mü'minler) için göz alıcı (onları sevindirecek) ne tür nimetler saklandığını kimse bilmez!" (Secde 17) Rasulullah da bu ayete uygun olarak aynı nimetlerin dünyada görülmediğini, duyulmadığını ve hayal edilemeyecek şekilde olduğunu bildirmiştir.[78]

Cennette Hazırlanan Ödül

Yüce Allah cennete gidecek hem erkekler, hem de kadınlar için ödüller hazırladığını haber veriyor ama erkekler ve kadınlar için farklı ödüllerin konusu geçmiyor. Bazılarının iddia ettiği gibi erkeklere huriler, kadınlara gılmanlar değil, aksi olarak, her ikisine uygun olan dostlar, arkadaşlar hazırladığını bildiriyor ki, huri kelimesi de bu anlamı taşıyor. Allah Ahzab Sûresi'nde şöyle buyuruyor:

"Allah şu kişiler için bir affediş ve büyük bir ödül hazırlamıştır: Müslüman erkekler, Müslüman kadınlar, mümin erkekler, mümin kadınlar, itaat eden erkekler, itaat eden kadınlar, özü-sözü doğru erkekler, özü-sözü doğru kadınlar, sabreden erkekler, sabreden kadınlar, Allah korkusuyla ürperen erkekler, Allah korkusuyla ürperen kadınlar, sadaka veren erkekler, sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler, oruç tutan kadınlar, ırz ve iffetlerini koruyan erkekler, ırz ve iffetlerini koruyan kadınlar, Allah'ı çok anan erkekler, Allah'ı çok anan kadınlar." (Ahzâb 35) Bunlar cennettekilere verilecek ödüllerdir. Ayette Yüce Allah on özellik belirtiyor. Ayetin sonunda onlar için, yani her ikisi için büyük ödül hazırladığını bildiriyor. Ödülde herhangi bir fark yoktur.

---

78 Buhârî, "Tevhid", 35, "Bediul-halk", 8; Müslim, "Cennet", 2-5.

Allah Kur'an'ın başka ayetlerinde de defalarca herkese amellerinin karşılığının tam verileceğini bildiriyor.[79] Buradan da belli oluyor ki, ödül konusunda kadın olsun erkek olsun fark gözetilmiyor.

Allah cennet ve cehennem tasvirlerini insanların anlayabileceği şekilde açıklıyor. Çünkü insan aynı tasvirleri dünyadakilerle kıyaslıyor. Kur'an'da aile saadetinin orada olacağı, aile fertlerinin cennette beraber yaşayacağı haberinin veren ayetler vardır:

"Adn cennetleri bunlar içindir. Atalarından, eşlerinden, zürriyetlerinden hayra ve barışa hizmet etmiş olanlarla birlikte girerler oraya. Meleklerse her kapıdan yanlarına sokulurlar." (Ra'd 23)

"Rabbimiz! Onları ve onların atalarından, eşlerinden ve nesillerinden iyi ve dürüst olanları güzelliğin merkezi olan cennetlere yerleştir. Çünkü Sen, evet Sensin her işinde tek mükemmel olan, her hükmünde tam isabet kaydeden!" (Mü'min 8)

"Siz de, zevceleriniz (eşleriniz) de sevinç içinde Cennete girin!" (Zuhruf 70) Gösterdiğimiz ayetlerin tercümesinde "*zevce*" kelimesinin kadın anlamında değil, her iki anlamda; kadın ve erkek anlamında olduğunu bir daha belirtelim.

Cennet Yalnız Erkekler İçin Değil!

"Huri" kelimesi cennettekilere uyarlanarak verilecek *arkadaş, yoldaş* anlamına geliyor. Bu sözü sadece erkeklere verilecek kadınlar gibi anlamak ve kabullenmek dinin erkekler için geldiğini iddia etmek olur. Birçok hadis kitaplarında *(daha çok Tirmizî'nin Sünen'inde)* ahiretteki durumlardan, özellikle cennet nimetlerinden konuşurken örnek verilen rivayetlerin çoğu senet bakımından Resulullah'a çıkamıyor. Yazımızın başında İbn Mâce'nin eserinden getirdiğimiz alıntılar konusunda eleştiriler mevcuttur. İbn Mâce Peygamber'e istinaden şöyle bir hadisi ri-

79 Âl-i İmran 25, 161; Nisâ 110-112; Yunus 30; İbrahim 51; Nahl 111.

vayet etmiştir: *"Kezvin şehrinin fethine katılıp, 40 gün sabredene cennette verilecek köşkün 70 bin kapısı olacak ve her bir kapının yanında köşkün sahibini bekleyen bir huri olacaktır"*.[80] Ünlü Müslüman alimlerinden biri olan İbnu'l Cevzi bu hadisin uydurma olduğunu bildiriyor. Hatta İbn Mâce gibi bir hadis aliminin bile bir hadisi eleştirmeden eserinde yazmasından şaşkınlık ifade etmiştir.[81]

Keza, hadiste cennete gidecek her erkeğe 4000 bâkire, 8000 dul ve ilaveten 100 huri (bazıları 500) verileceğinin iddia edildiği hadis de zayıf kalıyor ve aynı rivayetin evraklarında yalancı ravilerin olduğu ifade ediliyor.[82]

Bazıları huri konusuna kadın anlamı vermelerine bir bahane de bulmuşlar. Güya hurilerin kadın olması ve cennete gidecek erkeklere verileceği aynı cinsin dünyadaki şehvani duygularını kontrol edebilmelerinin karşılığında ödül olarak gösteriliyor. Bunların da pedagojik ve psikolojik açıdan etkili olduğu iddia edilmektedir.

Kadınlara Verileceği İddia Edilen "Gılman" Nedir?

Erkeklere binlerle huri verildiği iddiasına rağmen, kadınlara hiçbir şey vermemek olmazdı. Bu yüzden bazı rivayetlerde Kur'an'da sadece bir ayette gösterilmiş olan *"gılman"*ın kadınlara verileceği iddia ediliyor. Bu kelime lügatte "çocuk, genç, hizmetçi" anlamı taşıyan *"ğulam"* kelimesinin çoğul halidir. Kur'an'ın dilimizdeki tercümelerinde ayete şöyle anlam verilmiştir: "Onların etrafında (hizmet için) kendilerine mahsus olan, sedef içinde gizlenmiş inci gibi güzel erkekler dolanacaklar." (Tûr 24) Aslında ayetin anlamı "cennet ehlinin hizmetine verilen gençler" olma-

80 İbn Mâce, "Cihad", 11 (hadis № 2780).

81 Nasıruddin el-Elbani, I, 371.

82 el-İsfahani, Sıfatul cenne, Demeşk 1988, III, 219-220; İbn Kayyim el-Cevziyye, Hadil ervah, Beyrut 1991 s. 360-361.

lıydı. Arapçada *"ğılman"* sözü de *"hur"* sözü gibi erkek ve kadın cinsine ait genel cinsli isimlerdendir. Ayette mü'minlerin *"sedef içinde gizlenmiş inci gibi"* tasvir edilmiş hizmetçileri konu ediliyor. Ayete bu anlamı vermek daha doğru olacaktır: "Ve onların etrafında sedefin içinde gizlenmiş inci gibi olan gençler hizmet edecekler." (Tûr 24).

Farklı hadislerde "gılman" kelimesi lügatteki anlamlarında kullanılmıştır. Suyuti tarafından Peygamber'e isnat edilen ve cennetin en aşağı katındaki cennet ehline on bin hizmetçinin verileceğini bildiren rivayet doğru değil. Buna yakın ifadelerin Muhammed Peygamber'e isnat edilmeyen bazı rivayetlerde de belirtildiğini görmek mümkündür.[83]

Gılman gibi dilimizde kullanılan bu kelime hakkında Kur'an tefsircilerinin düşüncelerini üç gruba ayırabiliriz:

1. Gılman mü'minlerin kendilerinden önce ölmüş çocuklarıdır. Yetkinlik dönemine erişmedikleri, sorumluluk sahibi olmadıkları ve salih amelleri olmadığı için cennet nimetlerini hak etmeyen bu çocuklar mü'min olan ebeveynlerinin yanında onlara hizmet etmek için görevlendirileceklerdir.

2. Kâfirlerin ölen çocuklarıdır. Yetkinlikten önce vefat ettikleri için cehenneme atılmayacak, cennete dahil olanların hizmetçileri konumunda olacaklar.

3. Mü'minler için cennette yaratılan hizmetçilerdir ve çocukken ölenlerle hiçbir ilişkisi yoktur. Çünkü hizmetçilik farklı konumdur ve çocuklar buna dahil değildir. Bir diğer taraftan, Kur'an'ın diğer iki ayetinde; *Vâkıa 17 ve İnsan 19.* ayetlerinde cennettekilerin hizmetçilerinden *"vildan"* diye bahsediliyor.

"Gılman" konusunda üçüncü fikir daha akla yatkın ve mantıklı görünüyor. Çünkü Kur'an'da bu gençler sedefin içinde giz-

83 Taberî, "Camiul-beyan", HHV, 57; Suyuti, "el-Budurus safire", Beyrut, 1411/1991, say. 568.

lenmiş inci gibi tasvir ediliyor ve cennet ehline hizmet edecekleri söyleniyor. Gılmanların da huriler gibi özel yaratılışa sahip olduklarına işaret edilmiştir.[84]

Vildan Kimdir?

Genel cinsli isimlerden olan "vildan" sözü Kur'an'da iki ayette kullanılmıştır. Bunlardan biri Vâkıa Sûresi'nin 17, diğeriyse İnsan Sûresi'nin 19. ayetidir. Bu iki ayette konu edilen vildan kelimesinin "kılman" kelimesiyle aynı anlamda kullanıldığına şahit oluyoruz: *"Onların çevresinde hep genç kalan (ölümsüz gençler) hizmet edecekler."* (Vâkıa 17) Ayet, Allah Resulu'nun cennettekilerin hep genç kalacakları konusunda hadisi dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bir diğer ayetteyse şöyle buyruluyor: "Onların çevresinde her zaman gençler hizmet edecekler. Onları gördüğünde serpelenmiş inci taneleri olduklarını zannedersin. (İnsan 19) Arapçada *"tafe aleyh"* beraber kullanıldığında *"hizmet etti"* anlamına geliyor.

Belirtmemiz gerekiyor ki, *"velid" (çocuk)* sözünün çoğulu olan *"vildan"* her iki ayette de *"ebedi"* anlamındaki *"muhalled"* sıfatıyla beraber kullanılıyor. Bu sıfat gençlerin fizyolojik değişikliğe maruz kalmadan yaşlanmaktan korunduğunu ifade etmektedir.

Sonuç...

Allah insanla konuşuyor. Konuşan onu karşısındakinin anlaması için konuşuyor. Allah da yarattıklarıyla Kur'an aracılığıyla konuşuyor. Demek ki, Kur'an anlaşılacak tarzda olmalı ki, anlaşılsın ve hükümleri gerçekleşsin. Gerçekleşmeyecek bir kitabın içeriğinin de bir anlamı olamazdı. Allah ise manasız işlerle uğraşmaz. Anlamlı kitabın içeriğinin de bir mesajı olmalıdır. Bu

84 Yusuf Şevki Yavuz, DİA, ciltHIV, say. 50, 1996, "Gılman" maddesi.

mesajı doğru anlamak için bağlamdan ayırmaya gerek yoktur. Tam aksine, konuya bütün olarak bakmamız gerekiyor. Allah ayetlerini şahsen kendisinin açıkladığını bildiriyor: "Elif, Lam, Ra! Bu, ayetleri hikmet sahibi, her şeyden haberdar olan (Allah) tarafından tespit edilmiş, daha sonra ayrıntılı açıklanmış bir Kitap'tır." (Hûd 1) O'nun Rasulü de bu açıklanmış ayetleri insanlara tebliğ etmiş, yani ulaştırmıştır. Biz de konumuz olan meseleyi araştırırken bu prensibe uymaya çalıştık. Ve bunun sonucunda da cennete gidecek erkeklere huri, kadınlara gılman, vildan verileceği tezinin doğru olmadığına şahit oluyoruz. Ve öğrendik ki,

• Kur'an'da "huri" kelimesi değil, "hur" kelimesi vardır.

• "Hur" kelimesi Arapçada hem erkekler hem de kadınlar için kullanılıyor.

• "Huri" denilen mahlûklar cennet erkeklerine değil, cennet sakinlerine dost ve arkadaştır.

• İsa Peygamber'in sahabelerine de "huri" kelimesinin kökünden türemiş "havari" denilmiştir. İsa Peygamber'in havarileri ise kadın değil erkektirler.

• "Hur" kelimesinin geçtiği ayetler sadece Mekke'de nazil olan sûrelerde vardır.

• "Yeniden yaratılış" kadınlara ait değil, cennetteki nimetlerle bağlıdır.

6. BÖLÜM

İSLAM'DA SİHİR YOK

İnsanlar her daim bilmediklerini bilmek istemişler, kendilerinin ve yakın etrafının meçhul olan geleceğini malum hale getirmeye çalışmışlardır. Bunun için göze görünmez mahlûklarla ilgili olduğuna inandıkları şahıslara ilgi duymuşlardır. Aynı şahıslar da bu ilgiyi kullanarak kendi menfaatlerini temin etmişlerdir. Neticede kahinlik, sihirbazlık, büyücülük, cincilik, arraflık, medyumluk gibi farklı isimlerle kendilerini sunanlar meydana çıkmıştır. Bunların hepsi de yaptıklarını sihirle ilişkilendirmişlerdir.

Müslümanların yaşadıkları toplumlarda da bu tip insanlar Kur'an'da sihrin olduğunu, hatta meleklerin sihir öğrettiğini, Peygamber'e sihir yapıldığını, Kur'an'ın bir suresinde düğümlere üfleyen kadınlar konu edildiğini iddia ederek kendilerine meşruiyet kazandırmaya çalışmışlar, yanlarına gelenlerden menfaat talep etmişlerdir.

Peki Hakk olan Allah ne buyuruyor? Bu yazımızda mevzu edilen konulara açıklık getirmeye çalışacağız. Bunun için bazı sorulara cevap bulmalıyız: Genel olarak sihir var mıdır? Dinin kendisi sihir midir? Dinlerde sihir konusuna nasıl yanaşılır? Kur'an'da bahsi geçen sihir nedir? Melekler sihir yapar mı? Peygamberlere niye sihirbaz denilmiştir? Mucize de sihir midir? Sihirle mucizenin farkları nelerdir? Peygamber'imize sihir yapılmış mıdır? Felak Sûresi'nde gerçekten de düğümlere üfleyen kadınlar konu edilmiş mi?

Tüm bunları bilmemiz için ilk sırada sihrin ne olduğunu, bu sözün anlamını bilmemiz lazım. Öyleyse sihir ne demektir?

"Sihir" Sözünün Anlamı

Azerbaycan dilinin açıklamalı sözlüğüne bakarsak, sihrin insanlara ve tabiata tesir etmeye kadir olan doğaüstü usuller olduğu "güya" sözü ile açıklanıyor. Buna ilaveten, sihrin illüzyon, gözbağcılık, yansıma göstermek, hokkabazlık, oyunbazlık, illüzyon olduğu da belirtilmiştir. Olmayan bir şeyi gerçekmiş gibi gösteren "sihir" sözü dilimizde fars dilinden geçen "efsun", "büyü" sözleri ile de eşanlamlı olarak kullanılmaktadır.

"Sihir" lügatlerde "sebebi gizli olan hareket", "çok ince ve zarif olmak" (dekka-latufe), "çok susayan bir insanın serap görme olayında anlatıldığı gibi bir nesnenin gerçeğinden farklı şekilde tasviri", "bir şeyi gerçeğine uygun şekilde canlandırmak" (tahyil-temvih), "sebebi bilinmeyen, gerçeği anlaşılmayan", "bir şeyi gerçeğine uygun olarak canlandırmak", "olduğundan farklı forma çevirmek", "bir şeyin sebebinin bilinmeyen tarzda olması", "aldatma" (keyd), isim olarak ise "gizli ve ince olan iş" anlamlarına geliyor.[85] "Sihir" sözünün Arapçadaki kökü "s-h-r"dir. Varlıkların dış görünüşlerinin açıklanamadığı, aslında olmadığı halde, alacakaranlık nedeniyle gözün yanlış gördüğü "seher" de "sihir" ile aynı kökten türemiştir.

"Sihir" sözü daha çok olumsuz halleri ifade etmek için kullanılmış olsa da bazen mecazi anlamda methedilen, beğenilen, insanı hayran bırakan hüner, maharet gibi de belirtiliyor.

Sihir Nedir?

Sihir genel anlamı ifade ediyor. İllüzyon da sihir olarak görülmektedir. Bunun için belirli teknikler, kimyasal maddeler kullanılmaktadır. El çabukluğu, göz aldatmaca, hokkabazlık, renk

---

85 İbnul-Manzur, "Lisanul-Arab", "sihr" mad, Beyrut ts.; Gamus tercümesi, II, 381-383.

hilesi de buna dahildir. İllüzyonizm, magnetizm, hipnoz ve telepati gibi teknikleri uygulamaya koyanlara sihirbaz denir. Bunun için de eşyanın olduğundan farklı gösterilmesi sihir, bunu yapanlarsa sihirbaz (sahir) olarak adlandırılmıştır. Fars dilinden dilimize geçen efsun ve büyü, bunu uygulamaya koyan efsuncu ve büyücü ise iyi veya kötü varlıkların yardımını temin ettiğine inanılan, bunun kurallarını, tılsımlı sözleri, kullanılan eşyaları, nazar boncuğu ve diğer bu gibi maddeleri bilen ve bunları kullanarak amacına ulaşan şahıs olarak kabul görmüştür.

Beşer tarihine baktığımızda sıra dışı olayların ve geleneksel olmayanların insanlar için her daim ilgi oluşturduğunun şahidi oluyoruz. Sihir de bunlardan biridir. Araçlar değişse bile bu konudaki âdetler aynen olduğu gibi kalmıştır. Tarihi bakımdan sihrin usul ve amacında farklılık olmamıştır. Büyük çoğunluk sihrin hiçbir gerçeğinin olmadığını bildiği halde, yalnız göz aldatma ve hayal göstermekten ibaret olduğunu kabul etmesine rağmen, sihirbazlar farklı yollarla insanları kendilerine inandırabilmişler. Çünkü insan karşısındaki sihirbazın yaptıklarını yapamadığı için onu kendisinden güçlü zannediyor, buna inanıyor ve yanlarına da mağlup şekilde gidiyorlar ve onların mengenesine kapılıyorlar. Sonuçta güçlü gibi görünen veya buna inanılan, inananın güçsüzlüğünü kullanarak onu istismar etmeye başlıyor.

Sihir veya diğer ismiyle efsun, büyü, insanları farklı ayinler, totemler, sözler veya nesnelerin farklı kombinasyonlarıyla anlamak ve tesir etmek çabasıdır. Efsun etmenin binlerce yolları vardır: Farklı maddelerden karışık şeyler hazırlanıyor, gizli dualar okunuyor, bazı çoktanrılı dinlere ait totemler çiziliyor, sihirli sözler farklı cisimlerle yazılıyor, insanların sembolleri olan heykeller hazırlanıyor, farklı dans veya hareket ayinleri uygulanıyor.[86]

---

86 Efsunun antropoloji ve sosyoloji araştırması için bkz: Mauss, Marcel (1972) A General Theory of Magic. New York: Norton library.

"Hile ve göz aldatma" yolu ile yapılan sihir, illüzyon yapmaktır. Edebiyatta sihrin bu türüne "şabeze" veya "şaveze" deniliyor. İkincisi "semavi güçler kullanılarak" yapılan sihirdir ki, bunlardan biri yıldızlarla bağ kurarak "müneccimlik", bir diğeri cinleri kullanarak sihir yapılan büyücülüktür. Üçüncüsüyse bazı insanlarda farklı olduğu kabul edilen "kuvveyi-nefsaniyye", yani insanın kendiliğinde oluştuğu iddia edilen sihirdir.

Kaynaklarda sihrin bu türleri ile ilgili bilgiler veriliyor:

1. Tılsım: *Gök cisimleriyle insanlar arasında ilişki kurarak yapıldığı iddia edilen sihir türüdür. Bu uygulama astrolojinin temelini teşkil etmektedir.*

2. Azaim: *Cinlerle ilişki kurularak yapılan sihirdir.*

3. İlm-ul Havas: *Bazı eşyalar kullanılarak veyahut bazı isim ve bazı özel duaları okuyup yazmakla yapılan sihir türüdür.*

4. Hile ve göz aldatma: *"İlm-ut Tevehum" gibi de isimlendirilen bu hareket, illüzyona daha çok uygundur.*

5. Nirancat: *Nefse hâkim olup dahilen kuvvetlenmekle yapılan efsun türüdür. Bu, hint efsunu olarak da adlandırılmaktadır.*

Sihir türlerinin hepsi mahiyet açısından birbirinden farklı olduğu için hepsi için aynı hükmü vermek ve hepsini aynı şekilde değerlendirmek mümkün değildir. Sihir konusundan bahsederken aradaki farkları belirtmeliyiz. Bunların bir kısmı insanları kandırmak amacı taşımakla beraber, ahlaki açıdan sorunludur. Bir kısmı inanç ve itikatla bağlıdır.

Aslında sihrin, daha doğrusu, büyünün aslı yoktur. Tüm bunlar sadece herhangi bir hareketi farklı sunarak göz boyamadan ibarettir. Sihirbazların oyunlarına bakıyoruz. Sadece nasıl yaptıklarını bilmediğimiz için gidip izliyoruz. Sihirbazların gösterdiklerinin aslında bir oyun olduğunu hepimiz biliyoruz ama eğlenmek amacıyla gidiyoruz. Burada el yeteneği, sürat gibi fak-

törler oynamaktadır. Bunu yapan insanların da biliyoruz ki işi budur. Bununla sizi kendisine kul olmaya davet etmiyor. Sadece yeteneklerini sunarak sizi eğlendirdiği için sizden belirli miktarda ödeme yapmanızı talep ediyor. Bu bir meslektir ve sonradan öğreniliyor. Çünkü sihirbaz dünyaya sihirbaz olarak gelmez. Sihirbaz kendi gücünü arttırabiliyor. Aslında bugün izlediğimiz filmler de sihirdir. Çekilen filmlerin kulis arkasına baktığımızda gerçekten hayret ediyoruz. Chroma Key ile çekilen bir görüntüyü istenildiği gibi montaj yapıp sunmanın kendisi de sihirdir. Bu usulle çekilen sinema filmlerinin gösterilerinden milyonlarca dolar para kazanan şirketler vardır.

Şimdiyse dinin sihir olduğu iddiasına açıklık getirerek, Kur'an'ın gelişinden önceki dinlerde sihirle ilgili mevzuları belirterek, İslam'ın konuya bakışını öğrenmeye çalışalım.

Din Sihir midir?

Dinin insanları zombileştirdiğini söyleyenler dinin kendisinin de bir sihir olduğunu iddia ediyorlar. Aslında dinin sihirli olmasıyla dinin sihir olduğunu karıştırıyorlar. Buradaki "dinin sihri" sözünü "sihir" sözünün mecazi anlamda kullandığımızı özel olarak vurgulamak isterim.

Dini sihir olarak adlandıranlar dinlerin ilk versiyonu gibi sunulan animatizm, animizm ve animalizmi baz alıyorlar. Dinlerin tekâmülü anlayışının en ünlü savunucusu olan meşhur İngiliz filozof ve sosyologu Herbert Spencer'e (1820-1903) göre beşer tarihinin ilk dönemlerinde hiçbir din var olmamıştır. Ona göre, ilk dinler kabilelerin saygılı insanlarının ölümünden sonra övülmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu anlayışa göre ölen saygın adamın ruhunun yaşadığı zannedildiğinden onu memnun etmek için farklı şekillerde övülüyordu. Bu övgülerin sistemleşmesi sonucunda din olarak adlandırılan bir sistem ortaya çıkmıştır.

Dini sihir olarak adlandıranlar, dinlerin ilk versiyonu gibi sunulan animatizm, animizm ve animalizmi baz alıyorlardı. Bunlarsa din anlayışından tamamen uzak yaklaşımlardır. Çünkü animizm ruhçuluktur. Bu da Eduard Taylor[87] isimli antropologun ruhlara inanmayı dinin en aşağısı olarak adlandırmasıyla ortaya çıkmıştır. O, animizmi tüm dinlerin esası olarak kabul ediyordu. Ruhun insanları, hayvanları, diğer cisim ve olayları idare ettiğine inanıyordu. Onun iddialarına göre önce animizm, sonra manizm (atalara övgü), politeizm (çok tanrıcılık) ve sonunda da Yahudilikle beraber monoteizm (tek tanrıcılık) ortaya çıkmıştır.

Animatizm insanların tüm tabiatı canlı olarak kabul etmesidir ve bunun doğaüstü, sıra dışı güçlerin mevcudiyetine ve böylece de dinlerin sonuç olarak şekillenmesine neden olduğu iddia edilmiştir. Animalizm ise insanların hayvanlarla kurduğu iletişime verilen isimdir. İnsanın etini yemek için öldürdüğü hayvandan özür dilemesi, kemikleriyle fal bakması ve bunun gibi uygulamalar bununla ilişkilendirilmiştir. Ruh, fal, sıra dışı güçler ve onlarla ilişki kurmak gibi anlayışların dinlerin ilk versiyonu olduğu düşüncesiyle dinlerin sihir olduğu iddia edilmiştir.

Bir diğer nedense Batı dillerinde kullanılan din anlayışını ifade eden kelimenin kökeniyle ilişkilidir. Bugün batı dillerinde "religion" veya "religare" normalde dinin karşılığında kullanılmaktadır. Bu "bağlamak", "birleştirmek" anlamlarını taşıyor. Yani istediğimiz şeyi elde etmek için bazı şeyleri bağlıyoruz, birleştiriyoruz. Latin dilinde ipleri birbirine bağlamak bu sözle ifade ediliyor. "Religion" sözcüğünün geçmişi Sanskrit diline kadar gidiyor. Bu ifade Hint-Avrupa kollarının Satem isimli doğu grubunda eski dönemlerden Vedalarda veya Upanişatlarda belirtilen kelimedir. "Religion" sözünün gerçek anlamı sihir haline gelmiştir. Batıda daha sonralar sihir daha küçük ve spesifik bö-

87 Edward Burnett Tylor 1832-1917.

lümle kısıtlandırıldı. Din ise daha büyük gelenek halini aldığına göre "religion" sözü ile ifade edildi. "Sihir" sözüne ise daha farklı anlamlar verildi.

Dinle Sihrin Farkları

Buradan anlaşılıyor ki, dinin sihir olması ile ilgili iki iddianın ikisi de geçersizdir. İlk iddia sadece masa başında senaryolaştırılan dinlerin tekamülü masalının sonucu; diğeriyse dillerdeki "din" kelimesinin kökeniyle bağlıdır. Dinle sihrin hiçbir ilişkisi yoktur. Çünkü

➢ Din her şeye gücü yetene, sihir ise tabiattaki her güce boyun eğmektir.

➢ Dinde inanmak ve inanarak yaşamak varken, sihirde ise müşteri olmak vardır.

➢ Dinde günah, helal, haram anlayışı olduğu halde, sihirde bunların hiçbiri yoktur.

➢ Dinde her şeyin açıklığı varken, sihirde ise her şeyin kapalılığı, bağlılığı, sırrı ve gizemliliği vardır.

➢ Dinin temelindeki ahlak, dayanışma ve birlik gibi önemli prensipler sihirde yoktur.

➢ Din aldanmamayı, sihir ise tam aksine aldanmayı esas alır.

➢ Din insanlardan menfaat beklemez, sihir ise amacına ulaşmak, daha çok menfaat elde etmek için dinin değerli saydıklarını istismar eder.

➢ Dinde hem ferdin, hem de kamu amacı mevcut olduğu halde sihirde ancak ferdin amacı olur.

➢ Din beşer tarihi boyunca her zaman mevcut olduğu halde, sihir amacına ulaşılma seansı veyahut beceriler ve imkânlar tükendiğinde sona erer.

Farklı Dinlerde Sihir

Günümüzde teknoloji ne kadar gelişmiş olsa bile, insanların bilgi elde etme imkânları çoğalmış olsa da, yine farklı sosyal statülerdeki insanlardan, doğaüstü kuvvetlere ve onlardan gelebilecek zararlara inananların sayısı az değildir. İnsanlar bugüne kadar da sihre ve büyüye inandılar. Bunun nedenlerinden biri de insanların dini kimlikleridir. Çünkü inandıkları dini araştırmaya zamanları olmadığı için veya bu tür dini anlayış onların işlerine geldiği için bilmeden inanmaya razı oluyorlar. Bu sadece günümüzle ilgili bir durum değil, tüm dönemlere ait olan bir meseledir. Malumunuzdur ki, bugün sayıları yüzlerle, hatta binlerle ifade edilecek kadar inanç şekilleri mevcuttur. Bu inançların sahiplerinin inandıkları anlayışlardan biri yazımızın konusu olan sihirdir. Öyleyse eski dönemlerde ve dinlerde sihir anlayışı ne kadar kabul görüyordu?

Eski Mısır'da

Eski Mısırlılar sihre ve sihirbaza çok önem veriyorlardı. Onlar sihirbazların sihir ve büyü yoluyla hayata ve ölüme etki edebileceklerine inanıyorlardı. Hatta tabiatta baş gösteren olayları kontrol edeceklerine inanıyorlardı. Mısırlılar sihirbazların tanrıları kandıracak, onları mecbur bırakacak ve itaat altında tutacak güce sahip olduklarını kabul ediyorlardı. Aynı sihirbazların, ölülerle iyi davranmayan tanrıları farklı ayinlerle cezalandıracağına da inanıyorlardı.

Eski İran'da

Eski İran'da sihirle din neredeyse, birbirinin yerine geçiyordu. Daha doğrusu, ikisi birbirine karıştırılmıştı. Pehlevi dilinde (eski fars dilinde) sihir için "magu" kelimesi kullanılıyordu. Hatta sıra dışı kuvvetleri kullandığına inanılan Med kabilesine ait

olan rahipler sınıfına da "magus" deniliyordu. Keza İslam'la ilgili kaynaklarda "mecus, mecusi (ateşperest)" şeklinde kaydedilen kelimelerin tabiattaki bazı varlık ve olayları kontrol ettiği, gayb aleminden haber verdiği, sihirbazlıkla bazı işleri gerçekleştirdiği kabul edilen bu sınıf için kullanıldığı söyleniyordu.

Avesta'nın Gatalarından anlaşılıyor ki, Zerdüşt sadece tevhit anlayışını insanlara iletmekle yetinmemiştir. Aynı zamanda başta sihir olmakla birlikte batıl inançlarla da mücadele etmiştir. Avesta'nın farklı bölümlerinde sihirbazlar ve büyücülerin lanetlenmesine rağmen, halk Mecusilikteki inanca daha çok itibar ediyordu.

Eski Çin'de

Eski Çin'de de sihir din ile özellikle de Taoizm'le bir tutuluyordu. Konfüçyüsçülük genel olarak sihre karşı çıktığı için eski sihirbazların işlerini Taoist veya Budist rahipler devam ettirmişlerdir.

Eski Japonya'da

Eski Japonlarda sihrin farklı şekilleri olsa bile çok karşılaşılan bir alan değildi. Lakin zahitlik hayatı yaşayan bazı şahıslar sihir, cincilik ve gizli bilimlerle uğraştıklarını iddia ederek bunu meslek haline getirmişlerdi. Budizm Japonya'ya kadar ulaştıktan sonra bu eski âdetler geliştirildi.

Günümüzde Japonya'da Şintoizm dininde ve mezheplerinde hastaların tedavisinde sihir ve cinciliğe hala çok önem atfediliyor.

Eski Hindistan'da

Hem eskide, hem de günümüzde Hindistan'ın milli dini olan Hinduizm'de sihirbazlık geniş yer kapsıyor. Vedalarda sihirle ilgili olan ve olmayanı ayırmak çok zordur.

Eski Yunanistan'da

Tüm eski Yunan filozofları sihre inanmışlardır. Hatta aralarında Porfirius gibi kendisini tamamen sihre adayanlar da vardı. Sihirbazlar Pisagor'un rakamlarını kullanarak sayıları sihir yapmakta kullanıyorlardı.

Eski Yunanistan'da tanrıça, ilahe gibi kabul edilen Hekata sırlı kimliğe sahip olmakla birlikte, sihir ilahesi olarak da kabul edilmişti.

Eski Roma'da

Romalılar sihri boş ve anlamsız, sihirbazları hilekâr ve yalancı kabul etmelerine rağmen, onlarda da sihre müracaat çok yaygındı. Mısırlılarla Keldanilerin sihrinin etkisi altına giren Antik Roma, sihirbazların merkezine çevrilmişti. Mısır firavunları gibi Roma imparatorları da çok sık olarak bu insanlara müracaat ediyorlardı.

Farklı Türk Kavimlerinde

Farklı Türk kavimlerinde sihir, kahinlik, falcılık, cincilik vardı. Şaman Türklerinde "gam" kelimesiyle ifade ediliyordu. Gam ruhlar, tanrılar ve cinlerle ilişki kurabildiğine inanılan şahıstı.

Yahudilikte

Malumdur ki, Yahudiler dini kitaplarını, yani Tevrat'ı kutsal ilan ederek onun dokunulmaz olduğuna inanıyorlar. Yahudilerin kutsal saydıkları önemli dini kitaplarında sihir için en çok kullanılan söz "kshb" kökünden geliyor.

Yahudilerin dini kitaplarında üç sihirbaz türü konu edilmiştir: 1. Esas işi gelecekten haber vermek olan şahıslar. Bunlar falcı

(meonen), müneccim (kosem kesamim) ve gaybdan haber veren kâhinlerdir (menaheş). 2. Direk sihirle uğraşan sihirbaz-efsuncu (mekhaşef), efsun ve tılsımla bağlayan (hover, hever) şahıslar. 3.Cincilik ve falcılıkla ölü ruhlarından bilgi elde ederek hem kâhinlik, hem de efsunla uğraşanlar. Bu sihirbaz listesi bazen benzer tekrarlarla kullanılmakla birlikte Yahudilerin esas dini kitabında küçük farklarla defalarca belirtiliyor. Örneğin, "Menaşşe Rabbin mabedinin her iki bahçesinde tüm sema cisimlerine sunaklar yaptı. Oğlunu ateşe kurban verdi, geleceği dedi ve falcılık yapıp cincilerle ve ruh çağıranlara müracaat etti. Böylece, Rabbin gözünde çoklu kötü işler görerek Onu kızdırdı." (*Tevrat, "2 Krallar, 21/5-6"; "2 Salnameler", 33/6),* "Gün gelecek, Rabb beyan ediyor, elinizdeki büyücülüğü mahvedeceğim. Sizde geleceği söyleyenler bir daha olmayacaktır." (*Tevrat, "Mikeya", 5/11),* "Siz ise kendi peygamberlerinize, falcılarınıza, rüya görenlerinize, geleceği söyleyenlerinize ve büyücülerinize kulak vermeyiniz." (*Tevrat, "Yeremya", 27/9).*

Tevrat'taki bu cümlelerden de anlaşılıyor ki, sihirbazlara, cindarlara, ruh çağıranlara, falcılara müracaat etmek Rabbin gözünden düşerek onu kızdırmak demektir.

Yahudilikte sihrin, büyünün etkisi olduğuna inanmak yasak olmasına rağmen onlar hem Mısır'da, hem de sürgünde oldukları Babil'de sihirle ilgili çok şey öğrendiler. Sihre inanmak Tanrı'nın iradesinin beşerin amaçlarına hizmet etmesi anlamına geldiği için tek Tanrı'nın dünyayı idare etmesi inancına zıttır. Buna göre de Yahudilerin dini kitaplarında "Büyücü kadını yaşatmayacaksın." denilmiştir (*Tevrat,* "Çıkış", 22/18). Buna ilaveten, "Cincilere ve falcılara gitmeyin."; "Falcılık etmeyin ve geleceği söylemeyin.", "Cincilere ve ruh çağıranlara taraf dönmeyin, onlarla konuşmayın. Aksi takdirde murdar olursunuz.", "Cinci, yahut ruh çağıran erkekler veya kadınlar öldürülmelidir. Onlar recim olmalıdır."

(*Tevrat,* "Levililer", 19/26, 31; 20/27) gibi sert yasaklarla beraber, sihirbazlığın, efsunculuğun, müneccimliğin, yıldız falının ve buna benzer olanların insanları başlarına gelecek olaylardan kurtarmayacağı belirtiliyor (*Tevrat,* "Yeşaya", 47/8-14). Sihre karşı sert yasaklar Talmud'da, özellikle Mişna'da da vardır. Mişna'da efsun puta tapmakla eş değer tutulur.

Hristiyanlıkta

Hristiyanlığın esas dini kitabı olan İncil'de bir yerde müneccimler konu ediliyor. O da doğudan gelen müneccimlerin İsa'nın doğumunu müjdelemeleri şeklindedir. (Matta'nın İncili, 2/1-12). Aslında Yahudilikte olduğu gibi Hristiyanlıkta da sihirle, büyücülükle ilişki yasaklanmıştır.

İncillerde cinin insana dahil olması (Mark'ın İncili, 3/22-30), içinde cin olanın öldürülmesi (Yahya'nın İncili", 7/20; "Havarilerin işleri", 16/16) gibi noktalara da rast geliyoruz. Bununla birlikte, sihirbazlıktan dolayı tövbe etmeyenlerin kınandığına da şahit olabiliyoruz: "Onlar ne katilliklerinden, ne sihirbazlıklarından, ne ahlaksızlıklarından, ne de hırsızlıklarından tövbe ettiler." (İncil, Vahiy, 9/21).

Sihirbazların ahlaksızlarla, katillerle, imansız ve putperestlerle aynı sıralanmasını da İncil'in "Vahiy" bölümünden okuyoruz: "Korkakların, imansızların, iğrençlerin, katillerin, ahlaksızların, sihirbazların, putperestlerin ve tüm yalancıların sonuysa ateş ve kükürtle yanan gölde olacaktır. Bu, ikinci ölümdür." (İncil, Vahiy, 21/8). Aynı meselelere nasıl yanaşıldığını görmek için İncil'in "Vahiy" faslından şu cümleleri de belirtelim: "İt gibi murdarlar, sihirbazlar, ahlaksızlar, katiller, putperestler ve yalanı sevip danışan herkes ise dışarıda kalacaktır." (İncil, Vahiy 21/15). "Cismani tabiatın amelleriyse bellidir. Bunlar cinsi ahlaksızlık, murdarlık, sapıklık, putperestlik, sihirbazlık, düşmancılık,

münakaşa, kıskançlık, hiddet, kendini gösterme, nifak, nifakçılar, çekemeyenler, sarhoşlar, sefahat ve buna benzer şeylerdir." (İncil, Galatyalılara, 5/9-21).

Hristiyanlığın tarihine baktığımızda büyücülüğün yasak olduğunu, büyücülerin ölümle cezalandırılarak idam edildiklerini görüyoruz. Papalık bunu her daim elinde tutarak, kendisine karşı gelenleri farklı adlarla cezalandırmıştır. 1320 yılında çıkarılan papalık fermanı ile sihirbazlık ve büyücülük dinsizlik olarak kabul edilmiştir. 1484 yılında büyücülük Papa VIII. İnnocent tarafından küfür ilan edilmiştir. Bu ferman engizisyon mahkemeleri tarafından başta İspanya, Fransa, Almanya ve İngiltere olmak üzere, Avrupa'nın farklı yerlerinde 200 yıl boyunca aralarında birçok günahsız insanın da olduğu on binlerle insanın suçlu ilan edilmesine ve işkence ile öldürülmesine neden olmuştur. Öyle ki, XV-XVII. asırlar arasında birçok Yahudi bile engizisyon mahkemelerine çıkarılarak efsunculuk ve büyücülükle suçlu bulunup öldürülmüştür.[88] Hristiyan dünyası sihirden daha çok büyücüden korkmuştur.

Sihirle İlgili Ayetler

Kur'an bu konuya hangi yönden yanaşıyor? Varlığı ve yokluğu, faydası ve zararı yahut iyiliği ve kötülüğü bakımından ne diyor? Bunları öğrenmek için önce "sihir" kelimesinin geçtiği ayetlere genel olarak bakalım.

"Sihir" kelimesi türevleriyle birlikte Kur'an'da altmış üç yerde geçmektedir. Bunların üçü *"seharu", "tesharu"* ve *"tusharun"* gibi fiil, diğerleriyse isim olarak geçiyor. Kur'an'da "sihir" ifadesinin bazen peygamberler, bazen onların gösterdiği mucizeler, bazen ise direk ilahi kelamın kendisi için kullanıldığı haber veriliyor.

---

88 EJd., HI, 714-715.

Kur'an'da "sihir" kelimesi gözü ve kalbi aldatma,[89] hak ve gerçeğe yüz çevirme[90], seher zamanı,[91] mecnun,[92] yiyip-içmeye ihtiyacı olan sıradan insan[93] ve becerikli alim[94] anlamlarında kullanılmıştır.

Kur'an'da sihirle ilgili ifadelere baktığımızda sihirbazların yaptıklarının hile ve kandırmak olduğunu,[95] uydurma,[96] iftira,[97] hakkın ve doğruluğun aksi (batıl),[98] zülüm,[99] insanların gözlerini boyamak,[100] olmayan bir şeyi olmuş gibi göstermek[101] gibi karakterize edildiği ve hak geldikten sonra sihirbazların yaptıklarının yok olduğunun,[102] perişan olduklarının,[103] yüce Allah'ın onların yaptıkları sihri boşa çıkaracağını,[104] sihirbazların hiçbir zaman başarı kazanamayacaklarının[105] bildirildiğini görüyoruz.

Sonuç olarak, Kur'an'ın anlam bütünlüğü çerçevesinde sihirden; hayal ettirme, göz aldatmaca, uydurma hareket, hile gibi anlatıldığı, hakkın ve basiretin aksi gibi karakterize edildiği, sihirbazların yaptıklarının boşa çıkarılacağı ve onların asla kurtulamayacağının belirtildiğini öğreniyoruz.

---

89 Bakara 102.
90 Mü'minun 89.
91 Ali-İmran 17; Kamer 34.
92 İsrâ 41, 101.
93 Şu'arâ 153, 185.
94 Zuhruf 49.
95 Taha 60,64, 69.
96 A'raf 117; Şu'arâ 45.
97 Taha 61.
98 A'raf 105, 106, 108; Yunus 76,77, 81.
99 A'raf 103.
100 A'raf 116.
101 Taha 66.
102 A'raf 118.
103 Taha 61.
104 Yunus 81.
105 Yunus 77; Taha 69.

Peygamberlerin Sihirbazlıkla Suçlanmaları

Kur'an'da sihir kelimesinin ve türevlerinin belirtildiği ayetlere bakıldığında otuz beş kez Musa ve Harun peygamberlerle, sonra on yedi kez Muhammed Peygamber'le ilgili ayetlere yansıdığını görüyoruz. Bundan başka, İsa Peygamber'le ilgili iki, Salih, Şuayb ve Süleyman peygamberlerle ilgili olarak ise her biri bir ayette belirtilmiştir.[106]

Yüce Allah Kur'an'da tüm peygamberlerin, Allah'ı inkâr edenler tarafından aynı şekil yalancılıkla, delilikle ve sihirbazlıkla suçlandıklarını bildiriyor.[107] Ayetlere dikkat edildiğinde de inkârcıların kendi yanlarında yetişip büyümüş peygamberleri, onların çıkarlarına hizmet etmedikleri için farklı isimlerle gözden düşürmeye çalıştıklarının şahidi oluyoruz. Örneğin, Semud kavmi, peygamberleri Salih'e onun sihirlenmiş olduğunu söylüyorlar.[108] Eyke ahalisi de Şuayb Peygamber'i aynen Salih Peygamber gibi sihirlenmekle suçluyorlar.[109] Aynı ifadeleri Musa ve Harun için Firavun da kullanmıştır. Onların "birbirlerini destekleyen iki sihirbaz" olduklarını iddia etmiştir[110] ve onların sihirlendiklerini varsaydığını, "yalancı sihirbaz"[111] veya "deli"[112] olduklarını söylemiştir.[113]İsa Peygamber de bu tür suçlamaların dışında kalmamıştır. Ona da yaptıklarının sihirden başka bir şey olmadığını söylenmiştir.[114] Allah'ın sonuncu elçisi için de aynı ifadeleri kullanmışlardır: "sihirlenmiş bir adama uyu-

106 M. F. Abdulbagi, "el-Mucemul Muferres", "shr" mad.

107 Zariyat 52.

108 Şu'arâ 153-154.

109 Şu'arâ 185.

110 Kasas 48.

111 Mü'min 24.

112 Zariyat 39.

113 İsrâ 101.

114 Mâide 110; Saff 6.

yorsunuz",[115] "sihirlenmiş bir adamın peşinden gidiyorsunuz".[116] Önceleri "itibarlı Muhammed" (Muhammed-ul Emin) dedikleri bir şahıs için Allah'ın vahyini ulaştırarak onlarla ters düştüğünde "Bu, yalancı bir sihirbazdır."[117] "Şüphesiz ki bu, apaçık sihirbazdır."[118] demişlerdir. Onlar bir tek Peygamber'e değil, hatta onun tebliğ ettiği ilahi kelama "sihir" diyerek, "bunun açık efsun" olduğunu söyleyerek,[119] "uydurulmuş sihir" olduğunu iddia ederek[120] iftira etmişlerdir.[121]

"Ve eğer onların üzerine gökten bir kapı açmış olsaydık ve onlar da oraya yükselebilselerdi, kesinlikle derlerdi ki: "Al işte, bizim basiretimiz de bağlandı. Daha da beteri, (galiba) biz topyekûn büyülendik..." (Hicr 14-15)

Böylece, insanlar alıştıkları, âdet edindikleri, alışkanlık haline getirdikleri şeylerden farklı bir mesele gördükleri zaman şaşırır, hayrete düşerler. Bu etkinin tesirinden çıktıktan sonra ya meselenin sebebini araştırarak gösterilenin sıra dışı güç tarafından olduğunu anlar ya da çoğunluğa tabi olarak bu sıra dışı olayın göz boyaması olduğunu iddia ederek göstereni sihirbazlıkla itham ederler. Denilebilir ki, Allah'ın gönderdiği tüm peygamberler aynı tür suçlamalara maruz kalmışlardır.[122]

Musa Peygamber'in Sihirbazlarla Mücadelesi

Kur'an'dan Allah'ın elçilerinin bir tek delilikle değil, sihirbazlıkla da suçlandıklarını öğrendik. Ama peygamberler tüm

115 İsrâ 47.
116 Furkan 8; Enbiya 3; Zuhruf 30.
117 Sad 4.
118 Yunus 2.
119 Neml 13.
120 Kasas 36.
121 Hûd 7; Sebe 43; Ahkâf 7; Muddessi" 24.
122 Zariyat 52.

bunlara bakmayarak elçi olarak gönderildikleri insanlardan hiçbir menfaat beklemeden kendi görevlerini yerine getirip bu iftiralara önem vermemişlerdir. Sadece iki kardeş Peygamber hariç. Bu peygamberler, Allah'ın emrine tabi olarak sihirbazlarla mücadele etmişler ve onların gösterdiklerinin ancak ve ancak hile olduğunu insanlara göstermişlerdir. Bu iki kardeş Musa ve Harun peygamberlerdir.

Her iki Peygamberin sihirbazlarla mücadele etmesinin sebebi hem yaşadıkları dönemde sihirbazlığın daha yaygın olması, hem de Firavun'un her ikisine karşı doğrudan sihirbazları kullanma girişimiydi. Çünkü Firavun ve yakınları Peygamberlikle sihirbazlığın farkını idrak etmemişlerdi. Yüce Allah bununla hem elçilerinin gösterdiklerinin sihir değil mucize olduğunu, hem de onlarla gönderilenin sihir değil vahiy olduğunu apaçık gösterdi. Şimdiyse bu gösterileni bilmek için Kur'an'a başvuralım. Bakalım Kur'an'da Musa ve Harun peygamberlerin sihirbazlarla mücadelesi nasıl anlatılmıştır?

Yüce Allah Musa'nın ve Harun'un Peygamber olduklarını Firavun'a ve onun yakınlarına ispat edebilmeleri için onları boş elle değil mucizelerle göndermiştir. Firavunla görüştüklerinde Musa diyor ki: **"Ey Firavun! Ben alemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir Peygamber'im! Ben Allah konusunda yalnız hakkı söylemeye mecburum. Ben size Rabbinizden apaçık bir delil getirdim."** Firavun da cevabında diyor: "Eğer mucize ile gelmişsen ve doğruyu söylüyorsan, onu getir göster!"

Firavun'un bunu söylemesi üzerine Musa asasını yere atıyor ve Firavun asanın yılan olduğunu görüyor. Sonra Musa elini koynundan çıkarıyor ve herkes onun göz alıcı bir parlaklıkta olduğuna şahit oluyorlar.

Firavun'un çevresindeki ileri gelenler diyorlar ki: "Hiç şüphesiz ki, bu çok bilgili bir sihirbazdır. Gösterdiği de apaçık bir

sihirdir!" Sonra onların her ikisini itham ederek gözden düşürmeye çalışıyorlar: **"Onların tüm arzusu sizi yurdunuzdan çıkarmak, bizi de atalarımızın tuttuğu yoldan döndürmektir. Onlar istiyorlar ki, yeryüzünün hakimiyeti ikisine kalsın. Onun için de biz size iman edecek değiliz".**[123]

Musa onların bu sözleri karşısında şöyle diyor: "Mûsa dedi ki: "Gerçek size ulaştığında böyle mi konuşuyorsunuz? Büyü müdür bu? Büyücülerin kurtuluşu yoktur."

Firavun Musa'nın sözlerinden ve gösterdiklerinden sonra ileri gelenlerine dönerek: "Siz ne öneriyorsunuz?" diye soruyor.

Onlar da şöyle cevap veriyorlar: "Musa'yı kardeşi Harun'la beraber tut ve şehirlere sihirbazları toplayıp getirmek için insanları gönder ki, ne kadar bilgili sihirbaz varsa, hepsini tutup getirsinler!"

Firavun da ileri gelenlerin sözlerinden sonra Musa'ya şöyle diyor: "Senin gösterdiğin sihirdir ve biz de sana buna benzer bir sihir gösterebiliriz. Bu nedenle sen de günü söyle. Hepimiz için de uygun bir yer olsun."

Musa derhal: "Buluşma günümüz bayram günü, cemaatin bir yere toplanacağı seher vaktidir!"

Firavun derhal tüm bilgili sihirbazların yanına getirilmesini emrediyor. Nihayet, sihirbazlar tayin olunan gün, bayram günü öğlen vakti toplanıyorlar.

Sihirbazlar öncelikle Firavun'un yanına gelerek şöyle dediler: "Eğer biz üstün gelirsek, galiba, bize bir ödül verilecektir!" Firavun: "Evet, hiç şüphesiz ki, siz bana en yakın insanlardan olacaksınız!" diye cevap verdi.

Bundan sonra sihirbazlar Musa'ya şöyle dediler: "Ey Musa! Ya sen önce asanı yere at, ya da biz elimizdekileri atalım!"

---

123 Yunus 78

Musa: "Siz atın" dedi. Onlar iplerini ve asalarını yere atarak: "Firavun'un kudreti sayesinde, biz üstün geleceğiz!" dediler. Onlar ellerindekileri yere attıklarında insanların gözlerini sihirle bağlayarak onları korkuttular ve büyük bir sihir gösterdiler. Hatta Musa bile öyle zannetti ki, onların ipleri ve çomakları sihirleri sayesinde harekete geçerek sürünüyor. Musa bundan ürperdi. Bu anda Allah'tan Musa'ya vahiy geldi: "Korkma, yenen taraf mutlaka sen olacaksın!" Musa sakinleşerek sihirbazlara dedi ki: "Sizin gördüğünüz iş sihirdir. Gerçekten, Allah onu boşa çıkaracaktır. Çünkü Allah fitne fesat yapanların işini düzeltmez."

Bundan sonra Musa Allah'ın emriyle asasını yere atar. Orada toplananlar da asanın sihirbazların düzelttikleri tüm şeyleri silip süpürdüğünü görürler.

Nihayet gerçek ortaya çıktı ve sihirbazların düzelttiklerinin yalan, sihrin gerçek olmadığı ortaya çıktı. Bununla da sihirbazlar herkesin gözü önünde yenildiler. Bundan sonra sihirbazlar Musa'nın yaptığının sihir olmadığını anlayarak hep beraber secdeye kapanarak şöyle dediler: "Biz iman ettik alemlerin Rabbine; Musa'nın ve Harun'un Rabbine!"

Tüm bu olanlara sinirlenen Firavun sihirbazlara şöyle dedi: "Ben size izin vermeden siz ona inandınız mı? Bu sizin Musa ile beraber kurduğunuz hiledir. O size sihir öğreten büyüğünüzdür. Ahalisini buradan çıkarmak amacıyla kurduğunuz bir hiledir. Ama başınıza nasıl bir oyun açacağımı göreceksiniz! El ve ayağınızı çapraz kestirecek, sonraysa hepinizi çarmıha çektireceğim!"

Sihirbazlar ise bu kez Firavuna şöyle itiraz ettiler: "Çok güzel, biz Rabbimizin huzuruna döneceğiz! Senin bizden intikam alman ise ancak Rabbimizin mucizeleri geldiği için bizim onlara iman etmemiz yüzündendir. Biz hiçbir zaman seni bize gelen bu açık delillerden ve bizi yaratandan üstün tutmayacağız. Şimdi nasıl bir hüküm verecek olursan ol. Sen ancak ve ancak bu dünyada hüküm verebilirsin! Gerçekten, biz Rabbimize iman ettik

ki, O, bizi günahlarımıza ve senin bizi mecbur ettirdiğin sihir için bağışlasın. Allah'ın ödülü daha hayırlı, cezası ise daha daimidir!" Sihirbazlar sonra şöyle dua ettiler: "Ey Rabbimiz! Bize sabır bahşet ve bizi Müslüman olarak öldür!"[124]

Peygamberliğin ve sihirbazlığın tamamen ayrı şeyler olduğunu ayetler ışığında konu edilen olaydan da öğreniyoruz. Allah Kur'an'da elçisinin gösterdiği ile sihir arasında mahiyet farkını görsel şekilde göstererek sihirbazların yaptıklarının göz kandırmaca ve el çabukluğu olduğunu vurguluyor. Sihri bilen sihirbazların Musa Peygamber'in gösterdiği mucizeler karşısında aciz kalmalarını ve Musa'nın Rabbine iman etmelerini[125] bu çerçevede analiz etmek gerekir.

Kur'an'da Musa Peygamber'in ve sihirbazların mücadelesinde bir sıra ilginç detay ortaya çıkıyor. Bunları anlamak için bazı konulara açıklık getirmek gerekiyor: Niye Allah'ın elçisi olduklarını söyleyen peygamberler mucize göstermeliydiler? Mucize gösteren peygamberlere niye sihirbazlıkla itham etmişler? Sihirbazlarla Musa Peygamber'in karşılaşması için uygun zaman hangi kıstaslara göre tayin olunmuştur? Musa Peygamber sihirbazların gösterdiklerinden neden korkuyor? Niye seyirciler değil, doğrudan sihirbazlar Musa'nın ve Harun'un Rabbine iman ediyorlar?

Peygamberler Neden Mucize Gösteriyorlar?

Burada kısaca belirtelim ki, mucize elçilerin Allah tarafından gönderildiğinin delili, insanların inanması,[126] haberdar edilmesi[127] ve korkuyu yatıştırmak için[128] gösteriliyor. Ve Allah'ın izni olmadan hiçbir elçi de mucize gösteremez.[129]

124 A'raf 103-126; Yunus 75-81; Taha 56-72; Şu'arâ 30-51; Neml 12-13; Kasas 36.

125 A'raf 116-122; Taha 68-70.

126 Bakara 118.

127 İsrâ 59.

128 Bakara 260, Mâide 113.

129 Ra'd 38, Mü'min 78, İbrâhim 11, Mâide 110.

Zamanın ve Mekânın Tayin Edilmesi

Somut olarak zamanın tayin edilmesi her iki taraf için anlaşılan bir durumdur. Çünkü Firavun ve çevresindekiler Musa Peygamber'in gösterdiğinin sihir olduğuna inanıyor, onun herkesin karşısında rezil olmasını arzuluyorlardı. Musa Peygamber de getirdiğinin mucize olduğuna hiçbir şüphesi olmadığına göre o da hakkın insanların gözleri önüne serilmesini arzuluyordu. Ama burada ilginç bir detay gün olarak bayram gününün, zaman olarak ise Arapçada "duha" denilen sabah vaktinin seçilmesidir.[130] Sabahın seçilmesi sihirbazların hilelerinin gerçekleşmesi için en uygun zamandı. Çünkü toprak tam ısınmamıştı. Burada "Toprağın ısınmamasının ne gibi bir önemi vardır?" diye sorulabilir. Hemen cevap verelim. Çünkü sihirbazlar toprakla havanın ısı derecesindeki farkı kullanıyorlardı. Termometredeki cıvaya göre havanın derecesini tayin ettiğimizi, beden sıcaklığımızı ölçtüğümüzü gözümüzün önünde canlandıralım. Sihirbazların da ellerinde tuttukları ve çomak gibi gösterdikleri aslında içine cıva doldurulan bağırsaklardı. Bağırsakların baş tarafından tutulduğu zaman asa gibi, ortasından tutulduğunda ip gibi, yere atıldığında da ısı farkından yılan gibi oluyordu. Toplanan insanlar da aynı çomakların hareket ettiğini gördüğünde yılana çevrildiklerini düşünüyorlardı. Musa da ilk defa bunu gördüğünde korkmuştur. [131,131] Çünkü o, sihirbazların yaptıklarının ne olduğunu bilmiyordu. Yüce Allah Musa'ya şöyle vahyediyor: "Korkma, yenen taraf mutlaka sen olacaksın!"[132]

Musa Peygamber'in Korkması

Şimdi şu soruya cevap bulmaya çalışalım. Allah'ın elçisi olan bir insan neden korkar veya korkmalıdır? Bunu iki bakımdan

130 Taha 59.

131 Taha 67.

132 Taha 68.

anlamamız gerekiyor. Birincisi, Musa Peygamber'in sihirbazların gösterdikleri bu hilelerin insanların gerçekleri görmelerine mani olacağından korkması, diğeri ise Musa Peygamber'in de bir insan olarak aynı sihirden etkilenmesiydi. Çünkü Musa da bir insandı. Onlar da diğer insanlar gibi beşerdirler.[133] Bir insan Peygamber olduktan sonra onun hisleri "Peygamberlik modu" diyebileceğimiz bir moda geçemiyor. Musa Peygamber de bir anlık bile olsa, korku hissi yaşıyordu. O, sihrin yaygın olduğu bir toplumda yaşamasına rağmen hayatı boyunca hiçbir sihirbazla rekabet içine girmemişti. Bu tür bir iddiası da hiçbir zaman olmamıştı.

Yüce Allah da Kur'an'da elçisi Musa'nın sihirbaz olmadığını, rakiplerinin sihrini sihirle değil, Allah'ın izniyle etkisizleştirdiğini ve diğerlerinin gösterdiği hareketlerin yalnız kandırmaca olduğunu bildiriyor.[134]

Sihirbazların İnanması

Firavun'un sihirbazları hâkimiyetin gücünü de kendilerine destek yaparak maharetleriyle insanlar arasında itibar kazanmışlardı. İktidar da kendi hâkimiyetini güçlendirmek ve düzenini devam ettirmek için onları kullanıyordu. Bu nedenle de sihirbazlar "Firavunun kudreti sayesinde biz üstün geleceğiz!" diyerek bu gücü Firavun'dan aldıklarını da insanların bilinçaltına yerleştirdiler. Firavun da onları maddi olarak temin ediyordu. İki taraf arasında karşılıklı menfaatleşme vardı.

Sihirbazlar yaptıklarının içeriğini herkesten iyi biliyorlardı. Diğerleri için sihir olan onlar için belirli kimyasal maddeler, maharet ve becerilerin sentezinden ibaretti. Yüce Allah sihirbazların gösterdiklerini görenler bakımından "büyük bir sihir" olarak adlandırıyor,[135] onların tüm aletleri ve ekipmanları için "keyd", yani

133 Kehf 110; Fussilet 6.

134 A'raf 103-105, 116-117; Yunus 76-77, 81; Taha 60-69.

135 A'raf 116.

hile kelimesini kullanıyor.[136] Yani onların tüm yaptıklarının hile olduğunu, insanları hipnoz ettiklerini, sonra da seyirciler tarafından güçlü sihir gibi göründüğümü bildiriyor. Peki nasıl oluyor ki, herkes tarafından kabul gören, saygı duyulan, hatta cesetlerin mumyalanması gibi işleri üstlenen sihirbazlar bir anda her şeyden vazgeçtiler?

Sihirbazlar Musa Peygamber'in gösterdiğinin sihir olmadığını anında anlamışlardı. Çünkü hiçbir sihirbazın böyle bir şey yapamayacaklarını en iyi kendileri biliyorlardı. Onlar konuyu anladıkları gibi gerçeği idrak ettiler ve bu nedenle de iman ettiler. Sihirbazları o anda imana sevk eden güç asanın yılana çevrilmesi değil, gerçek bilgiydi, gerçeği görmeleriydi. Meselenin mahiyetinden haberi olmayan seyircilerse şaşkınlık içinde kalsalar bile, iman etmediler.

Musa Peygamber'in gösterdiği bu mucize Firavun'a ve onun tayfasına gönderilen dokuz mucizeden sadece biriydi.[137]

Sihir Öğreten Melekler: Harut ve Marut?

Sihrin ve büyünün varlığına delil olarak gösterilen ayetlerden biri de Bakara Sûresi'nin 102. ayetidir. Ayetin dilimizdeki tercümelerinde anlamını yazarak, aynı tercümedeki detayları tartıştıktan sonra ayetin doğru anlamını sunmaya çalışacağız:

"Onlar Süleyman'ın saltanatına dair şeytanların okuduklarına uydular. Süleyman kâfir olmadı. Lakin şeytanlar sihri ve Babil'de Harut ve Marut isimli iki meleğe nazil olanları halka öğreterek kâfir oldular. Oysa (o iki melek): "Biz sınavız, sen gel kâfir olma!" demeden kimseye sihir öğretmiyorlardı. (Buna rağmen Yahudiler) yine de karı koca arasına nifak salan işleri onlardan öğreniyorlardı. Lakin onlar (sihirbazlar) Allah'ın izni olmadan

136 Taha 60, 64.

137 Neml 12, İsrâ 101.

kimseye zarar veremezler. Onlar sadece kendilerine faydası olmayan, zarar veren şeyleri öğreniyorlardı. Gerçekten, onlar böyle şeyleri satın alanların ahirette yeri olmadığını iyi bilirler. Kendilerini sattıkları şeyin ne kadar kötü olduğunu keşke anlasalardı!" (Bakara 102)

Bu ayetin tercümesinden onlarca soru ortaya çıkıyor. Bizim ayeti doğru anlamak amacıyla bu gibi sorulara cevap bulmamız gerekiyor: Ayette belirtilen şeytanlar kimlerdir? Süleyman Peygamber'in kâfir olduğunu kimler iddia ediyordu? Harut ve Marut kimlerdir? Bunlar iki melek mi, yoksa iki melik mi? Melekler sihir öğretirler mi? Harut ve Marut'un öğrettiği sihir nedir? Tüm bu sorulara cevap bulmak için ayetin başından itibaren incelemeye çalışacağız. Ama tüm bunlardan önce ayetin niçin ve nasıl nazil olduğunu, yani nüzul sebebini bilmemiz gerekiyor.

Ayetin Nazil Olma Nedeni

Bakara Sûresi Kur'an'ın en uzun suresidir. Medine'de nazil olan sûrelerden biridir. Sûrenin 102. ayetinin de dahil olduğu ayetler grubu Yahudilerle ilgili olarak nazil olmuştur. Nazil olması ile ilgili bir kaç versiyon olsa bile, hepsi aynı kapıya çıkıyor. O versiyonlardan birine göre, Yahudiler Süleyman'ın Peygamber değil, sihirbaz olduğunu iddia ettikleri için ayet nazil olmuştur. Diğer versiyona göre, Yahudi sihirbazlar sihir ilmini kral Süleyman'dan öğrendiklerini iddia ettikleri, keza sihrin vahiye dayanan doğru ilim olduğu iddiasındadır. Bir başka versiyona göreyse Yahudilerin Süleyman'ın hâkimiyeti sihirle ele geçirdiğini ve sihirle güçlendirdiğini söylemelerinden sonra yüce Allah Süleyman'ın Peygamber olduğunu vurgulamak ve ona iftira atıldığını bildirmek için bu ayetleri nazil etmiştir.

Bir detayı da belirtelim ki, Yahudilerin sihir ve sihirbazlık konusunda bilgiler elde etmelerini ve bunu kendilerine meslek

edinmelerini tarihten de biliyoruz. İsrailoğulları sihirle daha Mısır'dayken tanışmışlardı. Tevrat'ın bunu yasak etmesine rağmen, onlar farklı isimlerle bunu yaşatmaya devam etmişler (sihrin yasak olmasına rağmen, Müslümanların farklı isimlerle faaliyet gösteren bu tür insanlara başvurmaları gibi). Sihirbazlığın, efsunculuğun, büyücülüğün Yahudiler arasında ne kadar geniş yayıldığını Tevrat'ın Daniel, Mersiyeler, Yeremya kitaplarına baktığımızda görmek mümkündür.

Şimdi ayetin tercümesinde karşımıza çıkan sorulara cevap bulmaya çalışalım. İlk önce ayette konusu geçen Süleyman Peygamber'in kimliğine kısaca açıklık getirmeye çalışacağız.

Süleyman Peygamber Kimdir? Kral mı, Peygamber mi?

Ayetin esas konusu Süleyman Peygamber'e aittir. Allah Kur'an'da Süleyman'ın Peygamberliğinden bahsettiği halde,[138] Yahudilerin esas dini kitapları olan Tevrat'ta Süleyman Peygamber olarak değil, sadece kral olarak belirtiliyor.[139] Yahudiler Süleyman'ı kâfir olarak kabul ediyorlar. Tevrat'ın 1. Krallar cildinin 11. bölümü *"Süleyman'ın Allah'tan uzaklaşması"* başlığı ile açılıyor. Hatta aynı bölümde Süleyman'ın babasından farklı olarak Rabbe sadık olmamasından, farklı halklardan olan karılarına sevgi ile bağlanmasından, onların da Süleyman'ın kalbini yoldan çıkararak başka tanrılara tapmaya sevk etmelerinden bahsediliyor.[140] Süleyman Peygamber hakkında şunlar deniliyor: *"İsrail'in Allah'ı Rab şöyle diyor: "Ben padişahlığı Süleyman'ın elinden çeker alırım ve on kabileni sana veririm. Çünkü onlar Beni terk ettiler ve Sidonluların ilahesi Aştoret'e, Moav tanrısı Kemoş'a, Ammonluların*

138 Nisâ 163.

139 Tevrat, "1 Krallar" 11/31-33.

140 Tevrat, "1 Krallar", 11/3-7.

tanrısı Milkom'a ibadet ettiler. Bu iftiraların nedeni Süleyman'dan sonra hâkimiyete gelen oğlu Rehavam'ın elinden hâkimiyeti almaktır."[141]

Allah ise bahsi geçen ayette Yahudilerin iddialarının tam aksine onun kâfir olmadığını özellikle vurguluyor. Başka bir ayette de Süleyman'a "O ne güzel kul idi! Çok saygılıydı." (Sad 30) diyerek karşı tarafın iddialarını çürütüyor. Ayetteki "Süleyman kâfir olmadı." ifadesi hem Süleyman aracılığıyla sihre hak kazandırmaya çalışan anlayışı, hem sihri, hem de sihirbazları reddeden bir cevaptır.

Ayetteki Şeytanlar Kimlerdir?

Ayette "Şeytanlar sihri öğreterek kâfir oldular." buyruluyor. Biz bugüne kadar bilirdik ki, şeytanlar kâfirdiler. Peki, burada niye şeytanların sihri öğreterek kâfir olmalarından ayrıca bahsediliyor? Bu soruya cevap bulmak için yine Kur'an'a müracaat ediyoruz. Bugün anlaşılıyor ki, bu ayette bahsedilen şeytanlar şimdiye kadar bize özel mahluk şeklinde sunulan "şeytan" değildir. Bu "şeytanlar" bildiğimiz, daha doğrusu, bilmediğimiz şeytan anlamında değil, aksine şeytanlık yapan insanlarla ilişkilidir. Kur'an'ın "şeytan" ifadesini esasen "kötülük yapan insan" anlamında kullanıldığını da unutmamalıyız. Bu fikirlerin nereden geldiğini merak edenlere Kur'an'dan iki ayetle cevap vermeye çalışacağız.

Yüce Allah Kur'an'da şöyle buyuruyor: "Şeytanlar arasından onun için (deniz sularına dalıp) dalgıçlık yapan ve bundan başka diğer işler yapanlar da vardı." (Enbiya 82) Keza aynı konulu bir başka ayette de şöyle buyruluyor: "Keza şeytanlardan olan farklı (nakışlar yapan) ustaları, dalgıçları da ona tabi ettik." (Sad 37) Bu ayetlerden şeytanların belirsiz mahluklar değil, net olarak usta işi

---

141 Tevrat, "1 Krallar", 11/43.

yapan, dalgıçlık eden canlılar olduğu anlaşılıyor. Ve şeytanların insanlardan da olduğunu Allah Kur'an'da bize haber veriyor (Nas 5-6).Aslında, ayetteki "şeytanlar" sihrin doğruluğunu iddia eden tüm insanlar, yani sihirbaz ve efsunculardır.

Harut ve Marut Kimdir?

Şimdi gelelim ayette belirtilen Harut ve Marut'un kimliklerine. Gerçekten de isimleri zikredilen iki melek midirler? Ya da bunlar farklı kıraatlerde okunduğu gibi iki melik midirler? Yeryüzünde gezip dolaşanlar melek olmadığı halde Allah melekleri niye insanlara göndermiştir? Melekler insanlara Peygamber gibi mi gönderiliyordu? İnsanlara sihir öğretenler melekler miydi? Genel olarak, sihrin aslı, etkisi var mıdır?

Mevzu bahis Bakara Sûresi 102. ayetten de, aynı zamanda ondan bir önceki ve de sonraki ayetlerden mevzunun doğrudan Medine Yahudileri ile ilgili olarak nazil olduğunu biliyoruz. Onlar Mekke'den göç ederek Medine'ye gelen Muhammed Peygamber'in Peygamberliğini kabul etmiyorlardı. Bunun nedenlerinden biri de Kur'an'da Süleyman'dan Peygamber olarak bahsedilmesiydi. Tevrat Süleyman'ı Peygamber değil, kral olarak sunmaktadır. Hatta Süleyman'ın hâkimiyetini daha da güçlendirmek ve rekabet ihtimalini aradan kaldırmak için kardeşi Adoniya'yı katlettirdiği de Tevrat'ta iddia olunuyor.[142] Yahudiler Süleyman'ın Peygamber olduğuna inanmamakla beraber, tam aksine, onun kâfir olduğuna[143] ve hâkimiyetinin de Tevrat'ta açık şekilde yasak olunmasına rağmen,[144] sihirle daha da güçlendirdiğine inanıyorlar. Kur'an ise "Süleyman kâfir olmadı." cümlesi ile Yahudilerin arasında hiç sevilmeyen Süleyman'ın nüfuzunu yükseltmektedir. Onların gözündeki itibarını kendisine iade et-

142 Tevrat, "1 Krallar", 2/13-25.

143 Tevrat, "1 Krallar", 11/31-33.

144 Tevrat, "Çıkış", 22/18; "Levililer" 19/26-31; 20/27.

mektedir. Süleyman'ın sihir öğretmediğini, sihirle ilgili olmadığını bildirerek onun kâfir olmadığını belirtiyor, bu şekilde düşünenlerin iddialarını reddediyor.

Ayette belirtiliyor ki, "Şeytanlar sihri ve Babil'de Harut ve Marut adlı iki meleğe nazil olanları halka öğreterek kâfir oldular." Kur'an'da Harut ve Marut isimlerinin zikredildiği tek ayet budur. Harut ve Marut'la ilgili hiçbir sahih rivayet de yoktur. Mevcut olan rivayetler de efsane olarak karşımıza çıkmaktadır. Şimdi bu rivayetleri gösterelim. Daha sonra bunu anlamaya çalışacağız.

Taberî Bakara Sûresi'nin 102. ayetinin tefsirini verirken Harut ve Marut isimli iki melek hakkında İbn Abbas'a isnat edilen bu rivayeti belirtiyor:

"Allah insanların yeryüzünde ne yaptıklarını meleklerine gösterdi. Melekler insanların günah işler yaptıklarını gördüklerinde "Ey Allah'ım, yeryüzünde ellerinle yarattığın, meleklere secde ettirdiğin ve isimleri öğrettiğin beşer evladı bu mudur?" diyerek şikayet ettiler. Allah meleklerin bu itirazlarına "Onların yerinde olsaydınız, aynısını yapardınız." şeklinde cevap veriyor. Buna karşılık olarak melekler "Biz asla böyle bir şey yapmazdık." dediklerinde, Allah yeryüzüne gönderilmek için aralarından iki melek seçmelerini emrediyor. Bundan sonra melekler kendi aralarından yeryüzüne gönderilmek için Harut ve Marut adlı iki meleği seçiyorlar.

Bunlara Allah'a şirk koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, içki içmemek, insan öldürmemek gibi yasaklar haricinde her şey helal kılınmıştı. Bir gün ismi Bizaht olan güzel bir kadınla karşılaştılar. Bu kadını gören melekler onunla zina etmek istediler. Kadın onların bu teklifini Allah'a şirk koşmaları, içki içmeleri veya bir insan öldürmeleri karşılığında kabul edeceğini bildirdi. Melekler Allah'a asla şirk koşmayacaklarını, lakin içki içmeyi kabul ettiklerini kadına bildirdiler. Bu melekler içki içip sarhoş olunca soru sormak için yanlarına gelen birisini haksız yere öldürdüler.

Tüm bu olaylardan sonra Allah gökyüzündeki melekleri bu iki meleğin yeryüzünde yaptıklarından haberdar etti ve melekler insanlar hakkında olan yanlış fikirlerinden dolayı tövbe ettiler. Sonraysa Allah Süleyman Peygamber aracılığıyla bu iki meleğe yaptıkları çirkinliklerin cezasını dünyada mı, ahirette mi çekmek istediklerini soruyor ve ikisinden birini seçmelerini istiyor. Melekler de cezalarını dünyada çekmeyi kabul ettiler. Bu nedenle, melekler Babil'de bir kuyuda ayaklarından baş aşağı asılıyorlar."

Bunlara ilaveten, Ahmed bin Hanbel'in "Müsned" adlı eserinde de buna benzer bir rivayet vardır. Abdullah bin Ömer'e isnat edilen bu rivayete göre Âdem, Allah tarafından yeryüzüne gönderildiği zaman melekler Allah'a "Biz hem dinle seni tespih ve takdis ederken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek insanı halife mi yapıyorsun?" diyorlar. Allah da onlara "Sizin bilemeyeceğinizi her halde ben biliyorum" diyor. (Bakara 30) Melekler kendilerinin Âdem evladından daha itaatkâr olduklarını söylediklerinde ise Allah yeryüzüne göndermek için aralarından iki melek seçmelerini istiyor. Harut ve Marut seçilerek yeryüzüne gönderiliyorlar. Zöhre çok güzel kadın suretinde karşılarına çıktığında melekler ona sahip olmak istiyorlar. Kadın da Allah'a şirk koşmaları şartıyla tekliflerini kabul ediyor. Melekler bunu reddediyorlar. Bundan sonra kadın bir çocuk getiriyor ve onu öldürmelerini istiyor. Melekler bunu da kabul etmiyorlar. Sonra kadın içki getiriyor ve bunu içtikleri takdirde tekliflerini kabul edeceğini bildiriyor. Melekler içki içip sarhoş olduklarında kadınla zina ediyorlar, çocuğu öldürüyorlar. Kendilerine geldikleri zaman kadın onlara önceden kabul etmedikleri her şeyi sarhoş olduklarında ettiklerini hatırlatıyor. Meleklerden dünya veya ahiret azabından birini seçmeleri istendiğinde, onlar dünya azabını seçiyorlar.[145]

---

145 Ahmed b. Hanbel, "Müsned", II, 134 (6178).

Bu türlü efsaneler Tevrat'ın "Yaratılış" faslındaki efsanenin geniş versiyonudur: "İnsanlar yeryüzünde çoğalmaya başladı ve onların kızları doğdu. O zaman Allah oğulları gördüler ki, insan kızları çok güzeldir ve beğendikleri her kızı kendilerine karı yaptılar."[146] Yahudilikte melekler oğlan, Araplardaysa kız olarak görülüyordu.[147]

Şimdi Harut ve Marut isimlerinin kelime anlamlarını açıklamaya çalışacağız. Aslen Arap dilinde olmayan Harut ve Marut kelimeleri Yahudilerin ana dilleri olan İbrani dilinde de mevcut değildir. Tevrat'ta da bu ikisi konusunda bilgi yoktur. Hatta apokrif Yahudi metinlerinde de bu konuda konuşulmuyor. Peki nasıl oluyor ki, bu iki isim Kur'an'da Yahudilere isnat ediliyor? Hatırlatalım ki, ayet Yahudilerle ilgili olarak nazil olunmuştur. Ve ayetteki Harut ve Marut onların kullandıkları sözlerdi. Ayet de onlara konuştukları sözlerle gelmiştir. Ve bu nedenle hiçbiri bu ayete hiçbir zaman itiraz etmemişler. Bu iki sözün Yahudilerin diline geçmesi onların Babil sürgünü ile ilişkilendiriliyor.

Bazı araştırmacılar Harut ve Marut'u ilk defa Zerdüştlüğün dini metinlerinde gösterilen Haurvatat ve Ameretat ile aynı zannetseler de[148], bu ilişki yalnız kelime benzerliğidir. Çünkü bunların hikâyeleri tamamen farklıdır. Haurvatat suların, Ameretat ise bitkilerin koruyucusu olmuş, sihir ve efsunla herhangi bir ilişkisi yoktur. İbn Aşur Harut'un ay anlamına gelen "haruga" kelimesinden olduğunu, Marut'un ise Müşteri (Jüpiter) yıldızının Arapçaya geçmiş şekli olduğunu bildiriyor. Lakin bunun da bir aslı yoktur.

Şöyle bir sonuca varıyoruz ki, seneler boyunca Babil'de sürgün hayatı yaşayan Yahudiler Zerdüştlüğün bu ifadelerini benimseyerek sihirle ilişkili olarak kullanmaya başlamışlar. Ayet de onların kullandıkları bu iddialara cevap olarak nazil olmuştur.

---

146 Tevrat, "Yaradılış" 6/1-3.

147 Zuhruf 19.

148 Jeffery, s. 283; EI^2 [İng.], III, 236-237.

Bir daha belirtelim ki, Kur'an'da mevcut olan tüm kıssalar, hikâyeler ve isimlerin hepsi ismi geçen şahısların bildikleri konular olmuştur. Hiçbir Kur'an ayeti nazil edildiği tarihi muhitten ayrı olarak düşünülemez. Mesela, Kur'an'da farklı ayetlerde gösterilen "Firavun" somut olarak bir şahsın ismi değil, Mısır krallarının unvanı olmuştur. Keza ayetlerde belirtilen "Haman" da, Mısırlıların baş tanrısı "Ha Amon, Haman, Hammon"un unvanıdır. Eski Mısırlılar tanrılarının adlarını başrahibe ve baş vezire de aynı şekilde veriyorlardı.

Hakkında konuştuğumuz ayette de önemli amaçlardan biri iki melek efsanesi üzerinde kurulan yanlış fikri düzeltmektir. Bu nedenle de vahiy adres aldığı şahsın kullandığı dili ve üslubu seçiyor. Mesela, vahiy hitap edilen insanların kavrayışındaki iki melek yerine iki din adamı ifadesini kullanmış olsaydı, bu şekilde karşıdaki şahısla aynı dili konuşmaz, onunla doğru iletişim kuramazlardı. Kur'an geldiği bölgenin insanlarının konuştuğu dille onlarla konuşmuştur. Mesajlarını onlara doğru iletmek için onların anlayışlarına uygun kelimeleri, misalleri kullanmıştır. Bunun en bariz örneklerinden biri de Zülkarneyn hikâyesindeki "Güneşin battığı yere gelip vardığında onu siyah balçıklı bir çeşmede batar gördü." (Kehf 86) ayetidir. Hepimiz biliyoruz ki, "güneşin battığı yer" haritada yoktur!

İki Melek mi, İki Melik mi?

Ayette iki "melek" konusu geçiyor. Bununla bağlı karşımıza üç farklı nokta çıkmaktadır: 1. Bu söz bildiğimiz melek midir? 2. Bazı kıraatlarda olduğu gibi iki melikten mi bahsediliyor? 3. Melek sözü burada Yahudilikte kullanılan farklı anlamda mıdır?

Gelin hep beraber bu üç soruya cevap bulmaya çalışalım. Birincisi, ayette bizim bildiğimiz anlamdaki melek konusunun bahsi geçemez. Eğer ayetteki "melek" sözünü bizim bildiğimiz

anlamda kabul etmiş olsak, bazı sorulara cevap bulmamız gerekiyor. Bu sorulardan biri şudur ki, Allah bu iki meleği insanlara ne için göndermiştir?

Meşhur tefsir müelliflerinden biri olan Fahrettin Razi ayetteki melekleri İslam'ın bildirdiği melek anlayışı gibi kabul ederek konuya çok farklı bakış açısından yaklaşmıştır: "Eğer sihir öğretmek küfür olsaydı, iki melek insanlara sihir öğretmemeliydi. Melekler masum olduklarına göre demek ki, küfür değil." Şimdi göstereceğimiz konularda buna da açıklık getireceğiz ve sihrin haram olduğuna kimsenin hiçbir şekilde sihri haklı çıkaramayacağını kanıtlamış olacağız.

İsrâ Sûresi'nin 95. ayetinde Allah buyuruyor ki, "Eğer yeryüzünde rahatça gezip dolaşanlar melekler olsaydı, elbette, onlara semadan melek elçi gönderirdi." (İsrâ 95) Yeryüzünde gezip dolaşanlar insan olduğu için meleklerin insanlara elçi olarak gönderilmesi mümkün değildir. Çünkü Allah kendisi bunu bildiriyor. Başka ayetlerde de, insanlara melek göndermemesini şu şekilde izah ediyor: "Melekleri yalnız gerçek bir iş için indiriyoruz." (Hicr 8) "Eğer biz melek indirseydik, iş bitmiş olurdu, onlara mühlet de verilmezdi." (En'âm 8)

Buna ilaveten, meleklerin insanlara peygamberler olmadan bir şeyler öğretmesi mümkün müdür? Keza, sihrin büyük hile olduğu ve bunu yapanların Allah'ın ayetlerini görmezden geldikleri açık olduğu halde meleklerin haram olan bir işi, yani sihri insanlara öğretmesi mümkün müdür? Bu iki melek nasıl olur ki, insanlara küfür olan mesleği öğretiyor? Nasıl olur da, hiçbir aslı olmayan *"çitrahuda, çitrahuda, işvara, ayravana, ayravana, çandrika", "abra kadabra"* veya *"hokus-pokus"la,* yani sözlü yapılan icraatlarla bir erkekle hanımı birbirinden ayırıyorlar? İslam'da bu şekilde melek anlayışı var mı? Tüm bunlara "hayır" şeklinde cevap verdiğimize göre, ikinci konuyu araştıralım.

İkinci mesele, kıraat alimleri arasında ayette belirtilen ve mütevatir kıraatlerde "melekeyn" (iki melek) şeklinde okunan sözü farklı telaffuz edenlerin olmasıdır. İbn Abbas, Hasan Besri, Sed b. Cubeyr, Ebul-Esved ed-Dueli ve Dahhak b. Muzahim gibi Müslüman alimler ise "melikeyn" (iki melik, iki kral) kıraatine üstünlük vererek onların insan, yeni Babilli iki melik, Dâvud ve Süleyman, veya başka iki şahıs olduklarını iddia etmişler. Ayetteki "melek" sözünün hükümdar, padişah, kral anlamına gelen "melik" şeklinde okunması bir soruya cevap vermemizi zaruri kılmaktadır. Şimdiye kadar tarihte karşımıza Harut ve Marut adlı iki melik, veya kral çıkmış mıdır? Buna da "Evet" cevabı veremediğimiz için üçüncü bölüme geçiyoruz. Ancak burada bir detaya değinelim ki, İbn Hazm bunların melek veya melik değil, iki şeytan veya cinlerden oluşan iki kabile olduğunu söyleyerek daha farklı bir açıklama getirmiştir.[149]

Üçüncüsü, ayette belirtilen söz "melek" sözüdür ve bunu kullananlar Yahudilerdir. Allah da "melek" sözünü İslam'daki melek anlayışına göre değil, onların kullandıklarına uygun şekilde belirtmiştir. Bu nedenle de Yahudilikte melek sözünün hangi anlamlarda kullandıklarına bakalım.

Yahudilikte meleklere iman mevcuttur. Onların melek anlayışını anlamak için İsrailoğullarının yetmiş yıl devam eden Babil esaretinin, diasporanın (sürgünün) ilk yılları üzerinde durmak lazım. Çünkü ayetin değindiği iki melek Babil'le alakadardır. Babil o yıllarda Keldanilerin saltanat merkeziydi. Şöyle ki, Keldani (Rus edebiyatında "kaldey"ler) ifade olarak astrolog, müneccim, kahin, efsuncu ve sihirbaz demektir. Tevrat'taki meleklerle ilgili yazılarda genel olarak Yahudilerin sürgün dönemine ve sonrasına ait fasıllarında sık olarak belirtiliyor. Yahudiler Babil esareti döneminde Keldanilerin ve İranlıların etkisi altında kaldıkları

149 DİA, HI, 354.

seneler boyunca Zerdüştlükteki iyi ve kötü ruh fikri Yahudiliğe iyi melek ve kötü melek şeklinde geçmiştir.

Elimizde mevcut olan Tevrat'ta melekler insandan daha kudretli, Tanrı'ya bağlı, O'na hizmet eden, mesajlarını insanlara ileten, elçilik görevleri olan mahluklar gibi kabul ediliyor. Tevrat'ta melekler için "Allah oğulları",[150] Allah'ın ordusu,[151] kutsallar,[152] kudretliler,[153] tanrılar[154] ve kullar[155] ifadeleri de kullanılmaktadır. Tevrat sonrası dini edebiyatta "günahkâr melekler" konusu geçmektedir. Apokrif kitaplarda, özellikle de Enoch'un kitabında bu meleklerin Tanrı'nın emrine uymadıkları için kovuldukları yazılmıştır. Bundan başka, Tevrat'ta bazen melek sözünün yerine insan ve şahıs sözü kullanılıyor. Yaratılış bölümündeki kıssada[156] Yakub'la güreşen şahıs Tanah'ın kitaplarından biri olan Hoşea'da (12/5) "malakh" olarak adlandırılıyor.[157]

Hristiyanlıkta da Yahudilikteki gibi melek inancı mevcuttur ve aynen Yahudilerde olduğu gibi inanıldığına şahit oluyoruz. İncil'de de iyi ve kötü melek olduğu[158], iyi meleklerin semada oldukları, Allah'ı yücelttikleri, O'nun ordusunu oluşturdukları, oradan dünyaya indikleri, onların da sınava tabi tutuldukları[159] bildiriliyor.[160]

Şimdi gelelim her iki dinde; Yahudilikte ve Hristiyanlıkta "melek" sözünün insanlar için kullanılıp kullanılmadığına. İbra-

---

150 Tevrat, "Yaratılış", 6/2,4; "Eyyub", 1/6; 2/1; "Zebur", 82/6; 89/6.
151 "Yaratılış", 32/1-2; "1 Krallar", 22/19; "Yeşaya", 24/21.
152 "Eyyub", 5/1; "Zebur", 89/5; "Zekeriye" 14/5; "Daniel", 8/13.
153 "Zebur", 78/25.
154 "Zebur", 82/1, 6; 97/7.
155 "Eyyub", 4/18.
156 Tevrat, "Yaratılış", 32/24-25.
157 TDV "melek" maddesi, Ali Erbaş.
158 Matta, 25/41; Vahiy, 12/7.
159 Matta 25/41, II Petrus, 2/4, Yehuda 6.
160 Matta, 18/10; Luka, 1/19.

ni dilinde "kerub" kelimesi vardır. Çoğulu "kerubim" olan "kerub" sözü melekler için kullanılıyor. Asur dilinden İbrani diline geçmiştir. Anlamı "yakın olanlar" demektir. Kerub (kerubim) Yahudilikte ve Hristiyanlıkta Tanrı'ya en yakın melekler için kullanıldığı gibi, "Ahit Sandığı" koruyucusu ve taşıyıcısı olan din adamları için de (Avinadavın oğulları Uzza ve Ahyo) mecaz anlamda kullanılıyor.[161] Çünkü Ahit Sandığı'nı taşıyan ve koruyanlar Levi kavmine mensup rahiplerdir.

Tevrat'ta Ahit Sandığı'nı taşıyanlar ve koruyanlar için kullanılan "kerubim", yani melekler sözü Hristiyanlar tarafından resmi İncillerin dört yazarları (Luka, Matta, Yehya ve Mark) için de kullanılıyor ve onlar koruyucu melekler (kerubim) şeklinde tasvir ediliyorlar. Bununla beraber, piskoposlar ve hayatını kiliseye adamış rahipler için "kiliselerin melekleri" ifadesi kullanılmaktadır. Aynı zamanda, Hristiyanlıkta melekler, peygamberler ve havariler aziz kabul ediliyor.[162] Aziz (kadınlarsa azize) unvanı Hristiyanlıkta yaptıkları iyiliklerle tanınan insanlara ölümlerinden sonra veriliyor. Bunu ise ancak ve ancak kilise veriyor ve bu şahıslar kutsal ilan ediliyor.

İlginçtir ki, Kur'an'da da sandığın taşınmasından bahsedilir ve "Onu melekler taşıyacaktır." buyrulur. (Bakara 248). Tevrat'ta belirtilen bu konu aynen olduğu gibi Kur'an'da da tasvir edilmiştir. Yani Ahit Sandığı'nı taşıyanlar için Kur'an da Tevrat'taki "melek" sözünü kullanıyor. Tüm bunlardan belli oluyor ki, yüce Allah Kur'an'ın geldiği dönemdeki insanların konuşma dillerinde kullandıkları ifadeleri aynen kullanmıştır. Yahudiler sandığı taşıyanlar için melek ifadesi kullandıkları için Allah da onların dili ile aynı sözü kullanmıştır.

---

161 II Samuel, 6: 2-19.

162 Luka, 9/26; Havarilerin işleri, 3/21; Efesoslulara Mektup, 3/5 = cilt: 04; sayfa: 332.

Tüm bunları dikkate alarak "Harut"un ve "Marut"un Babil'deki iki din adamı olduklarını belirtebiliriz. Sandığı taşıyan din adamları gibi bunlara da melek denilmeleri ihtimali gayet mümkündür. Bundan başka, sihri ve efsunu Babil'de yaşayan Harut ve Marut keşfetmemişler. Çünkü Babilliler de bu geleneği Sümerlerden almışlardı. Yani Harut ve Marut'tan önce de sihir ve efsun vardı. Lakin efsun yapılması Babil'de de yasaktı. Bunu yapanlar ağır şekilde cezalandırılıyordu. Harut ve Marut isimli Yahudi din adamları Yahudileri efsundan korumaya çalışan Allah'ın gerçek melekleri değil de, melek denilen mabet çalışanları, din adamlarıdır. Sonuç olarak belirtebiliriz ki, Bakara Sûresi'nin 102. ve 248. ayetlerinde belirtilen "melek" sözleri Yahudilerin yüksek dereceli din adamları için kullandıkları mecazi ifadedir. Kur'an'da bu ifade aynen onların kullandıkları şekilde belirtilmiştir.

Ayetin Doğru Tercümesi

Harut ve Marut konusuna başlarken yazının başında Bakara Sûresi'nin 102. ayetinin dilimizdeki anlamını belirtmiştik. Bu tercümede belirtilen konuları inceledikten sonra ayetin bize göre doğru tercümesini sunmak istiyoruz:

"Onlar Süleyman'ın hâkimiyeti konusunda şeytanların uydurduklarına (onun hâkimiyetini sihirle güçlendirdiği iddiasına) tabi oldular. Oysa Süleyman (sihirle uğraşarak) kâfir olmamıştı. Tam aksine insanlara sihri öğreten şeytanlar kâfir oldular. Aynı Yahudiler Babil'deki iki meleğin - Harut ve Marut'un başından geçenler konusunda da şeytanların uydurduklarını izlediler. Oysa o ikisi "Biz (Babil sürgünüyle) sınanıyoruz, küfre düşmeyin (Gerçeklerin üstünü örtmeyin.)" dememiş kimseye hiçbir şey öğretmezlerdi. Peki nasıl oluyor ki, (Medine Yahudileri) koca ile karıyı birbirinden ayıracak şeyleri o ikisinden öğrendiklerini

iddia ediyorlar? Onlar Allah'ın izni olmadan kimseye zarar veremezlerdi. Onlar kendilerine faydası olmayan, aksine, zararı olan şeyleri öğreniyorlardı. Bu tür alış-verişi (sihirle uğraşmayı) seçtikleri için bunun onlara ahirette hiçbir faydası olmayacağını da iyi biliyorlar. Keşke kendilerini nasıl kötü sattıklarını da bilseydiler." (Bakara 102)

Bu ayette esas mesele Yahudilerin Allah'ın sonuncu elçisi olan Muhammed'in Peygamberliğini kabul etmemeleriydi. Çünkü onun getirdiği Kur'an'da Süleyman Peygamber olarak sunulmaktaydı. Tevrat'ta ise, aksine, Allah'a isyan eden kâfir biri olarak gösteriliyordu. Bu ayetle Allah'ın elçisi Süleyman'a karşı atılan iftiralarla beraber sonuncu elçi olan Muhammed Peygamber'in getirdiklerinin "sihir" olduğu iddiaları da çürüyordu.

Belirtelim ki, ayetin tercümesini verdiğimiz zaman Arap dilindeki "nüzul" kelimesine "başından geçenler" anlamını verdik. Çünkü Arap dilindeki lügatlerde "nüzul" bir şeyin inmesi ve gerçekleşmesi olarak belirtilmiştir.[163] Bundan başka, adamın başından geçen sıkıntıya da "nazile" deniliyor.[164] "Sınanıyoruz" olarak belirttiğimiz "fitne" kelimesi de "bir şeyi ateşe atmak"tır.[165] İnsanlar için kullanıldığında, bir madenin gerçek durumunu anlamak gibi bir durumsa "sınav"[166], madeni altınla kaplamak gibi bir durumsa "kandırmak"[167], toplumu ateşe atmak gibi bir durumsa "muharebe"[168], ateşle cezalandırmak içinse "cehennem azabı"[169] anlamlarında kullanılmıştır.

163 İbn Faris, "Mucemul Megayis fil-Luğa". Darul fikr, Beyrut 2012.

164 İbn Menzur, Ebul Fazl Cemaluddin, Lisanu'l-Arab, Beyrut 1990.

165 İbn Menzur, Lisanu'l-Arab, Beyrut 1990.

166 A'raf 155.

167 A'raf 27.

168 Bakara 191.

169 Zariyat 10-14.

Felak Sûresi'nde Düğümlere Üfleyen Kadınlar?

Günümüzdeki tüm sihirbazların, falcıların kendilerini ekstrasens(medyum), büyü bozan, geleceği gören ve böyle adlandırmalarına rağmen onların hepsi insanların dinî hassasiyetlerini ve dinî bilgisizliklerini sözün gerçek anlamında maharetle kullanmaktadırlar. Onlar Kur'an'da sihrin olmasından, Peygamber'e büyü yapılmasından ve düğümlere üfleyen kadınlardan bahsedilmesinden durmadan bolca konuşmaktadırlar. Bu iddialarına hak kazandırmak için iyi sihir ve kötü sihrin mevcutluğunu, beyaz efsunun iyilik olarak yapılan efsun olduğunu ifade ediyorlar. Bu iddialarına delil olarak Kur'an'ın dilimizdeki tercümelerinden ve bazı rivayetlerden alıntılar yapıyorlar. İnsanlar da aynı şahısların tercümelerine inanıyor ve bu gibi hilelere düşüyorlar. Bu bölümde insanları aynı hilelere düşmemeleri için "düğümlere üflemek" şeklinde tercüme edilen ayetten kısaca bahsedeceğiz. Şöyle ki, hakkında konuştuğumuz ayet Kur'an'ın 113. sûresi olan Felak Sûresi'nin 4. ayetidir.

Bu ayeti dilimizdeki Kur'an tercümelerinde "Düğümlere üfleyen büyücü kadınların şerrinden" veya "büyü yapıp iplere düğüm vuran kadınların şerrinden" şeklinde tercüme etmişler. Düğümlere üfleyenler erkekler olsa nasıl olacak? Büyü kelimesi de nereden çıktı? Hatta bazıları ayetin mecazi anlamda olduğunu söyleyerek *"farklı naz ve işvelerle erkeklerin dikkatini kendisine çeken kadınlar"* manasına geldiğini iddia etmişler.[170] Bazı tefsirciler de iki farklı rivayeti esas alarak[171] ayeti Muhammed Peygamber'e yapılan sihirle bağlamaktadırlar.

Maalesef ki, ayeti bu şekilde çevirmekle ne kadar insanın yanlışa düşmesine neden olmaktadırlar. Sadece bir tercümede

170 Fahreddin er-Razi, HHHII, 179.

171 Müsned, IV, 367; VI, 57, 63, 96; Buhârî, "Tıp", 47; Müslim, "Selam", 43; İbn Mâce, "Tıp", 45; Nesâî, "Tahrim", 20.

değil, dilimizdeki tüm Kur'an tercümelerinde bunu görmekteyiz. Aslında ayetin doğru anlamı nasıl olmalıydı?

Ayet topu topu üç kelimeden oluşmaktadır: "şer", "neffâsât" ve ugad". "Şer" kelimesi dilimizde de kötülük, yamanlık, fesatlık, kötü iş anlamlarında kullanılıyor. Aslında ikinci söz, "ugad" sözü de tek halde "akit" şeklinde dilimizde kullanılıyor. "Ugad" sözü "akit" sözünün çoğul şeklidir. İki ciltlik "Arapça Azerbaycan dili lügat"ta "e-g-d" kelimesi bağlamak, düğümlemek anlamlarına geliyor.[172] Barış yapmak, sözleşme hazırlamak, nikâh akit yapmak, ilişki kurmak, hatta diplomatik bağlar kurmak da bu kelime ile ifade ediliyor. Bundan başka, "Azerbaycan dilinin izahlı lügati" adlı kitapta da "akit" kelimesi akit yapmak, sözleşme hazırlamak, ilişki kurmak anlamlarına geldiği de belirtilmektedir. "Nikâh (imam nikâhı) akit yapmak" da nikâh kesmek anlamına geliyor. Kur'an'ın Bakara Sûresi'nde "nikâh akit", yani nikâh bağlanması anlamında kullanılıyor.[173] Diğer ayetlerde "ahit bağlamak",[174] "bağlanan akitler"[175] anlamlarında kullanılıyor.

Geriye üçüncü "neffâsât" sözü kaldı. Maalesef ki, bu söz Arap dilinde peltek "s" harfiyle yazılmasına rağmen buna "sin" harfiyle anlam verilmiştir. Bu sözün gerçek anlamı olan "nefe-se" sözü bir şeyin ağızdan kaçması demektir. Bu söz yılanla ilgili kullanıldığında yılanın ağzından zehrin çıkması, volkanla beraber kullanıldığında volkanın püskürmesi anlamlarında kullanılmaktadır.[176] İnsanla ilgili olduğu zaman da bir şeyin ağızdan kaçması anlamına geliyor.[177]

172 2-cild, seh. 248.

173 Bakara 235, 237.

174 Nisâ 33.

175 Mâide 1.

176 Rafig Eliyev, "Erebce - Azerbaycanca lüğet", "n-f-s" maddesi, 2-cild, seh. 650.

177 İbn Faris, "Mucemu Megayisil Luğa", 1039.

Bu üç sözün de anlamını öğrendiğimize göre gelelim ayetin doğru tercümesine. Ayetteki "ugad" kelimesi ilişkiler, "neffâsât" kelimesi ağızdan kaçan şeylerin şerrinden Allah'a sığınmak anlamına geldiği için ayetin tercümesinin bu şekilde okunması gerekiyordu:

"İlişkilere Fesat Karıştıranların Şerrinden..."

Muhammed Peygamber'e Sihir Yapılmış mı?

Günümüzde bu meslekle uğraşanlar Muhammed Peygamber'e büyünün yapılmasını örnek göstererek hem büyünün mevcudiyetini, hem de Peygamber'e etkisini anlatarak, başkalarına daha kolayca etki edeceği iddiasında bulunuyorlar. Maalesef ki, bu türlü iddiaların dile getirilmesinde suçlular Müslümanlardır. Çünkü Kur'an'da bunun tam aksi olmasına rağmen maalesef ki, hadis kitapları bu tür rivayetlerle doludur. Bunların arasında Hz. Muhammed'e bir Yahudi tarafından büyü yapılması konusundaki rivayeti, gelin okuyalım ve hep beraber tartışalım.

Anlatılan olay hicretin yedinci senesinde, yani Peygamberliğin gelişinden 20 sene sonra, 629 senesinde olduğu bildiriliyor. Muharrem ayında Medine'deki münafıklardan bir grup Hayber'de yaşayan Yahudilerin yanına gidiyorlar. Gruptakiler Hayber'in en ünlü büyücüsü olan Lübeyd b. Asım'la görüşüyorlar. Medine'den giden grup kendileriyle Muhammed Peygamber'in tarağını ve saçının tüylerini de götürmüşlerdi. Bunları ise Peygamber'e hizmet eden Yahudi çocuğunun aracılığıyla ele geçirmişlerdi. Lübeyd de grubun getirdikleri saç tüyü ve tarakla Peygamber'e büyü yapmıştı.

Peygamber'in kendinde olmadığını, yapmadığı bir işi yapmış gibi düşündüğünü ve büyüden nasıl kurtulduğunu Âişe annemize isnat edilen bir rivayetten öğrenebiliyoruz. Âişe annemiz Peygamber'e sihir yapıldığını bildiriyor. Hatta mesele o kadar

büyümüş ki, Peygamber yapmadığı bir işi yaptığını zannediyormuş. "Nihayet bir gün o, uzun uzun dua ettikten sonra bana dedi ki: "Biliyor musun, Allah bana bu hastalıktan kurtulmak için bir yol gösterdi. Rüyamda benim yanıma iki kişi geldi. Onlardan biri benim başucumda, diğeriyse ayakucumda oturdu ve kendi aralarında konuşmaya başladılar:

– Bunun derdi ne?

– Ona sihir yapılmıştır.

– Sihri yapan kimdir?

– Lebid ibn el-Esam.

– O, sihri neyle yapmıştır?

– Tarak, taranarak saç sakaldan dökülen tüy ve erkek hurmanın tozcuğu ile.

– İyi, peki o büyü şimdi nerede?

– Zervan kuyusunda.

Bundan sonra Peygamber kuyunun yanına gitti. Sonra geri dönüp bana dedi: *"O kuyunun suyu ile sulanmış hurma ağaçlarının başı şeytan başlarına benziyor."* Ben sordum: *"Büyüyü çıkarabildin mi?"* Dedi: *"Hayır, çıkartmadım! Çünkü Allah artık bana şifa vermiştir. Lakin ben onun insanlara etki edebileceğinden endişe ettim"*. Bundan dolayı da o kuyu (toprakla) dolduruldu".[178]

En sahih hadis kitabı gibi sunulan "Buhârî"nin "Sahih"inde yine Âişe anamıza isnat edilen şöyle bir rivayet vardır: *"Peygamber her gece yatağına uzandığı zaman ellerini birleştirip onların içine üfler, sonra ona "İhlas", "Felak" ve "Nas" sûrelerini okur, daha sonra ise ellerini baş ve yüz nahiyesinden başlayarak, yapabildiği kadar bedeninin her yerine sürerdi. Böylece o, bunu üç kez tekrar ederdi"*.[179]

---

178 Buhârî, "Sahih", 3175, 3268.

179 Buhârî.

Konuyu uzatmamak için Kur'an'dan sonra en muteber hadis kitabı gibi sunulan "Buhârî"nin (810-870) "Sahih" adlı eserinden bu rivayeti gösterdik. İlave olarak bildirelim ki, Buhârî "Sahih" adlı eserinin "Kiteb-ut Tıp" faslının 47-52. bölümlerini sihir konusundaki rivayetlere ayırmıştır. Bu bölümlerinde Kur'an'ın Bakara Sûresi'nin 102, Taha Sûresi'nin 66-69, Enbiya Sûresi'nin 3, Felak Sûresi'nin 4. ayetlerini belirterek sihrin varlığını bildirdikten sonra Peygamber'e yapıldığı iddia edilen büyü ile ilgili rivayetleri belirtmiştir.

Elimizdeki mevcut olan ilk yazılı hadis kaynağı İmam Buhârî'den 100 sene önce yaşayan Ebu Urve Mamer b. Reşid'in (vefatı 770) 1614 hadisten ibaret olan "el-Camii" adlı eseridir. Bu eserde Peygamber'e büyü yapılması Urve bin Zubeyr'den sadece dört satırlık rivayettir: *"Peygamber'e sihir yaptılar ve onu kuyuya koydular. Hatta etkisinden Nebi'nin az kalsın gözleri kapanacaktı. Sonra da Allah ona sihrin nerede olduğunu gösterdi. Bu sihir oradan çıkarıldı."* Bu eserdeki bir başka rivayette Peygamber'in sihirlendiğinde Âişe'den bir sene uzak kaldığı da bildiriliyor.

Hayal edin, bu dört satırlık bilgi daha sonradan yazılan tüm hadis kaynaklarında ilavelerle hacmi genişletilerek yazılmıştır. Buhârî bu rivayeti "Bed-ul Halk"ta, diğeriniyse "Tıp" bölümünde belirtiyor.[180] Müslim'in "Sahih"inde "Kiteb-us Selam" bölümünde,[181] *İbn* Mâce'nin "Sünen"inin tıp bölümünde[182] ve "Nesâî"nin "Sünen"inde "Tahrim-ud Dem" bölümünde[183] belirtilmiştir.

Bu kısa anlatımdan sonra rivayetlerdeki zıtlıkları belirterek mevzuyu Kur'an'ın konuya bakış açısıyla özetlemeye çalışacağız.

Tüm bu meselenin kökü sihrin varlığını kabul etmeye dayanır. Eğer sihrin veya büyünün mahiyeti anlaşılsaydı, gerçekte ne

---

180 Buhârî, "Bedul-halk", 11; "Tıp", 46, 48, 49, 57.

181 Müslim, "Salam" 43,44.

182 İbn Mâce, "Tıp", 45.

183 Nesâî, "Tahrimud-Dem", 20.

olduğu bilinseydi, bu kadar rivayetin tartışılmasına da hiç gerek kalmazdı. Ama biz tüm bunları şimdilik göz önünde bulundurarak rivayetlerdeki meseleleri araştırmaya devam edelim.

Şöyle ki, rivayetlerde güya Hz. Peygamber'e büyü yapıldıktan sonra kendisinde olmadığı ve yapmadığı bir işi yapmış gibi söylediği konusu yer almıştır. Hatta bu durumun ne kadar devam ettiği ile ilgili çok farklı versiyonlar bulunuyor. Bu versiyonlara göre Peygamber'in bu durumu günlerden başlıyor, altı aya ve bir yıla kadar devam ettiriliyor. Hatta kaynaklarda eşlerine yakınlaşmadığı halde onlara yakınlaştığını düşündüğü de bildiriliyor.

Bazı alimler bu tür tezatlardan kurtuluş yolu olarak bu sihrin Peygamber'in aklına ve kalbine değil, yalnız bedenine etki ettiği fikrini ortaya atmışlardır.[184] Oysa unutulan bir detay var ki, aynı rivayetlerde Peygamber'in yapmadığı şeyleri yapıyormuş gibi zannetmesi, hayal görmesi direk onun aklı ve zihniyle ilgili özelliklerdir. Buradan da anlaşılıyor ki, iki yanlış hiçbir zaman bir doğru etmiyor. Aynı iddialardan şu sorular da ortaya çıkıyor: Peygamber'e sihir yapıldığı dönemde hiçbir vahiy gelmedi mi? Belki aynı dönemde söylediği sözleri bugün hadis kabul ederek yazmış olabilirler. Peygamber büyünün etkisi geçtikten sonra, önceki söylediklerini düzeltmiş mi? Bununla ilgili herhangi bir bilgi var mıdır?

Rivayetlerdeki zıtlıklardan biri de Peygamber'in sihrin olduğu iddia edilen kuyuya kiminle veya kimlerle gittiğidir. Bazı rivayetlerde Peygamber kuyuya sahabeleri ile gidiyor. Bazılarında bir sahabeyi gönderiyor. Bir kaçında da Ali b. Ebu Talib'i, Ammar bin Yasir'i, Zübeyr'i, Cubeyr b. Iyazı, Geys b. Muhsin el-Zurgi'yi, başka versiyonlarında da Ali'yi Salman Farisi ile gönderdiği iddia olunuyor.

184 İbn Hacer, "Fethul-Bari", H, 185.

İlginçtir ki, o dönemlerde bu kuyuyu kimse kullanmadı mı? Peki aynı kuyuyu kullananlara veya kuyunun suyundan içenlere hiçbir etkisi olmadı mı? Etkisi olması için mutlaka tarak veya saç tüyü mü gerekiyordu? Taraktan vazgeçsek, berbere gidip saçımızın da onların eline geçmesinin önüne geçsek büyüye maruz kalmaktan kurtulabilir miyiz? Bazı rivayetlerde büyüyü yapanın Yahudi bir kadın olduğu bildirildiği halde, bazılarında Lubeyd b. Asım, bazıları Lebid ibn el-Esam, bazılarında da bu kişinin kız kardeşi olduğu belirtiliyor. Hatta Âişe'den gelen rivayetlerde Lebid b. Asam'ın Yahudi olmasından da bahsedilmiyor. Bundan başka, Peygamber'in tarağını ve saçını elde eden ve evinde ona hizmet ettiği iddia edilen Yahudi çocukla ilgili de ne bir isim vardır, ne de herhangi bir bilgi. İlginçtir ki, kendi işlerini de kendi gördüğü bildirilen bir Peygamber'e hizmetçiler "tayin ediyoruz", hem de bu hizmetçileri de ne hikmetse, hem çocuklardan, hem de Yahudilerden "seçiyoruz". Böyle bir şey olsaydı, bu küçük yaştaki çocukların istismarı olmaz mıydı? Aynı zamanda rüyasına giren melekler neden Peygamber'e evindeki bu "hain" çocuğu haber vermemişlerdi? Hatta bazı kaynaklarda rüyasına girenin veya yanına gelenlerin iki melek oldukları bildirildiği halde, bazılarında bu iki meleğin Mikail ve Cebrail olduğu belirtiliyor.

Mevzuyla ilgili bazı rivayetlerde büyü yapılan Peygamber'e, Cebrail'in Muavvizeteyn sûrelerini, yani Felak ve Nas sûrelerini getirdiği haber veriliyor. Muhammed Peygamber de bu iki sûrenin her ayetini okudukça kuyudan çıkarılan küçük putun üzerindeki iğneler bir bir çıkıyor ve düğümler bir bir çözülüyordu. Sonuncu ayetten sonra peygamber büyünün etkisinden kurtulduğu için kendini rahat hissediyordu. Sonra Lubeyd'i yanına çağırttırdı. O da büyü yaptığını itiraf etti. Buna rağmen Peygamber ona hiçbir ceza vermedi. Çünkü Peygamber şahsi mesele için kimseden intikam almazdı. Hem de olayları duyanların Lubeyd'e

hiçbir şey yapmaması için de yanındakilere haberin yayılmamasını tembihledi.[185] Bu tembihe nasıl uyulmuşsa, olayın haberi günümüze kadar gelmiştir!

İlginçtir, Peygamber neden Lubeyd'de büyüyü hangi sebeple yaptığını sormamıştır? Neden kimlerin isteğiyle yaptığını öğrenmemiştir? Eğer onun büyüsü Peygamber'e bu kadar etki etmişse, başkalarına daha kötü etki edebileceği halde onu niye zararsızlaştırmadı? Eğer sihirle, efsunla, büyü ile işler yapmak mümkünse, Peygamber neden Lubeyd'in bu gücünden müşriklere karşı kullanmıyordu? Veya müşriklerin kendileri neden Müslümanlarla savaşmak, çarpışmak yerine bu büyü işini kullanarak Müslümanları yenmeyi akıl etmemiştiler? Cebrail acaba bu sûreleri getirmek için ne kadar zaman beklemiştir? Belirtilen iki sûre büyü bozması için mi gönderilmiştir? Bu tür kavram Kur'an'ın gönderiliş amacına zıt değil mi?

Şimdi bu rivayette belirtilen Felak ve Nas sûreleri konusuna değinelim. İddia edilen olayın, yani Peygamber'e büyü yapılmasının Medine'de, hicretin yedinci senesinde olduğu bildirildiği halde, bu iki sûrenin seneler önce Mekke'de nazil olduğu unutuluyor. Bu konuda bir ince ayrımı da belirtelim ki, ilk rivayetlerde Muavvizeteyn sûrelerinin sihirle ilişkilendirilmesine ilişkin kaynaklarda bilgi olmamasına rağmen, hicretin III. yüzyılından itibaren bu tür yanlış bilgiler hadis kaynaklarını "süslemiştir".

Belirttiğimiz rivayetlerdeki birkaç hatayı da söyleyerek Kur'an'a müracaat edelim. Rivayetlerin bazılarında kuyunun kapatıldığı, bazılarında da içinden küçük put ve düğümler vurulmuş ip çıkarıldığı anlatılmaktadır. Kuyunun ismiyle ilgili olarak Beni Zurek, Zervan ve başka birkaç versiyon daha mevcuttur.

---

185 Mevzu ile ilgili bkz: Buhârî, "Tıp" 47 (5766); Müslim, "Salam", 44/2189 s.1721; İmam Ebul-Hasan Eli bin Ahmed el-Vahidi, "Esbabı Nüzul", İhtar Yayıncılık, 399-400; Ebul Hasan Nisaburi, "Esbabun-Nuzul", 310.

Peygamber'e büyü yapılması rivayetleri ancak üç sahabeye; rivayetlerin çoğunluğunda Âişe annemize, sonra Zeyd b. Erkam'a, üçüncü olarak da İbn Abbas'a isnat ediliyor. Diyebiliriz ki, tüm kaynaklarda bu hadisin asıl kaynağı Âişe annemizdir. Ondan da Hişam bin Urve ve Hişam kanalı ile devam etmektedir. Belirtelim ki, Âişe annemizden rivayet ettiği söylenen Hişam konusundaki görüşler de kesin değildir. Şöyle ki, Hişam konusundaki rivayetlerde dikkatsizlik yapmak, babasından duymadığı şeyleri duymuş gibi rivayet etmek ve ömrünün sonuna yakın hafızasının bozulması şeklinde eleştiriler vardır. Malik b. Enes onu tedlis yapmakla suçlamıştır. Hadisçiler arasında "tedlis yapmak" bir hadisi rivayet eden şahsın, yani ravinin aynı dönemde yaşamadığı ve görüşmediği veya görüşse bile hadis almadığı bir şahıstan hadis duymuş gibi anlatmasına deniliyor.

Tüm bunlardan sonra her zaman sorulan "Peygamber'e sihir yapılabilir mi, bu mümkün müdür?" sorusuna net cevap verelim. Büyü olmadığı için Peygamber'e veya başka insanlara da olmayan bir şeyin yapılması da mümkün değildir. Eğer sihir olsaydı, Peygamber'e de büyü yapılmış olsaydı, acaba neden kendisi ona isnat edilen şu söze uymamıştır: *"Her gün seher vakti yedi tane acve hurması yiyene o gün zehir ve sihir zarar vermez."*[186]

Buradan anlaşılıyor ki, Peygamber'e büyü yapılması anlayışı hiçbir şekilde doğru değildir ve Kur'an'da bildirilen ayetlere de zıttır. Çünkü yüce Allah Kur'an'da Muhammed Peygamber'e büyü yapıldığı iftirasını atanların zalimler olduğunu haber veriyor: "Zalimler: Siz ancak sihirlenmiş bir adamın peşinden gidiyorsunuz, dediler." (Furkan 8) Yine Rabbimiz başka bir ayette de aynı sözü söylediklerini bildiriyor: "...Kendi aralarında gizlice konuşurken o zalimlerin: "Siz ancak sihirlenmiş bir insana uyuyorsunuz." dediklerini de Biz çok iyi biliyoruz." (İsrâ 47),"Sen

186 Buhârî, "Sahih", Tıp, 52/82.

yalnız ve yalnız sihirlenmişlerdensin." (Şu'arâ 153, 185), "Zalimler kendi aralarında gizlince fısıldayarak diyorlar: "Meğer bu sizin gibi sıradan bir insan değil mi? Gözünüz göre göre sihre mi inanacaksınız?" (Enbiya 3),"Onlara hak geldiğinde: "Bu, sihirdir, biz ona inanmıyoruz." dediler." (Zuhruf 30), "Sihirbaz nereye giderse gitsin, uğur kazanmaz." (Taha 69)

Zalimler Peygamber'i sihirbazlıkla, sihirlenmekle ve getirdiğinin sihir olduğu hususunda suçladıkları halde, biz Müslümanlar da aynı bu şekilde Peygamber'in sihirlendiğini nasıl iddia edebiliriz? Gelin, hepimiz kendimize bu soruyu soralım: Biz kime inanmalıyız? Kur'an'a mı yoksa Peygamber'e büyü yapıldığını iddia eden müşriklere mi? Karar sizindir.

Büyücülerin Cezalandırılması

İlginçtir ki, Peygamber'e büyü yapıldığını iddia edenler büyücünün cezasını da belirlemişler mi? Bu soruya "hayır" cevabı verirsek onlara haksızlık yapmış oluruz. Çünkü Tevrat'ta "Büyücü kadını yaşatmayacaksın" (Tevrat, Çıkış, 22/18),"Cinci, veyahut ruh çağıran erkekler veya kadınlar öldürülmelidir, onlar recmedilmelidir." (Levililer, 19/26, 31; 20/27) denildiği; Hristiyanlıkta büyücülüğün cezası ölüm cezası olduğu halde, Müslümanların ceza vermediğini düşünmek haksızlık olur.

Hadislerde sihir helak edici yedi büyük günahtan biri gibi kabul edildiğine göre[187] müneccimlerin gök cisimleriyle ilişki kurulduğunda onların yeryüzündeki işlemlere ve olaylara etki etmelerinin mümkün olduğunu iddia etmeleri şirk olduğu için Tirmizî'nin "Sünen"inde ve Ahmed b. Hanbel'in "Müsned"inde sihir yapmanın cezasının ölüm olduğu bildiriliyor.[188] Hatta sahabeden Cundup, bu cezanın kılıçla yerine getirilmesi gerektiğini

---

187 Buhârî, Vesaya, 23; "Tıbb", 48; Müslim, "İman", 145.

188 Tirmizî, Hudud 27; Ahmed b. Hanbel, I, 190.

de özellikle belirtmiştir. Bu sonuca da sihirbazların yaptıklarının Allah'a şirk koşmak olduğu için bundan dolayı dinden çıkılması; dinden çıkanın cezasının da ölüm olması gerektiği ile varmışlardır.

Hatta büyücülerin sihirle uğraştıkları için küfür yaptıklarına karar veriliyor ve dinden çıkma cezası ile, yani ölümle cezalandırılıyor. Hatta İmam Şafii istisna (o sihri iki kısma ayırmıştır), diğer mezhep imamlarının bu fikirde oldukları biliniyor. Hatta İslam'ın ikinci Emir-el Mümin'i Ömer'in valilerine "Erkek ve kadın tüm sihirbazları öldürün!" diye mektup yazdığı rivayet ediliyor. Bunu söyleyen Bucale bin Abduh bu fermandan sonra üç sihirbaz öldürdüğünü belirtmiştir.[189] İmam Malik'in rivayet ettiğine göre, Ömer'in Peygamber'in hanımlarından biri olan kızı Hafsa da büyü ile uğraşan cariyesinin öldürülmesini talep etmiştir ve gerçekleşmiştir. Peygamber'in diğer hanımı, Ebubekir'in kızı Âişe ise ona büyü yapan cariyesini öldürtmeden köle ve cariyelerine karşı kaba davranan bir şahsa satılmasını istemiştir.[190]

Tüm bu yazılanları okuduğumuzda insanda şöyle fikir oluşuyor ki, Peygamber'in evi sanki büyücüler yuvasına çevrilmiştir. İlginçtir ki, Peygamber'e büyü yapıldığını iddia edenler ona büyü yapan Lubeyd isimli şahsa hiçbir ceza vermediğini, olayı duyanların Lubeyd'e hiçbir şey yapmaması için haberin yayılmamasını yanındakilere tembihlediğini yazdıkları halde nedense hanımı büyücüyü öldürtüyor. Sahabesi büyücülerin öldürülmesi için emir veriyor. Peki, Allah bu konuda ne gibi bir hüküm veriyor?

Bir detayı da belirtelim ki, "Sihrin aslı vardır, sihirbaz evrende hüküm sahibidir." demek Allah'ın yüceliğine şirk koşmaktır.

Yüce Allah Kur'an'da sihirbazları kınadığı, sihrin hile, göz aldatmacası olduğunu bildirdiği, sihirle uğraşana ceza verilece-

---

189 Ahmed b. Hanbel, 1/190-191.

190 Abdurrezzak, "el-Musannef", H, 183.

ğini bildirmediği halde, dinden dönenin öldürülmesi ile bağlı bir tane de olsa ayet olmamasına rağmen barış dini olan İslam'ı nasıl olur da bu kadar insan öldürmeye hevesli göstermeye çalışmışlar ve çalışıyorlar? Sadece teessüfler!

Sihrin, Büyünün Bilimsel Açıklaması Var mı?

Sihrin veya büyünün aslında yalandan, göz boyamadan, insanları aldatmadan başka bir açıklamasının olmadığını öğrenmiş olduk. Peki bunun bir bilimsel açıklaması var mı? Bu konuda herhangi bir araştırma yapılmış mıdır? Sonuca ulaşılmış mıdır? Bunun için öncelikle bilimin pratik usullerle dışarıdaki gerçeklik konusunda objektif bilgiler kazanmak amacı taşıyan düzen olduğunu bilmeliyiz. Sihir ise bu nizamın prensiplerine cevap vermediği için araştırma nesnesi olmamasına rağmen konu ile ilgili farklı araştırmalar yapılmıştır. Ama sonuçlar sihrin ve büyünün olmadığını ispatlamıştır. İnsan hakkında, daha doğrusu insanın yaratılışı, insanın fiziki oluşumunun değişmeleri hakkında bilim olan antropoloji alanının uzanmaları da bu konuyla ilgili olarak araştırmalar yapmışlardır.

Belirtelim ki, antropolojide "Vudu ölümü" denilen bir fenomen mevcuttur. Antropologlar Avustralya'da, Afrika'da, daha doğrusu, günümüzün gelişmişlik düzeyinden geride kalan ilkel kabile ve topluluklarında büyü yapıldığı iddia edilen veya lanet edilen şahısların çok kısa zaman içinde öldüklerini bildirmişler. Yüzlerce olay olmasına rağmen mevzu tıp dünyası tarafından araştırılacak bir konu olarak kabul edilmemiştir. Lakin Harvard Üniversitesi'nden fizyolog Valter Kanon'un konu ile ilişkili 1942 senesinde yayınladığı makalesinden sonra fenomen tıp edebiyatına "Psikojenik ölüm" adıyla dahil olmuştur.[191] Bu tür ölümlerin İslam Dünyası'nda da örnekleri mevcuttur. Mesela İngiliz

191 Cannon, Walter (1942), "Voodoo death" American antropologist, 44: 169-181.

psikiyatr Simon Dein, mevzu ile ilgili makalesinde bir örnek veriyor. Londra'da yaşayan ve aslen Mısır'lı olan Salih isimli 20 yaşındaki genç kavga ettiği amcasının oğlu Muhammed tarafından kendisine büyü yapıldığına inanıyor. Bundan sonra iştahı kesiliyor, beslenmekten vazgeçiyor ve odasına kapanıyor. Doktorlar çare bulamadıklarında psikiyatra başvuruyorlar. Önceden hiçbir psikolojik sorunu olmayan Salih'in büyü yapıldığına ve bu nedenle de öleceğine inandığı için bu duruma düştüğü ortaya çıkıyor. Hastanede damar yolundan beslenen Salih'e hiçbir psikiyatr yardım edemiyor. Sonuçta ailesi tarafından hastaneye güya başka bir büyü bozan kişi davet ediliyor. Rukye yapılıyor, dualar okunuyor ve büyünün aradan kalktığı bildirildikten sonra Salih kendine geliyor ve iki gün sonra hastaneden taburcu oluyor.[192]

Bununla ilgili olarak ABD'de büyücülerin sahip olduğu veya başardıkları iddia edilen bazı sıra dışı olaylarla ilişkili 1940'tan 1980 yılına kadar parapsikoloji adıyla çok sayıda araştırma yapıldı. Ciddi paralar/kaynaklar ayrılmasına rağmen bu alanda çalışan bilim insanları hiçbir sıra dışı fenomeni onaylayamadılar. Yapılmış olan tüm deneyler sonuçsuz kalmıştır.

Bu araştırmaların en ünlüsü 1970 senesinde başlayıp 1975 senesinde sonuçlanan, ABD savunma bakanlığı Pentagon'un başlattığı "Stargate" projesiydi. Bu proje çerçevesinde, özellikle güvenlik alanında kullanılacak "Geleceği görme" gibi sıra dışı kabiliyetlerin varlığı araştırılmıştır. Proje başarılı sonucun alınmaması nedeniyle sonlandırıldı. Buna benzer diğer proje Princeton Üniversitesi'ndeki "Mühendislik Anomaliyalılarını Araştırma Laboratuarı"nda da 1979-2007 seneleri boyunca gerçekleştirildi.[193] Orada da, başta tesadüfi sayı kuvvetinin sonucunu zihin gücüyle değiştirme becerisi olmak üzere, parapsikolojinin farklı

---

192 Dein, Simon (2003). Psychogenic death: individual effects of sorcery and taboo violation.

193 Lab-ın sehifesi üçün bahın: http://www.princeton.edu/~pear/

alanlarında deneyler yapıldı. Bu deneyler sonucunda tekrarlanan bir başarı elde edilemedi.

Belirtelim ki, eski sihirbaz James Randi'nin kurduğu James Randy Vakfı'nın verdiği bir milyon dolarlık ödülle birlikte[194] farklı vakıflar herhangi sıra dışı fenomenin varlığını gösterene toplam değeri 1,69 milyon dolar para ödülü vaat etmişlerdir.[195] Bugüne kadar bu ödülleri almayı başaran bir kişi dahi olmamıştır.

Bu gibi birçok örnekleri esas alan bilim insanları sihrin veya büyünün bilimsel açıklamasının olmadığını, bunun sadece psikolojik etkisinin olduğunu belirtiyorlar.

Sonuç Olarak...

İslam'da sihrin olmadığını bilmek için sihir sözünün anlamını, dinde sihir olup olmadığını, dinle sihrin farklarını, farklı dinlerin sihre yaklaşımlarını, Kur'an'da sihirle ilgili ayetleri, peygamberlerin neden sihirbazlıkla suçlandıklarını, Musa Peygamber'in sihirbazlarla olan mücadelesini, sihir öğrettiği iddia edilen Harut ve Marut'un kimliğini, ayette "düğümlere üfleyen kadınların" ifadesinin yanlış tercüme edildiğini, Muhammed Peygamber'e sihir yapılmadığını, sihrin bilimsel açıklamasının olup olmadığını öğrendik.

Şunu da anlamış olduk ki, sihir veyahut büyü insanlara farklı ayinler, totemler, sözler veya eşyaların belli kombinasyonlarıyla etki etme çabasıdır. Büyü yapmanın binlerce yolu vardır: Farklı maddelerden karışımlar hazırlanıyor, güya gizli dualar okunuyor, bazı çok tanrılı dinlere ait totemler çiziliyor, sihirli olduğu iddia edilen kelimeler farklı cisimlerle yazılıyor, Arap harflerine benzer olan bazı işaretler, bazı dualar yazılıyor, insanların rem-

194 Mükafatın resmi sehifesi üçün www.randi.org/site/indes.php/jref-news/1239-mdc~changes.html

195 Larsen, Klaus (september 2013). "Get rich guick or save the world". Skeptic report.

zi(sembolü) olan heykeller hazırlanıyor veya kuklalar dikiliyor, farklı dans veya hareket ayinleri uygulanıyor, bazı eşyalar kullanılıyor. Müslüman olan müşterilerini kandırmak için Allah'ın farklı adları, Kur'an'dan bazı sûreleri süs olarak kağıtlara yazılıyor, sonra aynı kağıtları üçgen şekilde boyunlarında gezdirmeleri, yastıklarının altına koymaları, elbiselerine dikmeleri "özel" olarak tembihleniyor.[196] Bazı büyücüler güya cin olarak adlandırılan özel mahluklarla direk ilişki kurarak onları inandırdıklarını, onlarla ilişkiye girerek bilgiler elde ettiklerini iddia ediyorlar. Bununla da onların yanına gelen insanlara psikolojik olarak etki ediyorlar. Büyücünün yanına gidenler her daim mağlup olan taraftır. Menfaat elde eden taraf ise her daim yanına gidilen oluyor. Çünkü büyücünün yanına gidildiğinde onun verdiği "ev ödevleri" istendiği gibi yapılırsa bile sonuç elde edilmedikçe her zaman aynı ekstrasens(medyum) veya adı ne olursa olsun bazı şeylerin eksik olduğu, ödevlerin gerektiği şekilde yapılmadığını iddia ederek kendini haklı çıkarmaya çalışıyorlar. Ortada icat edilecek belli bir mekanizma olmadığı için tecrübi prosedürün başarılı olup olmadığı hiçbir şekilde gösterilemiyor. Bu nedenle de aynı büyücüyü tamamen köşeye sıkıştırmak mümkün değildir.

İnsanlar bu yollarla istismar edildiklerini, duygularının kullanıldığını, hatta birçok ailenin ve insanların arasında düşmanlık tohumlarının serpildiğini bilerek bu tür konulardan uzak durmalıdırlar. Evinde ilginç eşyalar bulanların aynı eşyaların herhangi bir etkisinden değil, sadece, büyüye inandıkları için psikoloji durumları değişiyor.

Unutulmamalıdır ki, insanların etkilendikleri söylenen nokta büyü veya sihir değil, aynı büyünün etki edeceğine inanıyor olmalarıdır.

---

196 Ovsunun antropoloji ve sosyoloji araştırması üçün bakın: Mauss, Marcel (1972) A General Theory of Magic. New York: Norton library.

7. BÖLÜM

İSLAM'DA MUTA YOK!

İnsanların evlilik yapabilmesi için tek yol nikâhtır. Bu yola alternatif yoktur. Bunun herkes tarafından böyle bilinmesine rağmen bazıları sonuna "nikâh" kelimesi ekleyerek farklı kelimelerle "dünyanın en eski mesleği"ni yaşatmaya çalışıyor, hatta buna dini renk katarak bu adımlarını "legalleştirme" girişiminde bulunuyorlar. Bu yazımızda düşünce farklılığına neden olan muta nikâhı konusuna değineceğiz. Mutanın gerçek nikâh olup olmadığını, dinimize göre bu türlü ilişkinin helal veya haram olduğunu tartışacak, Kur'an'a göre yasaklanıp yasaklanmadığı hususunda düşüncelerimizi ifade etmeye çalışacağız. Öyleyse, "geçici nikâh" şeklinde sunulan muta veya siğe[197] kelimesinin anlamına bakalım.

"Siğe" Kelimesinin Anlamı

Birçok dini ifadeler gibi "siğe" de Azerbaycan diline Farsça'dan geçmiştir. Farsça'daki "siğiyye" kelimesi "geçici evlenmek" anlamında kullanmaktadır. "Azerbaycan dilinin izahlı lügati"nde "siğe" çok eşliliğin bir başka çeşidi şeklinde sunuluyor ve geçici nikâh olduğu bildiriliyor. Dilimizde "siğe" olarak kullanılan bu söz Arapçada "muta"dır. "Muta" kelimesi lügatte "zevk almak" anlamına gelen "temettu" sözünden türemiştir. Temettu, "faydalanmak", "hayır elde etmek" demektir. "Muta"da esas amaç cinsel

---

197 Bazı ülkelerde muta nikâhına "siğe" deniliyor – terc.

zevk olduğuna göre bu tür ilişki belirttiğimiz kökten gelen sözle isimlendirilmiştir. Bundan başka, siğe "nikâh munkatı", "en-nikehul-muaccel", "nikah bile miras", "ferc ğayr mevrus" (mirassız ilişki) şekillerinde de isimlendirilmiştir.

Muta Nedir?

Muta terminolojide "Belirli fiyat karşılığında ve belirli sürede hayata geçen nikâh." şeklinde belirtiliyor. Muta, bir şahısla aralarında nikâh engeli olmayan kadına, "Bu kadar fiyat karşılığında, bu kadar sürede senden cinsi bakımdan yararlanayım." veya "Bu kadar fiyat karşılığında benim cinsel ihtiyaçlarımı karşıla." denilerek ileri sürülen tekliftir ve bu teklifi kadın kabul ettiğinde gerçekleşeceğine inanılan ilişki şeklidir.

Bu tür ilişki şekli ilk duyulduğu zaman yanlış düşünce oluşmaması için birçok durumda buna "muta", "sığiyye" ve "müte" sözlerini değil, "geçici evlilik" ifadesini kullanmaya çalışıyorlar.

İslam'dan Önce Araplarda Nikâh

İslam'ın gelişinden önce Araplar arasında nikâh adı altında farklı kadın erkek ilişkileri mevcuttu. Muta da bunlardan birisi olmuştur.

Cahiliye döneminde dört çeşit kadın-erkek ilişkilerini düzenleyen nikâh vardı. Bunlardan biri her daim kabul gören ve hayata geçirilen bildiğimiz nikâhtır. Bir erkek başka bir erkeğin ya kızını veya himayesindeki kadını istiyor, mehir belirleniyor ve bu kadınla erkek nikâhlanıyordu.

İkincisi, bazı erkekler karılarını soylu çocuk dünyaya getirmesi için nesli soylu erkekle beraber olması için gönderiyorlardı. Bu ilişkiden hamile kaldığı bilinene kadar erkek karısına yaklaşmazdı. Buna "nikâhul istibda" diyorlardı.

Üçüncüsü, en çok on erkek bir yere toplanıp bir kadınla cinsel ilişkide bulunuyorlardı. Sonuçta kadın hamile kalıp çocuğu dünyaya getirdikten sonra bu on erkeğe haber göndererek onların toplanmasını istiyordu. Onlar da bu âdeti bildiklerine göre hiçbir zaman davetten imtina etmiyorlardı. Hepsi toplandıktan sonra aynı kadın istediği erkeklerden birine diyor ki: "Bu senin çocuğundur." O da çocuğun babası olduğunu kabul ediyor ve çocuk bu erkeğin soyundan kabul ediliyordu.

Dördüncüsü, ahlaksızlığı hayat tarzı haline getiren kadınlar erkek kabul edebileceğini bildirmek için çadırlarının üstüne kumaş asıyor, isteyen erkekler de bu çadıra toplanıyorlardı. Bunlardan biri çocuk dünyaya getirdiğinde erkekler bu çadıra toplanır ve kaaifler, yani iz bulmakta becerikli olan şahıslar da burada katılımcı oluyorlardı. Sonra kaaifler bu kadının çocuğunu istedikleri erkeğin soyuna ilave ediyorlardı. Böylece, çocuk bu şahsın soyundan oluyor ve onun çocuğu olarak çağrılıyordu.[198]

Bazı kaynaklarda mutanın İslam'ın gelişinden önce Arapların kabul ettikleri dokuz farklı nikâhın, daha doğrusu kadınla erkek beraberliğinin türlerinden olduğu gösteriliyordu: 1. İstibda, 2. Bedel, 3. Kıdın, 4. Biğa, 5. Şiğar, 6. Makt, 7. Ortaklık, 8.Müşterek ve 9.Muta (muta) nikâhı.[199]

Bunlar Araplarda kabul gören ve nikâh denilen geçici beraber yaşamlardandı. Bunların her birinin ayrı ayrı nikâh olarak adlandırılmasına rağmen, aslında hiçbiri İslam'ın kabul ettiği nikâh şekli değildi. Bu tür ilişkiler nikâh gibi sunulsa bile, bunların hiçbiri insanın temiz vicdanı tarafından arzulanan evlilik hayatı şekli olamazdı.

Bu tür geçici nikâh şekilleri önceden belirlenen zamana kadar kadınla erkeğin sadece bir yerde yaşamalarına imkân veriyordu. Çünkü bu beraber yaşamlarda evlilik yapmak, evlat sahibi

198 Buhârî, "Nikâh" 37/60.

199 Buhârî, "Nikâh" 37/1, hadis 5127.

olmak gibi amaçlar yoktu. Böyle geçici kurulan ilişkiler daha çok uzak sefer yapan erkekler tarafından hem ihtiraslarını tatmin etmek hem de eşyalarını saklayacak ve kalacak yer elde etmek için kullanılıyordu.

Göründüğü gibi, İslam'ın gelişinden önceki beraber yaşam şekillerinden biri olan "muta nikâhı", yani muta normal evlilik yapmak değil, her dönemde rast gelinen ve belirli fiyat karşılığında hayata geçirilen geçici birlikte yaşam şekliydi.

Söylenenlerden de anlaşılıyor ki, "muta nikâhı" denilen muta, hırsızlığın hâkim olduğu, her tür ilişkinin var olduğu ve kadının aşağılanarak bir meta gibi değiştirildiği, rezillik sebebi sanıldığı için kız çocuklarının diri diri toprağa gömüldüğü, cariyeliğin kabul edildiği toplumların geleneği olmuştur.

Mutanın Helal Olduğunu İddia Edenler

Mutanın hangi toplumlar tarafından uygulandığı belli olsa bile, buna hak kazandırmak için farklı yöntemlere el atmışlar. En güzel yol olarak da dini seçmişlerdir. Böyle uygulamaların kolaylaştırılmasında cinsi cazibenin etkisi kadar dinin teşvik edici kuvvetinin de etkisini unutmamak lazım. Şimdi bu yolu seçerek mutanın helal olduğunu iddia edenlerin düşüncelerini tekrar belirtmiş olalım ve bu şekilde tartışmalara devam edelim.

Mutanın helal olduğunu iddia edenler tarafların birbiriyle görüştüğünü, özellikle kadının yüzünü rahat şekilde görmesi için erkeğe imkân verdiğini, böylece gerçek nikâh bağına karar vermeyi kolaylaştırmak için cinsi amaç gütmeden birkaç saatliğine bağlandığını iddia etseler de, bunun aslının olmadığı açık ve malumdur. Çünkü muta evlenmek için değil, cinsi ihtirası tatmin etmek için kurulan ilişkidir. Mutanın helal olduğunu söyleyenler bu tür nikâh bağıyla mü'min'in kâmil olmayacağını bildiriyorlar.[200] Görün kâmillik neyle ölçülüyor?!

---

200 İbn Babeveyh el-Kummi, "Ben la yahduruhul fakih", III, 293.

Bundan başka, Muhammed el-Bakır'a isnat edilen "Mutada sevap var mı?" sorusuna cevap olarak bir erkeğin bunu Allah'ın razı olması için ve birisine, yani Ömer'e muhalefet amacıyla yaptığı takdirde söylediği her söze sevap verileceğini, yaptığı her işte bir günahının bağışlanacağını, yıkandığında ise saçından damlayan sular kadar günahının döküleceğini bildirdiği söyleniyor.[201]

Bu tür ilişkiyi savunanlar Peygamber'in miraç olayında (İslam'da miracın olmadığını inşallah bir sonraki kitabımızda geniş açıklayacağız) göklere yükseldiğinde melek Cebrail ile karşılaştığında ondan Allah'ın kadınlarla muta nikâhı yapan erkekleri bağışladığı müjdesini aldığını iddia ediyorlar.[202] İlginçtir ki, acaba muta yapanlar neden bağışlanmalıdırlar? Onlar günah mı işliyorlar ki, bağışlansınlar?

Keza, Cafer es-Sadık'ın da şöyle dediği iddia edilmiştir: "Muta nikâhı yapıp cinsel ilişkiden sonra yıkanan şahsın bedeninden dökülen her damla için Allah yetmiş melek yaratıyor ve kıyamete kadar ona istiğfar ediyor, uzak olana ise kıyamete kadar lanet ediyorlar".[203] Acaba peygamberlerin, imamların muta yaptıkları hanımlar olmuş mu? Veya yakınları olan kadınlardan birisinin herhangi bir erkeğin muta nikâhlısı olmasına izin vermişler midir?

Mutanın helalliğini iddia edenlerin kaynaklarında ilginç bir rivayet de vardır. Abdullah b. Umeyr el-Leysi İmam Ebu Cafer'den (Muhammed el-Bakır) "Hanımların, kızların, kız kardeşlerin ve amca kızların muta nikâhı bağlasalar senin hoşuna gider mi?" diye sormasından sonra imamın kızdığı ve yüzünü çevirip tartışmayı kestiği rivayet ediliyor.[204] Sizce, İmamı bu soruda kızdıran neden neydi? Helal olan bir meseleye göre kızmanın gerekçesi var mıydı?

---

201 İbn Babeveyh el-Kummi, III, 290-291; Şeyk Müfid, "Risaletul-muta", sah. 8.

202 İbn Babeveyh el-Kummi, III, 291; Şeyk Müfid, Risalatul-muta, say. 9.

203 Şeyk Müfid, "Risaletul-muta", say. 9.

204 el-Kuleyni,"el-Kafi", V, 449; Ebu Caferet-Tusi, "et-Tehzib", VII, 250-251.

Burada belirttiğimiz rivayetlerin hepsi günümüzde mutanın helal olduğuna inananların kaynak olarak kabul ettikleri eserlerdendir. Şimdiyse mutanın belirli zamanlarda helal, sonra ise haram kılındığına inananların kaynaklarına müracaat edelim. "En itibarlı sahih kitaplar" da, sahabelerden nakil olunan rivayetlerde Allah'ın elçisinin ve Ebu Bekir'in döneminde bir avuç hurma veya un karşılığında muta yapıldığı iddia olunuyor.[205]

Rivayet ediliyor ki, Cabir b. Abdullah ve Seleme b. Ekva şöyle demiştirler: "Bir defasında biz savaştayken Peygamber'in gönderdiği bir insan bizim yanımıza gelip dedi ki: *"Size muta yapmaya (geçici nikâh bağlamaya) izin verildi. Odur ki, bunu yapabilirsiniz."*[206]

Rasulullah'ın şöyle buyurduğu rivayet ediliyor: *"Bir kadınla bir erkek aralarında rıza temin etmişlerse, birlikleri üç gecedir. Uzatmak isterlerse, uzatabilirler veya ayrılmak isterlerse de ayrılırlar."* Hatta bunun o dönemde yalnızca sahabelere has olduğu da bu rivayete ilave edilmiştir. Burada ilginç bir soru ortaya çıkıyor: Neden illa üç gece?

Bundan başka, Ebu Zerr isimli ünlü sahabeye isnat edilen şöyle bir rivayet vardır: *"İki müte (yani temettu haccı ve muta nikâhı) ancak biz sahabelere helal kılındı, size helal değildir."*[207]

Burada Müslim'in "Sahih"inin "Nikâh" bölümünde konu edilen bir rivayeti de ilave edelim. Bu rivayette Muhammed Peygamber'in Evtas yılında *(Evtas Huneyn Savaşı'nda müşriklerin toplandıkları yerin ismidir)* mutaya üç günlük izin verdiği, sonra yasak edildiği bildiriliyor. Abdullah bin Mesud'un şöyle dediği rivayet ediliyor: *"Biz Peygamber'imizle beraber savaşıyorduk. Kadınları beraberimizde götürmemiştik. "Kendimizi hadım yaptırsak olmaz*

---

205 Müslim, "Nikâh", 16; Ebu Dâvud, "Nikâh", 29.

206 Buhârî, "Nikâh", 53.

207 Müslim, "Hecc", 189 (1224); Ebu Dâvud, "Menasik" 25 (1808); Nesâî, "Hecc" 77 (5,179-180); İbn Mâce, "Hecc" 42 (2984).

mı?" diye Peygamber'e sorduk. Peygamber bunu yasak kıldı. Sonra bir parça eşya karşılığında geçici olarak evlenmemize izin verdi."[208]

Abdulmalik bin Rabi'ye isnat edilen bir rivayette onun şöyle söylediği bildiriliyor: *"Mekke'nin fethi günü Rasulullah bize muta yapmamızı emretti. Sonra da biz oradan çıkmadan bunu bize yasakladı."*[209]

Hz. Peygamber Muta Yapmış mıdır?

Peki Peygamber seferlerde izin verdiği mutadan kendisi de yapmış mı? Çünkü bazı kaynaklarda Peygamber'e otuz erkeğin gücünün verildiği ve on bir hanımıyla gece ve gündüz cinsel ilişkide olduğu iddia olunuyor.[210] Hatta Allah'ın elçisinin bir abdestle tüm hanımlarıyla ilişkide olduğu rivayetleri de bu kaynakları "süslüyor".[211] Sade insanlar olan sahabeler seferlerde kendilerini tutamamış ve muta yapmışlarsa, otuz erkek gücü olan Peygamber nasıl kendini tutmuştur? Yoksa Peygamber'in de mutası olmuş mudur? Olmuşsa, onlar da ayete uygun olarak[212] Müslümanların anneleri olarak adlandırılmışlar mıdır?

Belirtelim ki, Muhammed Peygamber yaptığı tüm seferlerinde eşlerinden bazılarını kendisiyle beraber götürmüştür. Âişe annemiz Peygamber'imizin sefere çıkacağı zaman kendisiyle beraber götüreceği hanımlarını seçmek için aralarında kura çektiğini; bir defasında bu kuradan ona ve Hafsa'ya düştüğünü anlatmıştır."[213] Bundan başka, Kâbe ziyareti için gittikleri, lakin Hudeybiye Sözleşmesi'ni yaparak geri döndükleri seferi zama-

208 Müslim, "Nikâh", 11.

209 Müslim, "Nikâh", 22-23.

210 Buhârî, "*Küsl*", 12; Nesâî, "Nikâh", 1 (6, 53, 54).

211 Buhârî, "*Küsl*", 12, 24; "Nikâh", 4, 102; Ebu Dâvud, "Taharet", 75 (218); Tirmizî, "Taharet", 106 (140).

212 Ahzab 6.

213 Buhârî, "Nikâh", 67/98; Ebu Dâvud, II/603; Ibni Mâce, I/634.

nında hanımlarından Ümmü Seleme annemizin onunla beraber olduğunu, yine Âişe annemizin beraber gittiği Beni Mustalik Seferi'nden dönerken iftiraya maruz kaldığını biliyoruz.

Mutanın helal olduğunu söyleyenler iddialarını doğru ve haklı göstermek için Muhammed Peygamber'in de muta yaptığını, hatta bunu iki kez yaptığını iddia etmişler. Kendisi batılı olan Oryantalist, yani Doğu araştırmacısı Leone Caetani[214] ve ondan sonra gelen Herening[215] gibi diğer bir Doğu bilimcisi Terik-ut Taberani[216] ve ondan nakil eden İbn-ul Esir'i kaynak göstererek Peygamber'e bu tür iftira atabilmişlerdir. Onlar bu iftiralara mutanın hâlâ da helal olduğunu iddia edenlerin kaynaklarından deliller de bulmuşlardır. Bu rivayetlerden birine göre, hanımlarından biri Peygamber'in muta yaptığını öğrenmiş ve bu davranışını kötülemiş, onu dininin dışında ilişki kurmakla suçlamıştır. Bundan sonra Peygamber bu hanımına *"Bu belirli sürelik bir nikâhtır ve bana helaldir. Bu sırrı koru."* demiş. Ancak bir süre zaman geçtikten sonra Peygamber'in diğer hanımları da bu olaydan haberdar olmuşlar. Ve bu konuya Kur'an'ın Tahrim Sûresi'nde haber veriliyor: "Bir zaman Peygamber kendi hanımlarından birine gizli bir söz demişti..." anlamındaki ayet bu olaya işaret ediyor.[217] Ayette belirtilen "gizli söz"ün, "sır"ın Peygamber'in muta yapması olduğu iddia olunuyor. İlginçtir, Allah'ın gizli olduğunu bildirdiği bir meselenin muta olduğunu iddia edenler bunu nereden çıkarmışlar? Allah bu gizli şeyin ne olduğunu açıklamamışsa, o zaman kim bunun muta olduğunu iddia edebilir? Bu sırrı bunlara kim söylemiştir? Eğer muta helal kılındıysa, neden sır olmalıdır ki?

Bundan başka, Peygamber'in muta yaptığı iddia edilen kadınların isimleri da bu kaynaklarda gösterilmiştir: Hilab Ka-

---

214 Bak. Islam Tarihi, VII/392- 393, tercüme, Hüseyn Cahid, Istanbul 1924.

215 DIA, Muta maddesi, VIII/848, Istanbul 1993.

216 Tarihu't-Taberî, II/214-215, neşr, M. Ebul-Fadl Ibrahim, Beyrut 1967.

217 Hur el-Amili, "Vesailuş-Şie", 14/440, 442-den Mustafa Öztürke istinaden, Tefsirde Ehl-i Sünnet & Şia Polemikleri, 275

bilesi'nden Aliye binti Zubyan ve Esma binti Numan. Peki bu iki hanım kimdir? Hilab kabilesinden olan Aliye binti Zubyan hakkında ilk olarak Abdurrezzak es-Sen'ânî'nin (743 - 826) eserlerinde bahsediliyor ve Peygamber'in evlenip boşadığı hanımlarından biri olduğu anlatılıyor.[218] Yine Abdurrezzak başka bir eserinde Muhammed Peygamber'in hanımlarının isimlerini yazdığı zaman Aliye binti Zubya'nın da ismini belirtiyor. Lakin Abdurrezzak, Peygamber'in onu boşadığını da bildirmiştir.[219] Diğer kaynaklarda da Peygamber'in Aliye binti Zubyan ile muta nikâhından değil de, Allah'ın elçisinin bir süre onunla evli olduktan sonra boşaması konusu geçiyor.[220]

Belazuri de "Ensabul Eşraf" eserinde Rasulullah'ın onunla sıradan bir şekilde evlenmesinden, daha sonra da boşamasından bahsediyor. Peygamber'in boşadığı takdirde bu kadınlarla evlenme yasağı[221] gelmeden önce Aliye binti Zubyan'ı boşadığını ve bu kadının başkasıyla evlendiğini haber veriyor.[222] Bu konuda mevcut olan kaynakların hiçbirinde Peygamber'in muta yaptığına dair bir işaret yoktur. Sıradan nikâhlanmaktan ve sıradan boşanmaktan bahsediliyor.[223]

---

218 Abdurrezzak bin Hemmam bin Nafi (ö.211/827) es-Senani, "et-Tefisr", thk., I-III, Beyrut,hicri 1419, III, 39.

219 Abdurrezzakes-Senani, "el-Musannef", thk., Habibur Rehman el-Ezami, I-KI, Beyrut hicri 1403, VII, 488-489.

220 İbn Sed (ö.230/845), "et-Tabakatul-Kubra", thk. Ali Muhammed Ömer, I-K, Kahire, hicri 1421/2001, K, 136; VIII, 113.

221 Ahzâb 53.

222 Ebul Hasan Ahmed, b. Yehya b. Cabir b. Dâvud el-Belazuri (vefatı 893), "Ensabul-Eşraf", thk. Suheyl Zekkar, Riyad ez-Zerkeli, I-KIII, Beyrut1417/1996, I, 455.

223 Ebul Abbas Ahmed b. Ebi Yekub İshka b. Cafer b. Vehb b. Vadıh el-Yekubi (v. 905) "et-Tarik" (I-II), I, 139; Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir b. Yezid el-Amuli et-Taberî el-Bağdadi (v. 923), "el-Muntehab min Zeylil-Müzeyyel", Beyrut, I, 104; Taberani, Ebul Kasım Suleyman b. Ahmed b. Eyyub et-Taberani (ö. 971), "el-Mucemul-Kebir et-Taberani, thk.Hemdi b. Abdulmecid es-Selefi, I-KKV, Kahire, VI, 85, KKII, 445-447.

Şimdi de Peygamber'in muta yaptığı iddia edilen Esma binti Numan hakkında bilgi verelim. Şöyle ki, Esma hakkında konuşulan ilk kaynak Yahya b. Sallam'ın (ö. 200/815) "et-Tefsir"idir.[224] Bu kadın Kinde kabilesindendir. İbn Hişam Peygamber'in onunla evlendiğini, ancak onda vitiligo hastalığını gördükten sonra ailesine geri gönderildiğini söylüyor.[225] Bu konuda diğer kaynaklara da müracaat edebilirsiniz.[226]

Sonuç itibariyle söyleyebiliriz ki, Peygamber'in muta yaptığı iddia edilen her iki hanım Peygamber'in helal nikâhlı hanımlarıdır. Peygamber'imiz hayatı boyunca hiçbir zaman ne mutaya izin vermiştir ne de kendisi muta yapmıştır. Hz. Peygamber'in muta yapmasıyla bağlı olarak bahsi geçen rivayetlerin hepsi uydurmadır.

Muta Yasaklanmış mı?

Yukarıda mutanın helal olduğunu iddia edenleri ayırmıştık. Tüm bu noktaları doğru değerlendirdiğimizde iki konuda fikir ayrılığıyla karşılaşıyoruz: Mutanın kıyamete kadar Peygamber tarafından yasaklandığına inanarak şekil ve fonksiyonellik bakımından muta ile zinayı aynı zannedenler ve bunun kıyamete kadar helal olduğuna inanarak mutayı sevap kazandıran, merhamete neden olan araç şeklinde kabul edenler. Birinciler muta nikâhına bir defa değil, birkaç defa izin verildiğini ve yasaklandığını, daha sonra ise Allah'ın elçisi tarafından kıyamete kadar haram buyrulduğunu iddia ediyorlar. Bunun da tedricilikle, yani

224 Ebu Zekeriyye Yehya bin Sellam binEbu Salebet-Teymi, "et-Tefsir", I-II, Beyrut 1425/2004, II, 730.

225 İbn Hişam, Ebu Muhammed Cemaluddin Abdulmelik b. Hişam b. Eyyub el-Himyeri el-Meafiri el-Basri el-Mısri (v.829), "es-Siretun-Nebeviyye, thk. Mustafa es-Sakka, I-II, Misir 1375/1955, II, 647.

226 İbn Sed, Ebu Abdillah Muhammed b. Sed b. Meni (v. 845), "et-Tabakatul-Kubra, thk. Ali Muhammed Ömer, I-K, Kahire 1421/2001, K, 138; İbn Hebib, Ebu Cafer Muhammed b. Hebib b. Umeyyeel-Bağdadi (v. 760), "el-Muhabbar", thk. Ilse Lichtenstadter, Beyrut, 94.

zaman içinde yasaklandığını bildiriyorlar. İlginçtir, mutanın zina olduğuna inananlar bunun nasıl zaman içinde yasaklandığını da açıklayabiliyorlar mı? İçki ile ilişkilendirmenin ise hiçbir yeri yoktur. Çünkü içkinin tedricilikle yasaklandığı doğru değildir ve içki ile ilgili olarak gelen ilk ayetle içki haram edilmiştir. Bakara Sûresi'nde sarhoş yapan içkinin ve kumarın büyük günah *(ismun kebir)* olduğu bildiriliyor.[227] Başka bir ayette de "ism"in haram olduğu buyruluyor.[228]

Mutanın helal olduğunu iddia edenlerle belirli dönemlerde helal olduğunu söyleyen her iki grup bunu mecburiyet hali ayeti ile bağlıyorlar. Peki bu hangi ayettir? Yüce Allah bu ayette şöyle buyuruyor: "O size ölü hayvanı, domuz etini ve Allah'tan başkası için kesileni haram etmiştir. Herkes harama meyletmeden ve haddi aşmadan bunlardan yemeye mecbur olursa, bu ona günah sayılmaz." (Bakara 173) Bu ayeti delil getirerek mutanın de belirli zamanlarda helal olduğunun bildirilmesinin hiçbir temeli yoktur. Çünkü mutanın gıdayla birlikte anılması doğru değildir. Şöyle ki, beslenemeyenin hayatı tehlikededir. Ölmemek için haram yemesine izin veriliyor. Oysa muta meselesi ihtirasla bağlıdır.

Mutayı Kim Yasaklamıştır?

Muta, başka bir deyişle, bazılarının iddia ettiği gibi "geçici evlilik" farklı topluluklarda farklı şekillerde vâr olan beraber yaşayış türü olarak İslam'ın gelişi esnasında Arap topluluğunda mevcut olan zina çeşitlerinden biriydi. Mutanın Peygamber tarafından yasaklandığını iddia edenler bu ünlü ve yasadışı nikâh türünü birden yasaklamadığını, tedricen yasakladığını bildiriyorlar. Bu tür iddia sahiplerinin, yani mutaya Peygamber tarafından belirli zamanlarda izin verildiğini iddia edenlerin kendileri

227 Bakara 219.

228 A'raf 33.

de bugün mutayı zina olarak kabul ediyor ve haramlığına inanıyorlar. Lakin bir detayı unutuyorlar ki, mutayı zina olarak kabul etmek, Peygamber'in de mutaya belirli süre izin verdiğine inanmak yüce ahlakı tamamlamak için gönderilen Peygamber'e[229] şer ve iftiradır. Çünkü bununla hiç düşünmeden Peygamber'in zinaya izin verdiğini kabul etmiş oluyorlar. Böyle bir şeyi Peygamber'e isnat etmek Allah'ın elçisine iftira atmaktır.

Mutanın helal olduğunu iddia edenler bunun ikinci halife (daha doğrusu Emir-ül Mü'minîn) Ömer tarafından yasaklandığını iddia ediyorlar. Mutaya birkaç defa izin verildiğine ve onun birkaç defa yasak kılındığına inananlar ise bunun sonucunda Hz. Peygamber tarafından kıyamete kadar mutanın yasaklandığını ifade ediyorlar.[230]

Ömer'in mutayı yasak etmesinin ise sadece hatırlatmadan ibaret olduğunu bildiriyorlar. O zaman bu tür iddia sahipleri şuna da cevap vermek zorundalar: Peki Kur'an'daki ayetler, hükümler nasıl insanlara iletiliyordu? İnsanlar muta hükmünü duymadıkları halde Kur'an hükümlerini nasıl duyuyorlardı?

Bunları bir kenara koyarak, mutaya bir kaç defa izin verilmesi meselesine gelelim. Bunun için hadis kitaplarına müracaat edelim. Mutanın ne zaman yasak edildiği ile ilişkili elimizde net bilgi yoktur. Peygamber'in döneminde ne zaman, nerede ve kaç defa izin verildiğini ve kaç defa yasaklandığını, bunların hangisinin sonuncu kez olduğunu bilmek mümkün değildir. Bununla ilişkili birbirinden farklı ve zıt altı zaman kesiti ortaya atılmıştır: Hayber'in fethedildiği gün, Kaza umresi, Mekke'nin fethi, Evtas Savaşı, Tebuk Seferi ve Veda Haccı.[231] Bu tarihlerde, özellikle de

229 İmam Malik, "Muvatta", Husnul-Kulk, 8; Ahmed b. Hanbel, "Müsned", 2/381; Bu ayelere de bakın Kalem 4; Ahzâb 21.

230 Müslim, "Nikâh", 19, 22, 24; İbn Mâce, "Nikâh", 44; Darimi, "Nikâh", 16; Ahmed b. Hanbel, "Müsned, III, 406; Abdurrezzakes-Senani, VII, 504.

231 Ibni Hacer Askalani, "Fethul-Bari", 10/212-213.

seferlerde Peygamber'in kısa süreli de olsa, mutaya izin verdiği iddia olunuyor.

Seferlerde bir kaç defa izin verdikten sonra Peygamber'in mutayı kesin olarak yasakladığı bildiriliyor. "Hatta buna ilişkin Buhârî'nin "Sahih"inde *"Peygamber'in en sonunda mutayı yasak etmesi"* şeklinde fasıl (bab) başlığı da mevcuttur. Bununla ilgili olarak Hz. Peygamber'in şöyle dediği rivayet ediliyor: "Ey insanlar! Ben size kadınlarla muta yapmanız için izin vermiştim. Hiç şüphesiz ki, Allah onu kıyamet gününe kadar haram kılmıştır. Kimin yanında (muta ile sakladığı) kadın varsa, onu azat etsin. Onlara verdiklerinizden de hiçbir şeyi almayın."[232]

Bu sonuncu rivayetten anlaşılıyor ki, Peygamber mutayı Allah'ın haram ettiğini bildiriyor. Lakin mutanın helal olduğunu iddia edenler bunu ikinci halifenin yasakladığını iddia ediyorlar. Peki ikinci Emir-el Mü'minîn Ömer bin Hattab'ın mutayı yasak etmesi mümkün müydü? Şimdi bu konuya açıklık getirmeye çalışacağız.

Bu konuyla ilgili Cabir'in şöyle dediği nakil olunuyor: "Biz Peygamber'in zamanında muta yapardık. Sonra Ömer bize bunu yasak etti ve biz de bıraktık."[233] Hatta Peygamber'in amcasının oğlu İbni Abbas'ın "Allah Ömer'e rahmet eylesin. Eğer Allah'ın kullarına merhametinin bir sonucu olan mutayı yasak etmeseydi, kimse zina etmeye ihtiyaç duymazdı."[234] dediği rivayet olunuyor. Bundan başka, dördüncü halife Ali'nin de buna benzer bir söz dediği kaynaklarda yazılmıştır: "Eğer Ömer mutayı yasak etmeseydi, isyankâr (şaki) dışında kimse zina etmezdi."[235] Aslında

---

232 Müslim, "Nikâh", 19, 22, 24; İbn Mâce, "Nikâh", 44; Darimi, "Nikâh", 16; Ahmed b. Hanbel, "Müsned", III, 406.

233 Ahmed b. Hanbel, "Müsned", 3/325.

234 Şevkani, "Neylul Evtar", 6/547.

235 Kuleyni, III, 455; Şeyk Müfid, "Kulasatul-İcaz", s. 25, 28; Tusi, "el-İstibsar", III, 149;Tusi, "Tehzibul-ehkam", VII, 224-225.

bu ifadelerin kendisi de çok ilginçtir. Muta yasak olmasaydı, zina ortadan kalkardı deniliyor. Neden? Çünkü mutanın, zinanın din adı altında uydurulmuş versiyonu olduğu ortaya çıkıyor.

Mutanın helal olduğuna inananlar ve bunun Ömer tarafından yasaklandığını iddia edenler, Peygamber'in mutaya verdiği iznin Ömer'in halifeliğinin ikinci yarısına kadar devam ettiğini söylüyorlar. Mutaya Hz. Peygamber tarafından bir kaç defa izin verilip yasakladığına inananlar ise Ömer'in yasaklamasında amacının, muta yasağını unutanlara hatırlatmak ya da koyulan yasağı katiyetle icra etmek olduğunu düşünüyorlar. Ve bunu şu şekilde açıklıyorlar: Rasulullah'ın vefatından sonra halifeler döneminde daha uzun seferlere çıkılıyor ve insanlar evlerinden daha çok ayrı kalıyorlardı. Bu iddianın kendisi tutarsızdır. Ömer'in halifeliğinin ilk döneminde mutaya dokunmadığı halde, ikinci döneminde yasakladığı söyleminde tutarsızlıklar vardır. Çünkü erkeklerin evlerinden daha uzun süre ayrı kalmasına neden olan fetihler daha çok onun yönetiminin ikinci döneminde olmuştur.

Mutayı yasak ettiği iddia edilen Halife Ömer'in kocayla kadının normal halde birbirlerinden ne kadar ayrı kalacaklarını kızı Hafsa'ya sorduğu ve Hafsa'nın "Dört veya altı aya kadar." demesinden sonra askerleri bu süreden fazla orduda tutmayacağını, başkalarıyla değiştireceğini söylediği belirtiliyor.[236]

Bunu iddia edenler, ilginçtir, kadınları neden düşünmüyorlardı? Erkeğin hanımından uzun süre ayrı kaldığında muta ederek başka kadınlarla cinsi ilişki kurması mübahsa, izinliyse, helalse, o zaman evde kalan hanım ne yapmalıdır? Çünkü erkek bu halde ne kadar ihtiyacını gidermek istiyorsa, bu, kadının da hakkıdır. Acaba, erkek için mubah olanın kadın için yasak olması adaletli midir? Yoksa toplumda bazılarının söylediği gibi,

---

236 İbni Kesir, "Tefsir", 1/235-236, Beyrut; Yusuf Kardavi, İslam Hukuku Teori-Pratik, 58, tercüme eden, M. Nuri Doğan, Bir Yayıncılık, İstanbul, 1983.

erkeğin zina etmesi erkekliğin şanı olmasına rağmen kadının zina etmesi yalnız yerli âdetlerle temizlenecek namussuzluk ve ahlaksızlık mıdır?

Müslümanların Peygamber'in sağlığında olmuş büyüklü küçüklü savaşlarında en uzun sürenin iki aydan fazla olmadığını biliyoruz. Bedir ve Uhud'da uzun süre kalmadıkları gibi, Hendek savaşı için hiç Medine'den ayrılmamışlardır. Müslümanların muta yaptıkları söylenen yerlerden, mesela, Mekke'nin fethi için insanların Medine'den uzak kaldıkları süre 15 gündür. Evtas Savaşı ise ondan sonra gerçekleşen kısa süreli, iki haftalık savaştır. Taif kuşatması bir ay, diğer ayrılık süreçleriyse en fazla bir-iki aydır. Bu sürelerde Müslümanların harama düşmemek için zaruret olarak muta yapmaya mecbur olduklarını söylemek mantıklı ve ahlaki değildir. Çünkü bu kadar kısa sürelerde erkeklerin haddini aşarak ne pahasına olursa olsun, cinsel ilişkiye girmek isteyecekleri makul görünmüyor.

Rivayetlerde mutayı halife Ömer'in yasak ettiği iddia ediliyor. Her şeyden önce bilmemiz gerekiyor ki, Ömer bin Hattab da diğer insanlar gibi Allah'ın hükümlerini uygulama sorumluluğu taşıyan bir şahıstır. Emir-el Mü'minîn bile olsa, dinle ilgili herhangi bir hüküm koymak veya iptal etmek yetkisine sahip değildir. Sadece, devlet yöneticisi olarak idari kararlar alma hakkına sahiptir. Eğer iddia olunduğu gibi, muta Allah tarafından helal kılınmış bir hüküm olsaydı, bunu değil herhangi bir şahsın, Peygamber'in bile değiştirmeye gücü yetmezdi. Çünkü yüce Allah şöyle buyuruyor: "Eğer bazı sözleri kendinden uydurup Bize isnat etseydi, Biz onu sağ elinden yakalar, sonra da şah damarını keserdik. İçerinizden hiç kimse buna mani olamazdı." (Hakka 44-47)

Peygamber'in yapmadığı veya yapamadığı bir meselede halife Ömer'in karar vermesi ve herkesin de buna sessiz kalması hem anlaşılır değildir hem de kabul edilemez. Çünkü "Yaratana

karşı isyan olan işlerde yaratılana itaat edilmez." prensibi vardır (Lokman 15). Sahabeler bunu bildikleri halde ya sessiz kaldılar ya da bu ayetten habersizdiler? Neden bu yasağa itiraz edip seslerini çıkarmadılar? Peki kahramanlığı ile meşhur olan, halifenin yanında söz sahibi olan, yönetim şurasının üyelerinden biri olan, Ömer'in her daim danıştığı sahabelerden olan Ali neden karşı gelerek bu "yanlışı" onun yüzüne söylemedi? Peki, Ömer'in yaptığı bu "hatayı" Ali halife olduğu zaman niçin düzeltmedi? Oysa kaynaklara baktığımız zaman Ali'nin direk Ömer'e karşı çıktığı ve halifeyi kendi fikrine razı ettiği çok sayıda örnek vardır.[237]

Mutanın bugün bazı bölgelerde özellikle yaşatılması ve o bölgelerde yaşayan milletlerin İslam'dan önceki gelenekleriyle de uyum teşkil etmesi çok ilginçtir. Şöyle ki, Mazdeklilerin kadına bakışıyla muta arasında sanki belirli paralellik vardır. Çünkü Mazdeklilerde kadın sosyal ve ortak mal idi.[238]

Sahih olarak kabul edilen kaynaklardan birinde "Muta ayeti nazil olduktan sonra bunu fesheden hiçbir ayet nazil olmadı. Rasulullah da vefatına kadar bunu yasaklamadı." anlamında olan hadisi[239] esas alanlar, bunu mutanın dine uygun olduğuna delil gösteriyorlar. Oysa "muta ayeti" dedikleri Nisâ Sûresi'nin 24. ayetinin mutayla uzaktan yakından alakasının olmadığını biraz sonra öğreneceğiz. Ancak burada hatırlatalım ki, Nisâ Sûresi Medine'de nazil olmuştur. Muta da dâhil olmak üzere nikâhsız tüm birliktelikleri yasak eden Mü'minun Sûresi'nin 5-7.ayetleri ise seneler öncesinde Mekke'de indirilmiştir.

---

237 Bu konuda bkz. Saffet Köse, "İslam Hukukunun Gelişiminde Hz. Ali'nin Rolü: Bazı İctihad ve Tatbikatların Tahlili", Hz. Ali'nin Hayatı ve Şahsiyeti Konulu Uluslararası İlmi Konferansın Materyalleri, Bakü 2001, s. 225-233 (Azerbaycan dilinde).

238 Kenan Has, "Mezdekiyye", DİA, Ankara 2004, s. 523

239 Müslim, "Hacc", 172.

Peygamber'in Helal ya da Haram Kılma Yetkisi Var mıdır?

Sırası gelmişken, bir detayı da belirtelim ki, Peygamber'in mutaya kâh izin verip, kâh da haram ettiğinin söylenmesi Allah'ın elçisine iftira atmaktır. Bunun için bilmeliyiz ki, Peygamber'in ne nebi olarak ne de resul olarak haram koyma yetkisi ve izni olmamıştır. Allah'ın Elçisi'nin görevi ancak ve ancak tebliğ idi.[240]

Buna, A'raf Sûresi'nin 157. ayetinde nebi resulün "Temiz şeyleri helal, kötü şeyleri haram eder." ifadesinden dolayı itiraz edilebilir. Buna cevap olarak kısaca belirtelim ki, ayette herhangi bir şekilde helal veya haram koymak yetkisinden bahsedilmiyor, lafzi anlamda ifade ediliyor. Aynen Mâide Sûresi'nin 87. ayetinde olduğu gibi. Bu ayette iman edenlere "Allah'ın size helal buyurduğu temiz rızıkları haram etmeyin." buyruluyor. Bu ayette "haram etmek" fiilinin faili Nebi ve Resul değil, insanlardır. Buna göre, net olarak söyleyebiliriz ki, Allah'tan başka kimsenin haram koyma veya helal etme yetkisi yoktur.

Peki mutanın helal olduğunu iddia edenlerin Kur'an'dan getirdikleri ve "muta ayeti" dedikleri ayeti nasıl anlamalıyız? Gerçekten tek yetki sahibi olan Allah mutaya izin mi vermiştir? Bu amaçla Kur'an'da 4. sûre olan Nisâ Sûresi'nin 24. ayetine bakalım.

Nisâ Sûresi'nin 24. Ayetinin Tercümesi

İlk olarak ayetin Azerbaycan dilindeki mevcut tercümesini belirtelim. Sonra bu tercüme ile bazı meselelere açıklık getirelim. Daha sonra da ayetin düzgün tercümesini yazalım. Şimdi Nisâ Sûresi'nin 24. ayetine akademisyen Vasim Memmedeliyev'le tarihçi Profesör Ziya Bünyadov'un birlikte hazırladıkları Kur'an

---

240 Âl-i İmran 20; Nisâ 80; Mâide 67; Nahl 35; Enbiya 23; Nûr 54; Ankebût 68; Cinn 23.

tercümelerine bakalım. Lakin ayeti doğru anlamak için bahsettiğimiz ayetten önceki ve sonraki, yani 23 ve 25. ayetlerin tercümesi ile beraber yazalım:

23. "Size anneleriniz, kızlarınız, kız kardeşleriniz, teyzeleriniz, halalarınız, erkek ve kız kardeşlerinizin kızları, sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri ve yakınlık ettiğiniz kadınlarınızın himayenizde olan kızları (üvey kızlarınız) ile evlenmek haram kılındı. Cinsi ilişkide olmadığınız kadınlarınızın kızları ile evlenmek ise sizin için günah değildir. Öz oğullarınızın karıları ile evlenmek ve iki kız kardeşi beraber almak da size haramdır. Yalnız geçmişte (Cahiliyet döneminde) olan bu tür işler istisnadır. Gerçekten, Allah bağışlayandır, rahmet edendir!

24. "(Cihat zamanı esir olarak) sahip olduğunuz cariyeler istisna olmakla, kocası olan kadınları almak Allah'ın yazısı (hükmü) ile size (haram edildi). Bunlardan başkaları ise namusla (iffetle), zinaya yol vermeden, mallarınızı sarf ederek (mehirlerini vererek) evlenmek için size helal edildi. **Muta yaptığınız (geçici evlendiğiniz, faydalandığınız, lezzet aldığınız) kadınların mehirlerini gerekli şekilde verin!** Mehir belirlendikten sonra aranızda anlaştığınız şey için size hiçbir günah yazılmaz. Gerçekten, Allah (her şeyi) bilendir, hikmet sahibidir!"

25. İçinizden hür mü'min kadınlarla evlenmeye maddi imkânı olmayanlar sahip olduğunuz (ellerinizin altında olan) mü'min (genç, iffetli) cariyelerden (kenizlerden) alsınlar. Allah sizin imanınızı (akidenizi) daha iyi biliyor. Hepiniz birbirinizdensiniz. *(Azat erkek ve kul, azat kadın ve cariye hepsi Âdem soyundandır. Onlar hepsi Allah kulları oldukları için yaratılış itikat bakımından aralarında vahdet, birlik mevcuttur. Bunun için de cariyelere hakaretle bakmayın.)* İffetini koruyup tutun. Zina etmeyen ve başkasıyla beraber olmayan cariyelerle sahiplerinden izin alıp evlenin ve onların mehirlerini kabul olunmuş şekilde verin! Eğer onlar (evlendikten sonra) zina ederlerse, cezaları azat

kadınlara verilen azabın yarısı kadardır. Bu, *(cariyelerle evlenmek izni ihtiras, şehvet yüzünden)* zina etmekten korkanlarınız içindir. Eğer sabır ederseniz, bu sizin için daha iyi olur. Gerçekten, Allah bağışlayandır, merhamet edendir!

Yukarıda tercümelerini yazdığımız ayetlerin anlamları 2015 senesinde yeniden işlenmiş 17. baskıdan nakledilmiştir. İlk baskılardaysa üzerinde duracağımız Nisâ Sûresi'nin 24. ayetinin bir cümlesine şöyle bir mana verilmiştir: "Kullandığınız (yakınlık ettiğiniz) kadınların mihrlerini gerekli şekilde verin!"

Muta konusundaki tartışmalar da genel olarak Nisâ Sûresi'nin 24. ayetine yapılan bu tür tercümeler nedeniyledir. Bu ayeti doğru anlamak için bu sûrenin 23. ayetine bakıyoruz ve öğreniyoruz ki, bu ayette kimlerle evlilik yapmasının yasaklandığı bildirilmiştir. 24. ayetteki asıl tartışma konusu ise iki kelimedir. Bunlardan biri *"istimtaa"* fiili, diğeriyse *"ucur"* ismidir. Ayette belirtilen "istimtaa" fiili önceki tercümelerde *"kullanmak (yakınlık etmek)"* şeklinde tercüme edildiği halde, bir sonraki tercümelerde *"müte etmek", "geçici evlenmek", "faydalanmak", "lezzet almak"* anlamlarında verilmiştir. Ayette "faydalanmak" anlamında olan "istimtaa" fiilinin kullanılmasına bakarak bunun yalnız geçici faydalanma olduğunu söylemek de doğru değildir. Çünkü ayetin anlamı daimi nikâhla ilgili olduğu gibi, davranış ya daimi olmalı, ya da geçici faydalanmanın tüm şekillerini belirtmelidir. "İstimtaa" sözünün aynı zamanda, aynı cümlede hem muta, hem de nikâh için kullanılması mümkün değildir. Ayette "istimtaa" fiilinin muta anlamında kullanılması ile ilişkili hiçbir delil yoktur.

Şimdi de ayetin aslındaki *"ucur"* kelimesine hangi anlamın verildiğine dikkat edelim. Ayetin aslında evlilik hayatı kurarken kadına verilen "mehir" kelimesinin değil, "ucur" kelimesinin kullanılmasını esas alanlar bu ayette daimi nikâhtan bahsedilmediğini söyleyerek ayetin mutanın helal olmasıyla ilgili olduğunu iddia ediyorlar. Oysa unutulan bir mesele var ki, Kur'an'ın hiçbir

ayetinde "mehir" kelimesi yoktur ve "ucur" sözü mehir yerine ve anlamında kullanılmaktadır. Peki "ucur" kelimesinin anlamı nedir? "Ecr" kelimesinin çoğulu olan "ucur" kelimesi lügate göre "hak, emek hakkı, maaş, ücret, kıymet, değer"[241] anlamlarına geliyor. Lügatteki bu anlamları esas alarak ayette kadınlara verilen "ucur"un onlardan faydalanmanın karşılığında verilen "ücret" olduğuna delil getiriyorlar. Oysa mehir kadından faydalanmanın karşılığı olarak verilmiyor. Kur'an'da "ucur" kelimesi mutanın yerine verilen fiyat değil, daimi nikâh nedeniyle verilen mehirdir. Bunu da delilsiz söylemiyoruz. Çünkü Kur'an ayetlerinde "ucur" kelimesi kadınlara verilen mehir anlamında kullanılmaktadır. Mesela, Nisâ Sûresi'nin 25, Mâide Sûresi'nin 5, Ahzab Sûresi'nin 50, Mumtehine Sûresi'nin 10. ayetlerinde "ucur" kelimesi kadınlara verilen mehirler anlamında kullanılıyor. Allah mehirlerin kadınlara karşılık bekleyerek değil, gönül rızasıyla verilmesini talep ediyor: "Kadınlarınızın mehirlerini gönül rızasıyla verin!" (***Nisâ 4).*** Burada söylenebilir ki, gönül rızası olmadığı halde de hediye verilebilir. Doğrusu bu tür genel hediyelere Arap dilinde "hibe" deniliyor. Belirttiğimiz ayette ise "hibe" kelimesi değil, "nihle" kelimesi kullanılıyor. Çünkü "nihle" kalpten, gönül rızasıyla, karşılık beklemeden verilene denilir. Nisâ Sûresi'nin 4. ayetinde de mehrin karşılık beklemeden, gönül rızasıyla verilmesi talep olunuyor. Buradan da anlaşılıyor ki, kadına verilen mehir kadından faydalanmanın karşılığı olarak değil, kalpten gelerek verilen hediyedir. Yüce Allah mehiri kocalarının hanımlarına nikâh hediyesi olarak verilmesini vacip buyurmuştur. Bu da nikâhı zinadan ayıran en önemli ayrıntılardan biridir.

Bundan başka, iddia ediliyor ki, ayette "Faydalandığınız kadınların mehirlerini gerekli şekilde verin." emrinde mehrin faydalanmadan sonra verilmesi daimi nikâha değil, geçici nikâh olan mutaya delildir. Oysa bu Arap dilindeki "takdim tehir" üslu-

---

241 RafikEliyev, "Arapça - Azerbaycanca lugat", "e-c-r" maddesi, 1-ci cilt, say. 6.

bunun neticesidir. Bu kurala göre söyleyebiliriz ki, "Faydalandığınız zaman mehirlerini verin." ifadesiyle "onlardan faydalanmak istediğinizde" fikri kastediliyor. Başka ayetlerde de buna benzer örnekler vardır. Örneğin, "kadınları boşadığınız zaman" (Talak 1; Bakara 231) ayetiyle "kadınları boşamak istediğiniz zaman" anlamı kastedilmiştir. Başka bir örnek daha belirtelim. Şöyle ki, "Namaza durduğunuz zaman..." (Mâide 6) ayetinde de "namaza durmak istediğiniz zaman" anlamının kastedildiği anlaşılıyor.

Ayette "Kadınların mehirlerini gerekli şekilde verin." emriyle mehrin özellikle evlilik yapan kadının hakkı olduğunun vurgulanmasında ilginç bir detay da vardır. İslam'ın geldiği dönemin Arapların da (günümüzde bazı yerlerde olduğu gibi) mehri (bazıları "başlık parası" deniliyor) kızın ebeveynlerinin, daha doğrusu babasının alması geleneği vardı ve evlilik yapan kadına ise hiçbir şey verilmiyordu. Hatta kızı doğan babalara çocuğu öldürmemesi için bu tür teselli veriyorlardı: "Gözün aydın olsun! Develerini artıracaksın!" Bununla ise "Kızını evlendirdiğinde mehir olarak bir deve alırsın. Onu malına katar, böylece malını artırır, çoğaltırsın." anlamı kastediliyordu.[242]

Mutanın helal olduğuna inananlar buna haklılık kazandırmak için insanın tüylerini diken diken yapan iddialar ortaya atmaktan bile çekinmiyorlar. Bunlardan biri de Nisâ Sûresi'nin 24. ayetinin farklı şekilde nazil olduğu konusundaki yalandır. Ayetullah Ebu'l-Kasım el-Hoyî "el-Beyan fi Tefsir-il Kur'an" isimli eserinde Abdullah bin Abbas'ın hakkında konuştuğumuz ayetin şöyle okuduğunu iddia ediyor: *"Femes temtetum bihi minhunne* ***'ilâ ecelin musemmâ'*** *feetuhunne ucurahunne."*[243] Güya altını çizdiğimiz kısım nesh edilmiş ve Kur'an'dan çıkarılmıştır.[244]

---

242 Cevheri, es-Sıhah, "n.f.c." md.; Meydani, Mecmaul-emsal, II, 479; Fakreddin er-Razi, Mefatihul-ğayb, IK, 187, 190.

243 Begavi, Mealimut-Tenzil, 1/414; Tabersi, Mecmaul-Beyan, 3/46.

244 Ebu'l-Kasım el-Hoyî, "el-Beyan fi Tefsiri'l-Kur'an", say. 320.

Bu iddianın karşısında bazı sorulara cevap verilmelidir. Allah'ın koruduğunu bildirdiği[245] ve Peygamber'inin unutmayacağını vaat ettiği[246] bir kitap hakkında böyle iddiaların ortaya atılması bu kadar kolay mı? Bu ayetin nasıl nazil olduğunu ve nasıl okunduğunu diğer sahabelerin bilmemesi mümkün müdür? Bütün Müslümanların elindeki Kur'an'dan bu tür eksiltmelerin olmadığı halde, böyle rivayet ve kıraat nasıl "sahih" veya doğru olabilir? Kur'an'a herhangi ilavenin veya eksiltmenin yapılmasını kabul etmek nasıl mümkündür?

Tüm burada sıraladığımız meselelerden sonra söyleyebiliriz ki, Nisâ Sûresi'nin 24. ayetinde "istimtaa", yani "faydalanmak" kelimesinin kullanılmasında maksat nikâhtır. Çünkü bu ayetten önceki 22-23. ve sonraki 25. ayetlerde bahsi geçen mevzu da nikâhtır. Ayet "Atalarınızın evlenmiş olduğu kadınlarla evlenmeyin." cümlesiyle başlıyor ve "İçinizden hür mü'min kadınlarla evlenmeye maddi imkânı olmayan." cümlesiyle bitiyor. Burada faydalanmaktan amaç din bakımından haram olan muta (müte) değildir. Tam eksine, nikâh yoluyla olan faydalanmaktır. Ayetin önceki ile bir önceki ve sonraki ayetler birlikte değerlendirildiği zaman bu sonuç ortaya çıkıyor. Açıktır ki, evlilik hayatı ve kurulan aileden faydalanmanın tek yolu daimî nikâhtır. Öyleyse ayetin aslındaki bazı detaylara dikkat ederek ayetin doğru tercümesini belirtmeye çalışacağız.

Şöyle ki, ayetin aslında belirtilen "muhsene" sözünün kökü olan "hasana" (h-s-n) sözü "korumak" demektir.[247]"Muhsin" sözü namusunu evlilik dışı ilişkilerden koruyan erkekler için[248]; "muhsanat" ise namuslarını koruyan kadınlar için kullanılıyor. Bu sözün üç anlamı var: "evli kadın", "namuslu kadın" ve "hür

245 Hicr 9.

246 A'la 6.

247 Yusuf 48; Enbiya 80; Haşr 14.

248 Mâide 5.

kadın". Herkes tarafından "el-muhsanat" sözü "evli kadınlar" anlamında kabul edilmiştir ve bu tür anlam verilmiştir. Her evli kadın "muhsina"dır. Lakin her "muhsina" evli kadın değildir. Bu söz üç grup için kullanılıyor: Bekâr olduğu halde kendisini cinsel ilişkilerden koruyan veya aileleri tarafından korunan kadınlar,[249] ailesi olan ve kendisini başkalarından koruyan kadınlar[250] veya her iki grup[251] için kullanılıyor.

Yine ayetin aslındaki "me meleket eymanukum" ifadesine dikkat edelim. Geleneksel tercümeler tarafından "ellerinizin altındakiler" şeklinde anlam verilen bu ifade "hür olmayan cariyeler" ve "kullar" olarak anlaşılmıştır. Oysa bu tür anlam vermek Kur'an'ın diğer ayetleri ile zıtlık içerisindedir. Çünkü Kur'an köleliğin, cariyeliğin müşriklerin bir âdeti olduğunu bildiriyor.[252] Muhammed Sûresi'nin 4. ayetine göre de esirleri köle veya cariye haline getirmeyi yasaklamıştır. Ya merhamet gösterip karşılıksız ya da belirli fiyat karşılığında onların azat edilmelerini emrediyor. Burada aynı dönemde insanların sahip oldukları cariyelerin veya savaşta esir düşenlerin evlendirilmesinden bahsediliyor. Evlendirilecek kadına verilecek mehir de kadının azat edilmesi oluyor.

Burada başka bir ilginç mesele de var. Şöyle ki, "yemin etmek" anlamına gelen "yemin" kelimesinin çoğulu olan "eyman" sözü Kur'an'da "antlaşmalar", "antlar" anlamında kullanılıyor.[253] Öyleyse burada hakkında konuştuğumuz ifadenin anlamı "sözleşmeler"dir. Evlilik de her iki tarafın onayı ve katılımıyla mey-

249 Nisâ 25; Enbiya 91; Tahrim 12.

250 Mâide 5; Nisâ 24.

251 Mâide 5; Nûr 4, 23.

252 Yusuf 39-42; Beled 13; Nisâ 25.

253 Bakara 224, 225; Nisâ 33; Mâide 89; Nahl 38, 92,94; Tahrim 2; Âl-i İmran 77; Mâide 53, 108; En'âm 109; Tevbe 12-13; Nûr 53; Fâtır 42; Mücadele 16; Münâfikun 2.

dana gelen bir sözleşmedir. Burada sıralanan diğer nüansları da dikkate alırsak, Nisâ Sûresi'nin 24. ayetinin bize göre doğru tercümesi şöyle olacaktır:

"Nikâh yoluyla sahip olduklarınızdan başkaları size haramdır. Bu, Allah'ın talimatıdır. Namuslu yaşamanız ve zinaya yol vermemeniz şartıyla bunlardan başkaları ile mallarınızdan sarf ederek evlenmeniz size helaldir. Evlenmek istediğiniz kadınlara hakları olan mehirlerini verin. Mehri belirledikten sonra aranızda anlaşmanıza göre size hiçbir günah yoktur. Gerçekten, Allah her şeyi bilendir, doğru hüküm verendir!" (Nisâ 24).

Mutanın Şartları ve Süresi

Mutanın helal olduğuna inananlar bunun geçerli olması için dört şart koşuyorlar:

1. Her iki tarafın rızası;
2. Sözlü olarak beyan etmek;
3. Belirli bir fiyatın ödenilmesi;
4. Belirli zamanın tayin edilmesi.

Mutanın bu şartlarından biri gerçekleşmezse, geçerli sayılmıyor. Mutada belirlenen fiyat mutlaka ödenmelidir. Önceden belirlenmiş fiyat anlaşma esnasında beyan edilmelidir. Aksi takdirde muta baştan batıl olur. Belirtelim ki, fiyatın azlığı veya çokluğu ile ilgili olarak hiçbir sınırlama yoktur. Esas konu her iki tarafın aynı fiyata razı olmaları ve kabul etmeleridir.

Burada ilginç detaylardan biri de zaman meselesidir. Şöyle ki, mutanın helal olduğunu iddia edenler onun minimum zamanını da belirlemişlerdir. Bu tür düşünce sahiplerine göre mutanın en az zamanı bir defa cinsel ilişkide olacak kadardır. Belirlenen zaman bittikten sonra muta eden erkek hemen sonra başka kadınla muta edebilir. Burada hiçbir sınırlama yoktur. Muta olunan kadının başka bir erkekle muta edebilmesi içinse

iki hayz (regl) süresi iddet bekleme süresi olduğu iddia ediliyor. Hayz olmayanın iddet süresiyse kırk beş gündür. Ancak buna da bir çare bulmuşlar. Şöyle ki, muta eden kadının mutadaki zamanı bittiği zamana kadar iddet beklemeden başka bir erkekle muta yapabilmesi için şöyle bir usul kullanılıyor: Muta için belirlenen zaman bitmeden erkek kalan zamanı kadına bağışlayarak aynı kadınla tekrar muta yapar. Ama bu defa onunla ilişki kurmadan ayrılır. Burada yakınlaşma olmadığına göre kadının iddet bekleme sorumluluğu ortadan kalkıyor ve bu durumda kadın başka bir erkekle muta yapabiliyor.

Mutanın Evlilikten Farkı

Fikrimizce, "geçici nikâh" denilen muta ile daimi nikâhın farklarını öğrendikten sonra siz kendiniz de muta hakkında kararınızı kolayca verebileceksiniz. Öyleyse muta ile nikâhın arasında farklar nelerdir? Bu bölümde her iki ilişki ile ilgili olarak "geçici nikâh" kelimesini muta, diğer bildiğimiz daimi nikâhı ise sadece nikâh olarak belirteceğiz.

1. Nikâh daimi olduğu halde, adından ve verilen tariflerden de anlaşıldığı gibi, muta geçicidir. Mutada süreyle bağlı aşağı veya yukarı sınır yoktur. Bu, bir dakikalık olduğu gibi, elli senelik bile olabilir.[254]

2. Nikâhta zaman mevzu konusu olmadığı halde, mutada zaman ve fiyat önceden belirlenmelidir.

3. Nikâhta şahit şartı olduğu halde, mutada şahide gerek yoktur.

4. Nikâhta belirli sayıda kadınla evlenmeye izin verildiği halde, mutada sayı sınırlaması yoktur. Bir erkeğin dört karısı da olsa, eğer isterse bin kadınla bile muta yapabilir.

---

254 Kuleyni, III, 461, 465-466; Şeyk Müfid, "Risaletul-muta", s.10; Tusi, "el-İstibsar", III, 158-159.

5. Nikâhta aynı kadınla boşandıktan sonra ancak iki defa evlilik yapılabildiği halde, mutada aynı kadınla defalarca muta ilişkisi kurulabilir.[255]

6. Nikâhta rüşt, yani yetkinlik sınırı olduğu halde, mutada reşit yaşına gelmeyen kızlar ebeveynleri tarafından muta yaptırılabilir. Bâkire kızlarla muta yapmak mekruhtur, yani hoş karşılanmıyor.[256]

7. Nikâhta manevi rahatlık, soyun devamının gelmesi gibi düşünceler olduğu halde, mutada yalnız belirli süre içinde şehvet hissinin tatmin edilmesi esas kabul ediliyor.

8. Nikâhın hukukî prosedürü, yazılı şekli olduğu halde, mutada bunların hiçbiri olmuyor.

9. Nikâhta şart koşulup koşulmamasına bağlı olmayarak miras hukuku belirlenip onaylandığı halde, mutada miras taahhüdü oluşmuyor.

10. Nikâhta evli kadınla evlenmek kesinlikle yasak olduğu halde, mutada kadının evli olup olmadığının sorulması zaruri değildir. Erkeğin de bunu araştırması gerekli değildir. Eğer bu bilinirse, muta geçerliliğini kaybeder. Aralarında cinsel ilişki olmuşsa ve kadın bu durumu bilerek saklamışsa, o anlaşılan fiyattan mahrum olur. Yani saklaması kadının "hayrına" olur.

11. Bir Müslüman erkek Yahudi veya Hristiyan kadınla da muta yapabilir. Lakin muta eden erkekler onların içki içmelerine ve domuz eti yemelerine mani olmalıdırlar. Putperestle muta yapmak doğru değildir. Ateşperest kadınlarla muta yapmak ise mekruhtur, yeni hoş karşılanmıyor.

12. Nikâhta kocası ve karısı arasında akrabalık ilişkileri, belirli mahremlikler oluşturduğu ve bunlar da belli olduğu halde,

---

255 Kuleyni, III, 457-458, 466-467; İbn Babeveyh el-Kummi, III, 289-290; Tusi, "el-İstibsar", III, 154-155; Şeyk Müfid, "Risaletul-muta", s. 12.

256 İbn Babeveyh el-Kummi, III, 289; Tusi, "el-İstibsar", III, 152-153.

birkaç dakikalık muta ile oluşturulan ilişkilerde şahitler ve ilan olmadığı için akrabalık ilişkilerinden hiçbir halde söz edilemez.

13. Nikâhta her iki taraf hâkime müracaat ederek boşanma talep edebildiği halde, mutada belirlenen zamanın bitmesiyle otomatik boşanma gerçekleşmiş olur. Ama mutada erkek isterse, kalan zamanı kadına bağışlar ve taraflar belirlenen zamandan daha erken ayrılabilirler.

14. Nikâhta kocası ölen kadınlar tekrar evlilik yapabilmek için dört ay on gün (iddet süresi)[257], boşanan kadınlar üç hayzdan temizlik (regl) süresi beklemelidirler[258]. Mutadaysa kadın başka bir erkekle muta yapabilmek için iki hayz (regl) süresi iddet beklemelidir. Muta için belirlenen zaman bitmeden erkek kalan zamanı kadına bağışlayarak aynı kadınla tekrar muta yapabilir. Ama bu defa onunla ilişki kurmadan, yakınlaşma olmadan ayrılırsa, kadının iddet beklemesine gerek kalmıyor.

15. Nikâhta boşanma olduğu takdirde nafaka almama şartı önceden kabul edilmiş olsa da nafaka hakkı oluşuyor. Mutada ise kadının nafaka hakkı yoktur.

16. Kur'an'da nikâhtan "misakan ğalizan", yani "ağır sorumluluk içeren sözleşme"[259] olarak bahsedildiği halde, mutanın hiçbir "ağırlığını" göremiyoruz.

17. Nikâhın esas şartlarından biri ilandır, aşikâr olmasıdır. Mutada ise gizlilik her zaman esas özellik olmuştur.

18. Nikâhta erkeğin eşi, hanımı, zevcesi olduğu halde, mutada kadın belirli zaman kiralanmış oluyor. Muta olunan kadın için de muta eden erkek onun kocası olmuyor.[260]

---

257 Bakara 234.

258 Bakara 228.

259 Nisâ 21.

260 Saffet Köse, "İslam Hukukunda Kanuna Karşı Hiyle", say. 361.

Burada mutanın nikâhtan farklı olan bazı özelliklerini anlattıktan sonra bir cümleyle söyleyebiliriz ki, muta yalnız belirli zaman kesiminde, belirli fiyat karşılığında ihtiras hissinin tatmin edilmesi için beraber olmaktır. Vesselam.

Muta Rivayetlerindeki Zıtlıklar

Her şeyden önce herhangi bir konuda dinin ne buyurduğunu anlamak için önce Kur'an'ın kendisine bakmak gerekiyor. Çünkü Kur'an dinin kendisi olduğu gibi, helali ve haramı belirten de Kur'an'ı nazil eden yüce Allah'tır. Peygamber Kur'an'ın tebliğcisi ve uyarlayıcısıdır. Onun görevine helal ve haram koymak dahil değildir. Mutanın İslam'a uygun olup olmadığı değerlendirilirken Kur'an'dan daha çok rivayetlere ve yorumlara önem verilmesi ve çıkarılan sonuçların Kur'an'a tasdik ettirilmesi kabul edilemez.

Muta konusunda nasıl bir fikirde olduğunuzdan bağımsız olarak, zorluk çekmeden rivayetlerden kendinize delil bulabilirsiniz. Bu, mutanın günümüzde helal olduğuna inananların da belirli zamanlarda izin verilip sonra yasaklandığını savunanların da kaynaklarında vardır. Bu kaynaklar okunduğunda insanda öyle bir düşünce oluşuyor ki, sanki sahabeler kendilerini tutamamışlar, kendilerini hadım etmek istemişler, Allah'ın elçisi de bundan dolayı onlara izin vermiştir.

Mutaya izin verildiği iddia edilen rivayetlere baktığımız zaman bazı sorular oluşuyor. Öncelikle muta edilen kadınlar kimlerdi? Bir avuç hurmaya kendilerini teslim ettiği iddia olunan bu kadınlar konusundan neden bahsedilmiyor? Savaşlarda kocaları, erkek kardeşleri, yakınları öldürülen bu kadınlar kimlerdi ki, aynı düşmanlarına muta edilmeye razı olmuşlar? Neden muta konusundaki rivayetler esasen erkekler tarafından nakil edilmiştir? Neden sadece erkekler ne kadar hurmanın ve unun

karşılığında muta yaptıklarını söylüyorlar da bir kadın kalkıp da demiyor ki, ben bu kadar hurma karşılığında veya kıyafet karşılığında filan sahabe ile muta yapmaya razı oldum? Bu muta edilen kadınlar hangi ailelere mensuptular? İzin verildiği iddia edilen dönemlerde muta eden sahabelerin çocukları oldu mu? Sonraki dönemlerde mutadan dünyaya gelen çocuklarla ilgili bir tane bile olsa malumat var mı?

Peygamber'in döneminde bir avuç hurma ve un karşılığında muta yaptıklarını iddia edenler bununla ne demek istiyorlar? Muta edilenlerin una ve hurmaya muhtaç olmalarından dolayı kendilerinden faydalanıldığı, bazı kadınların imkânsızlıktan buna mecbur olduklarını, yahut muta için mutlaka bir şeylerin verilmesi gerektiğini mi ifade etmek istiyorlar? Kıyafet karşılığında muta yaptığını iddia edenler sefere çıktıkları zaman muta yapacaklarını dikkate alarak kendileriyle kıyafet gezdirdiklerini mi, yoksa muta edilen kadınların kıyafetlerinin olmadığını mı? İlginçtir, muta yaptığını iddia edenler muta olunacak kadınları nasıl belirliyorlardı? Aynı kadınları nasıl buluyor veya tanıyorlardı? Bunun için herhangi bir kural yada usul var mıydı? Muta olunan kadınlar daha sonra başkaları ile de muta yapabilirler miydi? Sizi bu sorularla baş başa bırakarak evlilikle ilgili ayetlere geçelim.

Evlilikle İlgili Ayetler

Kur'an'da nikâhın daimiliği esas alınıyor. Çünkü yalnız daimi nikâhta aile olmak mümkündür. Aile, fertlerin birlikteliğinden ortaya çıkan, tarafların birbirleriyle rahatlık ve huzur buldukları sıcak yuvadır. Sevgiyle ve aşkla huzur bulmak ve rahat olmak için kurulan[261] aileler toplumun küçük modelidir. Kur'an'da insanlardan, Allah'tan gözlerinin aydınlığı olacak eş ve evlatlar nasip

261 A'raf 189; Rum 21.

etmesini istemeye teşvik ediliyorlar[262]. Nikâhın maksatlarından biri soyun devam ettirilmesi, yani evlada sahip olmaktır[263]. Evlat ise aileleri, nesilleri birbirine bağlayan esas unsurlardan biridir. Aile ebeveyn her daim evladı için[264], çocukların ise ebeveyni için[265] dua ettiği, hatta bunu her namazda tekrarladığı daimi ilişkinin, meleklerin erkek ve kadını sevinç içinde karşıladığı merasimle cennete girdikleri[266] sürecin bir ifadesidir. Oysa mutada ne muta eden erkek, ne de muta edilen kadın evlat istiyor ve bunun için dua ediyor. Mutada beraber yaşam da yoktur.[267] Muta belirli bir otel odası veya bir otomobil kiralamak gibi kabul ediliyor.[268]

Klasik fıkıhlarda mutadaki kadın için "mustecere" (kiralanan kadın) sözünü kullandıkları halde,[269] mutanın helal olduğunu iddia eden dönemimizin Müslüman hukukçuları tarafından muta "ezzevacul-muvakkat" adı altında nikâh türü olarak kullanılıyor. Bunun esas nedeni beyinlerde oluşan olumsuz bakış açısının önünü almaktır. Oysa "zevc" kelimesi lügatte ayakkabı, terlik ve mest gibi kıyafetlerin bir eşi anlamına geliyor.[270] Erkek ve kadın için kullanılan "zevcan" (zevceyn) ifadesi de bir çift anlamına geliyor.

Evliliğe ontolojik açıdan yaklaşanlarda kadın ve erkek değil, eş kavramının esas alındığının şahidi oluyoruz. Bu nedenle

---

262 Furkan 74.

263 A'raf 189; Ra'd 38; Nahl 72.

264 Bakara 128-129; Âl-i İmran 38; A'raf 189; İbrahim 40; Furkan 74; Ahkâf 15.

265 İsrâ 24.

266 Ra'd 23-24; Yasin 56; Mü'min 8; Zuhruf 70.

267 Ayetullahuluzma Muhammed Fazil Lenkerani, Tevzihu'l-mesail Risalesi: Şeriat Hükümlerinin İzahı", (Tercüme: M. Elizade), Kum 1385/2006, s. 257.

268 Şehla Haira, "Muta: ez-Zevacul-muakkat indeş-Şia, haletuİran 1978-1982 (trc. Fâdî Hammûd, orijinal ismi: The Law of Desire: Temporary Marriage in Shi-i Iran), Beyrut 1995, say. 93, 107, 224.

269 Mesela, bkz. Kuleyni, V. 451, 452; Hürr el-Amili, KIV, 446-449.

270 "el-Müfredat", "z.v.c" md.

de Kur'an evlilik hayatına geçici olarak değil, tam aksine iletişim kurulan[271] devam edici ittifak olarak yaklaşıyor.

Kur'an'daki nikâha baktığımız zaman düzenlemelerdeki ortak amacın ve prensiplerden birinin neslin korunması olduğu, evlilik akdi ile kan bağlılığıyla beraber, akrabalık ilişkisi de oluşturmanın hedeflendiğine şahit oluyoruz. Nikâhta ulvi amaç için kontrol altına alınan şehvet hissi, kurulacak ailede yalnız belirli araçlardan sadece biri olduğu halde, mutada vahşi şehvetin üstünlüğü ve onun tatmin edilmesi üstün amaç oluyor. Mutada kadın kiralık obje gibidir. Sizce bunun Kur'an'ın tavsiye ettiği aile modeliyle herhangi bir uygunluğu var mı?

İslam'da evlilik yapmanın esas amacı sadece ihtirasın söndürülmesi değildir, gerçek amaç cinsel ilişkinin de olduğu huzurlu aile ortamına kavuşmaktır. Evliliği ancak cinsel ilişkiyle ilişkilendirmek şehvani düşüncelerin sonucudur. Kur'an ayetlerine dikkat ettiğimizde de şahidi oluyoruz ki, kurulacak ailenin amaçlarından biri de soyun korunması ve akrabalık ilişkilerinin oluşmasıdır.[272] Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Birbirinizle sakinlik bulasınız diye, kendi cinsinizden eşler yaratması, aranızda sevgi ve merhameti oluşturması da Allah'ın alametlerindendir. Bunda da düşünen topluluk için alınacak ders vardır."[273]

İslam dini yalnız zina etmemeyi değil, bunun ötesinde resmi olmayan cinsel ilişki olan zinaya yaklaşmamayı da emrediyor.[274] Kur'an hem kadına hem de erkeğe "gizli dost" tutmamayı emrettiği halde[275], şahitlerin olmadığı bir evliliği nasıl kabul edebiliyor? Evlilik sonucunda akrabalık ilişkilerinin şekillendiği, mehir,

---

271 A'raf 189; Rum 21.

272 Furkan 54.

273 Rum 21.

274 İsrâ 32.

275 Nisâ 24-25; Mâide 5.

nafaka, iddet ve miras gibi haklar ortaya çıktığı halde mutada bunlardan hiçbiri hakkında bahsedilmiyor.

Mutaya Muhammed Peygamber'in döneminde bir süre izin verildiğini, sonra yasaklandığını bildirenlerle mutanın geçerlilik süresinin kıyamete kadar devam ettiğine inananların iddiaları asılsızdır. Mutayı iddiaların aksine ne Peygamber yasak etmiştir ne buna izin vermiştir, ne de ikinci Halife Ömer yasaklamıştır. Bunu tek seferde haram eden yüce Allah'tır.

İslam'dan önceki dönemin belirli âdeti olan bu davranışın toplumda bir süre de devam ettiğini, lakin ahlaksız kadınla birlikte olmayı ve zinayı yasak eden, evlilik ve aile hukukunu düzenleyen ayetlerin gelmesiyle buna son verildiğini bilmeliyiz. Çünkü yüce Allah daha Mekke'de nazil olan ayetlerinde şöyle buyuruyor (ayeti dilimizdeki tercümelerden alıntı yapıyoruz): "O kimseler ki, ayıp yerlerini (zinadan) koruyup saklarlar. Ancak zevceleri ve hâkimiyeti altındaki esirler (cariyeler) istisna olmakla. Onlar kınanmazlar. Bundan fazlasını isteyenler haddini aşanlardır." (Mü'minun 5-7; Mearic 29-31) Bu ayetlerde belirlenen iki yol haricinde olan arayışların Allah'ın çizgisi dışına çıkmak anlamına geleceği, haddi aşmak olacağı ve bunun da kınanmaya neden olacağı bildiriliyor. Belirtilen ayetler kadınlardan faydalanmanın ancak iki yolu olduğunu bildiriyor: Ya mevcut olan eşin ya da nikâhlayıp alabileceğin cariyen. Bunların haricinde olanların haddi aşmak olduğu bildiriliyor. Eğer muta doğru ve helal olsaydı, ne günaha düşmek korkusu olurdu ne de cariyeleri nikâhlamaya gerek kalırdı.

Bundan başka, yüce Allah "muta ayeti" gibi sunulan Nisâ Sûresi'nin 24. ayetinden sonraki 25. ayette şöyle buyuruyor: "Aranızdan namuslu ve hür kadınlarla evlenmeye maddi imkânı olmayanlar hâkimiyetiniz altında olan mü'min esir kızlardan alsınlar." (Nisâ 25) Ayetlerde namuslu kadınlarla evlenmek mevzu

bahis olduğu halde, her daim mutayı alışkanlık yapan ve yaşayışını bu yolla temin eden kadının namuslu kalması mümkün müdür? Veya muta olunan kadınlara "namuslu" olarak bakılabilir mi? Araştırmalar daha çok maddi durumu kötü ve eğitim seviyesi aşağı olan kadınların bu yola başvurduklarını göstermektedir.

Muta denildiği gibi helal olsaydı, belirttiğimiz ayette evlenmeye gücü olmayanlara sade ve kolay olan muta birlikteliğine başvurmaları tavsiye edilir, elleri altındaki cariyelerle evlenmek teklifi ileri sürülmezdi. Cariyelerle evlenmenin maddi olarak kolaylığı onlarla evlilik yaptıktan sonra mehir vermeye ihtiyacın olmamasıdır. Çünkü cariye ile evlilik onların derhal azat olmalarına sebep oluyor. Bu cariyeler de azat olmak için ya belirli ücret ödemeli ya da evlendiği erkeğe belirli mehir vermeliydiler. Onlarla evlilik yapmak için ilave mehre ihtiyaç olmadığı için hür kadınlarla evlenmekten daha kolay yol olarak bu tavsiye ediliyor.

İslam'da mutayı zinadan ve nikâhsız yaşamaktan farklı kılan, aile anlayışına zarar vermekten koruyan bir özellik var mı? Nikâhın en önemli işlevi insanın en zayıf noktası olan şehvet hissini kontrol etmesi, namusunu korumasıdır. Nikâh ayetlerde namuslu kadınlarla gerçekleşmesi tavsiye edilen süreç olduğu halde, defalarca muta eden erkek ve defalarla muta edilen kadın nasıl olur da namuslu olabilir? Muta ahlaksızlık sektörünün gelişmesine neden olmaz mı?

Sonuç

Evlenmek ve boşanmayla ilgili düzenlemeleri olan bir din mahiyet itibarı ile hudutsuz serbestlik ifade eden ve geçici beraber yaşam olan mutaya nasıl izin verebilir? Bir kadının belirli sürelerde onu isteyen her erkeğe kendisini belirli fiyat karşılığında ve belirli zaman süresine teslim etmesi hangi temiz yaratılışa uygun oluyor? Bugün belirli fiyat karşılığında kadınla kısa süre

beraber olmakla muta adı altında belirli fiyat karşılığında belirli sürede beraber olmak arasında ne gibi bir fark vardır?

Bu gibi kadınların toplumun ortak malı olmasından başka hangi özelliği olabilir? Bugün mutaya izin verilen bazı yerlerde bir taraftan kadının yabancı erkeklerin yanında başörtüsü olmadan gezmesi devlet eliyle yasaklandığı halde, diğer taraftan bir senede belki de birçok kişiyle beraber olan kadından namus, ahlak, sadıklık, annelik, sağlam aile ve çocuk eğitimi beklemek ironik değil midir?

Mutanın helal olduğunu iddia edenlerin iddiasının geçersiz olduğunu Kur'an'dan öğrendik. "Muta ayeti" gibi sunulan ayetin bahsedilen konuyla hiçbir ilişkisinin olmadığı, aksine, direk nikâhı ihtiva ettiğine şahit olduk. Kur'an'da mutaya izin veren hiçbir ayet yoktur. Aksine, mutanın Kur'an ayetleri tarafından yasaklandığını delilleri ile öğrendik. Çünkü İslam'a göre nikâh daimidir, esastır, boşanma ise istisnadır. Nikâhın esaslarından biri aleni olması ve ilan edilmesi, mutada her daim gizlilik esas olmuştur. Gizli şekilde gerçekleşmesinin en önemli nedeni mutanın erkeği ve özellikle kadını aşağılayıcı özelliğe sahip olması; ailesini toplum önünde utanılacak duruma düşürmesidir. Mevcut aile için beklenen tehlike veya kurulacak evliliğin karşısındaki engeldir.

Mutanın helal olduğunu iddia edenler, onu erkeklerin ahlaksızlık yapmaması adına bir çıkar yol olarak Allah'ın koyduğu bir kolaylık olarak kabul ediyorlar. Bunu kabul edenler İslam'ın yalnız erkekler için getirilen bir din olmayıp, İslam'ın herkesin dini olduğu gerçeğini unutuyorlar veya anlamazlıktan geliyorlar.

"Geçici nikâh" olarak adlandırılan muta erkeklere hoş gelse de onların bunu kendi kızları için arzulamamaları; mutanın, insanların vicdanlarını yaralayan bir icraat olduğunu göstermektedir. Acaba, bu şekil "nikâha" izin verenler bunu kendi kızları, kız

kardeşleri veya akrabaları için de gerçekleşmesini arzu ederler mi? Değil ki izin vermek, bu tür teklifi veya soruyu duymak bile onları öfkelendirmeye yetmez mi?! Kendi kızları ve diğer yakınları için mutaya rıza göstermeyenler, bunu kendi aile ve nesillerinin şerefine aykırı olması hasebiyle reddedenler meseleye neden başkaları için de aynı açıdan bakmıyorlar? Öyleyse kimse kendisi için istemediği bir şeyi diğer kardeşlerine reva görmemelidir.[276] Bu durum hiçbir şekilde İslam ailesi ve İslam'ın yetiştirmek istediği erkek ve kadın anlayışıyla bağdaşmaz. Bu düşünceye göre kadın cinsel bir obje, erkek ise şehvet düşkünü olmaktan başka herhangi bir anlam ifade etmiyor.

Tüm bunlardan sonra söyleyebiliriz ki, muta işgalcilik ve yağmacılığın hâkim olduğu, adaletin güçlünün iki dudağının arasında olduğu, kadının aşağılanarak eşya gibi elden ele geçtiği, bazı kabilelerde kız çocuklarının canlı olarak toprağa gömüldüğü, köle, cariye kültürsüzlüğünün hâkim olduğu toplumların âdet ve geleneğinin ürünüydü. Muta İslam'daki aile modeli için bir lekedir ve Allah tarafından kesin olarak haram buyrulan, ismi değiştirilmiş bir zina hükmündedir.

---

276 Musa el-Musevi, "eş-Şia vat-tashih: es-Sıra beyneş-Şia vat-teşeyyu", U.S.A., 1408/1988, s.108-113; bu bölümün tam tercümesi üçün bkz. "Müvekketi Nikâh/Muta…" (terc. Doğan Kaplan), S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, sy. 15, Konya 2003, s. 273-279.

KAYNAKÇA

A. Jeffery, The Foreign Vocabulary of the Kur"ān, Baroda 1938.

Abdulbaki, Muhammed Fuad. el-Lulu vel Mercan. Livan, Beyrut: Daru ihyait turasil arabi, 1986.

Abdulbaki, Muhammed Fuad. el-Mucemul Mufehres li-elfazil-Kur'a-nul-Kerim, İran, Teh-ran: İntişarat İslami, 1374.

Abdurrezzak bin Hemmam bin Nafi (ö.211/827) es-Senani, "et-Tefisr", thk., I-III, Bey-rut,hicri 1419, III, 39.

Abdurrezzak es-Senani, "el-Musannef", thk., Habibur Rehman el-E-zami, I-KI, Beyrut hicri 1403, VII, 488-489.

Acluni, Ebul Fida İsmail b. Muhammed b. Abdilhadi el-Cerrahi el-Acluni (v. 1749), Keşful Kafa, Kahire, 1352, I-II, 1964.

Ahmed b. Hanbel. Müsned. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.

Ali Erbaş, TDV İslam Ansiklopedisi, melek maddesi, KKIK, 2004.

Azerbaycan dilinin izahlı lügati, 4 cild, Bakı, 2006. Şerk-Kerb matbaası, heyet.

Beğavi, Ebu Muhammed Muhyissunne Hüseyin b. Mesud (v. 1122). Mealimut-Tenzil, Darul Kutubil İlmiyye, Beyrut, 2016.

Beyhakî, Ebu Bekr Ahmed b. Hüseyin b. Ali el-Beyhakî (v. 1066), "el-Bas ven-nuşur", Beyrut 1408/1988.

Buhârî, Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail. el-Camius Sahih. İstanbul - 1315.

Buhârî, Ebu Abdillah Muhammed b. İsmail. Sahihul-Buhârî. İstanbul, Çağrı neşriyyatı, 1992.

Caetani, Leone. İslam Tarihi, 2 cild, İstanbul, Tanin Matbaası, 1924. Tercüme, Cahid, Hü-seyn.

Cannon, Walter (1942), "Voodoo death" American antropologist, 44.

Celaluddin Suyuti, "el-Kasaisul-Kubra" (Kifayetut Talibul Lebib fi Kasaisil-Habib), Darul-Kelem, Beyrut, 1320, 1/61.

Darakutni, Ebul Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed ed-Darakutni (v. 995), es-Sünen, Beyrut1966.

Dein, Simon (2003). Psychogenic death: şimdividual effects of sorcery and taboo violation.

Ebu Davud, Suleyman b. Eşas es-Sicistani, es-Sunen, İstanbul, 1992.

Ebu Nuaym el-İsfahani, Sıfatu'l-Cenne (nşr. Ali Rza Abdullah), Demeşk 1988, III.

Ebu Zekeriyye Yahya bin Sellam binEbu Salebeet-Teymi, "et-Tefsir", I-II, Beyrut 1425/2004, II, 730.

el-Belazuri, Ebul Hasan Ahmed, b. Yahya b. Cabir b. Davud el-Belazuri (vefatı 893), "Ensa-bul-Eşraf", thk. Suheyl Zekkar, Riyad ez-Zerkeli, I-KIII, Beyrut 1417/1996, I, 455.

el-Ferra, Yahya b. Ziyad el-Ferra, Meanil Kur'an, Darul Kutubil İlmiyye, Beyrut 2002.

er-Razi, Fekruddin b. Ömer, Mefatihul Ğayb (et-Tefsirul Kebir), Darul Kutubil ilmiyye, Bey-rut, 1990.

es-Semerkandi, Ebul Leys, İmamul huda Nesr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahimes-Semerkandi (v. 983), Tefsiru Ebil Leys, Özgü Yayınları, 2008.

Ethem Ruhi Fığlalı, "Ali" maddesi, TDV İslam Ansiklopedisi, II, seh. 371.

Hayat Kitabı Kur'an, Gerekçeli Meal-Tefsir, İslamoğlu, Mustafa. Türkiye, İstanbul: Düşün yayıncılık, 2017.

Hoyî, Ebülkasim el-Musevi, “el-Beyan fi Tefsiril Kur’an”, Beyrut, 1974.

İbni Kesir, “Tefsir”, 1/235-236, Beyrut; Yusuf Kardavi, İslam Hukuku Teori- Pratik, 58, ter-cüme eden, M. Nuri Doğan, Bir Yayıncılık, İstanbul, 1983.

İbn Babeveyh el-Kummi, Ebu Cafer Muhammed b. Ali b. el-Hüseyin b. Musa, Şeyk Saduk (v. 991), Men le yahduruhul fakih, (nşr. M. Cafer Şemsuddin), Beyrut 1411.

İbn Faris, Ebul Hüseyin Ahmed b. Faris b. Zekeriyya İbn Faris el-Luğavi. Mucemul Mekayis fil-Luğa. Darul fikr, Beyrut 2012.

İbn Habib, Ebu Cafer Muhammed b. Hebib b. Umeyyeel-Bağdadi (v. 760), “el-Muhabbar”, thk. Ilse Lichtenstadter, Beyrut, 94.

İbn Hacer el-Eskalani, Ebul-Fazl Şihabuddin Ahmed b. Ali (v. 1449), Fethul-Bari, Beyrut, ta-rihsiz, Darul-Fikr.

İbn Hişam, Ebu Muhammed Cemaluddin Abdulmelik b. Hişam b. Eyyub el-Himyeri el-Meafiri el-Basri el-Mısri (v.829), “es-Siretun-Nebeviyye, thk. Mustafa es-Sakka, I-II, Darul kitabil arabi, Beyrut 1990.

İbn İshak, Ebu Abdullah Muhammed, İshak b. Yesar b. Kıyar el-Muttalibi el-Kureşi el-Medeni, Siretun Nebeviyye, Siyeri İbn İshak, İstanbul-2009

İbn Kayyim el-Cevziyye, Hadil ervah, (nşr. Yusuf Ali Budeyvi - Muhyiddin Mustu), Beyrut 1411/1991.

İbn Manzur, Ebul Fazl Cemaluddin, Lisanul Arap, Beyrut 1990.

İbn Sed, Ebu Abdillah Muhammed b. Sed (v. 845), “et-Tabakatul-Kubra, thk. Ali Muham-med Ömer, Kahire 1421/2001

İmam Ebul-Hasan Ali bin Ahmed el-Vahidi, “Esbabı Nüzul”, İhtar Yayıncılık, 399-400; Ebul Hasan Nisaburi, “Esbabun-Nuzul”, 310.

İmam Malik, Ebu Abdillah Malik b. Enes b. Malik b. Ebi Amir el-Esbahi el-Yemeni (v. 795). el-Muvatta. Darul Hadis, 2001.

İncil, Ehdi-Cedid. Tercüme, Hezer (Mikaeli), Mirze Belarusiya, Minsk: Bibliya tercüme insti-tutu, 1995.

İslam Ansiklopedisi, Muta Maddesi, VIII/848, İstanbul 1993.

İzahlı Mukaddes Kitab, İstanbul: Mükeddes Kitab şirketi, 2014.

J. Dan, "Magic", EJd., KI.

Kadı İyad, Ebul Fadl el-Yahsubi Kadı Iyad, "eş-Şifa bi Tarifi Hukukl Mustafa", Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1409/1988, 1/69.

Kandemir, Yaşar. Çakan, İsmail. Küçük, Raşit. Peygamberimizden Hayat Ölçüleri, I-VIII cild, İstanbul, 1998.

Katolik Kilisesi Din Ve Ahlak İlkeleri, Terc., Dominik Pamir, İstanbul, 2000

Kenan Has, "Mezdekiyye", DİA, KKIK, Ankara 2004, s. 523

Kuleyni, Ebu Cafer Muhammed b. Yekub b. İshak er-Razi (v. 941), el-Kafi (nşr. M. Cafer Şemsuddin), Beyrut 143/1992.

Kur'an-ı Kerim Azerbaycan diline tercümesi ile. Tercüme, Kenioğlu, Memmedhesen ve Bilal oğlu, Tariyel. Baku: Göytürk, 2000.

Kur'an-ı Kerim ve Azerbaycan diline anlamca tercümesi. Musayev, Elikan. 2-ci neşri, Bakı, "Şerk-Kerb" matbaası, 2008.

Kur'an-ı Kerim ve Azerbaycan türkçesile tercümesi. Tercüme, İsmayılzade, Resul, Duzal. İran İslam Cumhuriyeti, Kum, "Kur'an-ı Kerim'in tüm dillere tercüme merkezi" 2000.

Kur'an-ı Kerim, Kasımoğlu, Neriman. Baku, "Azerbaycan" neşriyyatı, 1993.

Kur'an-ı Kerim, Tercüme Memmedeliyev, Vasim. Bünyadov, Ziya. Baku, Olimp konserni, 2000.

Kur'an-ı Kerim'in Azerbaycan diline tercüme ve şerhi /arap. tercüme ve şerh. müellif, Ayetul-lah Mirze Ali Meşkini Erdebili; Azerbaycan dilinde, terc. A. Mehdiyev, D. Caferli; Bakı: Nurlar, 2009.

Kur'an-ı Kerim'in Azerbaycan diline tercümesi. Tercüme Memmedeliyev, Vasim. Bünyadov, Ziya. 17-ci neşri, Baku, Nurlar, 2015.

Kurtubi, Ebu Abdillah Muhammed b. Ahmed, el-Cami li-Ahkâmil Kur'an, Kahire, 1967.

Larsen, Klaus (september 2013). "Get rich kuick or save the world". Skeptic report.

Lenkerani, Muhemmed Fazil, "Tevzihul-mesail Risalesi: Şeriat Hükümlerinin İzahı", (tercü-me, M. Elizade), Kum 1385/2006, s. 257.

M. Yaşar Kandemir, TDV İslam Ansiklopedisi, "Fâtıma" Maddesi, KII, seh. 219-233.

Mauss, Marcel (1972) A General Theory of Magic. New York: Norton library.

Mauss, Marcel (1972) A General Theory of Magic. New York: Norton library.

Meclisi, Muhammed Bakir b. Muhammed Taki b. Maksud Ali el-Meclisi (v. 1699), Miratul Ukul fi şerhi akbari alir-Resul, İran, Tahran, 1989.

Mukaddes Kitab, Ahdi-Etik, Tevrat, Zebur ve peygamberlerin kitabları, Kitab şirketi, 2004.

Musa el-Musevi, "eş-Şia vat-tashih: es-Sıra beyneş-Şia vat-teşeyyu", U.S.A., 1408/1988, s.108-113.

Mustafa Fayda, TDV İslam Ansiklopedisi, "Âişe" maddesi, II, seh. 201-202.

Müslim, Ebul Huseyin Müslim b. Heccac, el-Câmius-Sahih, İstanbul, 1992.

Nasıruddin el-Elbani, Silsiletul ehadisiz zaife vel mevzua, Beyrut 1398/1977, I.

Nesâî, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Şueyb, es-Sunen, İstanbul, 1992.

Nevevi, Ebu Zekeriyya Yahya b. Şeref b. Muri en-Nevevi (v. 1277), "Riyazus salihin", tercü-me,

Nisaburi, Ebu Abdillah Muhammed b. Abdillah Hakim en-Nisaburi, el-Mustedrek ales Sa-hiheyn, Dar Kutubul Alemiyye, Beyrut trs., III/321.

Okford University Press Blog, Monthly Gleanings: April 2007.

Online Etymology Dictionary: Whore.

Öztürk, Mustafa, Tefsirde Ehli Sünnet & Şia Polemikleri, Ankara Okulu, 2009

Rafik Eliyev, "Arapce - Azerbaycanca lugat", "e-c-r" maddesi, 2 cild. Bakı, Şerk-Kerb matba-ası, 2007.

Saffet Köse, "İslam Hukukunda Kanuna Karşı Hiyle", İstanbul 1996.

Saffet Köse, "İslam hukukunun inkişafında Hezret Elinin rolu: Bazı ictihad ve tetbikatların tehlili", Hezret Elinin hayatı ve şahısiyyetine hesr olunmuş beynelkalk elmi konfransın material-ları, Bakı 2001, s. 225-233.

Sahih el-Buhârî, mükteser. Tertib, ez-Zebidi, Zeynuddin Ahmed ibn Ahmed ibn Abdul-Letif. 1-ci neşr, tercüme, Musayev, Elikan. Bakı: 2009.

Sahihi Buhârî, Muhtasarı Tecridi Sarih. ez-Zebidi. Tercüme, Feyzi Kocaer, Abdullah. Hüner Yayınları, 2-ci neşri, İstanbul: 2003.

Seraksi, Ebubekr Şemsül-eimme Muhammed b. Ebi Sehl Ahmed el-Seraksi (v. 1090), "el-Mebsut", Kahire, 1324-1331.

Suyuti, Budurus Safira an umuril akira, Beyrut, 1411/1991.

Süleyman Nedvi, "İslam tarihi: Asrı saadet" (terc. Ömer Rıza Doğ-

rul), İstanbul, V, 12-25; Akkad “es-Sıddıka bintus Sıddık”, Kahire, 1963, seh. 39, 59-60.

Şamil İslam Ansiklopedisi (6 Cilt), Şamil yayınevi, 1998. İstanbul. Yunus Emre Özulu, Şamil İslam Ansiklopedisi, “Âişe” maddesi.

Şehla Haira, “Muta: ez-Zevacul-muakkat indeş-Şie, haletuİran 1978-1982 (trc. Fadi Ham-mud, esl adı: The Law of Desire: Temporary Marriage in Shi-i Iran), Beyrut 1995.

Şevkani, Ebu Abdullah Muhammed b. Ali b. Muhammed el-Hevlani Şevkani. Neylul Evtar. Daru İbn Affan, Kahire, 2008.

Şeybani, Ebu Abdillah Muhammed bin el-Hasan bin Ferkad eş-Şeybani (v. 805), “el-Asl” ve-ya“el-Mebsut” I-V, Beyrut 1410/1990).

Şeyh Müfîd (ö. 413/1022), Kulasatul-İcâz, Thk. Ali Ekber Zemani Necad, 2-ci neşri, 1414.

Şeyk Müfid, Risaletul Muta (Meclisi, Biharul Envarın 100-cü cildi, Şeyk Müfide nisbet edib).

Taberani, Ebul Kasım Suleyman b. Ahmed b. Eyyub et-Taberani (ö. 971), “el-Mucemul-Kebir et-Taberani, thk. Hemdi b. Abdulmecid es-Selefi, I-KKV, Kahire, VI, 85, KKII, 445-447.

Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir b. Yezid el-Amuli et-Taberî el-Bağdadi (v. 923), Târihu’t-Taberî, Beyrut 1967.

Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir b. Yezid el-Amuli et-Taberî el-Bağdadi (v. 923), “el-Muntehab min Zeylil-Müzeyyel”, Beyrut, I, 104;

Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir, “Camiul-Beyan an Tevili ayil Kur’an”,nşr.: Darul Fikr, Beyrut, 1983.

Tirmizî, Ebu İsa Muhammed b. İsa, Sunen, Darul-fikir, Beyrut, 2005.

Tusi, Ebu Cafer Muhammed b. el-Hasan (v. 1068). el-İstibsar (nşr. M. Cafer Şemsuddin), Beyrut 1414/1994.

Tusi, Ebu Cafer Muhammed b. el-Hasan (v. 1068). Tehzibu'l-ahkam (nşr. M. Cavad el-Fakih-Yusuf el-Bikai), Beyrut 1413/1992.

www.princeton.edu/~pear/

www.randi.org/site/indes.php/jref-news/1239-mdc~changes.html

Yakubi, Ebul Abbas Ahmed b. Ebi Yekub İshka b. Cafer b. Vehb b. Vadıh el-Yekubi (v. 905) "et-Tarik"(I-II).

Yusuf Şevki Yavuz, DİA, cild KIV, seh. 50, 1996, "gılman" maddesi.

ÖNERDİĞİMİZ KİTAPLAR

